

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos įgyvendinimo 2014–2023 metais ataskaita

Galutinė ataskaita

2024 m. gegužės 24 d.

EUROPOS ŽEMĖS ŪKIO FONDAS KAIMO PLĖTRAI:
EUROPA INVESTUOJA Į KAIMO VIETOVES

Atliko UAB „ESTEP Vilnius“ pagal 2024 m. sausio 11 d. paslaugų teikimo sutartį
Nr. 8P-24-2 su Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija.

TURINYS

1	PROGRAMOS IR JOS PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMAS	4
1.1	FINANSINIS ĮGYVENDINIMAS.....	4
1.2	PROGRAMOS PRIORITETŲ IR TIKSLINĖMS SRITIMS NUSTATYTŲ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS	14
1.2.1	<i>1 prioritetas. Žinių perdavimo ir inovacijų žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinimas</i>	<i>14</i>
1.2.2	<i>2 prioritetas. Žemės ūkio konkurencingumas ir tvarus miškų valdymas.....</i>	<i>22</i>
1.2.3	<i>Paramos investicijoms į žemės ūkio sektorius apžvalga</i>	<i>35</i>
1.2.4	<i>3 prioritetas. Maisto tiekimo grandinių organizavimo skatinimas</i>	<i>43</i>
1.2.5	<i>4 prioritetas: Aplinkosauga – biologinė įvairovė, vandens ir dirvožemio gerinimas</i>	<i>51</i>
1.2.6	<i>5 prioritetas. Efektyvus išteklių naudojimas</i>	<i>61</i>
1.2.7	<i>6 prioritetas. Ekonominės plėtros ir socialinės įtraukties skatinimas</i>	<i>70</i>
1.3	PROGRAMOS VEIKLOS REZULTATŲ PLANO ĮGYVENDINIMAS	80
2	PROBLEMOS, DARANČIOS ĮTAKĄ PROGRAMOS IR JOS PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO REZULTATAMS	85
2.1	VEIKSMŲ, KURIŲ IMTASI SIEKIANT UŽTIKRINTI PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO KOKYBĘ IR EFEKTYVUMĄ, APRAŠYMAS.....	85
2.1.1	<i>Vadovaujančios institucijos veiksmų analizė</i>	<i>85</i>
2.1.2	<i>Stebėsenos komiteto veiksmų analizė.....</i>	<i>91</i>
2.2	PROGRAMOS KOKYBĖS IR EFEKTYVUMO UŽTIKRINIMO PRIEMONĖS	92
3	VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI VYKDANT TECHNINĖS PAGALBOS IR PROGRAMOS VIEŠINIMO REIKALAVIMUS	94
3.1.1	<i>Programos įgyvendinimas.....</i>	<i>94</i>
3.1.2	<i>Programos informavimas ir viešinimas.....</i>	<i>96</i>
3.1.3	<i>Lietuvos kaimo tinklas.....</i>	<i>99</i>
4	FINANSINIŲ PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO PAŽANGOS VERTINIMAS	104
5	PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO VERTINIMO VEIKLŲ PLANO PERŽIŪRA	106
6	IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	108
	SANTRUMPOS	118
	LITERATŪRA IR ŠALTINIAI	119
1	PRIEDAS. STEBĖSENOS LENTELĖS.....	121
2	PRIEDAS. FINANSINĖS PRIEMONĖS STEBĖSENOS LENTELĖS	122
3	PRIEDAS. 2023 M. ATLIKTI PROGRAMOS PAKEITIMAI	123
4	PRIEDAS. INVESTICINĖS PARAMOS PASISKIRSTYMAS PAGAL ŽEMĖS ŪKIO SEKTORIUS	128
5	PRIEDAS. SANTRAUKA.....	130
6	PRIEDAS. ATASKAITOS SANTRAUKA VISUOMENEI	142
7	PRIEDAS. SANTRAUKA ANGLŲ KALBA	146
8	PRIEDAS. SANTRAUKA VISUOMENEI ANGLŲ KALBA.....	147

IVADAS

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos (toliau – Programos arba 2014–2020 m. KPP) įgyvendinimo 2014–2023 metais vertinimo galutinė ataskaita parengta pagal 2024 m. sausio 11 d. paslaugų teikimo sutartį Nr. 8P-24-2 tarp Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos (toliau – ŽŪM arba Ministerija) ir UAB „ESTEP Vilnius“.

Galutinė ataskaita parengta remiantis ES teisės aktų reikalavimais ir atitinka 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005, reikalavimus metinės įgyvendinimo ataskaitos turiniui.

Ataskaitą sudaro šios dalys: (1) pagrindinė informacija apie Programos ir prioritetų įgyvendinimą – finansinė pažanga, kiekvieno prioriteto įgyvendinimo pažanga ir pagrindiniai pasiekimai bei veiklos rezultatų plano įgyvendinimas, o taip pat ir paramos investicijoms į žemės ūkio sektorius apžvalga; (2) pagrindinės Programos įgyvendinimo problemos ir veiksmai, kurių imtasi juos sprendžiant – Programos pakeitimai, administravimo ir priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimai, Stebėsenos komiteto posėdžių metu numatyti veiksmai; (3) veiksmai, įgyvendinti Techninės pagalbos lėšomis – Programos administravimo, viešinimo ir informavimo veikla, Nacionalinio kaimo tinklo veikla; (4) finansinių priemonių pažangos vertinimas, (5) Programos įgyvendinimo vertinimo veiklų plano peržiūra ir (6) išvados bei rekomendacijos.

Ataskaitą rengė Agnė Miseliūnienė (1, 4 ir 6 ataskaitos dalys), Ingrida Urbonaitė (1, 2, 3, 5 ir 6 ataskaitos dalys) ir Ieva Kriščiūnaitė-Kačiuškienė (1 ataskaitos dalis).

1 PROGRAMOS IR JOS PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMAS

1.1 FINANSINIS ĮGYVENDINIMAS

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa (toliau – Programa) buvo patvirtinta 2015 m. vasario 13 d. Europos Komisijos (toliau – EK) sprendimu C(2015)842, su paskutiniu pakeitimu, patvirtintu 2023-06-20 EK sprendimu Nr. C(2023)4287 (Programos versija 16.1), **Programos įgyvendinimui skirta beveik 2,85 mlrd. Eur**, iš kurių ES dalis, t. y. EŽŪFKP lėšos, sudaro beveik 2,1 mlrd. Eur, Europos Sąjungos ekonomikos gaivinimo priemonės (toliau – EURI) lėšos 139,9 mln. Eur, o nacionalinio finansavimo lėšos – 609 mln. Eur.

2014–2023 m. pagal Programą patvirtintos paramos suma siekė beveik 2 648 mln. Eur ir sudarė 93 proc. visų Programos įgyvendinimui skirtų paramos lėšų (6 procentiniais punktais (toliau – p. p.) daugiau nei 2022 m.). Daugiausiai paramos lėšų buvo patvirtinta pagal 2A ir 6B tikslines sritis, taip pat pagal prie ketvirtojo prioriteto prisidedančias tikslines sritis.

2014–2023 m. pagal Programą **išmokėtos paramos suma siekė beveik 2 379 mln. Eur** paramos lėšų, t. y. 84 proc. Programai skirtų lėšų (9 p. p. daugiau nei 2022 m.). EŽŪFKP, bendrojo finansavimo (toliau – BF) ir papildomo nacionalinio finansavimo (toliau – PNF) lėšos sudarė 2 318 mln. Eur, o EURI lėšos – 60,2 mln. Eur. Didžiausia dalis paramos buvo išmokėta pagal ketvirtąjį prioritetą, pagal kurį išmokėtos paramos suma sudarė 37,1 proc. visų 2014–2023 m. pagal Programą išmokėtų lėšų.¹ Be to, pagal antrąjį prioritetą taip pat buvo išmokėta reikšminga dalis visų išmokėtų lėšų – 36,3 proc. Daugiausia prie to prisidėjo pagal 2A tikslinę sritį išmokėtos lėšos, kurios sudarė 31,3 proc. visų išmokėtų lėšų.

Daugiausiai paramos buvo išmokėta pagal priemonę M4 „Investicijos į materialųjį turtą“ – 672 mln. Eur. Antroje vietoje – pagal priemonę M13 „Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“ – 486 mln. Eur. Situacija, lyginant su 2022 m., iš esmės nesikeičia.

2014–2023 m. pagal Programą **Europos Komisijai buvo deklaruota 2 173 mln. Eur** paramos lėšų, t. y. 76 proc. Programai skirtų lėšų (8 p. p. daugiau nei 2022 m.), iš kurių EŽŪFKP, BF, PNF lėšos sudarė 2 114,5 mln. Eur, o EURI lėšos – 58,8 mln. Eur.

1 lentelė. Tikslinėms sritims patvirtintos, išmokėtos ir deklaruotos lėšos 2014–2023 m.

Tikslinė sritis	2014–2023 m. patvirtintos paramos lėšos, Eur	2014–2023 m. išmokėtos lėšos, Eur	Dalis nuo visų išmokėtų lėšų, proc.	2014–2023 m. Europos Komisijai deklaruotos lėšos, Eur	Dalis nuo visų deklaruotų lėšų, proc.
2A	874 568 584	744 018 474	31,3%	710 382 191	32,7%
2B	105 416 153	98 392 510	4,1%	66 591 817	3,1%
2C	25 593 526	21 158 656	0,9%	20 982 288	1,0%
Iš viso pagal 2P	1 005 578 262	863 569 640	36,3%	797 956 296	36,7%
3A	138 177 621	77 931 616	3,3%	77 794 152	3,6%
3B	27 020 195	25 238 770	1,1%	24 683 241	1,1%
Iš viso pagal 3P	165 197 816	103 170 386	4,3%	102 477 392	4,7%
4P	897 338 495	883 194 200	37,1%	808 834 956	37,2%
5C	12 379 006	6 397 136	0,3%	6 085 386	0,3%
5D	21 210 080	20 418 984	0,9%	20 418 986	0,9%
5E	70 053 766	61 476 085	2,6%	61 476 053	2,8%
Iš viso pagal 5P	103 642 852	88 292 205	3,7%	87 980 425	4,0%

¹ Lyginant su 2014–2022 m. ši santykinė dalis sumažėjo – tuomet siekė 38,4 proc.

Tikslinė sritis	2014–2023 m. patvirtintos paramos lėšos, Eur	2014–2023 m. išmokėtos lėšos, Eur	Dalis nuo visų išmokėtų lėšų, proc.	2014–2023 m. Europos Komisijai deklaruotos lėšos, Eur	Dalis nuo visų deklaruotų lėšų, proc.
6A	104 463 150	94 964 573	4,0%	73 867 567	3,4%
6B	213 078 777	188 248 473	7,9%	177 208 340	8,2%
6C	4 431 200	4 424 049	0,2%	4 424 049	0,2%
Iš viso pagal 6P	321 973 127	287 637 095	12,1%	255 499 957	11,8%
Iš viso pagal TS:*	2 493 730 552	2 225 863 526	94%	2 052 749 025	94%
Iš viso pagal KPP:	2 648 487 671**	2 378 532 425	100%	2 173 311 366	100%

* Langelyje, kuriame pateiktos pagal tikslines sritis patvirtintos, išmokėtos ir Europos Komisijos deklaruotos paramos sumos, nėra įtrauktos pagal priemones M20 ir M113 patvirtintos, išmokėtos ir deklaruotos paramos sumos. Langelyje, kuriame pateiktos iš viso pagal KPP patvirtintos, išmokėtos ir deklaruotos paramos sumos, ši informacija įtraukta. Taip pat į šią eilutę yra įtrauktas išmokėtas avansas pagal priemonę M01 ir M16 priemonės veiklos sritis M16.1, M16.3, M16.4.

** Pagal M02 priemonę patvirtinta parama siekia 6 637 549 Eur, tačiau pagal TS paskirstyti galima 5 020 891 Eur sumą, nes tik užbaigus projektą yra žinoma prie kurių TS buvo prisidėta. Šioje eilutėje susumuota visa priemonei patvirtinta parama.

Šaltinis: sudaryta ESTEP pagal NMA duomenis.

2 lentelėje detaliau pristatytos 2014–2023 m. patvirtintos, išmokėtos ir deklaruotos lėšos, kurios nėra priskirtos prie tikslinių sričių įgyvendinimo, t. y. priemonės M20 „Techninė pagalba“ bei tęstinių įsipareigojimų pagal priemonę M113 „Ankstyvas pasitraukimas“ finansinis įgyvendinimas. Techninei pagalbai iki 2023 m. pabaigos buvo išmokėta 88 mln. Eur (16 proc. daugiau nei 2022 m.), iš kurių Europos Komisijai deklaruota – beveik 60 mln. Eur.

Mokant išmokas anksčiau iš ūkininkavimo veiklos pasitraukusiems asmenis, pagal ankstesniais programavimo laikotarpiais prisiimtus įsipareigojimus, iki 2023 m. pabaigos buvo išmokėta beveik 61 mln. Eur (2 proc. daugiau nei 2022 m.), kurie visi buvo deklaruoti Europos Komisijai.

2 lentelė. Programos patvirtintos, išmokėtos ir deklaruotos lėšos 2014–2023 m.

Tikslinė sritis	2014–2023 m. patvirtintos paramos lėšos, Eur	2014–2023 m. išmokėtos lėšos, Eur	Dalis nuo visų išmokėtų lėšų, proc.	2014–2023 m. Europos Komisijai deklaruotos lėšos, Eur	Dalis nuo visų deklaruotų lėšų, proc.
Pagal tikslines sritis (žr. 1 lentelė)	2 495 347 210	2 225 863 526	93,6%	2 052 749 025	94,5%
Avansas (pagal M01, M16.1, M16.3, M16.4)		3 416 145	0,1%		
M20 „Techninė pagalba“	92 113 469	88 265 694	3,7%	59 575 281	2,7%
M113 „Ankstyvas pasitraukimas“	61 026 993	60 987 060	2,6%	60 987 060	2,8%
Iš viso:	2 648 487 671	2 378 532 425	100,00%	2 173 311 366	100,00%

Šaltinis: sudaryta ESTEP pagal NMA duomenis.

Didžiausia išmokėtos paramos dalis pagal tikslinę sritį, lyginant su skirta parama, buvo pagal 6C tikslinę sritį – 100 proc. Pagal 4 prioritetą išmokėtos paramos dalis siekė 97 proc., o pagal 2B tikslinę sritį – 91 proc. Mažiausias finansinio įgyvendinimo lygis pasiektas pagal šias tikslines sritis – 3A (išmokėta 50 proc. skirtos paramos) ir 5C (išmokėta 52 proc. skirtos paramos). Vertinant bendrai, iš viso išmokėta 84 proc. visos skirtos sumos, t. y., 9 p. p. daugiau nei 2022 m.

3 lentelė. Tikslinių sričių finansinio įgyvendinimo lygis

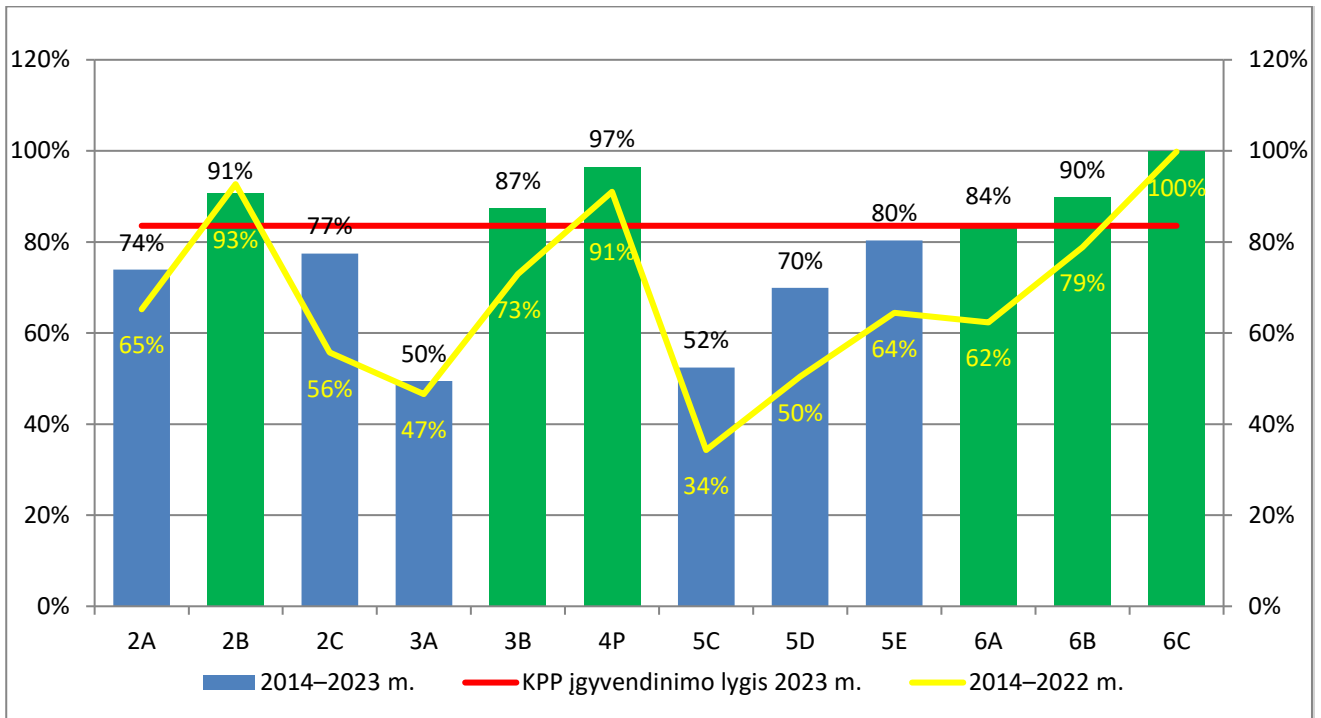
Tikslinė sritis	Skirta parama 2014–2023 m., Eur	2014–2023 m. patvirtintos paramos lėšos, Eur	Dalis nuo skirtos paramos, proc.	2014–2023 m. išmokėtos lėšos, Eur	Dalis nuo skirtos paramos, proc.
2A	1 006 638 666	874 568 584	87%	744 018 474	74%
2B	108 396 676	105 416 153	97%	98 392 510	91%
2C	27 319 019	25 593 526	94%	21 158 656	77%
Iš viso pagal 2P	1 142 354 361	1 005 578 262	88%	863 569 640	76%
3A	157 433 360	138 177 621	88%	77 931 616	50%
3B	28 853 706	27 020 195	94%	25 238 770	87%
Iš viso pagal 3P	186 287 066	165 197 816	89%	103 170 386	55%
Iš viso pagal 4P	915 054 654	897 338 495	98%	883 194 200	97%
5C	12 202 406	12 379 006*	101%	6 397 136	52%
5D	29 204 737	21 210 080	73%	20 418 984	70%
5E	76 543 036	70 053 766	92%	61 476 085	80%
Iš viso pagal 5P	117 950 179	103 642 852	88%	88 292 205	75%
6A	112 878 707	104 463 150	93%	94 964 573	84%
6B	209 669 476	213 078 777*	102%	188 248 473	90%
6C	4 424 049	4 431 200	100%	4 424 049	100%
Iš viso pagal 6P	326 972 232	321 973 127	98%	287 637 095	88%
Iš viso pagal TS:*	2 688 618 492	2 493 730 552	93%	2 225 863 526	83%
Iš viso pagal KPP:	2 846 568 771	2 648 487 671	93%	2 378 532 425	84%

Šaltinis: sudaryta ESTEP pagal NMA duomenis.

*patvirtinta parama yra didesnė, nei skirta parama, nes kai kurioms priemonėms, prisidedančioms prie tikslinės srities numatytas virškontraktavimas. Istoriskai visuomet būna sutaupymų, todėl virškontraktavimas yra būdas užtikrinti, kad būtų panaudota visa skirta parama.

1 paveiksle pateiktas visų tikslinių sričių įgyvendinimo lygis – išmokėtos paramos dalis nuo skirtos paramos. Remiantis šiuo paveikslu, matyti, kad 2B, 3B, 4P, 6A, 6B ir 6C tikslinių sričių finansinis įgyvendinimo lygis yra lygus arba didesnis nei bendras Programos, kuris siekia 84 proc. Lyginant su 2022 m. visų tikslinių sričių, išskyrus 2B, įgyvendinimo lygis paaugo. 2B TS įgyvendinimo lygio sumažėjimą lėmė M06 priemonės 6.1 veiklos sričiai „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ padidintas skirtas finansavimas.

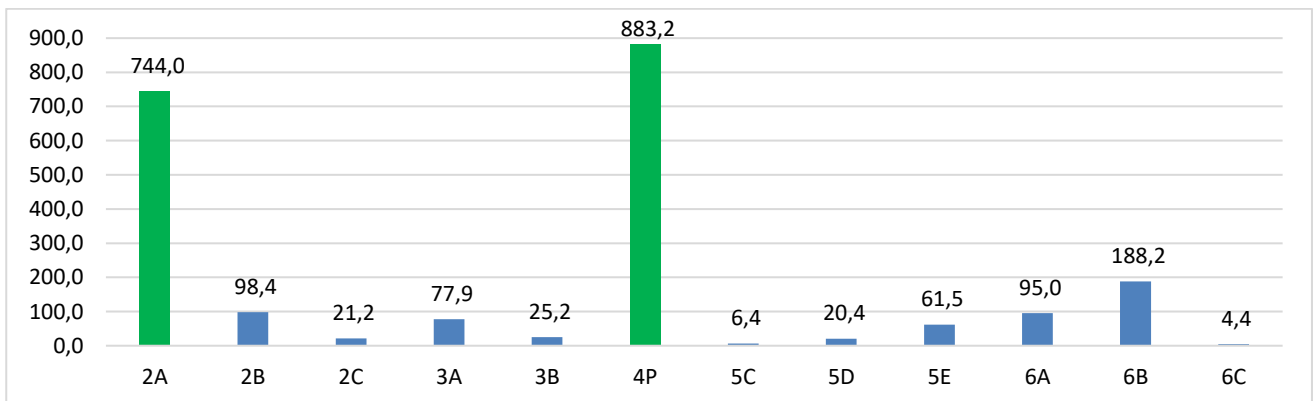
1 paveikslas. Tikslinių sričių 2014–2023 m. finansinis įgyvendinimo lygis (išmokėtos paramos dalis nuo skirtos paramos), proc.

Šaltinis: sudaryta ESTEP pagal NMA duomenis.

Vertinant absoliučiais dydžiais, t. y. išmokėtos paramos sumomis, matyti, kad daugiausia lėšų 2014–2023 m. buvo išmokėta pagal ketvirtąjį prioritetą, skirtą su žemės ūkiu ir miškininkystėje susijusių ekosistemų atkūrimui, išsaugojimui ir pagerinimui ir pagal 2A tikslinę sritį (bei visą 2 prioritetą), skirtą žemės ūkio veiklos konkurencingumo didinimui (žr. 2 paveikslą).

2 paveikslas. 2014–2023 m. išmokėtos lėšos pagal tikslines sritis, mln. Eur

Šaltinis: sudaryta ESTEP pagal NMA duomenis

4 lentelėje pateikti duomenys apie 2014–2023 m. išmokėtas ir EK deklaruotas lėšas pagal atskiras priemones ir veiklos sritis bei nurodyta pagal Programos priemones atliktų finansinių pataisų susigrąžinta parama. 2014–2023 m. laikotarpiu ji siekė kiek daugiau nei 5 mln. Eur. Šios lėšos grįžo į Programą ir buvo naudojamos tolimesniems išpareigojimams finansuoti. Daugiausiai finansinės paramos lėšų buvo susigrąžinta pagal priemonę M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ – kiek daugiau nei 1 mln. Eur.

Pirmasis prioritetas, skirtas žinių perdavimui ir inovacijoms žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinti, buvo įgyvendinamas per 2–6 prioritetus horizontaliai. Prie pirmojo prioriteto prisidedančių priemonių – M01, M02 ir M16 – finansinė pažanga detalčiau įvertinta šios ataskaitos 1.2.1 dalyje.

PASTABA: Atliekant prioritetų analizę, stebėsenos lentelėse išmokėta paramos suma laikoma tos išmokėtos lėšos, kurios buvo išmokėtos baigtiems projektams ir deklaruotos Europos Komisijai.

4 lentelė. Programos finansinis įgyvendinimas 2014–2023 m., Eur

Priemonė, veiklos sritis	Tikslinė sritis (TS)	Išmokėta parama						Deklaruota Europos Komisijai (įskaitant susigrąžintas lėšas ir atliktas finansines pataisas)						Susigrąžintos lėšos ir atliktos finansinės pataisos		
		2014–2023 m.			2023 m.			2014–2023 m.			2023 m.			2023 m.		
		Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS
1 Žinių perdavimas ir informavimo veikla	2A	5 777 668	4 911 015		978 227	831 493		6 121 175	5 202 995		1 130 835	961 209		-12 966	-11 021	
	2B	125 223	106 439		0	0		162 112	137 795		0	0		-137	-117	
	2C	432 949	368 006		71 445	60 729		491 556	417 822		71 445	60 729		0	0	
	3A	1 664 683	1 414 979		597 032	507 477		1 830 003	1 555 501		646 322	549 373		-422	-359	
	4P	3 880 373	3 292 579		543 137	461 667		2 482 050	2 109 741		483 955	411 362		-285	-242	
	5D	741 438	630 222		106 828	90 804		741 438	630 222		106 828	90 804		0	0	
	6A	198 760	168 946		49 816	42 344		275 020	233 767		61 268	52 078		0	0	
	Avansas	848 819	727 234	13 669 914	-269 536	-229 106	2 076 950	0	0	12 103 354	0	0	2 500 653	0	0	-13 811
2 Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos	2A	2 066 545	1 756 563		291 668	247 918		2 066 545	1 756 563		291 668	247 918		0	0	
	2B	305 122	259 353		13 745	11 683		305 122	259 353		13 745	11 683		0	0	
	2C	416 358	353 904		35 525	30 196		416 358	353 904		35 525	30 196		0	0	
	3A	4 015	3 413		1 663	1 413		4 015	3 413		1 663	1 413		0	0	
	4P	1 059 510	900 584		101 206	86 025		1 059 510	900 584		101 206	86 025		0	0	
	5C	18 657	15 858		3 388	2 880		18 657	15 858		3 388	2 880		0	0	
	5D	1 102 865	937 435		75 455	64 136		1 102 865	937 435		75 455	64 136		0	0	
	5E	9 817	8 344		0	0		9 817	8 344		0	0		0	0	
6A	38 001	32 301	5 020 890	7 993	6 794	530 642	38 001	32 301	5 020 890	7 993	6 794	530 642	0	0	0	
3 Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos	3A	1 319 570	1 121 628	1 319 570	21 203	18 022	21 203	1 319 570	1 121 628	1 319 570	21 203	18 022	21 203	-594	-505	-594
4 Investicijos į materialųjį turą																
4.1 Parama investicijoms į žemės ūkio valdas	2A	482 623 653	409 499 303	486 650 245	49 371 290	40 934 934	49 530 381	478 080 897	407 696 335	482 107 489	45 877 553	40 023 633	46 043 795	-481 096	-408 938	-484 981

		3A	4 026 593	3 422 603		159 092	135 228		4 026 593	3 422 603		166 242	141 305		-3 886	-3 303	
		5C															
			0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
		iš jū EURI															
		2A	8 868 489	8 868 489	8 868 489	6 869 175	6 869 175	6 869 175	8 850 739	8 850 739	8 850 739	6 851 425	6 851 425	6 851 425	-44	-44	-44
4.2	Parama investīcijoms j zemes ūkio produktu perdirbimā, rīnkodarā ir (arba) plētrā	2A	1 297 419	1 102 806		128 870	109 539		1 297 419	1 102 806		128 870	109 539		0	0	
		3A	66 830 908	56 806 271	68 128 327	11 103 884	9 438 301	11 232 753	66 608 118	56 616 899	67 905 537	11 479 172	9 757 296	11 608 042	-47 855	-40 677	-47 855
4.3	Parama investīcijoms j zemes ūkio ir miškinīkystēs infrastruktūros plētrā ir prītaikymā	2A	114 613 746	97 421 675		16 191 406	13 762 694		114 433 829	97 268 745		19 014 911	16 162 673		-37 167	-31 592	
		2C	1 532 045	1 302 238	116 145 791	0	0	16 191 406	1 532 045	1 302 238	115 965 874	0	0	19 014 911	0	0	-37 167
4.4	Parama pelno nesīekiančīoms īnvestīcījoms	4P	1 423 934	1 067 950	1 423 934	401 873	301 405	401 873	1 423 934	1 067 950	1 423 934	401 873	301 405	401 873	-5 040	-3 780	-5 040
5.	Gaīvalīnīu nelaimīu īr kātastrofīnīu īvykīu pāvēīkto zemes ūkio gāmybos potencīalo atkūrīmas īr atītīnkāmos pāvencīnēs vēīklos vykdīymas	3B	3 280 895	2 788 760	3 280 895	1 188 058	1 009 849	1 188 058	3 280 895	2 788 760	3 280 895	1 188 058	1 009 849	1 188 058	-25 201	-21 421	-25 201
6	Ūkio īr vērslo plētra																
6.1	Parama jāunūjū ūkīnīnū īsīkūrīmū	2B	97 962 165	77 056 715	97 962 165	1 781 513	1 274 897	1 781 513	66 124 584	56 206 197	66 124 584	10 384 858	8 825 521	10 384 858	-538 679	-455 698	-538 679
6.2	Parama ekonominēs vēīklos pāvāzīas kāimo vēītovēsē	6A	53 650 388	30 579 838	53 650 388	-240 963	-180 945	-240 963	33 103 285	28 137 789	33 103 285	4 027 944	3 423 751	4 027 944	-496 664	-422 164	-496 664
6.3	Parama smulkiems ūkīams	2A	112 889 934	86 691 751	112 889 934	16 565 866	13 294 441	16 565 866	84 017 427	71 414 803	84 017 427	26 295 046	22 350 787	26 295 046	-697 227	-592 643	-697 227
6.4	Parama īnvestīcījoms, skīrtoms ekonominēs vēīklos kūrīmū īr plētraī	5C	6 378 479	5 421 707		2 206 902	1 875 867		6 066 729	5 156 720		2 204 758	1 874 044		0	0	
		6A	39 714 108	33 756 989	46 092 587	8 289 114	7 045 747	10 496 016	39 133 670	33 263 617	45 200 399	8 723 814	7 415 241	10 928 572	-77 697	-66 043	-77 697
7	Pāvīncīnēs pāvāulos īr kāīmū atnāvūjīnīmas kāimo vēītovēsē	6B	73 007 062	62 055 956		1 329 062	1 129 703		73 007 664	62 056 468		1 863 624	1 584 080		-7 267	-6 177	
		6C	4 424 049	3 760 442	77 431 111	0	0	1 329 062	4 424 049	3 760 442	77 431 713	0	0	1 863 624	0	0	-7 267
8.1	Mīško vēīsīmas	5E	35 786 887	26 840 068	35 786 887	1 825 298	1 368 962	1 825 298	35 786 855	26 840 044	35 786 855	1 825 298	1 368 962	1 825 298	-53 912	-40 434	-53 912
8.3	Parama mīškū gāīsrū, gāīvalīnīu nelaimīu īr kātastrofīnīu īvykīu pāvencījāī	4P	489 827	416 353	489 827	0	0	0	489 827	416 353	489 827	0	0	0	0	0	0
8.4	Parama mīškū gāīsrū, gāīvalīnīu nelaimīu īr	4P	1 374 793	1 168 574	1 374 793	14 398	12 238	14 398	1 374 793	1 168 574	1 374 793	14 398	12 238	14 398	-126	-107	-126

	katastrofinių įvykių padarytai miškui žalai atlyginti																		
8.5	Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė	4P	7 883 227	6 700 739	7 883 227	994 522	845 343	994 522	7 883 227	6 700 739	7 883 227	994 522	845 343	994 522	-7 120	-6 052	-7 120		
8.6	Investicijos į miškininkystės technologijas ir į miško produktų perdirbimą ir rinkodarą	2C	18 777 304	15 960 707	18 777 304	5 804 447	4 933 780	5 804 447	18 542 328	15 760 978	18 542 328	5 862 601	4 983 211	5 862 601	-43 686	-37 133	-43 686		
9	Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas	3A	898 882	764 050	898 882	298 882	254 050	298 882	898 882	764 050	898 882	298 882	254 050	298 882	-675	-573	-675		
10	Agrarinė aplinkosauga ir klimatas	4P	62 089 748	46 567 452			8 464 760	6 348 570		62 089 649	46 567 378		8 464 661	6 348 496		-371 501	-278 625		
		5D	18 177 817	13 633 356			4 342 289	3 256 715		18 177 819	13 633 357		4 342 289	3 256 715		-112 117	-84 088		
		5E	25 679 381	19 259 531	105 946	946	6 438 967	4 829 223	19 246 016	25 679 381	19 259 531	105 946	849	6 438 967	4 829 223	19 245 917	-361 936	-271 453	-845 554
11	Ekologinis ūkininkavimas	4P	291 831	213 322	291 831				269 404	213 322	269 404							-1 098	
			422	939	422	8 901 711	6 941 765	8 901 711	497	896	497	8 907 249	6 941 765	8 907 249	-1 098 949	-846 719	949		
	<i>iš jų EURI</i>	4P	45 077 796	45 077 796	45 077 796	1 045 316	1 045 316	1 045 316	45 077 796	45 077 796	45 077 796	1 045 316	1 045 316	1 045 316	-90 031	-90 031	-90 031		
12	Natura 2000 išmokos ir su Bendrąja vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos	4P	26 006 045	19 504 497	26 006 045	2 787 834	2 090 874	2 787 834	26 006 045	19 504 497	26 006 045	2 787 834	2 090 874	2 787 834	-11 315	-8 486	-11 315		
13	Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių	4P	485 916	339 039	485 916				435 382	339 035	435 382							-163 930	
			525	510	525	35 598 262	21 377 220	35 598 262	627	556	627	28 319 642	21 377 220	28 319 642	-163 930	-124 293	-163 930		
15	Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas	4P	1 092 442	819 330	1 092 442	0	0	0	1 092 442	819 330	1 092 442	0	0	0	0	0	0		
16	Bendradarbiavimas																		
16.1	<i>Parama veiklos grupių kūrimui ir veiklai</i>	2A	6 396 809	5 437 287			1 389 228	1 180 844		6 183 903	5 256 316		1 389 228	1 180 844		0	0		
		3A	434 265	369 125			248 270	211 030		354 271	301 130		168 276	143 035		0	0		
		Avansas	1 626 870	1 382 840	8 457 944	629 774	535 308	2 267 273	0	0	6 538 173	0	0	1 557 505	0	0	0		
16.3	<i>Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui</i>	2A	12 031 341	10 226 640			3 706 121	3 150 203		11 864 388	10 084 729		3 669 448	3 119 030		-12 974	-11 028		
		3A	1 227 943	1 043 752			213 748	181 686		1 227 943	1 043 752		283 252	240 764		0	0		
		4P	146 353	124 400			78 800	66 980		146 353	124 400		78 800	66 980		0	0		
		5D	396 864	337 334	14 194 810	79 100	67 235	4 200 492	396 864	337 334	13 635 548	79 100	67 235	4 110 600	0	0	-12 974		

		Avansas	392 308	333 462		122 723	104 314		0	0		0	0		0	0	
16.4	Parama trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų skatinimui vietos lygmeniu	2A	207 435	176 320		22 774	19 358		207 435	176 320		22 774	19 358		-480	-408	
		3A	1 524 757	1 296 043		359 779	305 812		1 524 757	1 296 043		359 779	305 812		-14 215	-12 082	
		Avansas	548 148	465 926	2 280 340	-184 566	-156 881	197 988	0	0	1 732 193	0	0	382 553	0	0	-14 695
		3B	21 957 875	18 664 192	21 957 875	4 783 846	4 066 269	4 783 846	21 402 345	18 191 992	21 402 345	4 618 141	3 925 419	4 618 141	-12 779	-10 862	-12 779
17.1	Pasėlių ir augalų draudimo įmokos	3B	21 957 875	18 664 192	21 957 875	4 783 846	4 066 269	4 783 846	21 402 345	18 191 992	21 402 345	4 618 141	3 925 419	4 618 141	-12 779	-10 862	-12 779
17.3	Pajamų stabilizavimo priemonė (žemės ūkio rizikos valdymo fondai)	3B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19.1	Parengiamoji parama	6B	1 356 202	1 152 770	1 356 202	593 461	504 442	593 461	1 060 407	901 345	1 060 407	603 906	513 320	603 906	-6 216	-5 284	-6 216
19.2	Parama vietos projektams įgyvendinti pagal VPS iš jų EURI	6B	87 403 926	75 005 686	87 403 926	14 877 537	13 049 246	14 877 537	80 567 314	68 981 548	80 567 314	16 667 597	14 498 653	16 667 597	-217 011	-186 315	-217 011
		6B	4 749 147	4 749 147	4 749 147	2 688 953	2 688 953	2 688 953	3 329 026	3 329 026	3 329 026	2 207 992	2 207 992	2 207 992	-12 372	-12 372	-12 372
19.3	VVG bendradarbiavimo projektų rengimas ir įgyvendinimas	6B	2 287 152	1 944 079	2 287 152	453 843	385 767	453 843	1 854 995	1 576 746	1 854 995	644 430	547 765	644 430	-1 346	-1 144	-1 346
19.4	Parama VVG veiklai ir gyventojų aktyvinimui iš jų EURI	6B	24 194 131	20 791 129	24 194 131	2 797 785	2 542 560	2 797 785	20 717 961	17 836 384	20 717 961	2 797 785	2 542 560	2 797 785	-15 593	-13 254	-15 593
		6B	1 507 564	1 507 564	1 507 564	1 096 298	1 096 298	1 096 298	1 507 564	1 507 564	1 507 564	1 096 298	1 096 298	1 096 298	0	0	0
20	Techninė pagalba																
	Programos įgyvendinimas, iš jų:		75 104 173	63 838 509	75 104 173	10 744 290	9 132 643	10 744 290	49 621 376	42 178 142	49 621 376	6 976 031	5 929 625	6 976 031	0	0	0
	administravimo išlaidos (darbo užmokestis, priemonės, ...)		44 533 099	37 855 383	44 533 099	6 218 577	5 285 790	6 218 577	44 414 077	37 754 213	44 414 077	6 218 577	5 285 790	6 218 577	0	0	0
	kitos išlaidos (studijos, mokymai, ...)		5 099 240	4 332 079	5 099 240	757 454	643 835	757 454	5 207 299	4 423 929	5 207 299	757 454	643 835	757 454	0	0	0
	avansas		25 471 834	21 651 047	25 471 834	3 768 259	3 203 017	3 768 259	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Programos viešinimas		9 994 248	8 495 108	9 994 248	553 044	470 087	553 044	7 222 366	6 139 008	7 222 366	881 201	749 021	881 201	0	0	0
	Lietuvos kaimo tinklas		3 167 273	2 692 180	3 167 273	888 854	755 525	888 854	2 731 539	2 321 806	2 731 539	752 161	639 336	752 161	-3 256	-2 768	-3 256
21	Išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė	2A	6 113 923	5 196 834		-11 388	-9 680		6 109 174	5 192 798		-16 137	-13 716		-16 137	-13 716	
		6A	1 363 316	1 158 818	7 477 239	-6 920	-5 882	-18 308	1 317 591	1 119 952	7 426 765	-52 645	-44 748	-68 782	-52 645	-44 748	-68 782
113	Ankstyvas pasitraukimas (tęstiniai KPP 2004–2006 ir		60 987 060	51 838 765	60 987 060	1 054 585	896 394	1 054 585	60 987 060	51 838 765	60 987 060	1 054 585	896 394	1 054 585	-89 323	-75 924	-89 323

KPP 2007–2013 (sipareigojimai)																
IŠ VISO, iš jų:		2 378 532 425	1 865 712 110	2 378 532 425	229 970 820	182 078 132	229 970 820	2 173 311 366	1 785 631 390	2 173 311 366	244 043 274	203 208 532	244 043 274	-5 099 424	-4 140 177	-5 099 424
EŽŪFKP		2 318 329 430	1 805 509 115	2 318 329 430	218 271 077	170 378 389	218 271 077	2 114 546 242	1 726 866 265	2 114 546 242	232 842 243	192 007 500	232 842 243	-4 996 976	-4 037 729	-4 996 976
EURI		60 202 995	60 202 995	60 202 995	11 699 743	11 699 743	11 699 743	58 765 124	58 765 124	58 765 124	11 201 032	11 201 032	11 201 032	-102 447	-102 447	-102 447

Pastaba: priemonėje M01 pagal kai kurias tikslines sritis 2014–2023 m. EK deklaruotos paramos suma yra didesnė nei išmokėtos paramos suma. Taip yra todėl, kad pagal M01 yra išmokami avansai. Išmokėjimo metu tik pagal dalį avansų yra žinoma, kurios konkrečios tikslinės srities išlaidoms jie bus skirti, likusieji avansai išmokami be konkrečios tikslinės srities. Be tikslinės srities išmokėtas avansas rodomas išmokėtų sumų „avanso“ eilutėje, o patvirtintas ir deklaruotas – prie konkrečios tikslinės srities.

Pagal priemonę M20 atliekami avansiniai mokėjimai, kurie konkrečiai kategorijai taip pat priskiriami kai yra deklaruojami EK, todėl EK deklaruotos paramos suma (kartu su avansu) yra didesnė nei išmokėtos paramos suma.

1.2 PROGRAMOS PRIORITETŲ IR TIKSLINĖMS SRITIMS NUSTATYTŲ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS

1.2.1 1 prioritetas. Žinių perdavimo ir inovacijų žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinimas

Programos **pirmasis prioritetas** (P1) yra skirtas **žinių perteikimui ir inovacijoms** žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinti. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- **1A: inovacijų skatinimas**, bendradarbiavimas ir žinių bazės vystymas kaimo vietovėse;
- **1B: žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimas**, taip pat siekiant geresnio aplinkosaugos valdymo ir aplinkosauginio veiksmingumo;
- **1C: mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo** žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose **skatinimas**.

Šis prioritetas yra įgyvendinamas per 2-6 prioritetus horizontaliai. P1 tikslinėms sritims skirtas finansavimas ir tikslo bei produkto rodiklių reikšmės yra lygios priemonių M01, M02 ir M16 pasiekimų, įgyvendinant vertikalius prioritetus (P2–P6), sumai.

Iki 2023 m. pabaigos buvo užbaigti² 29 projektai (dar 14 įgyvendinama), susiję su profesiniu mokymu. Šiuose projektuose iš viso dalyvavo 50 972 mokymų dalyviai. Taip pat buvo užbaigti 54 projektai (dar 17 įgyvendinami), kuriais prisidedama prie parodomųjų projektų ir informavimo veiklos. Pagal M02 priemonę teikiamomis konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 10 044 paramos gavėjai, kurių didžioji dalis buvo konsultuojami agrarinės aplinkosaugos srities klausimais. 2014–2023 m. duomenimis, buvo įgyvendinami 52 projektai, kuriais remiamos Europos inovacijų partnerystės (toliau – EIP) veiklos grupės ir jų veikla, iš jų 21 projektas buvo užbaigtas, dar 5 projektams atlikti mokėjimai (neskaitant avansinio mokėjimo). Be to, 2014–2023 m. įgyvendinti 187 kiti bendradarbiavimo projektai.

1.2.1.1 Parama inovacijų skatinimui (1A tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 1A tikslinės srities įgyvendinimo turi prisidėti trys priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M16 „Bendradarbiavimas“ visos trys veiklos sritys – 16.1. „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“, 16.3. „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir 16.4. „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“.

2014–2023 m. patvirtinta parama siekė 55,1 mln. Eur ir sudarė 84 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta parama siekė beveik 43,6 mln. Eur (67 proc. tikslinei sričiai skirtos paramos), EK deklaruota paramos suma siekė 39 mln. Eur (60 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos), o baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota – 37,6 mln. Eur (58 proc. tikslinei sričiai skirtos paramos).

² Užbaigtais priemonės M01 projektais laikomi tie, pagal kuriuos buvo pateikti galutiniai mokėjimo prašymai ir pagal juos išmokėta parama.

5 lentelė. 1A tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P1 „Skatinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse“							
1A TS	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2023 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2023 m., Eur**	Skirta parama 2014–2025 m., Eur	Įgyvendinimo lygis 2023 m., proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m, p. p.	Skirtos paramos pokytis per 2023 m., Eur
	M01	16 572 744	12 103 351	16 857 155	72%	+20	-1 638 661
	M02	6 637 549***	5 020 891	6 588 235	76%	+8	0
	M16	31 909 061	20 476 151****	41 907 122	49%	+12	-811 606

*Šioje ir kitose lentelėse siektinos rodiklių reikšmės ir skirtos paramos suma nurodytos vadovaujantis Programos 16.1 versija, EK patvirtinta 2023-06-20 sprendimu Nr. C(2023)4287.

**Baigtiems projektams išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK. Lyginant su šios ataskaitos 1.1 dalies 4 lentelėje pateiktais duomenimis, išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK, pagal kai kurias priemones gali skirtis, nes šioje lentelėje nurodyta užbaigtiems projektams išmokėta parama, o 4 lentelėje visiems projektams išmokėta ir Europos Komisijai deklaruota parama.

***Patvirtinta parama didesnė nei Programoje skirta parama, nes įgyvendinant priemonę atsirado sutaupymų. Įgyvendinus priemonę pilna apimtimi priemonei skirta paramos suma nebus viršyta.

****Lyginant su šios ataskaitos 1.1 dalies 4 lentelėje pateiktais duomenimis, išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK, pagal M16 priemonę yra mažesnė nei šioje lentelėje nurodyta išmokėta parama. Skirtumas atsiranda dėl sąskaitų apmokėjimo būdo: taikant sąskaitų apmokėjimo būdą, lėšos EK deklaruojamos tik tada, kai paramos gavėjas atsiskaito su tiekėju. Šioje lentelėje išmokėta parama yra skaičiuojama tada, kai apmokamas galutinis mokėjimo prašymas. Gavęs mokėjimą pagal galutinį mokėjimo prašymą pareiškėjas tik tada atsiskaito tiekėjui, todėl lėšos EK deklaruojamos vėliau.

2023 m. atliktais Programos pakeitimais priemonėms M01 ir M16 buvo sumažintas skirtas finansavimas, atitinkamai 1,6 mln. Eur ir 0,8 mln. Eur. Atsižvelgiant į tai, M01 patvirtintos paramos dalis siekė 84 proc., o baigtiems projektams išmokėtos ir EK deklaruotos – 58 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos. Aukščiausias įgyvendinimo lygis pasiektas pagal priemonę M02, skirtą ūkininkų, žemės ir miškų valdytojų bei MVĮ konsultavimui. Pagal šią priemonę patvirtinta 6,6 mln. Eur (101 proc. skirtos paramos³). Būtina atkreipti dėmesį, kad visos šios sumos išskirti pagal tikslines sritis nėra galimybės tol, kol nėra pasirašomi mokėjimų prašymai ir paaiškėja, pagal kurią tikslinę sritį vyko konsultacijos, todėl pagal šią priemonę patvirtinta paramos suma pagal atskiras tikslines sritis siekė kiek daugiau nei 5 mln. Eur. Tiek pat buvo išmokėta bei deklaruota EK (76 proc. skirtos paramos). Pagal priemonę M16, skirtą bendradarbiavimui skatinti, patvirtinta 76 proc., o išmokėta ir EK deklaruota 49 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos. Lyginant su 2022 m., didžiausia pažanga (20 p. p.) pasiekta įgyvendinant priemonę M01, toliau sekė priemonė M16 (12 p. p. pažanga) ir M02 (8 p. p. pažanga).

Siekiant atspindėti inovacijų skatinimo, bendradarbiavimo ir žinių plėtros priemonių įgyvendinimą (1A TS), numatytas **tikslo rodiklis T1** „Išlaidų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14, 15 ir 35 straipsnius procentinė dalis, palyginti su visomis KPP išlaidomis“, kuris yra susietas su M01, M02 ir M16 priemonių rodikliu O.1 „Visos viešosios išlaidos“.

6 lentelė. 1A tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 – 2015m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	Tikslas 2025 m.
1A	T1. Išlaidų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14, 15 ir 35 straipsnius procentinė dalis, palyginti su visomis KPP išlaidomis (1A tikslinė sritis)	0%	0,01%	0,08%	0,21%	0,45%	0,77%	0,8%	1,05%	1,32%	2,42%

2014–2023 m. šių trijų priemonių visų viešųjų išlaidų suma siekė 37,6 mln. Eur. Visos planuojamos KPP viešosios išlaidos yra 2,85 mlrd. Eur. Taigi, iki 2023 m. pabaigos pasiekta tikslo rodiklio reikšmė buvo 1,32 proc. Lyginant su 2025 m. suplanuota reikšme, pasiekta 55 proc. suplanuoto tikslo. Per metus rodiklio pasiekimas padidėjo 12 p. p. (arba 7,6 mln. Eur). Nepaisant to, įgyvendinimo pažanga pagal šią TS yra gana ribota lyginant su kitomis TS. Didžiausia dalimi prie rodiklio T1 pasiekimo prisideda priemonė M16. Vertinant pagal patvirtintą paramą, tikslo rodiklio pasiekimo lygis turėtų išaugti. Pagal

³ Patvirtinta parama didesnė nei KPP skirta parama, nes įgyvendinant priemonę atsirado sutaupymų. Įgyvendinus priemonę pilna apimtimi, priemonei skirta paramos suma nebus viršyta.

M01 ir M02 patvirtintos visos lėšos, o pagal M16 priemonę patvirtintos paramos suma siekia 76 proc. visų priemonei skirtų lėšų. Pagal 16.1 veiklos sritį patvirtinta 99 proc. paramos, pagal 16.3 veiklos sritį – 75 proc., o pagal 16.4 veiklos sritį patirtinta mažiausiai – 47 proc.

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2023 m. pabaigos pateikti lentelėje žemiau.

7 lentelė. 1A tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 1A				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m, p. p
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	12 103 351	16 857 155	72%	+20
M02	M02 TS 1A				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m, p. p
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	5 020 891	6 588 235	76%	+8
M16	M16 TS 1A				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m, p. p
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	20 476 151	41 907 122	49%	12
Papildoma informacija					
M01	M01 TS 1A	2014–2023 m.	Pokytis per 2023 m.		
	O3. Veiksmų, kuriais prisidedama prie parodomųjų projektų ir informavimo veiklos, skaičius (1.2 punktas)	75	+10		
M02	M02 TS 1A	2014–2023 m.	Pokytis per 2023 m.		
	O3. Paremtų veiksmų skaičius (2.1 punktas)	10 044	+765		
	O13. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	10 044	+765		

Iki 2023 m. pabaigos pagal prie 1A TS prisidedančią M01 priemonę buvo įgyvendinamas 71 projektas, iš jų užbaigta 54 projektai, kuriais prisidedama prie parodomųjų projektų ir informavimo veiklos ir paremti 75 veiksmai (veiksmų skaičius yra didesnis, nes įgyvendinus vieną projektą pagal jį vykdytomis veiklomis prisidedama prie daugiau nei vienos TS), kuriems išmokėta 7,7 mln. Eur. Daugiausiai veiksmų (40) prisidėjo prie 2A TS, skirtos ūkių modernizavimui ir ekonominės veiklos rezultatų gerinimui. Nemaža dalis veiksmų (13) prisidėjo prie 3A TS, skirtos pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimui, dar 11 – prie 4 prioriteto, skirto agrarinei aplinkosaugai. Jau 2022 m. paraiškos pagal šią veiklos sritį renkamos nebuvo, nes paramos gavėjai nespėtų projektų įgyvendinti iki 2025 m. birželio 30 d.

Prie 1A tikslinės srities įgyvendinimo taip pat prisidėjo priemonės M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ įgyvendinimas. Iki 2023 m. pabaigos projektams pagal šią priemonę buvo išmokėta ir EK deklaruota 5 mln. Eur (76 proc. visų skirtų lėšų). Iš viso konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 10 044 paramos gavėjai (rodikliu skaičiuojami ne unikalūs paramos gavėjai) – ūkininkai, jaunieji ūkininkai ir kiti žemės valdytojai (765 daugiau nei 2022 m.). Daugiausia (3 803) paramos gavėjų pasinaudojo konsultavimo paslaugomis agrarinės aplinkosaugos srities klausimais (konsultacijomis, prisidedančiomis prie 4 prioriteto įgyvendinimo). 3 062 paramos gavėjai konsultavosi 2A tikslinės srities „Visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas, visų pirma siekiant intensyviai dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą“ įgyvendinimo klausimais. Taip pat reikšmingas skaičius (1 985 paramos gavėjai) – 5D tikslinės srities įgyvendinimo klausimais (dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimo). Konsultacijos vangiai vyksta pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimo srityje (3A TS; 15 paramos gavėjų), atsinaujinančiųjų energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimo ir naudojimo palengvinimo bioekonomikos tikslais srityje (5C TS; 17 paramos gavėjų), anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos žemės ūkyje ir miškininkystėje skatinimo srityje (5E TS; 17 paramos gavėjų) bei veiklos įvairinimo

kaimo vietovėse, mažų įmonių kūrimo ir plėtojimo, taip pat darbo vietų kūrimo palengvinimo srityje (6A TS; 40 paramos gavėjų).

Pagal 1A tikslinę sritį numatyti du specialieji (konkretūs) Programos rodikliai, matuojantys suorganizuotų renginių ir dalyvių renginiuose skaičių. Pagal M01 1.2 veiklos sritį buvo suorganizuota 3 419 renginių (iš jų 918 per 2023 m.), kuriuose dalyvavo 26 795 asmenys (iš jų 6 821 per 2023 m.). Rodiklio SO01.1 įgyvendinimo lygis 2014–2023 m. siekė 133 proc. (36 p. p. daugiau nei 2022 m.), o SO1.2 – 86 proc. (19 p. p. daugiau nei 2022 m.) Atsižvelgiant į tai, kad dalis projektų dar yra įgyvendinami, tikėtina, kad siektina rodiklio SO01.2 reikšmė bus pasiekta.

8 lentelė. 1A TS konkrečių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2014–2023 m.	Siektina reikšmė 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.2. „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“	SO01.1. Suorganizuotų renginių skaičius (M01.2)	3 419	2 570	133%
	SO01.2. Dalyvių renginiuose skaičius (M01.2)	26 795	31 160	86%

1.2.1.2 Parama ryšių stiprinimui (1B tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 1B tikslinės srities įgyvendinimo prisideda viena priemonė:

- M16 „Bendradarbiavimas“ – visos trys veiklos sritys: 16.1. „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“, 16.3. „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir 16.4. „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“.

Iki 2023 m. pabaigos pagal priemonę M16 pavirtinta parama siekė 31,9 mln. Eur ir sudarė 76 proc. tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta parama siekė 24,9 mln. Eur (59 proc. tikslinei sričiai skirtos paramos), baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota – beveik 20,5 mln. Eur (49 proc. tikslinei sričiai skirtos paramos). Lyginant su 2022 m., priemonės įgyvendinimo lygis padidėjo 12 proc. punktų.

9 lentelė. 1B tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P1 „Skatinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse“							
1B TS	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2023 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2023 m., Eur	Skirta parama 2014–2025 m., Eur*	Įgyvendinimo lygis 2023 m., proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m, p. p	Skirtos paramos pokytis per 2023 m., Eur
	M16	31 909 061	20 476 151**	41 907 122	49%	+12	-811 606

*Šioje ir kitose lentelėse siektinos rodiklių reikšmės ir skirtos paramos suma nurodytos vadovaujantis Programos 16.1 versija, EK patvirtinta 2023-06-20 sprendimu Nr. C(2023)4287.

**Lyginant su šios ataskaitos 1.1 dalies 4 lentelėje pateiktais duomenimis, išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK, pagal priemonę M16 yra mažesnė nei šioje lentelėje nurodyta išmokėta parama. Skirtumas atsiranda dėl sąskaitų apmokėjimo būdo: taikant sąskaitų apmokėjimo būdą, lėšos EK deklaruojamos tik tada, kai paramos gavėjas atsiskaito su tiekėju. Šioje lentelėje išmokėta parama yra skaičiuojama tada, kai apmokamas galutinis mokėjimo prašymas. Gavęs mokėjimą pagal galutinį mokėjimo prašymą pareiškėjas tik tada atsiskaito tiekėjui, todėl lėšos EK deklaruojamos vėliau.

Siekiant skatinti žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimą (1B TS), numatytas **tikslo rodiklis T2** „Bendras bendradarbiavimo veiksmų, remiamų taikant bendradarbiavimo priemonę skaičius“, kuris yra susietas su priemonės M16 produkto rodikliais „Remtinų EIP veiklos grupių skaičius“ ir „Kitų bendradarbiavimo veiksmų skaičius“. 2023 m. pabaigoje bendradarbiavimo veiksmų skaičius siekė 213 ir buvo pasiekta 82 proc. tikslo (per metus bendradarbiavimo veiksmų skaičius padidėjo 61 veiksmu, o tikslo pasiekimo lygis 24 p. p.).

10 lentelė. 1B tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014–2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	Tikslas 2025 m.
1B	T2. Bendras bendradarbiavimo veiksnių, remiamų taikant bendradarbiavimo priemonę skaičius (Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 35 straipsnis) (grupės, klasteriai / tinklai, bandomieji projektai ir kt.) (1B tikslinė sritis)	0	0(11)	15	25	73	105	152	213	260

Iki 2023 m. pabaigos įgyvendinant priemonę M16 buvo paremti 26 bendradarbiavimo veiksmai, kuriais paremta EIP veiklos grupių veikla bei įgyvendinti 187 kiti bendradarbiavimo veiksmai, iš kurių 169 pagal 16.3 veiklos sritį „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir 18 pagal 16.4 veiklos sritį „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“.

Prie 1B tikslinės srities prisidedančios priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ produkto rodiklių pasiekimai pateikti lentelėje žemiau.

11 lentelė. 1B tikslinės srities įgyvendinimas

M16	M16 TS 1B	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m, p. p
	Produkto rodikliai				
	O16. Remtinų EIP veiklos grupių skaičius (steigimas ir veikla) (16.1 punktas)	26	45	58%	0
	O17. Kitų bendradarbiavimo veiksnių skaičius (grupės, tinklai / branduoliai, bandomieji projektai...) (16.2–16.9 punktai)	187	233	80%	+26
Papildoma informacija					
M16	M01 TS 1B	2014–2023 m.	Pokytis per 2023 m.		
	O9. Valdų, dalyvaujančių remiamose schemose, skaičius (16.4 punktas)	43	+20		

Iki 2023 m. pabaigos įgyvendinant priemonės M16 veiklos sritį 16.1 „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ buvo užbaigtas 21 EIP veiklos grupių vykdomas projektas, dar 5 projektams atlikti mokėjimai (neskaitant avansinio mokėjimo). Dauguma EIP veiklos grupių projektų (23) prisidėjo prie 2A TS, dar 3 projektai prie 3A TS. Remiantis Lietuvos kaimo tinklo (toliau –LKT) svetainėje pateiktais projektų aprašymais, daugiausiai projektų įgyvendinta gyvulininkystės sektoriuje (projektais siekta didinti gyvulininkystės ūkių produktyvumą diegiant technologines naujoves, taikant inovatyvius sprendimus, susijusius su pašarų kokybės užtikrinimu, infekcinių ir parazitinių ligų pasireišimo mažinimu, galvijų reprodukcija ir pan.). Dar keli projektai įgyvendinti augalininkystės sektoriuje (projektais siekta skatinti ūkius diegti naujoves, užtikrinančias efektyvią kenksmingų organizmų kontrolę). Dalis projektų susiję su dirvožemio kokybės gerinimu (projektais siekta įvertinti dirvožemio drėgmės režimo reguliavimo priemonės, spręsti dirvožemio erozijos problemas, vienu iš projektų taip pat sukurta nepilotuojamais orlaiviais ir dirvožemio tyrimais paremta technologija, leidžianti teikti paslaugą ūkininkams, padedanti efektyviai ir operatyviai identifikuoti žemės ūkio naudmenų dirvožemių problemas, pasiūlyti optimalius būdus joms spręsti). Dalis projektų yra susiję su išmaniųjų technologijų diegimu ūkiuose nepriklausomai nuo ūkio tipo, dalis projektų taip pat susiję su sprendimais siekiant mažinti neigiamą ūkininkavimo poveikį aplinkai. NMA duomenimis, dar 26 projektai yra įgyvendinami.

Įgyvendinant šią veiklos sritį siekiama plėtoti aktyvų bendradarbiavimą tarp žemės, miško ūkio, maisto sektoriaus dalyvių ir mokslo įstaigų, konsultantų bei kitų suinteresuotų subjektų dalinantis žiniomis ir sprendimais, reikalingais prisitaikyti prie kintančios aplinkos, iššūkių ir galimybių, kuriant ir diegiant inovacijas. Atsižvelgiant į tai, priemone daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama ūkininkų arba miškininkų reikmėms, siekiant inovatyviais būdais spręsti būtent jiems kylančias problemas, tačiau dažniausiai iniciatyvą dėl projektų įgyvendinimo rodo mokslo/studijų įstaigos ir konsultantai. Tikėtina, kad ūkininkai labiau linkę projektuose dalyvauti kaip partneriai dėl gana ilgai trunkančio paraiškų administravimo laiko – EIP veiklos grupės iš pradžių teikia galimybių studijas, kurios yra vertinamos,

priimami sprendimai dėl pritarimo/nepritarimo ir tik vėliau teikiamos paraiškos dėl projektų įgyvendinimo⁴.

Įgyvendinant 16.3 veiklos sritį, skirtą smulkių ūkių subjektų bendradarbiavimui, iki 2023 m. pabaigos buvo užbaigta 169 bendradarbiavimo projektai (54 projektais daugiau nei iki 2022 m. pabaigos), iš kurių 147 prisideda prie 2A TS, 16 prie 3A TS, 2 prie 4 prioriteto ir 4 prie 5D TS. Remiantis papildomais NMA duomenimis, dar 21 projektas yra įgyvendinamas (projektų įgyvendinimas nepasibaigęs). Dauguma smulkių ūkių subjektų bendradarbiavimo projektų vykdomi įgyvendinant žemės ūkio veiklą. Įgyvendinant projektus dažniausiai išsigyjama technika, kuria pareiškėjai dalinasi su partneriais. 2023 m. pagal šią priemonę vykčius du kvietimus teikti paraiškas, buvo gautos 89 paraiškos, iš kurių 63 gautos I-ojo kvietimo metu, o 26 – II-ojo kvietimo metu. Iki 2023 m. pabaigos buvo patvirtintos 44 paraiškos. Priemonės populiarumas nėra sumažėjęs, tačiau atlikus KPP 2014–2020 m. administravimo taisyklių korekcijas ir sugriežtinus vertinimo sąlygas, kad jeigu pareiškėjas nepateikia daugiau kaip 2 dokumentų, reikalingų pagrįsti tinkamumo sąlygas paramai gauti, paramos paraiška atmetama ir toliau nebevertinama – išaugo atmestų paraiškų skaičius.⁵ Dalis paraiškų buvo atmestos, nes nesurinkto minimalaus atrankos balų skaičiaus. Tai rodo, kad pareiškėjams trūksta kompetencijos tinkamai parengti paraiškas.

Pagal 16.4 veiklos sritį „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ 2014–2023 m. buvo patvirtinti 28 projektai, iš kurių užbaigta 18 (7 projektais daugiau nei 2022 m.). Užbaigtuose projektuose dalyvavo 43 žemės ūkio valdos. 2023 m. paraiškos pagal šią priemonę buvo renkamos 3 kartus, buvo gautos 2 paraiškos 260 tūkst. Eur sumai, patvirtinta 1 paraiška 106 tūkst. Eur sumai. Pastaruoju metu stebimas pareiškėjų susidomėjimo šia priemone mažėjimas (2022 m. buvo sulaukta tik 1 paraiškos, kai 2021 m. buvo gauta 16), nepaisant aktyvaus šios priemonės populiarinimo. 2023 m. prieš priemonės kvietimus buvo suteikta daug konsultacijų, buvo sukurta darbo grupė, skirta trumpoms tiekimo grandinėms vystyti, bendradarbiaujama su socialiniais partneriais, lankytasi Danijoje, kur domėtasi trumpų tiekimo grandinių patirtimi. Spalio 25 d. suorganizuotas išvažiuojamasis renginys (kuriuo siekta iš arčiau supažindinti su 16.4 veiklos sritimi, taip pat pamatyti gerosios praktikos pavyzdžius). Taip pat inicijuotas Viešųjų pirkimų įstatymo keitimas, nacionaliniu mastu nustatant trumpų tiekimo grandinių sąvoką, siekiant paskatinti ūkininkus naudotis neskelbiamų derybų būdu ir tiekti maisto produktus į viešąsias įstaigas. Be to, pradėta kurti internetinė svetainė (www.maistograndine.lt) kaip mokymų ir bendradarbiavimo įrankis trumpoms tiekimo grandinėms plėtoti. Sumažėjusį paraiškų skaičių galėjo lemti tai, kad siekiant įgyvendinti projektą trūksta pasitikėjimo galimais partneriais, o taip pat neapibrėžtumas rinkoje dėl ekonominės situacijos.⁶

1.2.1.3 Parama mokymosi visą gyvenimą skatinimui (1C tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 1C tikslinės srities įgyvendinimo turi prisidėti dvi priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“.

Iki 2023 m. pabaigos pagal abi priemones M01 ir M02, skirtas žinių perdavimui, informavimui ir konsultavimui, pavirtintos paramos dalis siekė 100 proc., o išmokėtos ir EK deklaruotos – 71 proc. visam

⁴ Remiantis informacija gauta Programos priemonių kuratorių apklausos metu.

⁵ Remiantis informacija gauta Programos priemonių kuratorių apklausos metu.

⁶ Remiantis informacija gauta Programos priemonių kuratorių apklausos metu.

laikotarpiui 1C TS skirtos paramos. Lyginant su 2022 m. 1C TS įgyvendinimo lygis padidėjo 13 p. p. (2022 m. jis siekė 59 proc.).

12 lentelė. 1C tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P1 „Skatinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse“							
1C TS	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2023 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2023 m., Eur**	Skirta parama 2014–2025 m., Eur*	Įgyvendinimo lygis 2023 m., proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m, p. p	Skirtos paramos pokytis per 2023 m., Eur
	M01	6 647 122	4 444 759	6 658 824	67%	+18	0
	M02	6 637 549***	5 020 891	6 588 235	76%	+8	0

*Šioje ir kitose lentelėse siektinos rodiklių reikšmės ir skirtos paramos suma nurodytos vadovaujantis Programos 16.1 versija, EK patvirtinta 2023-06-20 sprendimu Nr. C(2023)4287.

**Išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK.

***Patvirtinta parama didesnė nei KPP skirta parama, nes įgyvendinant priemonę atsirado sutaupymų. Įgyvendinus priemonę pilna apimtimi, priemonei skirta paramos suma nebus viršyta.

Siekiant skatinti mokymąsi visą gyvenimą (1C TS), numatytas **tikslo rodiklis T3** „Bendras mokymų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14 straipsnį dalyvių skaičius“, kuris yra susietas su priemonės M01 produkto rodikliu „Mokymų dalyvių skaičius“. Iki 2023 m. pabaigos bendras mokymuose dalyvavusiųjų skaičius buvo 50 972, o tai sudarė 34 proc. 2025 m. numatyto tikslo. Lyginant su 2022 m., mokymų dalyvių skaičius išaugo 15 413 (10 p. p.). Visgi, bendras įgyvendinimo lygis išlieka gana žemas. Pagrindinė priežastis, lėmusi mažesnių mokymų dalyvių skaičių buvo ta, kad ūkininkai dažnai rinkosi 2 ir daugiau dienų mokymus. Remiantis teminių vertinimų rezultatais, mažesni nei planuota mokymų dalyvių skaičių iš dalies galėjo lemti tai, kad mokymai ne visada atitiko esamus ūkininkų poreikius – mokymai buvo teoriniai, trūko praktinių užsiėmimų, po kurių ūkininkams būtų lengviau pritaikyti įgytas žinias savo ūkyje. Pastebima, kad mokymų temos buvo daugiau bendresnės, o ne konkrečios, susijusios su ūkininkams aktualiomis problemomis⁷.

13 lentelė. 1C tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014–2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	Tikslas 2025 m.
1C	T3. Bendras mokymų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14 straipsnį dalyvių skaičius (1C tikslinė sritis)	0	1 523	6 168	14 329	21 820	24 081	35 559	50 972	149 900

Prie 1C tikslinės srities prisidedančios priemonės M01 veiklos srities 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžių įgijimui“ **produkto rodiklių** pasiekimai pateikti lentelėje žemiau.

14 lentelė. 1C tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 1C	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m, p. p
	Produkto rodikliai				
	O12. Mokymų dalyvių skaičius (1.1 punktas)	50 972	149 900	34%	+10
Papildoma informacija					
M01	M01 TS 1C	2014–2023 m.	Pokytis per 2023 m.		
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1 punktas)	4 444 759	+1 168 656		
	O3. Paremtų veiksmų skaičius (1.1 punktas)	110	+18		
	O11. Mokymo dienų skaičius (1.1 punktas)	4 660	+883		

⁷ Smart Continent (2021), Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos įtaka ekologiniam ūkininkavimui. Galutinė ataskaita:

https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Veiklos_sritys/Kaimo_pletra/Lietuvos_kaimo_pletros_2014%E2%80%932020m._programa/Steb%C4%97sena%20ir%20vertinimas/Tyrimai%20ir%20vertinimai/2021/KPP%20itaka%20ekologiniam%20ukininkavimui_2021.pdf

Veiklos srities įgyvendinimo pažangą 2014–2023 m. atspindi ne tik išaugęs mokymų dalyvių skaičius, bet ir tai, kad buvo įgyvendinami 43 projektai, iš kurių užbaigti 29 projektai (per 2023 m. užbaigti 8 projektai) kuriais paremta 110 veiksmų (veiksmų skaičius yra didesnis, nes įgyvendinus vieną projektą pagal jį vykdytomis veiklomis prisidedama prie daugiau nei vienos TS). Taip pat, gana reikšmingai padidėjo mokymų dienų skaičius. 2014–2023 m. laikotarpiu mokymų dienų skaičius pagal šią veiklos sritį siekė 4 660 dienas (per 2023 m. buvo suorganizuotos 883 mokymų dienos). Daugiausia mokymų dienų (2 538) buvo skirta ūkių veiklos rezultatų gerinimui, modernizavimui bei restruktūrizavimui (prisidedanti prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo) bei 1 376 – agrarinės aplinkosaugos klausimams (prisidedanti prie 4 prioriteto įgyvendinimo). Visgi, vertinant pagal mokymų dalyvių skaičių, 1.1 veiklos srities įgyvendinimas yra gana žemas. Vertinant visą laikotarpį, priemonės įgyvendinimui neigiamos įtakos turėjo šalyje paskelbtas karantinas dėl COVID-19 pandemijos.

1.2.2 2 prioritetas. Žemės ūkio konkurencingumas ir tvarus miškų valdymas

Programos **antras prioritetas (P2)** yra skirtas ūkių perspektyvumui ir visų tipų **žemės ūkio veiklos konkurencingumui** visuose regionuose **didinti**, taip pat **inovacinėms ūkių technologijoms ir tvariam miškų valdymui skatinti**. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- **2A:** visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų **ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui** sudarymas, visų pirma siekiant intensyviau dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą;
- **2B:** palankesnių sąlygų sudarymas reikiamos kvalifikacijos ūkininkams **pradėti veiklą žemės ūkio sektoriuje** ir visų pirma kartų kaitos palengvinimui;
- **2C:** **miškininkystės ekonominės vertės didinimas ir miško plotų plėtra.**

2014–2023 m. buvo paremtos 4 684 žemės ūkio valdos, įgyvendinusios investicijų į ūkių restruktūrizavimą ir modernizavimą projektus. Taip pat buvo paremti 1 762 jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektai bei 8 418 smulkių ūkių, siekiant jiems sudaryti sąlygas aktyviau dalyvauti rinkoje. Be to, buvo vykdomos investicijos į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą. Šioje srityje buvo įgyvendinta 319 projektų, susijusių su žemės ūkiu, kuriems išmokėta ir EK deklaruota beveik 91 mln. Eur. Taip pat buvo įgyvendinta 19 projektų, kurie skirti miškų infrastruktūrai gerinti, o jiems išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė 1,5 mln. Eur. Pagal antrąjį prioritetą parama taip pat buvo skirta ir miško kirtimo, apvalios medienos ir medienos biokuro ruošos technologijų diegimui, jaunuolynų ir krūmynų pertvarkymui. Šioje srityje iki 2023 m. pabaigos buvo įgyvendinta 240 projektų, kuriems išmokėtų ir EK deklaruotų lėšų suma sudarė beveik 19 mln. Eur.

2014–2023 m. pagal antrąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė kiek daugiau nei 1 mlrd. Eur ir sudarė 88 proc. visam programavimo laikotarpiui šio prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšų sumos.⁸ Iki 2023 m. pabaigos iš viso pagal antrąjį prioritetą išmokėtos paramos suma siekė 863,6 mln. Eur ir sudarė 76 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos. Išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė 798 mln. Eur ir sudarė 70 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos. Baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota beveik 764,4 mln. Eur (67 proc. prioritetui skirtos sumos).

1.2.2.1 Parama ūkių modernizavimui (2A tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 2A tikslinės srities, kuria siekiama gerinti ūkių ekonominės veiklos rezultatus ir sudaryti palankesnes sąlygas ūkių restruktūrizavimui bei modernizavimui (intensyvesniam dalyvavimui rinkoje bei žemės ūkio įvairinimui), įgyvendinimo turi prisidėti šešios priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritys 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ bei 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ ir veiklos sritis 4.3 „Parama investicijoms į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą“ veiklos 4.3.1. „Parama žemės konsolidacijai“ ir 4.3.2 „Parama žemės ūkio vandentvarkai“;
- M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.3 „Parama smulkiesiems ūkiams“;
- M16 „Bendradarbiavimas“;
- M21 „Išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė“.

⁸ Antrajam prioritetui skirta suma– 1 142 354 361 Eur.

2014–2023 m. patvirtina parama siekė 874,6 mln. Eur ir sudarė 87 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, išmokėta parama siekė 744 mln. Eur (74 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos), EK deklaruota parama siekė 710,4 mln. Eur (71 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos) o baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota parama siekė 670,3 mln. Eur ir sudarė 67 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos.

15 lentelė. 2A tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P2 „Didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą“							
2A TS	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2023 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2023 m., Eur**	Skirta parama 2014–2025 m., Eur*	Įgyvendinimo lygis 2023 m., proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p	Skirtos paramos pokytis per 2023 m., Eur
	M01	8 807 675 ***	6 158 193	7 674 781	80%	+4	1 126 488
	M02	2 066 546	2 066 546	2 106 176	98%	+14	0
	M04	715 864 304	544 583 807	850 230 671	64%	+4	-1 767 018
	<i>Iš jų EURI lėšos</i>	<i>8 868 489</i>	<i>8 850 739</i>	<i>76 981 077</i>	<i>11%</i>	<i>+8</i>	<i>0</i>
	M06	118 001 995****	93 987 145	116 798 943	80%	+8	24 279 770
	M16	23 714 141	17 375 597	23 702 766	73%	+17	-375 660
	M21	6 113 923	6 113 923	6 125 329	100%	+78	-21 874 671

*Šioje ir kitose lentelėse siektinos rodiklių reikšmės ir skirtos paramos suma nurodytos vadovaujantis Programos 16.1 versija, EK patvirtinta 2023-06-20 sprendimu Nr. C(2023)4287.

**Baigtiems projektams išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK. Lyginant su šios ataskaitos 1.1 dalies 4 lentelėje pateiktais duomenimis, išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK, pagal kai kurias priemones gali skirtis, nes šioje lentelėje nurodyta užbaigtiems projektams išmokėta parama, o 4 lentelėje visiems projektams išmokėta ir EK deklaruota parama. Taip pat 4 lentelėje EK deklaruotose sumose nėra įskaičiuota papildoma nacionalinė parama (ji nėra deklaruojama EK).

***Patvirtinta parama yra didesnė nei skirta parama, nes pagal M01 patvirtintos paramos sumos išskirti pagal tikslines sritis nėra galimybės, tol, kol nėra pasirašomi mokėjimų prašymai ir paaiškėja, pagal kurią tikslinę sritį vyko mokymai. Bendrai visai priemonei M01 yra patvirtinta 16,6 mln., o skirta 16,9 mln. Eur.

****Patvirtinta parama yra didesnė, nei skirta parama, nes priemonei numatytas virškontraktavimas. Istoriskai visuomet būna sutaupymų, todėl virškontraktavimas yra būdas užtikrinti, kad būtų panaudota visa skirta parama.

Didžiausias įgyvendinimo lygis pasiektas pagal priemones M21 ir M02 (atitinkamai 100 proc. ir 98 proc.), o pagal priemonę M04, kuriai skirtas didžiausias finansavimas, pasiektas įgyvendinimo lygis – 64 proc. Lyginant su 2014–2022 m. pasiekta pažanga, per metus finansinė pažanga pasiekta pagal visas priemones ir jų veiklos sritis, prisidedančias prie 2A TS. Didžiausia metinė pažanga pasiekta pagal M21, M16 ir M02 Tikslinės srities įgyvendinimo pažangai įtakos turėjo Programos finansinio plano pakeitimai: 3 priemonėms (M04, M21 ir M16) skirtas finansavimas buvo sumažintas, o priemonėms M06 ir M01 – padidintas. Itin reikšmingai (24,3 mln. Eur) finansavimas padidintas M06 priemonei. Nepaisant to, priemonės įgyvendinimo lygis per metus padidėjo 4 p. p.

Ūkių modernizavimo (2A TS) mastui atspindėti vadovaujamosi **tikslo rodikliu T4** „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į restruktūrizavimą ir modernizavimą, procentinė dalis“, kuris susietas su priemone M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ produkto rodikliu „Valdų, gaunančių žemės ūkio valdoms skirtą paramą investicijoms, skaičius“.

16 lentelė. 2A tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.–2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	Tikslas 2025 m.
2A	T4. Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į restruktūrizavimą ir modernizavimą, procentinė dalis (2A tikslinė sritis)	0%	0,60%	1,07%	1,46%	1,64%	1,83%	2,17%	2,27%	2,34%	2,88%

2014–2023 m. iš viso buvo modernizuotos 4 684 žemės ūkio valdos, t. y. šių valdų modernizavimo paramos projektai buvo baigti įgyvendinti (156 žemės ūkio valdomis daugiau nei 2022 m.). Remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, iš viso Lietuvoje buvo užregistruotos 199 910 žemės ūkio valdos, todėl iki 2023 m. pabaigos paramą gavusių valdų procentinė dalis sudarė 2,34 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų ir buvo pasiekta 81 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės. Lyginant su 2022 m., suplanuotos reikšmės pasiekimas padidėjo 2 p. p. Atsižvelgiant į tai, kad pagal 4.1 veiklos sritį parama patvirtinta 6 480 projektų (iš jų 6 216 jau užbaigti), tikėtina, kad rodiklio tikslo reikšmė bus pasiekta.

Atskirų priemonių, prisidedančių prie 2A tikslinės srities, produkto rodiklių pasiekimai pateikti lentelėje žemiau.

17 lentelė. 2A tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 2A				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	6 158 193	7 674 781	80%	+4
M01	M01 TS 2A				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m..	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	O12. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	25 470	58 545	44%	-8
	O1. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimu	2 055 088	2 763 765	74%	-27
M02	M02 TS 2A				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	O1. Visos viešosios išlaidos (Eur) (2.1–2.3 punktai)	2 066 546	2 106 176	98%	+14
M02	M02 TS 2A				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	O13. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	3 062	1 435	213%	+18
M04	M04 TS 2A				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	O1. Visos viešosios išlaidos (Eur)	544 583 807	850 230 671	64%	+4
M04	M04 TS 2A				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	O4. Valdų, gaunančių žemės ūkio valdoms skirtą paramą investicijoms, skaičius (4.1 punktas)	4 684	5 765	81%	+3
	O1. Bendros viešosios išlaidos (Eur) (4.1 punktas)	452 525 489	718 163 286	63%	+5
	O1. Visos viešosios išlaidos investicijoms į infrastruktūrą (Eur) (4.3 punktas)	90 950 429	132 067 385	69%	+1
	O2. Bendra investicijų suma (viešųjų ir privačiųjų) (Eur)	1 019 034 350	1 547 000 000	66%	+6
M06	M06 TS 2A (įskaitant tęstinius įsipareigojimus)				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	O1. Visos viešosios išlaidos (Eur)	93 987 145	116 798 943	80%	+8
M06	M06 TS 2A (įskaitant tęstinius įsipareigojimus)				

	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	04. Paramos gavėjų (valdų), gaunančių smulkiems ūkiams skirtą paramą verslui pradėti, skaičius (6.3 punktas)	8 418	9 431	89%	+4
	02. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų) (tik 2014–2020 m. projektams)	97 116 645	116 798 943	83%	+12
M16	M16 TS 2A				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	17 375 597	23 702 766	73%	+17
M21	M21 TS 2A				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	01. Bendros viešosios išlaidos (Eur)	6 113 923	6 125 329	100%	+78
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	04. Valdų, gaunančių žemės ūkio valdoms skirtą paramą, skaičius	7 650	1 300	588%	-1
Papildoma informacija		2014–2023 m.	Pokytis per 2023 m.		
M01	M01 TS 2A				
	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (1.1 punktas)	38		+8	
	011. Mokymų dienų skaičius (1.1 punktas)	2 538		+706	
	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (1.2 punktas)	40		+7	
M02	M02 TS 2A				
	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (2.1 punktas)	3 062		+255	
M04	M04 TS 2A				
	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (4.1 punktas)	6 216		+243	
	03. Paremtų veiksmų / veiklų skaičius (4.2 punktas)	3		0	
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (4.2 punktas)	1 107 889		0	
	03. Paremtų veiksmų / veiklų skaičius (4.3 punktas)	319		0	
M06	M06 TS 2A				
	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius	8 477		+1 786	
M16	M16 TS 2A				
	016. Remiamų EIP bendradarbiavimo operacijų skaičius	23		0	
	017. Remiamų bendradarbiavimo operacijų skaičius (išskyrus EIP)	149		+48	

2014–2023 m. laikotarpiu pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžių įgijimui“ buvo įgyvendinti 38 veiksmų/projektai, 8 daugiau lyginant su 2022 m. Įgyvendinant šiuos veiksmus buvo vedami mokymai, kuriems skirtų dienų skaičius išaugo nuo 1 832 (2022 m.) iki 2 538 (2023 m.). Mokymų dalyvių skaičius nuo 16 512 išaugo iki 25 470. Lyginant su Programoje numatytais tikslais, šios priemonės produkto rodiklio, susijusio su mokymų dalyvių skaičiumi, įgyvendinimo lygis yra gana ribotas – pasiekta 44 proc. tikslo (2022 m. buvo pasiekta 51 proc. tikslo, tačiau 2023 m. tikslas buvo padidintas 26 345 mokymų dalyviais (nuo 32 200 iki 58 545)).

Tuo tarpu priemonės M02 produkto rodiklio tikslas buvo pasiektas ir viršytas jau 2018 m. Iki 2023 m. pabaigos pasinaudojusiu konsultavimo paslaugomis skaičius išaugo iki 3 062 (per metus padidėjo 255 paramos gavėjais), o įgyvendinimo lygis siekė 213 proc.

Didesni pasiekimai stebimi ir įgyvendinant priemones M04 ir M06. Iki 2023 m. pabaigos pagal M04 priemonės veiklos sritį 4.1 projektus įgyvendino 4 684 žemės ūkio valdos (rodiklio įgyvendinimo lygis siekė 81 proc.) ir buvo įgyvendinta 6 216 projektų (per 2023 m. užbaigti 243 projektai), kuriais modernizuotos žemės ūkio valdos remiant naujos žemės ūkio technikos ir naujos žemės ūkio įrangos, naujų technologinių įrengimų, skirtų specializuoto žemės ūkio sektoriaus pirminiams žemės ūkio produktams apdoroti ar perdirbti ir paruošti realizacijai, įsigyti; taip pat remiant specializuotame žemės ūkio sektoriuje vykdyti būtinų pastatų ar statinių statybą, rekonstravimą ar kapitalinį remontą ir kt. Didžiausia dalis (3 611) modernizavimo projektų buvo įgyvendinti gyvulininkystės bei (1 826) augalininkystės ūkiuose. Bendros viešosios išlaidos ūkių modernizavimo projektams sudarė 452,5 mln. Eur (įgyvendinimo lygis siekė 63 proc.). 2023 m. pagal veiklos sritį 4.1 taip pat buvo įgyvendinama finansinė priemonė. *Detaliau finansinės priemonės įgyvendinimo pažanga išanalizuota 4 ataskaitos skyriuje.*

Pagal priemonės M04 veiklos sritį 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ buvo įgyvendinti 3 projektai, prisidedantys prie 2A TS, kurie užbaigti įgyvendinti iki 2018 m. pabaigos.

Pagal priemonės M04 veiklos sritį 4.3 „Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą“ buvo įgyvendinta 319 projektų (tiek pat kiek buvo įgyvendinta iki 2022 m. pabaigos). Didžioji dalis projektų (311) buvo skirti žemės ūkio vandentvarkos, likę (8) – žemės konsolidacijos gerinimui. Viešosios išlaidos (deklaruotos EK) investicijoms į šiuos infrastruktūros projektus sudarė beveik 91 mln. Eur. Projektų, susijusių su žemės konsolidacijos gerinimu, įgyvendinimas ir paramos išmokėjimas buvo baigtas dar 2017 m. Parama žemės ūkio vandentvarkai (pavyzdžiui, lauko drenažo inžinerinės infrastruktūros atnaujinimui, lauko drenažo sistemų pritaikymui joms keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams ir kt.) buvo viena populiariausių paramos priemonių ankstesniu finansiniu laikotarpiu ir tokia išliko dabartiniu finansiniu laikotarpiu. Didelis paramos intensyvumas (80 proc.), skiriama paramos suma (300 tūkst. Eur ar 600 tūkst. Eur, kai rekonstruojami polderiai) ir galimybė ES lėšomis pagerinti dirbamos žemės agrarinę būklę priemonę daro patrauklią pareiškėjams. Remiantis papildomais ŽŪM duomenimis, šiuo metu įgyvendinami dar 79 projektai, skirti žemės ūkio vandentvarkai gerinti. Įgyvendinant M04 priemonės projektus, be viešosios paramos taip pat buvo investuojamos ir privačios lėšos (Programoje yra numatytas paramos intensyvumas ir minimalus privalomas prisidėjimas prie projekto įgyvendinimo privačiomis lėšomis, kuris priklauso nuo veiklų ir sektoriaus, į kurį investuojama bei kitų papildomų sąlygų, tačiau tiek pagal 4.1, tiek pagal 4.2 veiklos sritis paramos intensyvumas negali viršyti 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, pagal 4.3.2 veiklos sritį paramos intensyvumas yra 80 proc.), bendra investuotų lėšų suma 2023 m. pab. siekė beveik 1,02 mlrd. Eur.

2014–2023 m. parama pagal priemonės M06 veiklos sritį 6.3 „Parama smulkiems ūkiams“ buvo suteikta 8 418 smulkių ūkių (1 759 ūkiais daugiau nei 2022 m.), o įgyvendinimo lygis siekė 89 proc. Lyginant su 2022 m. įgyvendinimo lygis padidėjo 4 p. p., tačiau atkreiptinas dėmesys, kad 2023 m. šiai veiklos sričiai buvo padidintas finansavimas ir nuo 7 813 iki 9 431 padidintas paramos gavėjų tikslas. Smulkių ūkių projektams išmokėtos viešosios išlaidos siekė beveik 94 mln. Eur paramos (įgyvendinimo lygis – 80 proc.), iš beveik 90,4 mln. Eur buvo skirta pagal KPP 2014–2020 m. paramą gavusiems smulkiems ūkiams, o 3,6 mln. Eur – tęstiniams 2007–2013 m. išsipareigojimams pagal priemonę „Pusiau natūrinis ūkininkavimas“ vykdyti. Bendra investicijų suma (tik 2014–2020 m. projektams) siekė 97,1 mln. Eur, o tai reiškia, kad nors parama smulkiems ūkiams teikiama kaip išmoka (maksimali paramos suma vienam pareiškėjui yra 15 tūkst. Eur), dalis paramos gavėjų prie projektų įgyvendinimo prisidėjo ir nuosavomis lėšomis (pvz., pareiškėjas verslo plane nurodo, kad visa jo projekto vertė yra 30 tūkst., todėl jam išmokama 15 tūkst., o likusią sumą sumoka jis pats). 2023 m., kaip ir ankstesniais veiklos srities įgyvendinimo metais, sulaukta ženkliai daugiau paraiškų didesnei sumai nei buvo numatyta kvietimams. Buvo gauta 1 470 paraiškų, kuriose prašoma beveik 22, 1 mln. Eur (3,3 mln. Eur pieninės galvijininkystės sektoriui ir 18,8 kitiems sektoriams), o kvietimui buvo suplanuota kiek daugiau nei 16,2 mln. Eur, iš kurių 5,5 mln. Eur pieninės galvijininkystės sektoriui ir 10,7 mln. Eur kitiems sektoriams.

Pagal M16 priemonę 2014–2023 m. buvo paremti 23 EIP bendradarbiavimo projektai ir 147 smulkiųjų ūkių bendradarbiavimo projektai (48 projektais daugiau nei 2022 m.) bei 2 trumpųjų tiekimo grandinių projektai (1 projektu daugiau nei 2022 m.), kuriais prisidedama prie 2A TS įgyvendinimo. Jiems išmokėtų viešųjų lėšų suma sudarė 73 proc. skirtos paramos.

Iki 2023 m. pabaigos pagal priemonę M21 (prisidedant prie 2A TS) paramą gavo 7 650 žemės ūkio valdų (2025 m. tikslas pasiektas ir viršytas), kurioms išmokėta kiek daugiau nei 6,1 mln. Eur (100 proc. tikslo). Kadangi priemonės įgyvendinimas pasibaigė 2021-12-31, priemonei skirtos, bet nepanaudotos lėšos buvo perskirstytos kitoms Programos priemonėms.

Remiantis Programos specialiųjų (konkrečių) produkto rodiklių pasiekimais galima teigti, kad iki 2023 m. pabaigos jaunųjų ūkininkų, pasinaudojusių parama investicijoms į žemės ūkio valdas ir smulkių ūkių investicijoms verslui pradėti, dalis buvo didesnė nei planuota Programoje – sudarė 62,9 proc. ir 42,6 proc. šių veiklos sričių paramos gavėjų, o buvo planuota, kad jų dalis sieks mažiau nei pusę (40 proc.). Vertinant paramos gavėjų pasiskirstymą pagal sektorius, matyti, kad pagal 4.1 veiklos sritį mažesniu mastu nei planuota įgyvendinami sodininkystės sektoriaus investiciniai projektai, o pagal 6.3 veiklos sritį – augalininkystės ir sodininkystės ūkių investiciniai projektai. *Detaliau šių veiklos sričių indėlis į skirtingus žemės ūkio sektorius išanalizuotas ataskaitos 1.2.3 skyriuje.*

18 lentelė. 2A TS konkrečių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2014–2023 m	Siektina reikšmė 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritis 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“	SO03. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, dalis pagal ūkio valdytojo amžių – iki 40 metų amžiaus (imtinai), proc. (M04.1)	62,9	40	157%
	SO2.5. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius – augalininkystės ūkių (M04.1)	1836	2 304	80%
	SO2.4. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius – daržininkystės ūkių (M04.1)	571	86	664%
	SO2.1. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius – gyvulininkystės ūkių (M04.1)	3611	3 284	110%
	SO2.2. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius – sodininkystės ūkių (M04.1)	39	57	68%
	SO2.3. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius – uogininkystės ūkių (M04.1)	111	29	383%
M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.3 „Parama smulkiems ūkiams“	SO05. Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių dalis pagal ūkio valdytojo amžių – iki 40 metų (imtinai), proc. (M06.3)	42,6	40	107%
	SO04.5. Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių skaičius pagal sektorius – augalininkystės ūkių (M06.3)	637	4 246	15%
	SO04.4. Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių skaičius pagal sektorius – daržininkystės ūkių (M06.3)	1148	155	741%
	SO04.1. Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių skaičius pagal sektorius – gyvulininkystės ūkių (M06.3)	582 + 3382 (mixed)	4 742	84%
	SO04.2. Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių skaičius pagal sektorius – sodininkystės ūkių (M06.3)	68	111	61%
	SO04.3. Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių skaičius pagal sektorius – uogininkystės ūkių (M06.3)	261	177	147%

1.2.2.2 Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui (2B tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 2B tikslinės srities, kuria siekiama sudaryti palankesnes sąlygas reikiamos kvalifikacijos jauniems ūkininkams pradėti veiklą žemės ūkio sektoriuje ir palengvinti kartų kaitą, įgyvendinimo turi prisidėti trys priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“.

Iki 2023 m. pabaigos patvirtinta parama siekė 105,4 mln. Eur ir sudarė 97 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – 98,4 mln. Eur (91 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos). Baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota parama siekė 72,7 mln. Eur ir sudarė 67 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos.

19 lentelė. 2B tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P2 „Didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą“							
2B TS	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2023 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2023 m., Eur**	Skirta parama 2014–2025 m., Eur*	Įgyvendinimo lygis 2023 m., proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p	Skirtos paramos pokytis per 2023 m., Eur
	M01	256 211	162 112	498 529	33%	+12	-300 000
	M02	305 122	305 122	663 235	46%	+2	0
	M06	104 854 820	72 245 628	107 234 912	67%	+9	4 529 029

*Šioje ir kitose lentelėse siektinos rodiklių reikšmės ir skirtos paramos suma nurodytos vadovaujantis Programos 16.1 versija, EK patvirtinta 2023-06-20 sprendimu Nr. C(2023)4287.

**Baigtiems projektams išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK. Lyginant su šios ataskaitos 1.1 dalies 4 lentelėje pateiktais duomenimis, išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK, pagal kai kurias priemones gali skirtis, nes šioje lentelėje nurodyta užbaigtiems projektams išmokėta parama, o 4 lentelėje visiems projektams išmokėta ir EK deklaruota parama. Taip pat 4 lentelėje EK deklaruotose sumose nėra įskaičiuota papildoma nacionalinė parama (ji nėra deklaruojama EK).

Pagal priemonės M01 veiklos sritį, prisidedančią prie 2B tikslinės srities, patvirtintos paramos dalis siekė 51 proc., o išmokėtos ir EK deklaruotos – 33 proc. Pagal priemonę M02 patvirtintos ir išmokėtos, ir EK deklaruotos paramos dalis siekė 46 proc. Didžiausia paramos suma (104,9 mln. Eur) buvo patvirtinta pagal priemonės M06 veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“. Šios veiklos srities patvirtintos paramos dalis siekė 98 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos sumos. Išmokėta ir EK deklaruota parama siekė 72,2 mln. Eur ir sudarė 67 proc. visos priemonei skirtos sumos. 2023 m. 15-uju Programos keitimu šiai veiklos sričiai skirtas finansavimas buvo padidintas beveik 5,7 mln. Eur, tačiau 16-uju programos keitimu, atsižvelgiant į tai, kad veiklos sričiai skirtų lėšų likutis buvo nepakankamas naujam paraiškų kvietimui skelbti, buvo nuspręsta kiek daugiau nei 1,1 mln. Eur perskirstyti kitai veiklos sričiai (lėšos skirtos 6.3 veiklos sričiai).⁹ Bendrai 2023 m. priemonei papildomai skirta 4,5 mln. Eur.

Siekiant atspindėti paramos jauniems ūkininkams įgyvendinimą, 2B tikslinei sričiai buvo numatytas **tikslo rodiklis T5** „Žemės ūkio valdų, parengusių pagal Programą remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jauniems ūkininkams, procentinė dalis (2B tikslinė sritis)“, susietas su priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ produkto rodikliu „Paramos gavėjų (valdų), gaunančių jauniems ūkininkams skirtą paramą verslui pradėti, skaičius“.

20 lentelė. 2B tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.–2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	Tikslas 2025 m.

⁹ 2023-06-20 Programos keitimas, patvirtintas Europos Komisijos sprendimu Nr. C(2023)4287.

2B	T5. Žemės ūkio valdų, parengusių pagal Programą remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jauniems ūkininkams, procentinė dalis (2B tikslinė sritis)	0%	0,02%	0,13%	0,23%	0,35%	0,43%	0,54%	0,70%	0,88%	1,24%
----	---	----	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

2014–2023 m. jaunųjų ūkininkų, gavusių paramą verslui pradėti ir jau įgyvendinusių projektus, skaičius siekė 1 762 (361 daugiau nei 2022 m.). Remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, iš viso Lietuvoje buvo užregistruotos 199 910 žemės ūkio valdos. Taigi, 2023 m. pabaigoje žemės ūkio valdų, gavusių jauniems ūkininkams skirtų investicijų, procentinė dalis sudarė 0,88 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų. 2014–2023 m. buvo pasiekta 57 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės (3 proc. punktais mažiau nei 2022 m., tačiau būtina atkreipti dėmesį, kad 15-uju Programos keitimu¹⁰ padidinus finansavimą 6.1 veiklos sričiai buvo padidinta ir T5 rodiklio siektina reikšmė iki 1,24 proc. arba papildomai 141 jaunųjų ūkininkų valda). Atsižvelgiant į nuosekliai kasmet didėjančią tikslo rodiklio reikšmę, priemonės populiarumą bei tai, kad iki 2023 m. pabaigos parama buvo patvirtinta 2 649 paramos gavėjams, tikėtina, kad 2025 m. siektina rodiklio reikšmė bus pasiekta.

Atskirų priemonių, prisidedančių prie 2B tikslinės srities, **produkto rodiklių** pasiekimai pateikti lentelėje žemiau.

21 lentelė. 2B tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 2B				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	162 112	498 529	33%	+12
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	O12. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	2 704	10 480	26%	+10
	O1. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	162 112	498 529	33%	+12
M02	M02 TS 2B				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	305 122	663 235	46%	+2
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	O13. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	785	452	174%	+7
M06	M06 TS 2B				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	O1. Visos viešosios išlaidos (Eur)	72 245 628	107 234 912	67%	+9
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	O4. Paramos gavėjų (valdų), gaunančių jauniems ūkininkams skirtą paramą verslui pradėti, skaičius (6.1 punktas)	1762	2 481	71%	+11

¹⁰ 2023-01-18 Programos keitimas, patvirtintas Europos Komisijos sprendimu Nr. C(2023)629

	02. Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	81 357 114	107 234 912	76%	+11
Papildoma informacija					
M01	M01 TS 2B				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.		Pokytis per 2023 m.	
	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (1.1 veikla)	5		0	
M02	M02 TS 2B				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.		Pokytis per 2023 m.	
	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (2.1 punktas)	785		+31	
M06	M06 TS 2B				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.		Pokytis per 2023 m.	
	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius	1 762		+361	
	01. Visos viešosios išlaidos (Eur) (6.1 punktas)	72 245 628		+12 684 517	

Kaip ir praėjusiais metais, 2023 m. M01 priemonės veiklos sričiai 1.1 buvo išmokėta ir EK deklaruota 162,1 tūkst. Eur parama ir paremti 5 veiksmai/projektai, skirti jaunųjų ūkininkų profesiniams mokymams. 2014–2023 m. mokymų dalyvių skaičius siekė 2 704, o įgyvendinimo lygis tik 26 proc. (įgyvendinimo lygis per metus padidėjo 10 p. p., tačiau tai lėmė veiklos sričiai sumažinta skirtos paramos suma). Pagal priemonę M02 išmokėtą paramą (kuri siekė 46 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 785 jaunieji ūkininkai, kas lėmė Programoje numatyto įgyvendinimo lygio tikslo pasiekimą ir viršijimą (174 proc.). Programoje užsibrėžtas 2025 m. tikslas (452 konsultavimo paslaugomis pasinaudoję paramos gavėjai) jau buvo pasiektas 2019 m.

Kaip minėta anksčiau, investicinę paramą verslui pradėti pagal priemonę M06 gavo 1 762 jaunieji ūkininkai. Visos viešosios išlaidos (deklaruotos EK) įgyvendintiems projektams siekė 72,2 mln. Eur, o bendrosios investicijos buvo beveik 13 proc. didesnės ir siekė beveik 81,4 mln. Eur. Didesnės bendrosios investicijos rodo, kad dalis jaunųjų ūkininkų prie projektų įgyvendinimo prisidėjo ir nuosavomis lėšomis, nepaisant to, kad jaunųjų ūkininkų šikūrimo projektui įgyvendinti mokama vienodo dydžio išmoka (maksimali viešosios paramos suma vienam paramos gavėjui šikūrti yra 40 tūkst. Eur). Įgyvendinant projektus jaunieji ūkininkai investavo į žemės ūkio technikos (pvz. frontaliųjų krautuvų, kultivatorių, purkštuvų) šigijimą, ūkinių gyvūnų (mėsinių galvijų, danielių, avių, telyčių) šigijimą, daugiamečių augalų (braškių daigų, aviečių, šaltalankių sodinukų ir t.t.) šigijimą, taip pat investuota į infrastruktūros kūrimą ir statybą (aptvarų įrengimą, angarų statybas ir t.t.). 6.1 veiklos sritis įgyvendinama sėkmingai ir sulaukė didelio jaunųjų ūkininkų susidomėjimo. 2023 m. kvietimai teikti paraiškas nebuvo organizuojami, buvo atliekami mokėjimai pagal ankstesniais metais patvirtintus ir įgyvendinamus projektus. Kvietimas teikti paraiškas buvo vykdytas pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginį planą (SP).

Pagal 2B tikslinę sritį numatyti penki specialieji (konkretūs) Programos rodikliai, matuojantys paramą pagal priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų šikūrimui“ gavusių ūkių skaičių pagal sektorius (augalininkystės, daržininkystės, gyvulininkystės, sodininkystės, uogininkystės).

22 lentelė. 2B TS konkrečių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2014–2023 m.	Siektina reikšmė 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų šikūrimui“	S006.5. Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius – augalininkystės ūkių (M06.1)	243	980	25%
	S006.4. Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius – daržininkystės ūkių (M06.1)	179	31	577%
	S006.1. Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius – gyvulininkystės ūkių (M06.1)	864+339	1 396	86%
	S006.2. Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius – sodininkystės ūkių (M06.1)	21	20	105%
	S006.3. Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius – uogininkystės ūkių (M06.1)	113	25	452%

Vertinant pagal specialiesiems rodikliams numatytų tikslų įgyvendinimo lygį, geriausi pasiekimai stebimi daržininkystės ir uogininkystės sektoriuose (numatyta siektina reikšmė buvo visiškai įgyvendinta ir stipriai viršyta). Tai rodo, jog šiuose sektoriuose nebuvo tikėtasi tokio aktyvaus susidomėjimo 6.1 veiklos sritimi. Mažiausiu mastu rodiklis įgyvendintas paramą gavusių ūkių augalininkystės sektoriuje – paramą gavo 243 ūkiai (arba 25 proc. numatyto tikslo). Kyla rizika, kad šio rodiklio tikslas nebus pasiektas, tačiau atkreiptinas dėmesys, kad Programoje augalininkystės sektorius nebuvo prioritetas vykdam projektų atranką. *Detaliau šios veiklos srities indėlis į skirtingus žemės ūkio sektorius išanalizuotas ataskaitos 1.2.3 skyriuje.*

1.2.2.3 Miškininkystės ekonominės vertės didinimas (2C+ tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 2C+ tikslinės srities, kuria siekiama didinti miškininkystės ekonominę vertę ir skatinti miško plotų plėtrą, įgyvendinimo prisideda keturios priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities 4.3 „Parama investicijoms į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą“ veikla 4.3.3 „Parama miškų infrastruktūrai gerinti“;
- M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritis 8.6 „Investicijos į miškininkystės technologijas“.¹¹

Iki 2023 m. pabaigos patvirtinta parama siekė 25,6 mln. Eur ir sudarė 94 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos. Baigtiems projektams išmokėtos paramos suma siekė beveik 21,4 mln. Eur, t. y., 78 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos.

23 lentelė. 2C+ tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P2 „Didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą“							
2C TS	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2023 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2023 m., Eur**	Skirta parama 2014–2025 m., Eur*	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p	Skirtos paramos pokytis per 2023 m., Eur
	M01	506 617	491 588	1 203 936	41%	+6	0
	M02	416 103	416 103	498 235	84%	+7	0
	M04	1 777 469 ¹²	1 532 045	1 532 046	100%	+2	-31 479
	M08	22 893 337	18 913 482 ^{***}	24 084 801	79%	+25	0

*Šioje ir kitose lentelėse siektinos rodiklių reikšmės ir skirtos paramos suma nurodytos vadovaujantis Programos 16.1 versija, EK patvirtinta 2023-06-20 sprendimu Nr. C(2023)4287.

**Baigtiems projektams išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK. Lyginant su šios ataskaitos 1.1 dalies 4 lentelėje pateiktais duomenimis, išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK, pagal kai kurias priemones gali skirtis, nes šioje lentelėje nurodyta užbaigtiems projektams išmokėta parama, o 4 lentelėje visiems projektams išmokėta ir EK deklaruota parama. Taip pat 4 lentelėje Europos Komisijai deklaruotose sumose nėra įskaičiuota papildoma nacionalinė parama (ji nėra deklaruojama EK).

***Lyginant su šios ataskaitos 1.1 dalies 4 lentelėje pateiktais duomenimis, išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK, pagal M08 priemonę yra mažesnė nei šioje lentelėje nurodyta išmokėta parama. Skirtumas atsiranda dėl sąskaitų apmokėjimo būdo: taikant sąskaitų apmokėjimo būdą, lėšos EK deklaruojamos tik tada, kai paramos gavėjas atsiskaito su tiekėju. Šioje lentelėje išmokėta parama yra skaičiuojama tada, kai apmokamas galutinis mokėjimo prašymas. Gavęs mokėjimą pagal galutinį mokėjimo prašymą pareiškėjas tik tada atsiskaito tiekėjui, todėl lėšos EK deklaruojamos vėliau.

¹² 2014–2023 m. pagal M04 veiklos sritį, prisidedančią prie 2C TA patvirtinta parama siekia 1 777 469 Eur. Patvirtinta parama yra didesnė nei priemonei skirta parama, tačiau, NMA duomenimis, visos sutartyse patvirtintos paramos lėšos nebus panaudotos ir projektai bus įgyvendinami mažesne apimtimi.

Pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ buvo patvirtinta 506,6 tūkst. Eur suma, o tai sudarė 42 proc. Programoje skirtos paramos. Pagal šią priemonę išmokėta ir EK deklaruota suma – 492 tūkst. Eur sudarė 41 proc. Programoje skirtos paramos. Tuo tarpu priemonei M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo“ iki 2023 m. pabaigos patvirtintos ir išmokėtos paramos suma siekė 84 proc. Programoje skirtos paramos. Priemonės M04 veiklai 4.3.3 pavirtinta parama yra didesnė nei skirta, tačiau, NMA duomenimis, visos sutartyse patvirtintos paramos lėšos nebuvo panaudotos ir projektai įgyvendinti mažesne apimtimi. Išmokėta ir EK deklaruota parama siekia 100 proc. visos Programoje skirtos paramos. Priemonės M08 veiklos sričiai 8.6 „Investicijos į miškininkystės technologijas“ patvirtintos paramos dalis nuo Programoje skirtos siekė 95 proc., o išmokėtos – 79 proc. Per 2023 m. visų priemonių veiklos sričių finansinis įgyvendinimas padidėjo, reikšmingiausiai (25 p. p.) – pagal 8.6 veiklos sritį.

2C+ tikslinei sričiai numatytas **tikslo rodiklis** „Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus“. Iki 2023 m. pabaigos buvo sukurtos 351 naujos darbo vietos (76 darbo vietomis daugiau nei 2022 m.). Rodiklio tikslas buvo pasiektas jau 2021 m. Visos šios darbo vietos buvo sukurtos įgyvendinus miško kirtimo, apvaliosios medienos ir medienos biokuro technologijų diegimui skirtus projektus pagal 8.6 veiklos sritį. Aukštą rodiklio pasiekimą lėmė tai, kad pareiškėjams už papildomų darbo vietų sukūrimą skiriami atrankos balai (20 balų jei sukuriama daugiau nei 3 darbo vietos arba 10 balų jei sukuriama iki 3 darbo vietų), taip pat tai, kad 2018 m. buvo padidinta didžiausia galima paramos suma nuo 50 iki 100 tūkst. dėl ko buvo galima įgyvendinti didesnio masto investicijas bei sukurti daugiau darbo vietų.

24 lentelė. 2C+ tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.–2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	Tikslas 2025 m.
2C	Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (2C tikslinė sritis)	0	12	35	51	92	151	206	275	351	185

Atskirų priemonių, prisidedančių prie 2C+ tikslinės srities, **produkto rodiklių** pasiekimai pateikti lentelėje žemiau.

25 lentelė. 2C+ tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 2C	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)				
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	491 588	1 203 936	41%	+6
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	012. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	638	11 900	5%	0
	02. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	92 781	560 294	17%	0
M02	M02 TS 2C	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)				
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	416 103	498 235	84%	+7
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	013. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	320	329	97%	+8
M04	M04 TS 2C	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p

	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	01. Visos viešosios išlaidos (Eur)	1 532 045	1 532 046	100%	+2
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	02. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų)	2 589 134	1 915 060	135%	+3
M08	M08 TS 2C				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (8.6 punktas)	18 913 482	24 084 801	79%	+25
	Papildoma informacija				
M04	M04 TS 2C			Pokytis per 2023 m.	
	03. Paremtų veiksmų / veiklų skaičius (4.3 punktas)	19		0	
M08	M08 TS 2C			Pokytis per 2023 m.	
	03. Paremtų veiksmų / veiklų skaičius (8.6 punktas)	240		69	
	02. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų)	48 496 108		14 503 488	

2014–2023 m. laikotarpiu pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 buvo įgyvendinti 2 mokymų veiksmai/projektai, kuriems skirta 92,8 tūkst. Eur parama (17 proc. tikslo). Mokymų dalyvių skaičius siekė 638 ir sudarė tik 5 proc. siekiamo tikslo. Pagal 1.2 veiklos sritį taip pat įgyvendinti 3 veiksmai/projektai, kuriems skirta 398,8 tūkst. Eur parama.

Pagal priemonės M02 2.1 veiklos sritį konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 320 miško valdytojų (27 miško valdytojais daugiau nei 2022 m.). Tai siekė 97 proc. konsultuojamų paramos gavėjų skaičiaus rodiklio tikslo.

2014–2023 m. taip pat įgyvendinta 19 miškų infrastruktūros gerinimo projektų pagal priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklą 4.3.3, skirtą miško kelių įrengimui ir rekonstrukcijai, taip pat su miško keliais susijusių įrenginių ar statinių įrengimui (pavyzdžiui, griovių, pralaidų, nuovažų, tiltų statybai ir pan.). Projektams išmokėta ir EK deklaruota šiek tiek daugiau nei 1,5 mln. Eur paramos, o bendra investicijų suma siekė beveik 2,6 mln. Eur (135 proc. tikslo). Pereinamuoju laikotarpiu šiai priemonei papildomas finansavimas skirtas nebuvo, todėl nebuvo renkamos naujos paraiškos. Jau 2022 m. išmokėta visa priemonei skirta paramos suma.

Daugiausia 2C+ tikslinės srities viešosios paramos – 18,9 mln. Eur – išmokėta M08 priemonės 8.6 veiklos srities projektams. Panaudojant šias lėšas per 2014–2023 m. buvo pabaigta įgyvendinti 240 projektų (per 2023 m. užbaigti 69 projektai), kuriuose diegtos miškininkystės technologijos ir kuriais prisidėta prie miškų ūkio modernizavimo bei ekonominės vertės didinimo, jaunuolynų ir krūmynų pertvarkymo, biokuro gamybos, panaudojant miško kirtimo atliekas. Bendra projektams įgyvendintų investicijų suma siekė beveik 48,5 mln. Eur ir yra beveik 3 kartus didesnė nei viešosios išlaidos. Priemonė įgyvendinama sėkmingai ir nuosekliai. Per visą Programos įgyvendinimo laikotarpį pagal 8.6 veiklos sritį buvo gautos 442 paraiškos, iš kurių patvirtinta 280 paraiškų¹³. Atsižvelgiant į veiklos srityje esamą nepanaudotą lėšų likutį, 2023 m. buvo priimtas sprendimas skelbti papildomą paramos paraiškų kvietimą. Kvietimui skirta kiek daugiau nei 1,4 mln. Eur paramos lėšų. Pateiktos 39 paraiškos, prašoma paramos suma sudarė kiek daugiau nei 3,5 mln. Eur. Įvertinus paraiškas buvo pasirašyta 11 projektų įgyvendinimo sutarčių beveik 1,1 mln. Eur sumai¹⁴. Šis paraiškų kvietimas sulaukė didelio pareiškėjų susidomėjimo, tikėtina dėl to, kad 2023–2027 m. SP nėra numatytas šios priemonės rėmimas¹⁵.

¹³ NMA Bendra Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonių statistika (žiūrėta 2024-03-07 versija) <https://www.paramakaimui.lt/index.php/parama/lietuvos-kaimo-pletros-20142020-m-programa/statistika/9156#res>

¹⁴ NMA Bendra Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonių statistika (žiūrėta 2024-04-12 versija) <https://www.paramakaimui.lt/index.php/parama/lietuvos-kaimo-pletros-20142020-m-programa/statistika/9156#res>

¹⁵ Informacija gauta priemonių kuratorių apklausos metu.

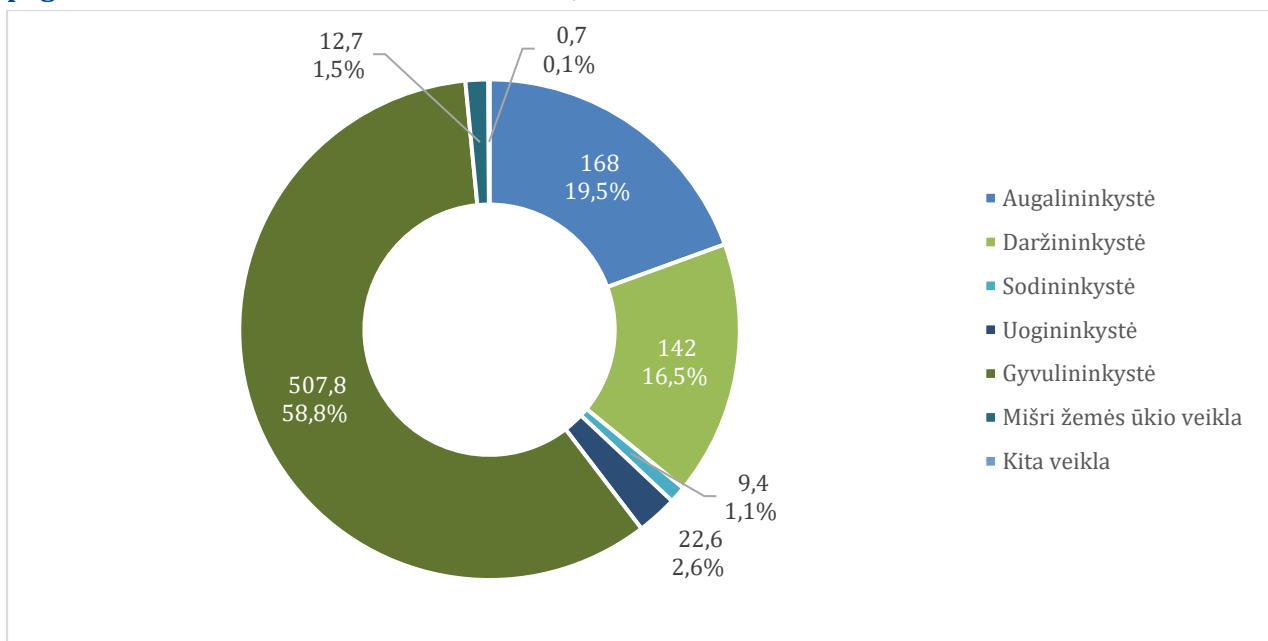
Specialiųjų Programos rodiklių pagal šią tikslinę sritį nebuvo numatyta.

1.2.3 Paramos investicijoms į žemės ūkio sektorius apžvalga

Šiame skyriuje pateikta investicijų į žemės ūkio sektorius apžvalga. Nagrinėjamas investicinės priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turta“ 4.1 veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, 4.2 veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ ir priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ 6.1 veiklos srities „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ bei 6.3 veiklos srities „Parama smukliesiems ūkiams“ indėlis į pagrindinių žemės ūkio sektorių plėtrą. Atkreiptinas dėmesys, kad 4.2 veiklos srities indėlis į žemės ūkio sektorių plėtrą bus analizuojamas atskirai nuo 4.1, 6.1 ir 6.3 veiklos sričių, nes pagal šią veiklos sritį yra investuojama į žemės ūkio produktų perdirbimą ir skiriasi žemės ūkio sektorių klasifikacija.

Iš viso 2014–2023 m. laikotarpiu pagal 4.1, 6.1 ir 6.3 veiklos sritis patvirtinta parama siekė 863,2 mln. Eur (82 mln. Eur daugiau nei 2022 m.). Didžiausia dalis paramos – 507,8 mln. Eur arba 58,8 proc. buvo patvirtinta investicijų projektams gyvulininkystės sektoriuje. Investicijų projektams augalininkystės sektoriuje patvirtinta paramos suma siekė beveik 168 mln. Eur ir sudarė 19,5 proc. visos investicinės paramos. Daržininkystės sektoriuje – beveik 142 mln. Eur ir sudarė 16,5 proc. visos investicinės paramos. Parama investicijoms į kitus sektorius sudaro mažesnę dalį – uogininkystės sektoriui patvirtinta parama siekė 22,6 mln. Eur ir sudarė 2,6 proc. visos investicinės paramos, sodininkystės sektoriui patvirtinta parama siekė 9,4 mln. Eur ir sudarė 1,1 proc. visos investicinės paramos. Mišriai žemės ūkio veiklai patvirtinta parama sudarė 12,7 mln. Eur ir sudarė 1,5 proc. visos investicinės paramos. Kategorijai „kita veikla“ priskirti pagal 6.1 ir 6.3 veiklos sritis įgyvendinami projektai, neatitinkantys kitų kategorijų kriterijų (įgyvendinant šiai kategorijai priskirtus projektus, kaip ir kitų projektų atveju, daugiausiai išsigyjama žemės ūkio technika, dalyje tų pačių projektų išsigyjami ūkiniai gyvūnai ir daugiamečiai augalai), jiems patvirtinta parama sudaro 0,1 proc. visos investicinės paramos.

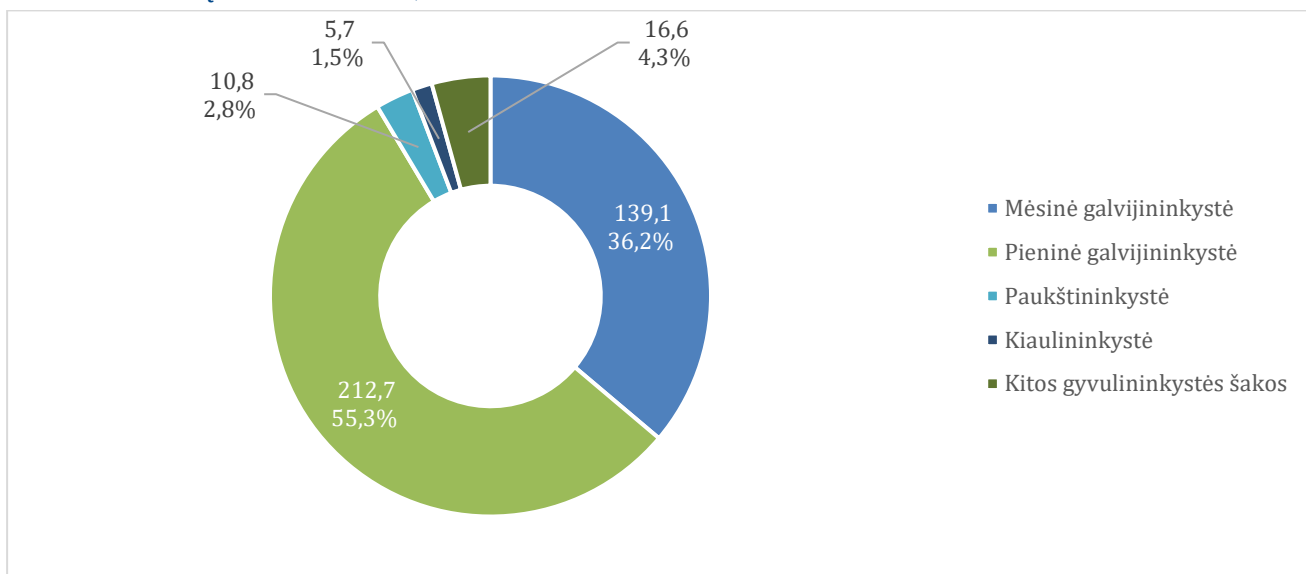
3 paveikslas. Patvirtintos investicinės paramos pagal 4.1, 6.1 ir 6.3 veiklos sritis pasiskirstymas pagal žemės ūkio sektorius 2014–2023 m., mln. Eur

Šaltinis: parengta ESTEP pagal NMA duomenis

Pagal veiklos sritį 4.1 įgyvendinami investiciniai projektai gyvulininkystės sektoriuje yra skirstomi į detalesnius subsektorius. Iš viso pagal veiklos sritį 4.1 gyvulininkystės sektoriui patvirtintos paramos suma siekė beveik 384,8 mln. Eur. Didžiausia dalis paramos – 55,3 proc. (212,7 mln. Eur) patvirtinta pieninės galvijininkystės sektoriui, 36,2 proc. (139,1 mln. Eur) patvirtinta mėsinės galvijininkystės sektoriui. Paukštininkystės sektoriui pagal šią veiklos sritį patvirtinta parama sudarė 2,8 proc. (10,8 mln. Eur), kiaulininkystės – 1,5 proc. (5,7 mln. Eur). Kitoms gyvulininkystės šakoms patvirtinta 4,3 proc. (16,6 mln. Eur) gyvulininkystės sektoriui skitų lėšų.

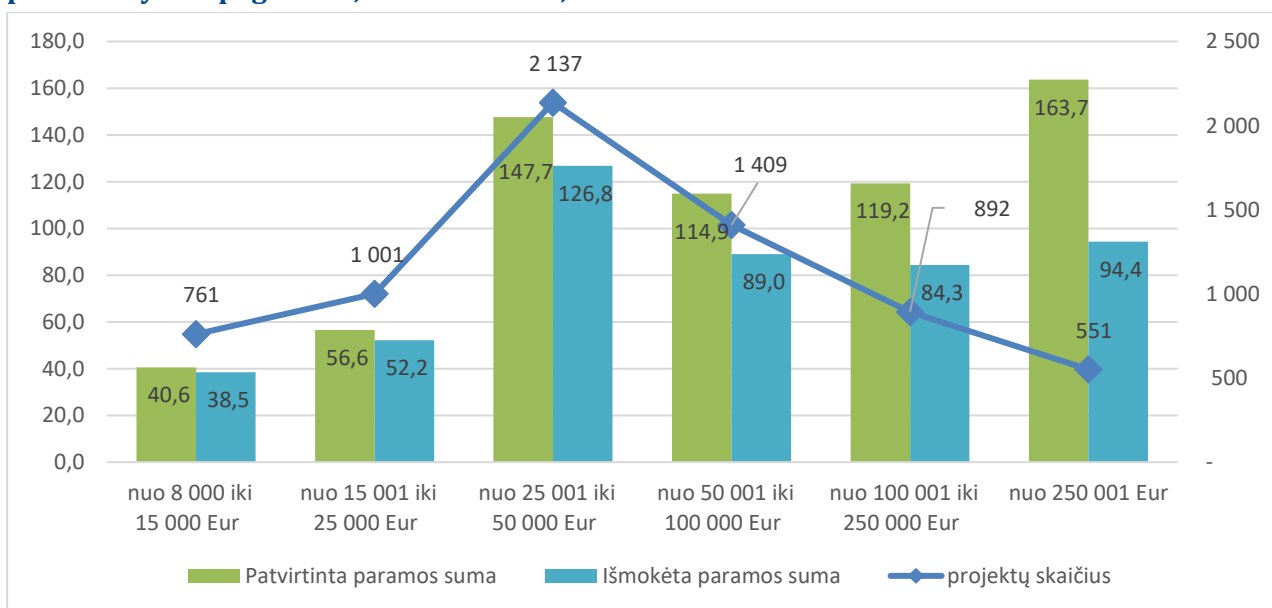
4 paveikslas. Patvirtintos investicinės paramos gyvulininkystės sektoriui pasiskirstymas pagal 4.1 veiklos sritį 2014–2023 m., mln. Eur

Šaltinis: parengta ESTEP pagal NMA duomenis

Vertinant 4.1 veiklos srities paramos pasiskirstymą pagal valdos ekonominį dydį (toliau – VED) (detaliau žr. 5 paveikslą), daugiausiai paramos – 163,7 mln. Eur – patvirtinta paramos gavėjams, kurių VED yra nuo 250 001 Eur. Šie paramos gavėjai įgyvendina 551 projektą, kuriam iki 2023 m. pabaigos išmokėta 94,4 mln. Eur. Daugiausiai projektų – 2 137 – įgyvendina paramos gavėjai, kurių VED yra nuo 25 001 iki 50 000 Eur. Šiems projektams įgyvendinti patvirtintos paramos suma siekia 147,7 mln. Eur, o išmokėtos 126,8 mln. Eur. Tai rodo, kad mažesni ūkiai įgyvendina mažesnės vertės projektus. Ūkių, kurių VED yra nuo 25 001 iki 50 000 Eur, vidutinė patvirtintos paramos suma vienam projektui siekia 69 tūkst. Eur., ūkių, kurių VED nuo 250 001 Eur, vidutinė patvirtintos paramos suma vienam projektui siekia 297 tūkst. Eur.

5 paveikslas. Pagal 4.1 veiklos sritį patvirtintos ir išmokėtos investicinės paramos pasiskirstymas pagal VED, 2014–2023 m., mln. Eur

Pagal visas tris analizuotas priemonių veiklos sritis (4.1, 6.1 ir 6.3) gyvulininkystės sektoriuje yra įgyvendinami 9 593 projektai (iš jų 8 112 jau užbaigti) (detaliau žr. 4 priedą), kuriems išmokėta 403,1 mln. Eur (58,2 proc. nuo visos pagal analizuotas veiklos sritis išmokėtos paramos). Lyginant su iki 2022 m. pab. pasiekta pažanga, įgyvendinamų projektų gyvulininkystės sektoriuje padaugėjo 700, o

išmokėtos paramos suma padidėjo 48 mln. Eur. Šiame sektoriuje daugiausiai paramos patvirtinta ir išmokėta pagal 4.1 veiklos sritį (detaliau žr. 26 lentelę). Pagal šią veiklos sritį yra įgyvendinami 3 938 projektai (užbaigti 3 639 projektai), kuriems išmokėta 286,2 mln. Eur. Dar 1 325 projektai įgyvendinami (užbaigta 1 018 projektų) pagal 6.1 veiklos sritį, kuriems išmokėta kiek daugiau nei 55,1 mln. Eur ir 4 330 projektų įgyvendinami (užbaigti 3 455 projektai) pagal 6.3 veiklos sritį, kuriems išmokėta beveik 61,8 mln. Eur. Įgyvendinant projektus gyvulininkystės sektoriuje pagal 4.1, 6.1 ir 6.3 veiklos sritis dažniausiai įsigyjama žemės ūkio technika ir įranga, pavyzdžiui, traktoriai, frontaliniai krautuvai, krautuvai, javų nuėmimo kombainai; įvairūs žemės apdirbimo padargai: plūgas, skutikas, kultivatorius ir kt.; pašarų galvijams ruošimo, dalijimo įrenginiai: šienapjovės, grėbliai, presai, pašarų dalytuvai, girdyklos; mėšlo tvarkymo įrenginiai: mėšlo smulkintuvai, mėšlo kratytuvai; melžimo įrenginiai/melžimo robotai, pieno aušintuvai. Taip pat įgyvendinant didelę dalį projektų pagal 4.1 veiklos sritį investuota į pastatų (fermų, angarų, gamybinių pastatų) statybą, rekonstravimą ar kapitalinį remontą, o pagal 6.1 veiklos sritį įsigyti ūkiniai gyvūnai.

26 lentelė. Patvirtintos ir išmokėtos investicinės paramos pasiskirstymas pagal žemės ūkio sektorius 2014–2023 m.

Sektorius	Projektų skaičius	Užbaigtų projektų skaičius	Patvirtinta parama, Eur	Išmokėta parama, Eur
4.1 veiklos sritis				
Augalininkystė	1 973	1 856	142 547 273	121 375 521
Daržininkystė	649	605	102 203 924	67 680 046
Sodininkystė	50	43	5 154 739	3 892 207
Uogininkystė	145	125	9 281 790	6 765 054
Gyvulininkystė:	3 938	3 639	384 782 107	286 191 572
<i>Kiaulininkystė</i>	17	14	5 678 330	1 643 254
<i>Paukštininkystė</i>	46	35	10 753 724	5 022 725
<i>Pieninė galvijininkystė</i>	1 792	1 624	212 655 572	145 378 133
<i>Mėsinė galvijininkystė</i>	1 843	1 743	139 139 696	119 651 965
<i>Kitos gyvulininkystės šakos</i>	240	223	16 554 785	14 495 495
6.1 veiklos sritis				
Augalininkystė	382	291	12 876 536	12 217 536
Daržininkystė	398	226	14 338 964	12 889 598
Sodininkystė	90	22	3 004 470	2 528 971
Uogininkystė	251	130	8 790 805	7 860 711
Gyvulininkystė	1 325	1 018	58 276 842	55 137 070
Mišri žemės ūkio veikla	197	72	7 345 903	6 358 932
Kita veikla	6	3	221 300	199 300
6.3 veiklos sritis				
Augalininkystė	842	808	12 547 255	12 364 414
Daržininkystė	1 701	1 142	25 461 854	23 694 513
Sodininkystė	83	63	1 244 908	1 174 520
Uogininkystė	305	247	4 548 520	4 341 555
Gyvulininkystė	4 330	3 455	64 774 551	61 787 164
Mišri žemės ūkio veikla	360	352	5 353 953	5 283 309
Kita veikla	29	12	434 380	380 586

Šaltinis: parengta ESTEP pagal NMA duomenis

Augalininkystės sektoriuje įgyvendinami 3 197 projektai (iš jų 2 955 yra užbaigti), kuriems išmokėta beveik 146 mln. Eur (21,1 proc. išmokėtos investicinės paramos). Lyginant su iki 2022 m. pab. pasiekta

pažanga, įgyvendinamų projektų augalininkystės sektoriuje padaugėjo 122, o išmokėtos paramos suma padidėjo 5,4 mln. Eur. Augalininkystės sektoriuje, kaip ir gyvulininkystės, daugiausiai paramos taip pat patvirtinta ir išmokėta pagal 4.1 veiklos sritį. Pagal šią veiklos sritį yra įgyvendinami 1 973 projektai (užbaigti 1 856 projektai), kuriems išmokėta 121,4 mln. Eur. Dar 382 projektai įgyvendinami (užbaigtas 291 projektas) pagal 6.1 veiklos sritį, kuriems išmokėta 12,2 mln. Eur ir 842 projektai įgyvendinami (užbaigti 808 projektai) pagal 6.3 veiklos sritį, kuriems išmokėta beveik 12,4 mln. Eur. Įgyvendinant projektus augalininkystės sektoriuje pagal 4.1, 6.1 ir 6.3 veiklos sritis dažniausiai įsigyjama žemės ūkio technika ir įranga, pavyzdžiui, traktoriai, javų nuėmimo kombainai, plūgai, skutikai, kultivatoriai, sėjamosios, purkštuvai, trąšų barstytuvai ir pan. Taip pat įgyvendinant didelę dalį projektų pagal 4.1 investuota į gamybinių pastatų, grūdų talpyklų statybą.

Daržininkystės sektoriuje įgyvendinami 2 748 projektai (iš jų 1 973 yra užbaigti), kuriems išmokėta beveik 104,3 mln. Eur (15,1 proc. išmokėtos investicinės paramos). Lyginant su iki 2022 m. pab. pasiekta pažanga, įgyvendinamų projektų daržininkystės sektoriuje padaugėjo 397, o išmokėtos paramos suma padidėjo 14,8 mln. Eur. Šiame sektoriuje daugiausiai paramos patvirtinta ir išmokėta pagal 4.1 veiklos sritį. Pagal šią veiklos sritį yra įgyvendinami 649 projektai (užbaigti 605 projektai), kuriems išmokėta beveik 67,7 mln. Eur. Nors daugiausiai paramos patvirtinta ir išmokėta pagal 4.1 veiklos sritį, tačiau daugiausiai projektų – 1 701 – yra įgyvendinama (užbaigti 1 142 projektai) pagal 6.3 veiklos sritį. Jiems išmokėta paramos suma siekia beveik 23,7 mln. Eur. Dar 398 projektai įgyvendinami (užbaigti 226 projektai) pagal 6.1 veiklos sritį, kuriems išmokėta 12,9 mln. Eur. Įgyvendinant projektus daržininkystės sektoriuje pagal 4.1, 6.1 ir 6.3 veiklos sritis dažniausiai įsigyjama žemės ūkio technika ir įranga, pavyzdžiui, traktoriai, sėjamosios, sėklų sodinamosios, skutikai, plūgai, kultivatoriai, purkštuvai, trąšų barstytuvai, krautuvai ir pan. Investuojama ir į bulvių sodinamąsias, nuėmimo kombainus, daržovių fasavimo įrangą. Taip pat investuojama į infrastruktūros kūrimą valdoje – artezinių gręžinių, laistymo įrenginių įrengimą. Įgyvendinant didelę dalį projektų pagal 4.1 investuojama į gamybinių pastatų statybą, rekonstrukciją, šiltnamių statybą. Įgyvendinant projektus pagal 6.1 veiklos sritį įsigijami daugiamečiai augalai ir jų sodinimo paslaugos.

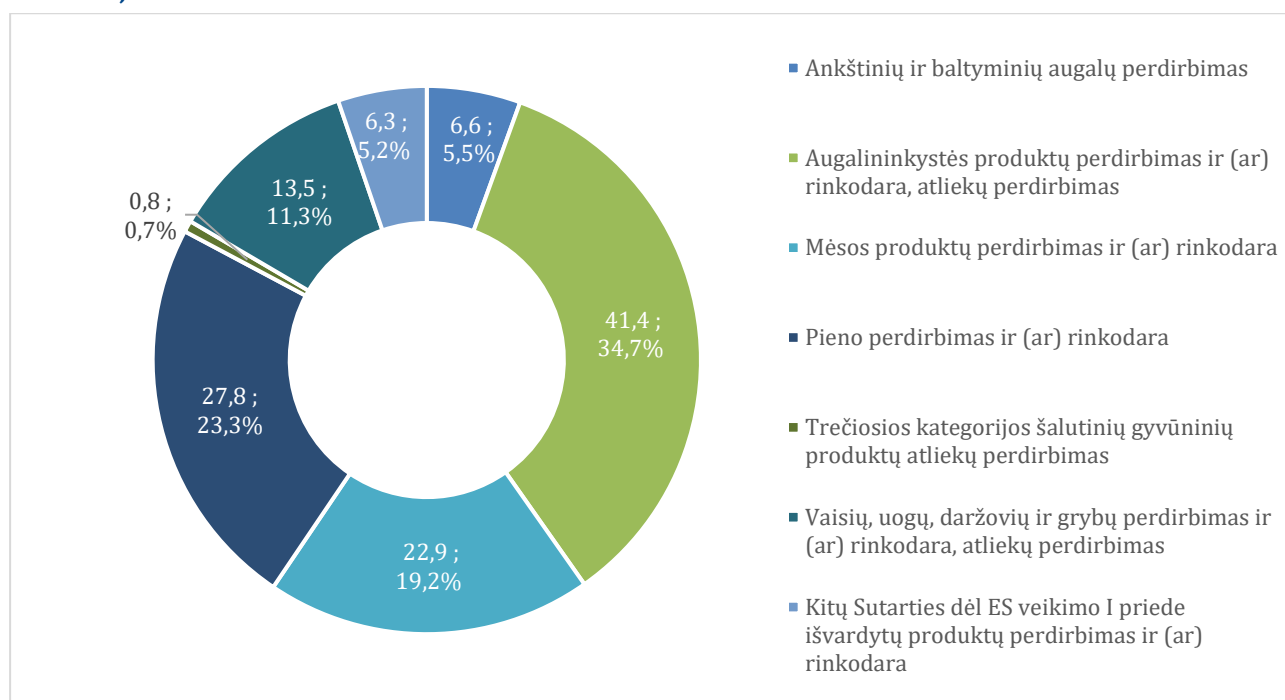
Uogininkystės sektoriuje įgyvendinamas 701 investicinis projektas (iš jų 502 yra užbaigti), kuriems išmokėta beveik 19 mln. Eur (2,7 proc. išmokėtos investicinės paramos). Lyginant su iki 2022 m. pab. pasiekta pažanga, įgyvendinamų projektų uogininkystės sektoriuje padaugėjo 25, o išmokėtos paramos suma padidėjo 1,4 mln. Eur. Daugiausiai paramos patvirtinta ir išmokėta pagal 6.3 veiklos sritį. Pagal šią veiklos sritį yra įgyvendinami 305 projektai (užbaigti 247 projektai), kuriems išmokėta 4,3 mln. Eur. Dar 251 projektas įgyvendinamas (užbaigti 130 projektų) pagal 6.1 veiklos sritį, kuriems išmokėta beveik 7,9 mln. Eur ir 145 projektai įgyvendinami (užbaigti 125 projektai) pagal 4.1 veiklos sritį, kuriems išmokėta beveik 6,8 mln. Eur. Įgyvendinant projektus uogininkystės sektoriuje pagal 6.1, 6.3 ir 4.1 veiklos sritis dažniausiai įsigyjama žemės ūkio technika ir įranga, pavyzdžiui, traktoriai, kultivatoriai, purentuvai, šienapjovės, uogininkystės įranga. Taip pat investuojama į gamybinių pastatų, angarų statybą, infrastruktūros kūrimą valdoje – artezinių gręžinių, laistymo sistemų įrengimą, tvenkinių iškasimą. Pagal 6.1 ir 6.3 veiklos sritis, ypač pagal 6.1, dažnai įsigijami daugiamečiai augalai ir jų sodinimo paslaugos.

Sodininkystės sektoriuje įgyvendinami 223 investiciniai projektai (iš jų 128 yra užbaigti), kuriems išmokėta beveik 7,6 mln. Eur (1,1 proc. išmokėtos investicinės paramos). Lyginant su iki 2022 m. pab. pasiekta pažanga, įgyvendinamų projektų sodininkystės sektoriuje padaugėjo 10, o išmokėtos paramos suma padidėjo beveik 379 tūkst. Eur. Kaip ir daugumos anksčiau analizuotų sektorių atveju, sodininkystės sektoriuje daugiausiai paramos patvirtinta ir išmokėta pagal 4.1 veiklos sritį. Pagal šią veiklos sritį yra įgyvendinama 50 projektų (užbaigti 43 projektai), kuriems išmokėta beveik 3,9 mln. Eur. Dar 90 projektų įgyvendinama (užbaigti 22 projektai) pagal 6.1 veiklos sritį, kuriems išmokėta kiek daugiau nei 2,5 mln. Eur ir 83 projektai įgyvendinami (užbaigti 63 projektai) pagal 6.3 veiklos sritį, kuriems išmokėta beveik 1,2 mln. Eur. Įgyvendinant projektus sodininkystės sektoriuje pagal 4.1, 6.1 ir 6.3 veiklos sritis dažniausiai įsigyjama žemės ūkio technika ir įranga, pavyzdžiui, traktoriai, purkštuvai, krautuvai, smulkintuvai, sodininkystės įranga. Taip pat investuojama į infrastruktūros kūrimą valdoje – artezinių gręžinių, laistymo įrenginių įrengimą bei daugiamečių augalų ir jų sodinimo paslaugų įsigijimą.

Mišri žemės ūkio veikla remiama pagal 6.1 ir 6.3 veiklos sritis. Pagal 6.1 veiklos sritį įgyvendinami 197 projektai (72 projektai jau užbaigti), kuriems išmokėta beveik 6,4 mln. Eur. Lyginant su iki 2022 m. pab. pasiekta pažanga, įgyvendinamų projektų šiame sektoriuje padaugėjo 55, o išmokėtos paramos suma padidėjo 248 tūkst. Eur. Pagal 6.3 veiklos sritį įgyvendinama 360 projektų (352 projektai jau užbaigti), kuriems išmokėta 5,3 mln. Eur. Iš viso investiciniams projektams, susijusiems su mišria žemės ūkio veikla, išmokėta 1,7 proc. visos investicinės paramos. Įgyvendinant projektus pagal 6.1 veiklos sritį dažniausiai įsigyjama žemės ūkio technika ir įranga, pavyzdžiui, traktoriai, skutikai, šienapjovės, priekabos, krautuvai ir kt. Taip pat įgyvendinant didelę dalį projektų įsigijami ūkiniai gyvūnai bei daugiamečiai augalai ir jų sodinimo paslaugos. Įgyvendinant projektus pagal 6.3 veiklos sritį dažniausiai įsigyjama žemės ūkio technika ir įranga, pavyzdžiui, traktoriai, kombainai, frontaliniai krautuvai, priekabos, plūgai, skutikai, sėjamosios ir kt.

Iš viso 2014–2023 m. laikotarpiu pagal 4.2 veiklos sritį patvirtinta parama siekė beveik 119,3 mln. Eur. (33 mln. daugiau lyginant su patvirtinta parama iki 2022 m. pab.). Didžiausia dalis paramos – 41,4 mln. Eur arba 34,7 proc. buvo patvirtinta investicijoms augalininkystės produktų perdirbimui ir (ar) rinkodarai.

6 paveikslas. Patvirtintos investicinės paramos pasiskirstymas pagal 4.2 veiklos sritį 2014–2023 m., mln. Eur

Šaltinis: parengta ESTEP pagal NMA duomenis

Pagal 4.2 veiklos sritį yra įgyvendinami 58 projektai (43 projektai jau užbaigti), susiję su augalininkystės produktų perdirbimu ir (ar) rinkodara, kuriems išmokėta 27,3 mln. Eur (detaliau žr. 4 priedą). Įgyvendinant šiuos projektus daugiausiai investuojama į naujų įrenginių ir (arba) įrangos įsigijimą (įsigyjama įranga, susijusi su augalininkystės produktų perdirbimu, taip pat laboratorinė – žaliavų, technologinio proceso ir produkcijos kokybės kontrolės įranga, rūšiavimo ir pakavimo įranga, produktų transportavimo įranga) ir nekilnojamojo turto statybą, rekonstrukciją ir kapitalinį remontą (gamybinių pastatų ir patalpų statyba/ rekonstrukcija, grūdų džiovyklų ir saugyklų statyba).

Pagal 4.2 veiklos sritį yra įgyvendinami 28 mėsos produktų ir 23 pieno perdirbimo projektai. Iš 23 įgyvendinamų pieno perdirbimo projektų, 16 jau yra užbaigti, o visiems projektams yra išmokėta 17 mln. Eur. Iš 28 įgyvendinamų mėsos perdirbimo produktų, 18 yra užbaigti, o visiems projektams yra išmokėta 12,6 mln. Eur. Tiek investiciniuose projektuose į pieno perdirbimą, tiek į mėsos perdirbimą daugiausiai investuojama į naujų įrenginių ir (arba) įrangos įsigijimą. Įsigyjama įranga susijusi su

vykdoma veikla ir visu gamybos ciklu, taip pat rūšiavimo ir pakavimo įranga, šaldymo įranga, transportavimo įranga. Investuojama ir į gamybinių pastatų statybą/ rekonstrukciją.

Taip pat yra investuojama ir į vaisių, uogų, daržovių ir grybų perdirbimą. Šiame sektoriuje yra įgyvendinami 27 projektai (14 projektų jau užbaigti), kuriems išmokėta 6,1 mln. Eur. Projektams investuojama į įrangą, susijusią su vykdoma veikla ar visu gamybos ciklu, plovimo, rūšiavimo ir pakavimo, šaldymo, transportavimo įrangą. Taip pat ir į gamybinių pastatų statybą/ rekonstrukciją. 2 projektai yra įgyvendinami ankštinių ir baltyminių augalų perdirbimo srityje, kuriems patvirtintos paramos suma siekia 6,6 mln. Eur. Sutartys dėl šių dviejų projektų įgyvendinimo pasirašytos 2023 m., todėl analizuotu laikotarpiu dar nėra išmokėtos paramos. Dar vienas projektas įgyvendinamas šalutinių gyvūninių produktų atliekų perdirbimo srityje (jam patvirtinta beveik 800 tūkst. Eur. parama). Likusieji 8 projektai, iš kurių 6 yra užbaigti, yra priskirti kategorijai „kitų Sutarties dėl ES veikimo I priede išvardytų produktų perdirbimas“¹⁶, o jų įgyvendinimui yra išmokėta 5,4 mln. Eur. Įgyvendinant šiuos projektus, kaip ir kitų perdirbimo projektų atveju, daugiausiai investuojama į naujų įrenginių ir (arba) įrangos įsigijimą ir gamybinių pastatų statybą/ rekonstrukciją.

Investicinė parama žemės ūkiui taip pat teikiama ir pagal priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos sritis 16.3 „Parama smulkių ūkių bendradarbiavimui“ ir 16.4 „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“, tačiau šių priemonių atveju nėra renkama informacija, prie kokio konkretaus žemės ūkio sektoriaus plėtros prisideda pagal veiklos sritis įgyvendinamas projektas. Iki 2022 m. 16.3 veiklos srities atveju projektai tik skirstomi į žemės ūkio veiklos projektus ir alternatyviosios veiklos projektus. Nuo 2023 m. naujai pradėti įgyvendinti projektai, skirstomi į kiek detalesnius sektorius. Iš viso pagal 16.3 veiklos sritį yra įgyvendinami 203 projektai (165 projektai užbaigti), kuriems patvirtintos paramos suma siekia beveik 16,4 mln. Eur, o išmokėtos – beveik 14,4 mln. Eur. Didžioji dalis (167) projektų yra priskiriami žemės ūkio veiklos projektams, 23 projektai – alternatyviosios veiklos projektams, 3 projektai – gyvulininkystės sektoriui, po 2 projektus – uogininkystės ir miškininkystės sektoriams, 1 projektas – sodininkystės sektoriui (likusieji 5 projektai nepriskirti jokiam sektoriui). Įgyvendinant projektus dažniausiai investuojama į žemės ūkio technikos ir įrangos įsigijimą (pavyzdžiui, traktorių, skutikų, plūgų, sėjamųjų, sodinamųjų). 16.4 veiklos srities atveju projektai nėra skirstomi pagal sektorius.

Vertinant investicinių priemonių veiklos sričių pasiskirstymą **pagal Programos tikslines sritis ir žemės ūkio sektorius**, matyti, kad **įgyvendinant 2A TS**, kuria remiamas visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas, daugiausiai paramos, lyginant su visa patvirtinta ir išmokėta parama pagal 4.1 ir 6.3 veiklos sritis, prisidedančias prie 2A TS įgyvendinimo, buvo patvirtinta ir išmokėta gyvulininkystės sektoriuje (atitinkamai 59,7 proc. patvirtintos paramos ir 58,7 proc. išmokėtos paramos, detaliau žr. 27 lentelę). Toliau seka augalininkystės sektorius – patvirtinta 20,5 proc. paramos, o išmokėta 22,6 proc. paramos (lyginant su visa patvirtinta ir išmokėta parama pagal 4.1 ir 6.3 veiklos sritis, prisidedančias prie 2A TS). Daržininkystės sektoriui – patvirtinta 16,4 proc. paramos, o išmokėta 15,1 proc. paramos.

27 lentelė. Patvirtintos ir išmokėtos 2014–2023 m. investicinės paramos pasiskirstymas pagal Programos 2A TS ir žemės ūkio sektorius

2A TS	Projektų skaičius	Užbaigtų projektų skaičius	Patvirtinta parama, Eur	Patvirtintos paramos dalis, proc.	Išmokėta parama Eur	Išmokėtos paramos dalis, proc.
4.1 ir 6.3 veiklos sritys						
Augalininkystė	2 810	2 661	154 012 201	20,5%	133 600 385	22,6%
Daržininkystė	2 328	1 728	123 442 306	16,4%	89 407 592	15,1%
Sodininkystė	131	105	6 186 860	0,8%	4 892 214	0,8%

¹⁶ Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 1 priedas: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0015.01/DOC_5&format=PDF

NMA pateiktuose duomenyse kategorijai „kitų Sutarties dėl ES veikimo I priede išvardytų produktų perdirbimas ir (ar) rinkodara“ priskirti projektai nėra išskiriami į detalesnes kategorijas

Uogininkystė	440	363	13 347 902	1,8%	10 797 935	1,8%
Gyvulininkystė	8 248	7 075	448 128 885	59,7%	346 659 086	58,7%
Mišri žemės ūkio veikla	360	352	5 353 953	0,7%	5 283 309	0,9%
Kita veikla	29	12	434 380	0,1%	380 586	0,1%
Iš viso	14 346	12 296	750 906 487	100,0%	591 021 107	100,0%

Šaltinis: parengta ESTEP pagal NMA duomenis

Prie šios tikslinės srities įgyvendinimo prisideda ir 4.2 veiklos sritis. 2014–2023 m. laikotarpiu yra įgyvendinami 4 projektai (3 iš jų yra užbaigti), o jiems išmokėtos paramos suma siekia kiek daugiau nei 1,1 mln. Eur. 1 projektas buvo skirtas augalininkystės produktų perdirbimui, 2 projektai – kitų Sutarties dėl ES veikimo I priede išvardytų produktų perdirbimui ir 1, dar įgyvendinamas projektas, yra skirtas investicijoms į pieno perdirbimą.

Prie Programos 2B TS, kuria remiamas jaunųjų ūkininkų įsikūrimas, prisideda 6.1 veiklos sritis. Daugiausiai paramos, lyginant su visa patvirtinta ir išmokėta parama pagal 6.1 veiklos sritį, prisidedančią prie 2B TS įgyvendinimo, buvo patvirtinta ir išmokėta gyvulininkystės sektoriuje (atitinkamai 55,6 proc. ir 56,7 proc., detaliau žr. 28 lentelę). Toliau seka daržininkystės sektorius – patvirtinta 13,7 proc. paramos, o išmokėta 13,3 proc. paramos ir augalininkystės sektorius – patvirtinta 12,3 proc. paramos, o išmokėta 12,6 proc. paramos

28 lentelė. Patvirtintos ir išmokėtos 2014–2023 m. investicinės paramos pasiskirstymas pagal Programos 2B TS ir žemės ūkio sektorius

2B TS	Projektų skaičius	Užbaigtų projektų skaičius	Patvirtinta parama, Eur	Patvirtintos paramos dalis, proc.	Išmokėta parama, Eur	Išmokėtos paramos dalis, proc.
Augalininkystė	382	291	12 876 536	12,3%	12 217 536	12,6%
Daržininkystė	398	226	14 338 964	13,7%	12 889 598	13,3%
Sodininkystė	90	22	3 004 470	2,9%	2 528 971	2,6%
Uogininkystė	251	130	8 790 805	8,4%	7 860 711	8,1%
Gyvulininkystė	1 325	1 018	58 276 842	55,6%	55 137 070	56,7%
Mišri žemės ūkio veikla	197	72	7 345 903	7,0%	6 358 932	6,5%
Kita veikla	6	3	221 300	0,2%	199 300	0,2%
Iš viso	2 649	1 762	104 854 820	100,0%	97 192 118	100,0%

Šaltinis: parengta ESTEP pagal NMA duomenis

Prie Programos 3A TS, kuria remiamas pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į žemės ūkio maisto produktų grandinę taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes, prisideda 4.1 ir 4.2 veiklos sritys. Daugiausiai paramos lyginant su visa patvirtinta ir išmokėta parama pagal 4.1 veiklos sritį, prisidedančią prie 3A TS įgyvendinimo, buvo patvirtinta ir išmokėta daržininkystės sektoriuje (atitinkamai 56,9 proc. ir 50,3 proc., detaliau žr. 29 lentelę). Toliau seka gyvulininkystės sektorius – patvirtinta 19,2 proc. paramos, o išmokėta 38,8 proc. paramos.

29 lentelė. Patvirtintos ir išmokėtos 2014–2023 m. investicinės paramos pasiskirstymas pagal 4.1 veiklos sritį, prisidedančią prie Programos 3A TS, ir žemės ūkio sektorius

3A TS	Projektų skaičius	Užbaigtų projektų skaičius	Patvirtinta parama, Eur	Patvirtintos paramos dalis, proc.	Išmokėta parama, Eur	Išmokėtos paramos dalis, proc.
Augalininkystė	5	3	1 082 327	14,6%	139 550	3,6%
Daržininkystė	22	19	4 223 472	56,9%	1 966 967	50,3%
Sodininkystė	2	1	212 787	2,9%	174 513	4,5%

Uogininkystė	10	9	482 408	6,5%	308 674	7,9%
Gyvulininkystė	20	19	1 427 773	19,2%	1 319 650	33,8%
Iš viso	59	51	7 428 767	100,0%	3 909 354	100,0%

Šaltinis: parengta ESTEP pagal NMA duomenis

Daugiausiai paramos, lyginant su visa patvirtinta ir išmokėta parama pagal 4.2 veiklos sritį, prisidedančią prie 3A TS įgyvendinimo, buvo patvirtinta ir išmokėta augalininkystės produktų perdirbimui (atitinkamai beveik 34,5 proc. ir 39,6 proc., detaliau žr. 30 lentelę). Toliau seka pieno perdirbimas – patvirtinta 23,5 proc. paramos, o išmokėta 25,3 proc. paramos. Mėsos produktų perdirbimui – patvirtinta 19,4 proc., o išmokėta 18,7 proc. Vaisių daržovių ir grybų perdirbimui ir (ar) rinkodarai – patvirtinta 11,4 proc., o išmokėta 9,3 proc. 5,6 proc. patvirtinta ankštinių ir baltyminių augalų perdirbimui, 0,7 proc. šalutinių gyvūninių produktų atliekų perdirbimui. Likusi dalis paramos (4,9 proc.) yra patvirtinta kitų Sutarties dėl ES veikimo I priede išvardytų produktų perdirbimui ir (ar) rinkodarai.

30 lentelė. Patvirtintos ir išmokėtos 2014–2023 m. investicinės paramos pasiskirstymas pagal 4.2 veiklos sritį, prisidedančią prie Programos 3A TS, ir perdirbimo sektorius

3A TS	Projektų skaičius	Užbaigtų projektų skaičius	Patvirtinta parama, Eur	Patvirtintos paramos dalis, proc.	Išmokėta parama, Eur	Išmokėtos paramos dalis, proc.
Ankštinių ir baltyminių augalų perdirbimas (išskyrus Taisyklių 11.2.2 papunktyje nurodytą remiamą veiklą)	2	0	6 599 530	5,6%	0	0,0%
Augalininkystės produktų perdirbimas ir (ar) rinkodara, atliekų perdirbimas	57	42	40 769 349	34,5%	26 661 010	39,6%
Mėsos produktų perdirbimas ir (ar) rinkodara	28	18	22 922 036	19,4%	12 590 841	18,7%
Pieno perdirbimas ir (ar) rinkodara	22	16	27 733 279	23,5%	17 018 709	25,3%
Vaisių, uogų, daržovių ir grybų perdirbimas ir (ar) rinkodara, atliekų perdirbimas	27	14	13 488 506	11,4%	6 073 408	9,0%
Trečiosios kategorijos šalutinių gyvūninių produktų atliekų perdirbimas	1	0	798 658	0,7%	0	0,0%
Kitų Sutarties dėl ES veikimo I priede išvardytų produktų perdirbimas ir (ar) rinkodara	6	4	5 733 568	4,9%	4 920 144	7,3%
Iš viso	143	94	118 044 926	100,0%	67 264 112	100,0%

Šaltinis: parengta ESTEP pagal NMA duomenis

1.2.4 3 prioritetas. Maisto tiekimo grandinių organizavimo skatinimas

Programos **trečias prioritetas (P3)** yra skirtas **maisto grandinės organizavimo skatinimui**, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje. Šį prioritetą sudaro dvi tikslinės sritys:

- **3A:** pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į **žemės ūkio maisto produktų grandinę taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę**, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant **trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes** ir tarpšakines organizacijas;
- **3B:** **ūkių rizikos prevencijos** ir valdymo rėmimas.

2014–2023 m. įgyvendinant 3A tikslinę sritį baigtiems projektams buvo išmokėta ir EK deklaruota 73 mln. Eur. Įgyvendinti 145 projektai, kuriems skirta parama investicijoms žemės ūkio valdose bei investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą. Paramos lėšos taip pat buvo išmokėtos 363 žemės ūkio valdoms už dalyvavimą kokybės sistemose, trumposiose tiekimo grandinėse ir gamintojų organizacijose: pagal priemonę M03 parama išmokėta 163 ūkio valdoms pagal tęstinius 2007–2013 m. KPP įsipareigojimus ir 102 valdoms pagal naujas 2014–2020 m. KPP paraiškas, 43 ūkio valdoms pagal užbaigtus projektus, prisidedančius prie 16.4 veiklos srities ir 55 valdoms, dalyvaujančioms remiamose gamintojų grupėse (M09). Įgyvendinant 3B tikslinę sritį, skirtą paskatinti žemės ūkio valdų dalyvavimą rizikos valdymo sistemose, pagal priemonę M17 išmokėta ir EK deklaruota 21,4 mln. Eur paramos, kurią gavo 2 138 ūkiai, o pagal priemonę M05 – 3,1 mln. Eur, kurią gavo 59 ūkio valdos.

2014–2023 m. pagal trečiąjį prioritetą visų patvirtintų lėšų suma siekė beveik 165,2 mln. Eur ir sudarė 89 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšų sumos.¹⁷ Išmokėtos paramos suma siekė 103,2 mln. Eur (55 proc. šiam prioritetui skirtos lėšų sumos), EK deklaruotos paramos suma siekė 102,5 mln. Eur (55 proc. šiam prioritetui skirtos lėšų sumos). Baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota 97,6 mln. Eur (52 proc. prioritetui skirtos sumos).

1.2.4.1 Žemės ūkio produktų perdirbimas, kokybės sistemos, trumpos maisto tiekimo grandinės, gamintojų grupės (3A tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 3A tikslinės srities, kuria siekiama didinti pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumą geriau juos integruojant į žemės ūkio maisto produktų grandinę (taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes ir tarpšakines organizacijas), įgyvendinimo prisideda šešios priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M03 „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritys 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ ir 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“;
- M09 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“;
- M16 „Bendradarbiavimas“.

Iki 2023 m. pabaigos patvirtinta parama siekė 138 mln. Eur ir sudarė 88 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta 77,9 mln. Eur, (50 proc. tikslinei sričiai skirtos paramos), EK deklaruota –

¹⁷ Iš viso prioritetui skirta 186 287 066 Eur.

77,8 mln. Eur (49 proc. tikslinei sričiai skirtos paramos). Baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota –73 mln. Eur (46 proc. tikslinei sričiai skirtos paramos).

31 lentelė. 3A tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P3 „Skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje“							
3A TS	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2023 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2023 m., Eur**	Skirta parama 2014–2025 m., Eur*	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p	Skirtos paramos pokytis per 2023 m., Eur
	M01	2 691 193	1 884 297	2 767 132	68%	+27	0
	M02	4 015	4 015	213 235	2%	+1	0
	M03	1 317 927	1 319 570	2 224 706	59%	+1	0
	M04	124 948 424	66 227 511	134 879 434	49%	+1	18 883 440
	M09	1 500 000***	900 000	1 400 000	64%	+31	-388 829
	M16	7 716 062	2 704 737	15 948 853	17%	+5	-435 945

*Šioje ir kitose lentelėse siektinos rodiklių reikšmės ir skirtos paramos suma nurodytos vadovaujantis Programos 16.1 versija, EK patvirtinta 2023-06-20 sprendimu Nr. C(2023)4287.

**Baigtiems projektams išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK. Lyginant su šios ataskaitos 1.1 dalies 4 lentelėje pateiktais duomenimis, išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK, pagal kai kurias priemones gali skirtis, nes šioje lentelėje nurodyta užbaigtiems projektams išmokėta parama, o 4 lentelėje visiems projektams išmokėta ir EK deklaruota parama.

***Priemonei patvirtinta parama yra didesnė nei skirta, nes atliekant 16-ąją programos keitimą buvo įvertinta, kad nepanaudotas lėšų likutis (beveik 39 tūkst. Eur) yra per mažas kvietimui organizuoti, todėl priemonei skirtos lėšos buvo sumažintos buvo perskirstyti kitoms priemonėms. Priemonei skirtos lėšos nebus viršytos dėl priemonės sutaupymų.

Kaip ir ankstesniais metais, mažiausia paramos suma (4 015 Eur) buvo patvirtinta pagal priemonę M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“. Priemonei M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ patvirtinta parama siekė 2,7 mln. Eur. Priemonei M03 „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“ patvirtinta parama siekė 1,3 mln. Eur. Priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ 4.1 ir 4.2 veiklos sritims buvo patvirtinti beveik 125 mln. Eur. Pagal priemonę M09 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ 2014–2023 m. patvirtinta parama siekė 1,5 mln. Eur. Pagal priemonę M16 „Bendradarbiavimas“ patvirtinta 7,7 mln. Eur parama.

Vertinant pagal išmokėtą ir EK deklaruotą paramą, mažiausiu mastu įgyvendinama „minkštoji priemonė“ M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ – šiai priemonei išmokėtų lėšų suma sudarė 2 proc. nuo skirtos paramos. Didžiausia suma išmokėta investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir plėtrą, t. y. priemonei M04. Pagal priemonę užbaigtiems projektams buvo išmokėti 66,2 mln. Eur, o įgyvendinimo lygis siekė 49 proc. Atkreiptinas dėmesys, kad šios priemonės 4.2 veiklos sričiai 15-uoju Programos keitimu 2023 m. papildomai skirta 24 mln. Eur., o 16-uoju Programos keitimu, atsižvelgiant į per mažą veiklos sričiai skirtų lėšų likutį, reikalingą kvietimo paskelbimui, 5,16 mln. Eur buvo perskirstyti 6.3 veiklos sričiai. Apibendrinus, 4.2 veiklos sričiai 2023 m. papildomai skirta 18,9 mln. Eur. Pagal priemonę M01 buvo išmokėta beveik 1,9 mln. Eur (68 proc.), pagal priemonę M03 išmokėta kiek daugiau nei 1,3 mln. Eur (59 proc.), o pagal priemonę M09 iki 2023 m. pabaigos buvo išmokėta 900 tūkst. Eur (64 proc. skirtos paramos). Pagal priemonę M16 išmokėta 2,7 mln. Eur (17 proc. skirtos paramos). Per metus didžiausia išmokėjimo pažanga pasiekta pagal M01 ir M09, tačiau atkreiptinas dėmesys, kad M09 buvo sumažintas skirtas finansavimas.

Siekiant skatinti maisto tiekimo grandinės organizavimą (3A TS), numatytas **tikslo rodiklis T6** „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, procentinė dalis“, kuris yra susietas su priemone M03 „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“ produkto rodikliu „Remiamų ūkių skaičius“, priemone M09 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ produkto rodikliu „Valdų, dalyvaujančių remiamose gamintojų grupėse, skaičius“ bei priemone M16 „Bendradarbiavimas“ produkto rodikliu „Žemės valdų, dalyvaujančių teikimo grandinės dalyvių bendradarbiavimo/vietos veiklos skatinimo programose, skaičius“.

32 lentelė. 3A tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014–2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	Tikslas 2025 m.
3A	T6. Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, procentinė dalis (3A tikslinė sritis)	0%	0,08%	0,1%	0,12%	0,13%	0,14%	0,17%	0,18%	0,18%	0,25%

2023 m. buvo paremtos 363 žemės ūkio valdos (10 valdų daugiau nei 2022 m.), dalyvaujančios kokybės sistemose, trumposiose tiekimo grandinėse ir gamintojų organizacijose, o tai sudarė 0,18 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų skaičiaus (remiantis Programa nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme¹⁸). 2023 m. pasiekta 72 proc. šio tikslo rodiklio.

Atskirų priemonių, prisidedančių prie 3A tikslinės srities, **produkto rodiklių** pasiekimai pateikti lentelėje žemiau.

33 lentelė. 3A tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 3A										
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p						
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	1 884 297	2 267 132	68%	+27						
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p						
	O1. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas) Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	522 617	752 941	69%	-7						
	O13. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas) Mokymų dalyvių skaičius	5 081	16 000	32%	+1						
M02	M02 TS 3A										
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p						
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	4 015	213 235	2%	+1						
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p						
	O13. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	15	157	10%	+3						
M03	M03 TS 3A										
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p						
	O1. Visos viešosios išlaidos (Eur) (3.1–3.2 punktai)	1 319 570	2 224 706	59%	+1						
	Produkto rodikliai	2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p						
	O4. Remiamų ūkių skaičius (3.1–3.2 punktai)	265	280	95%	+1						
M04	M04 TS 3A										

¹⁸ Remiantis Programa, iš viso Lietuvoje 2013 m. buvo užregistruotos 199 910 žemės ūkio valdos.

	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	01. Visos viešosios išlaidos (Eur)	66 227 511	134 879 434	49%	+1
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	02. Bendra investicijų suma (viešųjų ir privačiųjų) (Eur)	245 509 314	269 783 000	91%	+2
	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (pavyzdžiui, žemės ūkio valdose, žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodara) (4.1 ir 4.2 punktai)	145	146	99%	+14
M09	M09 TS 3A				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	01. Bendros viešosios išlaidos (EUR)	900 000	1 400 000	64%	+31
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	03. Remiamų veiksmų (gamintojų grupių kūrimas) skaičius	3	3	100%	+25
	09. Valdų, dalyvaujančių remiamose gamintojų grupėse, skaičius	55	30	183%	+46
M16	M16 TS 3A				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	2 704 737	15 948 853	17%	+5
	Produkto rodikliai	2014–2022 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	09. Žemės valdų, dalyvaujančių tiekimo grandinės dalyvių bendradarbiavimo / vietos veiklos skatinimo programose, skaičius (16.4 punktas)	43	175	25%	+5
Papildoma informacija					
M01	M01 TS 3A				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Pokytis per 2023 m.		
	03. Veiksmų, kuriais prisidedama prie profesinio mokymo ir įgūdžių įgijimo, skaičius (1.1 punktas)	16	+2		
	03. Veiksmų, kuriais prisidedama prie parodomųjų projektų ir informavimo veiklos, skaičius (1.2 punktas)	13	+1		
	011. Mokymų dienų skaičius (1.1 punktas)	395	+208		
	012. Mokymų dalyvių skaičius (1.1 punktas)	5 081	+2 723		
M02	M02 TS 3A				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Pokytis per 2023 m.		
	03. Veiksmų, kuriais padedama pasinaudoti konsultavimo paslaugomis, skaičius (2.1 punktas)	15	+5		
M04	M04 TS 3A				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Pokytis per 2023 m.		
	04. Paremtų ūkių / paramos gavėjų skaičius (4.1 punktas)	49	0		
	01. Bendros viešosios išlaidos (Eur) (4.1 punktas)	3 656 387	+200 245		
	01. Bendros viešosios išlaidos (Eur) (4.2 punktas)	62 571 124	+10 009 448		
M16	M16 TS 3A				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Pokytis per 2023 m.		
	017. Veiksmų, kuriais prisidedama prie smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimo, skaičius (16.3 punktas)	16	+6		

Pagal M01 priemonę „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui siekė beveik 523 tūkst. Eur (įgyvendinimo lygis 69 proc.), mokymuose dalyvavo 5 081 dalyviai, 2 723 daugiau nei iki 2022 m. pabaigos (2025 metams suplanuota pasiekti rodiklio tikslinė reikšmė buvo įgyvendinta 32 proc.). Pagal priemonę M02 konsultacijas gavo 15 paramos gavėjų (5 daugiau nei iki 2022 m. pabaigos).

2023 m. pagal M03 priemonę parama buvo išmokėta 265 ūkiams, iš kurių 102 ūkiams pagal 3.1 veiklos sritį „Parama pirmą kartą dalyvaujantiems kokybės sistemose“ (1 ūkiu daugiau nei 2022 m.) ir 163 ūkiams pagal 3.2 veiklos sritį „Tęstiniai KPP 2007–2013 įsipareigojimai“. 2025 metams suplanuota pasiekti rodiklio reikšmė buvo įgyvendinta 95 proc. Dalyvavimo kokybės sistemose skatinimui skirtos viešosios išlaidos deklaruotos EK 2023 m. siekė kiek daugiau nei 1,3 mln. Eur. Įgyvendinant M03 priemonę buvo susidurta su iššūkiais (valstybėse narėse taikomų nacionalinių žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų notifikavimo EK ir tinkamų finansuoti išlaidų klausimai), kurie detalčiau analizuoti ankstesnėse metinėse stebėsenos ataskaitose. Mažesnę nei tikėtasi susidomėjimą kreiptis paramos pagal priemonę sąlygojo keletas veiksnių. Atsisakius finansuoti kokybiškų žemės ūkio ir maisto produktų ženklų, etiketės su minėtu ženklu ir (ar) prekinės pakuotės spausdinimo, gamybos ir (ar) įsigijimo išlaidas, taip pat negalint praplėsti tinkamų finansuoti papildomų išlaidų, kurias kokybiškų žemės ūkio ir maisto produktų gamintojai patiria dėl kokybės standartų reikalavimų, palyginti su įprastų produktų gamyba, sąrašą pagal atskiras kokybės sistemas labai sumažėjo pareiškėjų aktyvumas. Dar viena mažesnio susidomėjimo priežasčių yra ta, kad dalyvavimas žemės ūkio ir maisto kokybės sistemoje pradžioje neatsiperka dėl papildomų reikalavimų laikymosi. Patiriami gamybos ir derliaus nuostoliai, kurie neišvengiamai patiriami gaminant produktus pagal griežtesnius reikalavimus. Gamintojai, neturėdami dalyvavimo kokybės sistemose patirties ir garantijų dėl papildomų investicijų atsiperkamumo, nesiryžta didinti išlaidų, susijusių su produkto kokybe. Didelę įtaką priemonės M03 pažangai turėjo nuo 2018 metų laikinai sustabdytas NKP paraiškų rinkimas.¹⁹

Pagal priemonę M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ 2014–2023 m. buvo užbaigti 145 projektai, 26 projektais daugiau nei iki 2022 m. pabaigos (įgyvendinimo lygis siekė 99 proc.). 51 projektas buvo skirtas investicijoms į žemės ūkio valdas pagal veiklos sritį 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. 94 projektai skirti investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą pagal priemonės veiklos sritį 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“. Visos viešosios išlaidos projektams siekė kiek daugiau nei 66,2 mln. Eur, iš kurių didžioji dalis (beveik 62,6 mln. Eur) buvo skirtos žemės ūkio produktų perdirbimui, rinkodarai ir plėtrai. Bendra investicijų suma (viešųjų ir privačiųjų) siekė 245,5 mln. Eur. *Detaliau 4.1 ir 4.2 veiklos sričių indėlis į skirtingus žemės ūkio sektorius išanalizuotas ataskaitos 1.2.3 skyriuje.*

Pagal M09 priemonę atlikti mokėjimai siekia 900 tūkst. Eur. Mokėjimai buvo atlikti trijų gamintojų organizacijų (UAB „Pieno partneriai“, Žemės ūkio kooperatyvas „Radviliškio aruodas“, Žemės ūkio kooperatinė bendrovė „BIO LEUA“) projektams. Šiose gamintojų grupėse dalyvaujančių valdų skaičius siekė 55 (138 proc. 2025 m. siekiamos reikšmės).

Pagal priemonę M16 buvo užbaigta 16 smulkiųjų ūkių bendradarbiavimo projektų (6 projektais daugiau nei 2022 m.), taip pat 16 trumpųjų tiekimo grandinių projektų (6 projektais daugiau nei 2022 m.), kuriuose dalyvavo 43 žemės ūkio valdos. Pagal priemonę M16 įgyvendintiems projektams išmokėta 2,7 mln. Eur (17 proc. skirtos paramos).

Specialiųjų Programos rodiklių pagal šią tikslinę sritį nebuvo numatyta.

1.2.4.2 Ūkių rizikos prevencija ir valdymas (3B tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

¹⁹ Priemonių kuratorių apklausos metu gauta informacija.

Prie 3B tikslinės srities, kuria siekiama remti ūkių rizikos prevenciją ir valdymą, įgyvendinimo prisideda dvi priemonės – M05 „Gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių paveikto žemės ūkio gamybos potencialo atkūrimas ir atitinkamos prevencinės veiklos vykdymas“ ir M17 „Rizikos valdymas“.

Iki 2023 m. patvirtinta parama siekė 27 mln. Eur ir sudarė 94 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta parama siekė 25,2 mln. Eur (87 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos), baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota parama siekė beveik 24,6 mln. Eur (85 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos)

34 lentelė. 3B tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P3 „Skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje“							
3B TS	Priemonė	Patvirtinta parama 2014–2023 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2023 m., Eur**	Skirta parama 2014–2025 m., Eur*	Įgyvendinimo lygis 2023 m., proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p	Skirtos paramos pokytis per 2023 m., Eur
	M05	5 062 313	3 145 921	6 400 000	49%	+19	0
	M17	21 957 882	21 421 750	22 453 706	95%	+11	2 450 267

* Šioje ir kitose lentelėse siektinos rodiklių reikšmės ir skirtos paramos suma nurodytos vadovaujantis Programos 16.1 versija, EK patvirtinta 2023-06-20 sprendimu Nr. C(2023)4287.

**Baigtiems projektams išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK. Lyginant su šios ataskaitos 1.1 dalies 4 lentelėje pateiktais duomenimis, išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK, pagal kai kurias priemones gali skirtis, nes šioje lentelėje nurodyta užbaigtiems projektams išmokėta parama, o 4 lentelėje visiems projektams išmokėta ir EK deklaruota parama.

Iki 2023 m. pabaigos priemonei M05 patvirtinta parama siekė kiek daugiau nei 5 mln. Eur, o išmokėta ir EK deklaruota 3,1 mln. Eur. Bendras priemonės M05 finansinio įgyvendinimo lygis siekė 49 proc. (19 p. p. daugiau nei 2022 m.). Pagal priemonę M17 „Rizikos valdymas“ buvo išmokėta ir EK deklaruota 21,4 mln. Eur, o priemonės finansinio įgyvendinimo lygis siekė 95 proc. (11 p. p. daugiau nei 2022 m. nepaisant to, kad priemonei 2023 m. skirtos lėšos padidintos 2,45 mln. Eur).

Siekiant užtikrinti ūkių rizikos prevenciją ir valdymą (3B TS), numatytas **tikslo rodiklis T7** „Ūkių, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, procentinė dalis“, kuris yra susietas su priemonės M17 „Rizikos valdymas“ produkto rodikliu „Ūkio valdų, kurioms teikiama parama draudimo įmokoms susimokėti, skaičius“.

35 lentelė. 3B tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 – 2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	Tikslas 2025 m.
3B	T7. Ūkių, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, procentinė dalis (3B tikslinė sritis)	0%	0,23%	0,29%	0,41%	0,55%	0,71%	0,92%	1,07%	0,73%

Iki 2023 m. pabaigos paramą draudimo įmokoms gavo 2 138 ūkio valdos (298 valdomis daugiau nei 2022 m.), o bendras valdų skaičius, remiantis Programoje pateikta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, siekė 199 910. Vadinas, iki 2023 m. pabaigos tikslo rodiklis siekė 1,07 proc., o tai rodo, kad antrus metus iš eilės buvo pasiektas ir viršytas 2025 m. tikslas (2022 m. buvo pasiekta 126 proc. tikslo, o 2023 m. 147 proc. tikslo).

Prie 3B tikslinės srities prisidedančių priemonių M05 ir M17 **produkto rodiklių** pasiekimai pateikti lentelėje žemiau.

36 lentelė. 3B tikslinės srities įgyvendinimas

M05	M05 TS 3B				
-----	-----------	--	--	--	--

	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (5.1–5.2 punktai)	3 145 921	6 400 000	49%	+19
	01. Bendros viešosios išlaidos (EUR) (5.1 punktas)	3 145 921	6 400 000	49%	+19
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	04. Paramos prevencinei veiklai gavėjų skaičius (5.1 punktas). Ūkio valdos	59	90	66%	+12
M17	M17 TS 3B				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (17.1 punktas)	21 421 750	22 353 706	96%	+12
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p
	04. Ūkio valdų, kuriems teikiama parama draudimo įmokoms susimokėti, skaičius (17.1 punktas)	2 138	1 450	147%	+21
Papildoma informacija					
	Produkto rodiklis	2014–2023 m.	Pokytis per 2023 m.		
M05	03. Atliktų veiksmų (įgyvendintų projektų), susijusių su prevencine veikla, skaičius.	105	+32		

Iki 2023 m. pabaigos pagal M05 priemonę buvo paremtos 59 ūkio valdos (66 proc. tikslo), per metus paremta 11 ūkio valdų, kurios gavo paramą ūkių biologinei saugai (pvz., dezinfekciniams purkštuvams, valymo, dezinfekavimo įrangai įsigyti, investicijoms į aptvarus, ir kt.). Šiose valdose įgyvendinti 105 projektai, per metus įgyvendinti 32 projektai (įgyvendintų projektų skaičius didesnis nei paremtų valdų skaičius, nes pagal šią priemonę vienas pareiškėjas gali įgyvendinti daugiau nei vieną projektą). 2023 m. pagal šią priemonę buvo gauta 19 paraiškų, kuriose prašoma beveik 658 tūkst. Eur paramos, patvirtinta 17 paraiškų kiek didesnei nei 601 tūkst. Eur sumai.

Iki 2023 m. pabaigos pagal M17 priemonę 2 138 ūkio valdoms buvo teikiama parama draudimo įmokoms susimokėti (įgyvendinimo lygis 147 proc.). 2 008 žemės ūkio valdos gavo paramą pasėlių draudimo įmokoms kompensuoti, o 130 – gyvūnų.

2022 m. priemonė M17 papildyta 17.3 veiklos sritimi „Pajamų stabilizavimo priemonės (žemės ūkio rizikos valdymo fondai)“. Pagal šią visų sektorių ūkiams skirtą priemonę finansiniai įnašai įnešami į žemės ūkio rizikos valdymo fondą, iš kurio skiriamos kompensacijos ūkininkams dėl didelio jų pajamų sumažėjimo. 2023 m. buvo atliktas veiklos srities įgyvendinimo taisyklių keitimas, kuriuo padidintos kompensuojamos sumos administracinėms išlaidoms, tačiau, kaip ir 2022 m., 2023 m. vykusio kvietimo teikti paraiškas metu, nebuvo pateikta nei viena paraiška. Tikėtina, kad priemonė ūkininkams nėra patraukli, nes fondas turi būti suformuotas iš jų pačių įnašų, ūkininkai nėra linkę kaupti lėšas galimai įvyksiančioms krizėms baiminantis pinigų nuvertėjimo. Dar viena priežastis – sėkmės istorijų trūkumas.²⁰

Pagal 3B tikslinę sritį numatyti trys specialieji (konkretūs) Programos rodikliai, susieti su priemone M17 ir matuojantys paremtą apdraustą pasėlių plotą, apdraustų ūkinių gyvūnų skaičių (gyvulius ir paukščius) per metus.

37 lentelė. 3B TS konkrečių produkto rodiklių įgyvendinimas

²⁰ Priemonių kuratorių apklausos metu gauta informacija.

Priemonė	Rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2023 m.	Siektina reikšmė 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M17 „Rizikos valdymas“ veiklos sritis 17.1 „Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos“	SO07. Paremtas apdraustas pasėlių plotas per metus, ha (M17.1)	228 206	100 000	228%
	SO08.1. Paremtas apdraustų ūkinių gyvūnų skaičius per metus pagal rūšis – gyvuliai, SG vienetai (M17.1)	56 238	710 000	8%
	SO08.2. Paremtas apdraustų ūkinių gyvūnų skaičius per metus pagal rūšis – paukščiai, SG vienetai (M17.1)	21 711	187 000	12%

Pagal priemonę M17 paremtas didesnis skaičius valdų nei buvo planuota. Nors lyginant su 2022 m. apdraustų pasėlių plotas sumažėjo 20 tūkst. ha, tačiau paremtų apdraustų pasėlių plotas viršijo siektiną 2025 m. reikšmę daugiau nei du kartus. Vertinant apdraustų pasėlių dalį šalies mastu, 2023 m. buvo apdrausta kiek daugiau nei 8 proc. žemės ūkio paskirties ploto (skaičiuojant nuo viso žemės ūkio paskirties ploto – konteksto rodiklio C.18 „Žemės ūkio paskirties plotas - Iš viso NŽP“). Atkreiptinas dėmesys, kad pažanga pagal paremtus apdraustus ūkinius gyvūnus yra ribota – apdraustų ūkinių gyvūnų skaičius ženkliai mažesnis, nei buvo planuota. Pasiękti 8 proc. apdraustų gyvulių tikslo (skaičiuojant SG vienetais) ir 12 proc. apdraustų paukščių tikslo (skaičiuojant SG vienetais). Tačiau lyginant su 2022 m., apdraustų gyvulių padidėjo (beveik 11 tūkst. SG), o apdraustų paukščių – padidėjo (kiek daugiau nei 2 tūkst. SG).

1.2.5 4 prioritetas: Aplinkosauga – biologinė įvairovė, vandens ir dirvožemio gerinimas

Programos **ketvirtas prioritetas (P4)** yra skirtas su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusių ekosistemų atkūrimui, išsaugojimui ir pagerinimui. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- **4A: biologinės įvairovės atkūrimas**, išsaugojimas ir didinimas, taip pat „Natura 2000“ teritorijose ir **teritorijose, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių** ar užsiimama didelės gamtinės vertės ūkininkavimu, taip pat Europos **kraštovaizdžių būklės atkūrimas**, išsaugojimas ir gerinimas;
- **4B: vandentvarkos gerinimas**, įskaitant trąšų ir pesticidų valdymo gerinimą;
- **4C: dirvožemio erozijos prevencija** ir dirvožemio valdymo gerinimas.

Programoje numatyta, kad priemonės, prisidedančios prie aplinkosaugos tikslų pasiekimo, prisideda prie visų ketvirtojo prioriteto tikslinių sričių įgyvendinimo, kadangi sudėtinga įvertinti atskirų aplinkosauginių priemonių indėlį, siekiant atskirų atskiroms tikslinėms sritims numatytų tikslų. Programoje išskirtos šios priemonės / veiklos sritys, prisidedančios prie 4 prioriteto ir jo tikslinių sričių:

- M01 „Žinių perdavimo ir informavimo veikla“ abi veiklos sritys;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritis 4.4 „Parama pelno nesiekiančioms investicijoms“;
- M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritys 8.3–8.4 „Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas“ ir 8.5 „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“;
- M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ visos veiklos (išskyrus veiklas 10.1.02 „Specifinių pievų tvarkymas“, 10.1.03 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“, 10.1.13 „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“ ir 10.1.14 „Ražienų laukai per žiemą“);
- M11 „Ekologinis ūkininkavimas“;
- M12 „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“;
- M13 „Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“;
- M15 „Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas“;
- M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos sritis 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“.

2014–2023 m. pagal visas prie 4 prioriteto įgyvendinimo prisidedančias priemones patvirtinta parama siekė kiek daugiau nei 897 mln. Eur ir sudarė 98 proc. visos prioritetai skirtos paramos, o išmokėta – 883 mln. Eur (97 proc. visos prioritetai skirtos paramos), EK deklaruota – 808,8 mln. Eur (88 proc. visos prioritetai skirtos paramos). Pagal M16 priemonę – patvirtintos ir išmokėtos paramos dydis nesikeitė nuo 2018 m.

38 lentelė. Ketvirtojo prioriteto intervencijos logikos įgyvendinimas

P4 „Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas“							
4A; 4B; 4C TS	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2023 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2023 m., Eur**	Skirta parama 2014–2025 m., Eur*	Įgyvendini mo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.	Skirtos paramos pokytis per 2023 m., Eur
	M01	2 775 594	2 390 735	3 022 216	79%	+13	0
	M02	1 059 510	1 059 510	1 313 235	81%	+8	0
	M04	1 529 032	1 423 934	4 638 921	31%	+9	0
	M08	11 051 140	9 697 242	16 673 036	58%	+6	600
	M10	63 157 330	57 039 081	70 775 911	81%	+8	-2 700 000
	M11	301 869 625	291 831 422***	300 689 560	97%	+8	-17 913 560
	<i>Iš jų EURI lėšos</i>	<i>45 077 796</i>	<i>45 077 796</i>	<i>51 250 000</i>	<i>88%</i>	<i>+2</i>	<i>0</i>
	M12	26 731 919	26 006 045	27 269 911	95%	+3	2 140 000
	M13	488 003 761	485 916 525 ***	488 645 697	99%	+2	26 613 560
	M15	1 093 029	1 092 442	1 274 332	86%	0	0
	M16	67 553	67 553	751 835	9%	0	0

*Šioje ir kitose lentelėse siektinos rodiklių reikšmės ir skirtos paramos suma nurodytos vadovaujantis Programos 16.1 versija, EK patvirtinta 2023-06-20 sprendimu Nr. C(2023)4287.

**Išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK. Lyginant su šios ataskaitos 1.1 dalies 4 lentelėje pateiktais duomenimis, išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK, pagal kai kurias priemones gali skirtis, nes šioje lentelėje nurodyta užbaigtiems projektams išmokėta parama, o 4 lentelėje visiems projektams išmokėta ir EK deklaruota parama.

***Priemonių M11 ir M13 atveju vertinama išmokėta parama, nes priemonėms yra skirtos ir išmokėtos papildomos nacionalinio finansavimo lėšos, kurios nėra deklaruojamos EK.

Finansinė pažanga pagal atskiras priemones reikšmingai skiriasi, per 2023 m. pažanga padaryta pagal 8 iš 10 priemonių. Aukščiausias finansinio įgyvendinimo lygis pasiektas pagal priemones M13 „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ (99 proc.), M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ (97 proc.), M12 „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ (95 proc.). Pagal priemonę M10 pasiektas įgyvendinimo lygis – 81 proc., priemonę M15 „Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas“ (86 proc.). Žemiausias įgyvendinimo lygis pasiektas pagal M04 (31 proc.) ir M16 (9 proc.) priemones. 2023 m. dviem priemonėms (M10 ir M11) skirtas finansavimas buvo sumažintas 20,6 mln. Eur, tačiau lėšos buvo perskirstytos M12 ir M13 priemonėms. Bendrai visam prioritetui skirtos paramos suma padidinta kiek daugiau nei 8 mln. Eur.

Siekiant įvertinti Programos indėlį įgyvendinant 4 prioritetą, yra numatyti keturi **tikslo rodikliai** – du rodikliai 4A tikslinei sričiai (žemės ūkiu bei miškų plotams) bei po vieną 4B ir 4C tikslinėms sritims.

39 lentelė. Ketvirtojo prioriteto tikslinių sričių tikslo rodiklių pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 – 2015m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	Tikslas 2025 m.
Žemės ūkis											
4A	T9. Žemės ūkiu paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės ir (arba) kraštovaizdžio apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)	0%	9,26%	8,52%	10,39%	10,30%	10,20%	1,95%	2,22%	2,12%	3,4%

TS	Tikslo rodiklis	2014 – 2015m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	Tikslas 2025 m.
4B	T10. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis (4B tikslinė sritis)	0%	0,11%	0,12%	0,31%	0,30%	0,38%	0,26%	0,27%	0,27%	0,66%
4C	T12. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis (4C tikslinė sritis)	0%	7,26%	7,56%	8,63%	8,88%	8,94%	6,73%	9,43%	9,81%	10,2%
Miškas											
4A	T8. Miškų arba kitų miškingų plotų, kuriuose vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)	0%	0,33%	0,58%	0,67%	0,70%	0,80%	0,99%	1,11%	1,26%	0,51%

Paaiškinimas: lentelėje pilka spalva pažymėtos rodiklio reikšmės, kurios buvo pasiektos iki 2021 m. Nuo 2021 m. keitėsi pagal 4-ąjį ir 5-ąjį prioritetus paremto ploto tikslo rodiklių apskaičiavimo metodika, dėl kurios buvo sumažintos siektinos reikšmės.

Siekiant biologinės įvairovės atkūrimo, išsaugojimo ir didinimo (4A TS), numatytas **tikslo rodiklis T9** „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės ir (arba) kraštovaizdžio apsauga, procentinė dalis“. 2023 m. buvo paremtas 58 154 ha žemės ūkio paskirties žemės plotas (2,8 tūkst. ha mažiau nei 2022 m.), kuriame buvo vykdomos su biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsauga susijusios valdymo sutartys. Nustatant tikslo rodiklių reikšmę naudota konteksto rodiklio C.18 „Žemės ūkio paskirties plotas“ (ariama žemė, pievos ir kt.) 2010 m. reikšmė, kuri siekė 2 742 560 ha. Vadinasi, pagal Programą paremtas plotas, kuriame vykdytos biologinės įvairovės išsaugojimo ir kraštovaizdžio apsaugos veiklos, sudarė 2,12 proc. viso Lietuvoje esančio žemės ūkio paskirties žemės. Lyginant 2025 m. suplanuotą tikslo rodiklio reikšmę su pasiekta, pastebėtina, kad 2023 m. buvo pasiekta 62 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės (3 p. p. mažiau nei 2022 m.). Kadangi tikslo rodiklis yra metinis, jo reikšmė mažėja, nes baigiasi dalies prisiimtų įsipareigojimų laikas. 2023 m. paramos paraiškos buvo priimanamos tik pagal ankstesniais metais prisiimtus įsipareigojimus, nes pradėtos įgyvendinti analogiškos SP priemonės. Didžiausia rodiklio reikšmė (94 proc. tikslo) buvo pasiekta 2018, tačiau nuo 2021 m. keitėsi rodiklio apskaičiavimo metodika ir į rodiklio reikšmę nebeskaiciuojami plotai pagal netiesiogiai prisidedančias priemones, todėl sumažėjo rodiklio siektinas tikslas. Po rodiklio skaičiavimo pakeitimų, didžiausia rodiklio reikšmė buvo pasiekta 2022 m. – 65 proc. tikslo.

4A tikslinei sričiai taip pat numatytas **tikslo rodiklis T8** „Miškų arba kitų miškingų plotų, kuriuose vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga, procentinė dalis“. 2023 m. buvo paremtas 28 379 ha miško paskirties žemės plotas²¹ (3,4 tūkst. ha daugiau nei 2022 m.), kuriame vykdytos su biologinės įvairovės apsauga susijusios valdymo sutartys. Remiantis Programoje numatyta konteksto rodiklio C.29 reikšme, 2015 m. miškų ar kitų miškingų vietovių plotas Lietuvoje siekė 2 249 000 ha, todėl pagal Programą paremto ploto procentinė dalis sudarė 1,26 proc. viso Lietuvoje esančio miškingo ploto (lyginant su 2022 m. pasiekta reikšme, padidėjimas siekia 0,15 p. p. Lyginant 2025 m. suplanuotą rodiklio reikšmę su faktine, pastebėtina, kad jau septintus metus suplanuotas tikslas buvo viršytas. Daugiausia prie šio rodiklio viršijimo prisidėjo veiklos srities 8.5 įgyvendinimo rezultatai – pagal šią veiklos sritį investicijos, kuriomis didinamas miško ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė, atiliktos 3 kartus didesniuose plotuose nei planuota.

Siekiant vandentvarkos gerinimo (4B TS), numatytas **tikslo rodiklis T10** „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis“. 2023 m. buvo paremtas 7 539 ha plotas, kuriame vykdytos su vandentvarkos gerinimu susijusios sutartys. Paremtas plotas sudarė 0,27 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio paskirties žemės ploto. Lyginant 2025 m. suplanuotą tikslo rodiklio reikšmę su pasiekta, 2023 m. pabaigoje buvo pasiekta 41 proc. planuotos reikšmės, t. y. tikslo pasiekimas yra gana ribotas ir per paskutinius metus nepakito (paremtas plotas padidėjo 34 ha, tačiau procentinė dalis liko nepakitusi). 2023 m. pasiekta didžiausia rodiklio reikšmė per visą Programos įgyvendinimo laikotarpį. Prie T10 tikslo rodiklio tiesiogiai prisideda tik dvi 10.1 veiklos srities veiklos: 10.1.7. „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“ ir 10.1.9. „Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas“. Pagal veiklą 10.1.7 „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“ paremtas labai mažas plotas (2023 m. paremtas plotas yra 17,42, o 2022 m. buvo 19,05 ha, o 2021 m. – 21,6 ha, kai kasmet pagal veiklą siekiama paremti 10 tūkst.), kas lėmė gana žemą T10 rodiklio pasiekimo procentą. Atliktas M10 priemonės vertinimas²² parodė, kad mažą pareiškėjų aktyvumą lėmė praktinis veiklos įgyvendinimo sudėtingumas, o ūkininkai šios veiklos reikšmės neįvertino, nors aplinkosauginiu požiūriu ji labai didelė, nes nuo jos įgyvendinimo priklauso vandens ir dirvožemio kokybė.

Siekiant dirvožemio erozijos prevencijos ir dirvožemio valdymo gerinimo (4C TS), suplanuotas **tikslo rodiklis T12** „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis“. 2023 m. buvo paremtas 269 095 ha žemės ūkio paskirties žemės plotas (10,6 tūkst. ha daugiau nei 2022 m.), kuriame buvo vykdomos veiklos, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir dirvožemio erozijos prevencija. Paremtas plotas sudarė 9,81 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio paskirties žemės ploto (konteksto rodiklio C.18 2010 m. reikšmė), o tai sudarė 96 proc. 2025 m. siektinos reikšmės (4 p. p. daugiau nei 2022 m.). Rodiklio tikslo reikšmė buvo pasiekta ir viršyta 2018–2020 m., tačiau nuo 2021 m. pasikeitus rodiklio apskaičiavimo metodikai, didžiausia rodiklio reikšmė (96 proc.) ir buvo pasiekta 2023 m.

Siekiant 4 prioriteto tikslų, yra įgyvendinamos 3 horizontalaus pobūdžio priemonės (M01, M02 ir M16), 2 investicinės (M04 ir M08) bei 5 kompensacinio pobūdžio plotinės priemonės (M10, M11, M12, M13 ir M15). Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai 2023 m. pabaigoje pateikti lentelėje žemiau.

²¹ Į šį plotą įskaičiuoti miško plotai paremti pagal M12 priemonės veiklos sritį 12.2 (8 219,22 ha), plotas paremtas pagal M08 priemonės veiklą bei 8.5 (20 160 ha).

²² EKVI, „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos M10 priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ efektyvumo vertinimas“, 2022.

https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Veiklos_sritys/Kaimo_pletra/Lietuvos_kaimo_pletros_2014%E2%80%932020m._programa/Steb%C4%97sena%20ir%20vertinimas/Tyrimai%20ir%20vertinimai/2022/KPP2014-2020%20M10_tyrimo_galutin%C4%97_ataskaita%202022.pdf

40 lentelė. Ketvirtojo prioriteto visų tikslinių sričių įgyvendinimas

M01	M01 visos TS				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	2 390 735	3 022 216	79%	+13
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	01. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	1 337 142	1 611 765	83%	+6
	012. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	14 214	34 370	41%	+2
M02	M02 visos TS				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	1 059 510	1 313 235	81%	+8
	Produkto rodikliai	2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	013. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	3 803	881	432%	+29
M04	M04 visos TS				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	01. Visos viešosios išlaidos (Eur)	1 423 934	4 638 921	31%	+9
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	03. Remiamų veiksmų, kuriems skiriamos negamybinės investicijos, skaičius (4.4 punktas)	233	329	71%	+17
	02. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų)	1 582 150	4 638 921	34%	+12
M08	M08 visos TS				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (8.3 punktas)	489 827	1 088 235	45%	0
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (8.4 punktas)	1 351 268	2 000 000	68%	0
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (8.5 punktas)	7 886 147	13 584 801	58%	+7
	Produkto rodikliai	2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	04. Paramos prevencinei veiklai gavėjų skaičius (8.3 punktas).	4	17	24%	-6
		2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	03. Veiksmų (susijusių su investicijomis, kuriomis didinamas miško ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė) skaičius (8.5 punktas)	1 650	1 100	150%	+28
		2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	05. Žemės plotai, susiję su investicijomis, kuriomis didinamas miško ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė (8.5 punktas)	20 160	6 500	310%	+45
M10	M10 visos TS (su tęstiniais už 2007–2013 m. KPP)				

	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
M11	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (10.1 ir 10.2 punktai)	57 039 081	70 775 911	81%	+8
	Produkto rodikliai	2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Pokytis lyginant su 2022 m. pasiektu įgyvendinimo lygiu, p. p.
	05. Plotas (ha), susijęs su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities priemonėmis (10.1 punktas)	40 701	147 150	28%	-4
	M11 visos TS (su tęstiniais už 2007–2013 m. KPP)				
M12	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR)	291 831 422	300 689 560	97%	+8
	Produkto rodikliai	2022 ²³ m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Pokytis lyginant su 2021 m. pasiektu įgyvendinimo lygiu, p. p.
	05. Plotas (ha): perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo (11.1 punktas)	51 326	60 000	86%	+11
05. Plotas (ha): ekologinio ūkininkavimo išlaikymas (11.2 punktas)	211 794	158 000	134%	+4	
M13	M12 visos TS				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (12.1 punktas)	15 247 426	15 749 081	97%	+4
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (12.2 punktas)	10 759 064	11 520 829	93%	+2
M15	Produkto rodikliai	2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Pokytis lyginant su 2022 m. pasiektu įgyvendinimo lygiu, p. p.
	05. Plotas (ha): „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemė (12.1 punktas)	30 967	26 000	119%	+4
	05. Plotas (ha): „Natura 2000“ miško paskirties žemė (12.1 punktas)	8 219	7 000	117%	+7
	M13 visos TS (su tęstiniais už 2007–2013 m. KPP)				
M15	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR)	485 916 525	488 645 697	99%	+2
	Produkto rodikliai	2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Pokytis lyginant su 2022 m. pasiektu įgyvendinimo lygiu, p. p.
	05. Plotas (ha): kitos vietovės, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (13.2 punktas)	650 386	780 000	83%	-52
05. Plotas (ha): kitos vietovės, kuriose esama specifinių kliūčių (13.3 punktas)	76 482	80 000	96%	-1	
M15	M15 visos TS (tik tęstiniai už 2007–2013 m. KPP)				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR)	1 092 442	1 274 332	86%	0
	Produkto rodikliai	2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Pokytis lyginant su 2022 m. pasiektu įgyvendinimo lygiu, p. p.

²³ NMA stebėsenos duomenų atskaitą (kurios pagrindu rengiama ši ataskaita) parengė 2024 m. vasario mėn., kai dar nebuvo suadministruotos visos 2023 m. paraiškos, todėl stebėsenos ataskaitoje pateikti 2022 m. paremti plotai.

	05. Plotas (ha), už kurį mokamos miškų aplinkosaugos išmokos	0 (priemonė užbaigta 2021 m.)	960	-Tikslas buvo pasiektas ankstesniais metais	0
M16	M16 visos TS				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	67 553	751 835	9%	0
Papildoma informacija					
M01	M01 visos TS				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.		Pokytis per 2023 m.	
	03. Paremtų veiksmų skaičius (1.1 punktas)	33		+6	
	011. Mokymų dienų skaičius (1.1 punktas)	1 376		+295	
M02	M02 visos TS				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.		Pokytis per 2023 m.	
	03. Paremtų veiksmų skaičius (2.1 punktas)	3 803		+291	
M08	M08 visos TS				
	Produkto rodikliai	2023 m.		Pokytis per 2023 m.	
	05. Žemės plotai, susiję su investicijomis, kuriomis vykdoma prevencinė veikla nuo miško gaisrų, stichinių nelaimių ir katastrofų (ha) (8.3 punktas)	28		-16	
		2014–2023 m.		Pokytis lyginant su 2022 m. pasiektu rezultatu	
	05. Žemės plotai, susiję su investicijomis, kuriomis vykdomas miškams padarytos žalos atlyginimas (ha) (8.4 punktas)	790		-20	
		2014–2023 m.		Pokytis per 2023 m.	
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų, gavusių paramą miško gaisrų, stichinių nelaimių ir katastrofų miškams padarytai žalai atlyginti, skaičius (8.4 punktas)	71		nevertinta, nes ankstesniais metais prie rodiklio reikšmės buvo nurodytas projektų skaičius, o ne unikalių paramos gavėjų skaičius	
	02. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų) (8.5 punktas)	8 816 343		+3 318 935	
M10	M10 visos TS				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.		Pokytis per 2023 m.	
	01. Viešosios genetinių išteklių išsaugojimo išlaidos (Eur) (10.2 punktas)	666 573		+66 025	
		2023 m.		Pokytis lyginant su 2022 m. pasiektu rezultatu	
	07. Paremtų satarčių skaičius (10.1 punktas)	2921		+342	
	07. Paremtų satarčių skaičius (10.2 punktas)	502		-10	
M11	M11 visos TS (su tęstiniais už 2007–2013 m. KPP)				
	Produkto rodikliai	2022 m.²⁴		Pokytis lyginant su 2021 m. pasiektu rezultatu	
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius	2 632		+156	
M12	M12 visos TS				
	Produkto rodikliai	2023 m.		Pokytis lyginant su 2022 m. pasiektu rezultatu	
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius	4 504		+169	
M13	M13 visos TS (su tęstiniais už 2007–2013 m. KPP)				
	Produkto rodikliai	2023 m.		Pokytis lyginant su 2022 m. pasiektu rezultatu	
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius	35 025		-13 498	
M15	M15 visos TS (tik tęstiniai už 2007–2013 m. KPP)				

²⁴ NMA stebėsenos duomenų atskaitą (kurios pagrindu rengiama ši ataskaita) parengė 2024 m. vasario mėn., kai dar nebuvo suadministruotos visos 2023 m. paraiškos, todėl stebėsenos ataskaitoje pateikti 2022 m. paremti plotai.

M16	Produkto rodikliai	2023 m.	Pokytis lyginant su 2022 m. pasiektu rezultatu
	O4. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius	0	0
M16 visos TS			
Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Pokytis per 2023 m.	
O17. Paremtų bendradarbiavimų veiksmų skaičius (ne EIP) (16.3 punktas)	2	2	

Įgyvendinant priemonės M01 veiklos sritį 1.1. „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ 2023 m. buvo paremti 33 veiksmai/projektai (6 daugiau nei iki 2022 m. pab.), kuriuos įgyvendinant vykdyti mokymai ūkininkams bei kitiems žemės valdytojams biologinės įvairovės išsaugojimo srityje. Šių mokymų dalyvių skaičius siekė 14 214 (41 proc. tikslo), o jiems skirta viešųjų išlaidų suma – šiek tiek daugiau nei 1,3 mln. Eur (83 proc. tikslo). Ataskaitiniu laikotarpiu buvo paremta 11 veiksmų/projektų pagal veiklos sritį 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“ (pagal 1.1. ir 1.2 veiklos sritis, kurios prisideda prie atskirų TS yra skaičiuojami paremti veiksmai, kadangi vienas pagal šias veiklos sritis įgyvendinamas projektas prisideda prie kelių TS).

Pagal priemonei M02 išmokėtą ir EK deklaruotą paramą (kuri siekė 81 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 3 803 ūkininkai ar kiti žemės bei miško valdytojai (291 per 2023 m.).

2014–2023 m. pagal prie ketvirtojo prioriteto prisidedančią M04 priemonės veiklos sritį 4.4 „Parama pelno nesiekiančioms investicijoms“ buvo užbaigti 233 projektai (56 projektai užbaigti per 2023 m.). 16 projektų buvo skirti labiausiai nykstančių rūšių buveinių ir EB svarbos natūralių buveinių išsaugojimui (4.4.1. veikla), 217 projektų skirti prevencinių priemonių taikymui prieš plėšrūnų ūkiniams gyvūnams daromą žalą (4.4.2 veikla). Šiems projektams įgyvendinti išmokėta ir EK deklaruota kiek daugiau nei 1,4 mln. Eur, iš kurių 482,1 tūkst. Eur pagal 4.4.1 veiklą ir 941,8 tūkst. Eur pagal 4.4.2 veiklą. Pagal 4.4.1 veiklos sritį 2023 m. buvo surengti du paraiškų rinkimo etapai. Paraiškos buvo priimamos nuo 2023 m. sausio 16 d. iki 2023 m. balandžio 14 d. (I kvietimas) ir nuo 2023 m. gegužės 2 d. iki 2023 m. birželio 30 d. (II kvietimas). 2023 m. I kvietimui buvo skirta 2 488 922 Eur, II kvietimui skirta 2 488 922 Eur. 2023 m. paraiškų negauta. Savivaldybėms atsisakius natūralių buveinių ir saugomų rūšių buveinių tvarkymo darbų sąmatų rengimo priemonė tapo nepatraukli pareiškėjams.²⁵ Pagal 4.4.2 veiklos sritį 2023 m. buvo gautos 29 paraiškos, kuriomis prašoma 124,3 tūkst. Eur, patvirtinta 18 paraiškų 79,6 tūkst. Eur sumai.

Prie biologinės įvairovės išsaugojimo taip pat prisidedama, teikiant paramą pagal M08 priemonės 8.3–4 veiklos sritį „Miškų gaisrų, stichinių nelaimių ir katastrofinių įvykių žalos prevencija ir atlyginimas“. Iki 2023 m. pab. paramą gavo 75 unikalūs paramos gavėjai, iš kurių 4 skirta parama prevencinei veiklai nuo miško gaisrų, stichinių nelaimių ir katastrofų, o 71 skirta parama miškams padarytai žalai atlyginti. 2023 m. paremtas plotas, kuriame vykdytos investicijos miškų žalos prevencijai užtikrinti (pagal 8.3 veiklos sritį), siekė 28 ha (16 ha mažiau nei 2022 m., nes buvo nutraukta 1 projekto sutartis), o viešosios išlaidos šioms veikloms siekė beveik 490 tūkst. Eur. Paremtas plotas, kuriam 2014–2023 m. buvo skirta parama miškams padarytai žalai atlyginti (pagal 8.4 veiklos sritį), buvo ženkliai didesnis ir siekė 790 ha (20 ha mažiau lyginant su 2014–2022 m. laikotarpiu paremtu plotu, nes buvo nutraukta 1 projekto sutartis), o investicijoms skirta viešųjų lėšų suma sudarė beveik 1,4 mln. Eur. Pareiškėjų aktyvumas pagal 8.3-4 veiklos sritį išlieka nedidelis, nors lyginant su 2022 m. padidėjo (2022 m. buvo gauta 12 paraiškų, o 2023 m. – 25). Tai priklauso nuo Lietuvoje įvykusių stichinių nelaimių masto, per kurias paveikiami miško plotai. Valstybinės miškų tarnybos duomenimis, didėja vabzdžių, ligų sukėlėjų, žvėrių, abiotinių ir kitų veiksnių pažeidimų miškuose. Prognozuojama, kad 2024 m. pažeistų miškų plotas toliau didės, ypač dėl žievėgraužio tipografo populiacijos augimo.²⁶ Pagal veiklos sritį 8.5 „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ buvo paremtas 20 160 ha plotas (beveik 3 tūkst. daugiau nei 2022 m.), o šiai sričiai skirta paramos suma siekė beveik 7,9 mln. Eur. Pareiškėjų aktyvumas lyginat su 2022 m. išlieka panašus ir yra gana aukštas (2022 m. iš viso gauta 298 paraiškos, 2023 m. gauta 318 paraiškų (neskaitant išregistruotų))²⁷. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad

²⁵ Priemonių kuratorių apklausos metu gauta informacija.

²⁶ Priemonių kuratorių apklausos metu gauta informacija.

²⁷ Priemonių kuratorių apklausos metu gauta informacija.

kaip ir ankstesniais metais, finansinių ir fizinių rodiklių pasiekimai yra netolygūs (pvz., pagal 8.5 veiklos sritį paremtas plotas jau 3 kartus viršija numatytą tikslą, o viešųjų išlaidų rodiklio pasiekimas yra 58 proc. Tokią situaciją galima paaiškinti tuo, kad veiklos sritis susideda iš kelių veiklų, tačiau populiariausia veikla yra jaunuolynų ugdymas, kurios projektų vertės nėra didelės. Kitoms veikloms paramos beveik neprašoma.

41 lentelėje pateikta informacija apie 2023 m. paremtus plotus pagal atskiras M10 priemonės veiklas.

41 lentelė. Paremti plotai pagal atskiras priemonės M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklas ir jų prisidėjimas prie 4 prioriteto

Veiklos	Iš viso (2023 m. patentas plotas ir tęstiniai rodikliai)	4A	4B	4C
		2023 m. paremtas plotas, ha	2023 m. paremtas plotas, ha	2023 m. paremtas plotas, ha
10.1.01. Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius	22 709,16	22 709,16	-	-
10.1.02. Specifinių pievų tvarkymas	1 417,92	-	-	-
10.1.03. Ekstensyvus šlapynių tvarkymas	7 010,01	-	-	-
10.1.04. Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas natūraliose ir pusiau natūraliose pievose	3 028,21	3 028,21	-	-
10.1.05. Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas šlapynėse	600,96	600,96	-	-
10.1.06. Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamoje žemėje	197,96	197,96	-	-
10.1.07. Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje	17,42	-	17,42	-
10.1.08. Melioracijos griovių šlaitų priežiūra	650,22	650,22	-	-
10.1.09. „Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas“	7 521,56	-	7 521,56	-
10.1.10. „Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“	5 357,93	-	-	5 357,93
10.1.11. „Dirvožemio apsauga“	617,50	-	-	617,5
10.1.12. "Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas"	0,00	0	-	-
10.1.13 Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje	20 877,57	-	-	-
10.1.14 Ražienų laukai per žiemą	32 256,68	-	-	-
Iš viso:	102 263,10	27 186,51	7 598,98	5 975,43

Apibendrinant galima pastebėti, kad pagal priemonės M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ įsipareigojimus 2014–2023 m. iš viso baigtoms administruoti paraiškoms buvo išmokėta kiek daugiau 57 mln. Eur parama siekianti 81 proc. tikslo. Pagal priemonės veiklas, prisidedančias prie 4 prioriteto įgyvendinimo, 2023 m. paremtas plotas siekė 40 701 ha (lyginant su 2022 m. sumažėjo beveik 6 tūkst. ha ir sudarė 28 proc. tikslo). Iš jų 27 186,51 ha prisidėjo prie biologinės įvairovės atkūrimo tikslų (4A TS ir T9 rodiklio pasiekimo), 7 538,98 ha prisidėjo prie vandentvarkos gerinimo (4B TS ir T10 rodiklio pasiekimo), o 5 975,43 ha prie dirvožemio erozijos prevencijos ir dirvožemio valdymo gerinimo (4C TS ir T12 rodiklio pasiekimo). Atkreiptinas dėmesys, kad 16-uuju Programos keitimu 12-ikai M10 priemonės veiklų buvo perskaičiuotos ir padidintos kompensacinės išmokos, tačiau 2023 m. pagal

daugelį priemonės veiklų (išskyrus 5²⁸) buvo priimtoms paraiškos tik pagal ankstesniais metais prisiimtus įsipareigojimus. Kadangi dalies pareiškėjų įsipareigojimai pagal atskiras priemonės veiklas baigėsi, todėl kai kuriais atvejais sumažėjo paremti plotai.

Įgyvendinant priemonę M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ siekiama skatinti atkurti ir išsaugoti biologinę įvairovę bei prisidėti prie dirvožemio erozijos mažinimo ir taikyti dirvožemio tausojimą užtikrinančius ūkininkavimo būdus. Pagal šią priemonę yra remiamos dvi veiklos sritys 11.1 „Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo“ ir 11.2 „Parama ekologiniam ūkininkavimui“. Pagal 11.1 veiklos sritį parama teikiama 2 arba 3 metus, priklausomai nuo auginamos kultūros, kol ūkis tampa ekologišku ir tuomet parama teikiama pagal 11.2 veiklos sritį „Parama ekologiniam ūkininkavimui“. 2022 m. duomenimis²⁹ pagal 11.1 veiklos sritį „Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo“ buvo paremtas 51 326 ha plotas (6,5 tūkst. ha daugiau nei 2021 m.), kuris sudarė 86 proc. tikslo, o pagal 11.2 veiklos sritį „Parama ekologiniam ūkininkavimui“ 211 794 ha plotas (6,1 tūkst. ha daugiau nei 2021 m.), kuris sudarė 134 proc. tikslo. 2023 m. pagal priemonę M11 buvo deklaruotas 19,2 tūkst. ha plotas.³⁰ Viešosios išlaidos, išmokėtos ekologiniam ūkininkavimui (11.1 veiklai ir 11.2 veiklai bendrai sudėjus) 2014–2023 m. siekė 291,8 mln. Eur, iš jų kiek daugiau nei 45 mln. Eur sudarė EURI lėšos. 2023 m. pagal priemonę buvo priimtoms paraiškos tik pagal 2021–2022 m. prisiimtus įsipareigojimus.

Siekiant išsaugoti biologinę įvairovę „Natura 2000“ teritorijose 2023 m. buvo paremtos 4 504 unikalios valdos (169 valdomis daugiau nei 2022 m.). Kaip ir praėjusiais metais, daugiausiai buvo remiamas žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuris siekė 30 967 ha (119 proc. tikslo). 2023 m. paremtas „Natura 2000“ miško paskirties žemės plotas sudarė 8 219 ha (117 proc. tikslo). Paremtų žemės ūkio paskirties žemės ir miško plotų rodikliai viršijo siektinas 2025 m. reikšmes. Viešųjų išlaidų rodikliai, susiję žemės ūkio paskirties žemės plotu, per visą 2014–2023 m. laikotarpį įgyvendinti 97 proc., o su miško paskirties plotu – 93 proc.

Pagal M13 priemonę „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ 2023 m. paramą gavo 35 025 unikalios valdos (13,5 tūkst. mažiau nei 2022 m., pastebėtina, kad nuo 2018 m. paremtų valdų skaičius nuolat mažėja), esančios didelių gamtinių ar kitų specifinių kliūčių turinčiose vietovėse. Iš viso pagal priemonę paremtas plotas siekė 726 868 ha. Vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių, paremtas plotas siekė 650 386 ha (lyginant su 2022 m. sumažėjo beveik 405 tūkst. ha) ir sudarė 83 proc. tikslo, o vietovėse, kuriose esama specifinių kliūčių, paremtas plotas siekė 76 482 ha (lyginant su 2022 m. sumažėjo 1,1 tūkst. ha) ir sudarė 96 proc. tikslo. 2014–2023 m. laikotarpiu pagal šią priemonę iš viso išmokėta beveik 486 mln. Eur ir pasiekta 99 proc. tikslo.

2021 m. buvo užbaigtas priemonės M15 „Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas“ įgyvendinimas. Įgyvendinat šią priemonę mokėtos miškų aplinkosaugos išmokos tiems miškų savininkams, kurie pagal ankstesniu programiniu laikotarpiu (2007–2013 m.) prisiimtus įsipareigojimus laikėsi ekonominės veiklos apribojimų ir prisidėjo prie su miškininkyste susijusių ekosistemų išsaugojimo bei atkūrimo. 2014–2023 m. visos viešosios išlaidos šiai priemonei sudarė beveik 1,1 mln. Eur (86 proc. skirtos paramos).

Pagal trečiosios horizontalaus pobūdžio priemonės M16 veiklos sritį 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ 2023 m. naujų projektų, prisidedančių prie 4P bei užbaigtų projektų nebuvo ir papildomai išmokėtų lėšų nebuvo. Per visą 2014–2023 laikotarpį buvo paremti 2 bendradarbiavimo projektai, kurie buvo pabaigti įgyvendinti 2018 m.

Specialiųjų Programos rodiklių pagal ketvirtąjį prioritetą nebuvo numatyta.

²⁸ „Dirvožemio apsauga“, „Melioracijos griovių šlaitų priežiūra“, „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“, „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamojoje žemėje“, „Ražienų laukai per žiemą“

²⁹ NMA stebėsenos duomenų atskaitą (kurios pagrindu rengiama ši ataskaita) parengė 2024 m. vasario mėn., kai dar nebuvo suadministruotos visos 2023 m. paraiškos, todėl stebėsenos ataskaitoje pateikti 2022 m. paremti plotai.

³⁰ ŽŪDC duomenys. Atkreiptinas dėmesys, kad 19,2 tūkst. yra pareiškėjų deklaruotas plotas, kuris suadministravus paraiškas gali keistis.

1.2.6 5 prioritetas. Efektyvus išteklių naudojimas

Programos **penktasis prioritetas (P5)** skirtas **efektyvaus išteklių naudojimo skatinimui** ir perėjimo prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose rėmimui. Programoje numatyta įgyvendinti tris tikslines sritis:

- **5C: atsinaujinančiųjų energijos išteklių**, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų **tiekimo ir naudojimo palengvinimas** bioekonomikos tikslais;
- **5D: žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų** ir amoniako kiekio **mažinimas**;
- **5E: anglies dioksido išlaikymo** ir sekvestracijos žemės ūkyje ir miškininkystėje **skatinimas**.

2023 m. buvo pabaigti įgyvendinti 4 projektai, prisidedantys prie 5C tikslinės srities „Parama biodujų gamybai“ tikslo (dar 4 projektai įgyvendinami). Taip pat 2023 m. parama buvo išmokėta pagal 3 286 paraiškas, pagal kurias įgyvendinti veiksmai, prisidedantys prie žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) ir amoniako kiekio mažinimo. Be to, 814 valdų gavo paramą miško įveisimui, taip siekiant prisidėti prie anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos miškininkystėje. Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos su išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimu susijusios valdymo sutartys, siekė 33 675 ha, o žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos su anglies sekvestracija ir išsaugojimu susijusios valdymo sutartys, siekė 58 407 ha.

2014–2023 m. pagal penktąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 103,6 mln. Eur ir sudarė 88 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirtos finansavimo.³¹ Iki 2023 m. pabaigos pagal penktąjį prioritetą išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė beveik 88,3 mln. Eur ir sudarė 75 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos.

1.2.6.1 Parama biodujų gamybai (5C tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 5C tikslinės srities, kuria siekiama palengvinti atsinaujinančių energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimą ir naudojimą, įgyvendinimo prisideda dvi priemonės / veiklos sritys:

- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities 6.4 „Parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti“ veikla 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“.

Įgyvendinant 5C tikslinę sritį patvirtinta parama siekė beveik 12,4 mln. Eur ir sudarė 101 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, išmokėta parama siekė beveik 6,4 mln. Eur (52 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos), EK deklaruota – 6,1 mln. Eur (50 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos).

42 lentelė. 5C tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P5 „Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose“							
5C TS	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2022 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2022 m., Eur**	Skirta parama 2014–2025m., Eur*	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.	Skirtos paramos pokytis per 2023 m., Eur
	M02	18 412	18 412	45 882	40%	+7	0
	M06	12 360 594***	6 378 479****	12 156 524	52%	+39	0

* Šioje ir kitose lentelėse siektinos rodiklių reikšmės ir skirtos paramos suma nurodytos vadovaujantis Programos 16.1 versija, EK patvirtinta 2023-06-20 sprendimu Nr. C(2023)4287.

³¹ Visa prioritetui skirta suma siekia 117 950 179 Eur.

**Baigtiems projektams išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK. Lyginant su šios ataskaitos 1.1 dalies 4 lentelėje pateiktais duomenimis, išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK, pagal kai kurias priemones gali skirtis, nes šioje lentelėje nurodyta užbaigtiems projektams išmokėta parama, o 4 lentelėje visiems projektams išmokėta ir EK deklaruota parama.

*** Patvirtinta parama yra didesnė, nei skirta parama, nes priemonei numatytas virškontraktavimas. Istoriškai visuomet būna sutaupymų, todėl virškontraktavimas yra būdas užtikrinti, kad būtų panaudota visa skirta parama.

**** Lyginant su šios ataskaitos 1.1 dalies 4 lentelėje pateiktais duomenimis, išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK, pagal M06 priemonės 6.4.2 veiklą yra mažesnė nei šioje lentelėje nurodyta išmokėta parama. Skirtumas atsiranda dėl sąskaitų apmokėjimo būdo: taikant sąskaitų apmokėjimo būdą, lėšos EK deklaruojamos tik tada, kai paramos gavėjas atsiskaito su tiekėju. Šioje lentelėje išmokėta parama yra skaičiuojama tada, kai apmokamas galutinis mokėjimo prašymas. Gavęs mokėjimą pagal galutinį mokėjimo prašymą pareiškėjas tik tada atsiskaito tiekėjui, todėl lėšos EK deklaruojamos vėliau.

Pagal M02 priemonę konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 17 paramos gavėjų (per 2023 m. paslaugomis pasinaudojo 3 paramos gavėjai), o šioms konsultacijoms patvirtinta ir išmokėta 18,4 tūkst. Eur (40 proc. skirtos paramos, 7 p. p. daugiau nei iki 2022 m. pab.).

Patvirtinta parama pagal M06 veiklą 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ siekė beveik 12,4 mln. Eur (patvirtintos paramos dalis –102 proc.), o išmokėta beveik 6,4 mln. Eur (52 proc. skirtos paramos, 39 p. p. daugiau nei iki 2022 m. pab.).

Siekiant skatinti atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą (5C TS), numatytas **tikslo rodiklis T16** „Bendros investicijos į atsinaujinančios energijos gamybą“, kuris susiejamas su priemone M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ produkto rodikliu „Bendra investicijų suma“.

43 lentelė. 5C tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014–2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	Tikslas 2025 m.
5C	T16. Bendros investicijos į atsinaujinančios energijos gamybą (Eur) (5C tikslinė sritis)	0	0 (12 016 837)	0 (14 136 993)	2 637 288	2 637 288	2 637 288	2 637 288	10 803 212	20 260 872

Iki 2023 m. pab. buvo įgyvendinti 4 projektai, todėl 5C tikslinės srities tikslo rodiklis siekė 10 803 212 Eur ir sudarė 53 proc. siektino tikslo. Per metus pasiekta itin reikšminga pažanga, tikslo rodiklio reikšmė padidėjo kiek daugiau nei 8 mln. Eur arba 39 p. p. Taip pat pagal veiklą 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ dar įgyvendinami 4 projektai.

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2023 m. pabaigos pateikti lentelėje žemiau.

44 lentelė. 5C tikslinės srities įgyvendinimas

M02	M02 TS 5C				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	18 412	45 882	40%	+7
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	013. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	17	32	53%	+9
M06	M06 TS 5C				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR)	18 412	12 156 524	52%	+39
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	04. Paramos gavėjų (valdų), gaunančių paramą verslui pradėti / paramą investicijoms	4	7	57%	+43

	ne žemės ūkio veiklai vykdyti kaimo vietovėse, skaičius (6.2 ir 6.4 punktai)				
	O2. Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	10 803 212	20 260 872	53%	+40
	O3. Paremtų veiksmų skaičius	4	7	57%	+43
Papildoma informacija					
M02	M02 TS 5C				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.		Pokytis per 2023 m.	
	O3. Paremtų veiksmų skaičius	17		+3	

Kaip minėta, įgyvendinant veiklą 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ yra pasirašytos 8 sutartys dėl projektų įgyvendinimo, 4 projektai jau užbaigti įgyvendinti. Atsižvelgiant į tai, sėkmingai įgyvendinus likusius projektus, veiklos finansiniai, rezultato ir produkto rodikliai turėtų būti pasiekti, tačiau M02 priemonės rodiklių siektinos reikšmės, tikėtina, nebus pasiektos pilna apimtimi.

Pagal 5C tikslinę sritį buvo numatytas vienas specialusis (konkretus) Programos rodiklis, matuojantis paremtų projektų, kurie skirti biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių, skaičių.

45 lentelė. 5C TS konkrečių produkto rodiklių

Priemonė	Rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2014–2023 m.	Siektina reikšmė 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“	S009. Paremtų biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių projektų skaičius (M06.4.2)	4	7	57%

Per 2023 m. užbaigus įgyvendinti dar 3 projektus, siektinos rodiklio S009 reikšmės įgyvendinimo lygis padidėjo iki 57 proc. (43 p. p. daugiau nei 2022 m.). Atkreiptinas dėmesys, kad šis rodiklis sutampa su Programoje numatytu ir bendroje stebėsenos sistemoje fiksuojamu M06 priemonės produkto rodikliu O3. Paremtų veiksmų skaičius, tad šio specialiojo rodiklio matavimas nėra tikslingas.

1.2.6.2 Šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimas (5D tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 5D tikslinės srities, kuria siekiama mažinti žemės ūkio išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekį, įgyvendinimo tiesiogiai prisideda keturios priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklos 10.1.02 „Specifinių pievų tvarkymas“ ir 10.1.14 „Ražienų laukai per žiemą“;
- M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos sritis 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“.

Iki 2023 m. pabaigos 5D tikslinės srities patvirtintos paramos suma siekė 21,2 mln. Eur ir sudarė 73 proc. šiai tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė 20,4 mln. Eur ir sudarė 70 proc. šiai tikslinei sričiai skirtos paramos.

46 lentelė. 5D tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P5 „Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose“

5D TS	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2023 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2023 m., Eur**	Skirta parama 2014–2025 m., Eur*	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.	Skirtos paramos pokytis per 2023 m., Eur
	M01	1 059 150	741 438	1 219 032	61%	+9	0
	M02	1 102 865	1 102 865	1 273 824	87%	+6	0
	M10	18 636 761	18 177 819	25 208 212	72%	+22	-2 140 000
	M16	411 304	328 264	1 503 669	22%	+5	0

*Šioje ir kitose lentelėse siektinos rodiklių reikšmės ir skirtos paramos suma nurodytos vadovaujantis Programos 16.1 versija, EK patvirtinta 2023-06-20 sprendimu Nr. C(2023)4287.

**Baigtiems projektams išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK. Lyginant su šios ataskaitos 1.1 dalies 4 lentelėje pateiktais duomenimis, išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK, pagal kai kurias priemones gali skirtis, nes šioje lentelėje nurodyta užbaigtiems projektams išmokėta parama, o 4 lentelėje visiems projektams išmokėta ir EK deklaruota parama.

Pagal M01 priemonės 1.2 veiklos sritį patvirtinta beveik 1,1 mln. Eur parama, o išmokėta 741,4 tūkst. Eur parama arba 61 proc. nuo visos skirtos paramos. Didžiausias įgyvendinimo lygis pasiektas pagal M02 priemonę – 87 proc. (patvirtinta bei išmokėta kiek daugiau nei 1,1 mln. Eur). Didžiausia metinė pažanga (+22 p. p.) pasiekta pagal M10, priemonei patvirtintų lėšų suma siekė 18,6 mln. Eur, išmokėtų lėšų suma – beveik 18,2 mln. Eur, o įgyvendinimo lygis siekė 72 proc. Pagal priemonės M16 veiklos sritį 16.3 buvo patvirtinta 411,3 tūkst. Eur, o užbaigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota 328,3 tūkst. Eur (įgyvendinimo lygis siekė 22 proc.). 2023 m. 16-uoju Programos keitimu priemonės M10 veiklai 10.1.2. „Specifinių pievų tvarkymas“ 2,14 mln. Eur sumažintas skirtas finansavimas.

Siekiant mažinti žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekį (5D TS), numatytas **tikslo rodiklis T18** „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu, procentinė dalis“.

47 lentelė. 5D tikslinės srities tikslo rodiklių pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 – 2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	Tikslas 2025 m.
5D	T18. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu, procentinė dalis (5D tikslinė sritis)	0%	1,25%	0,86%	2,11%	2,21%	2,39%	1,57%	1,64%	1,23%	2,55%

Paaiškinimas: lentelėje pilka spalva pažymėtos rodiklio reikšmės, kurios buvo pasiektos iki 2021 m. Nuo 2021 m. keitėsi pagal 4-ąjį ir 5-ąjį prioritetus paremto ploto tikslo rodiklių apskaičiavimo metodika, dėl kurios buvo sumažintos siektinos reikšmės.

2023 m. buvo paremtas 33 674 ha žemės ūkio paskirties žemės plotas (beveik 11,2 tūkst. ha mažiau nei 2022 m.), kuriame vykdytos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu. Remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, žemės ūkio paskirties žemės plotas Lietuvoje 2010 m. siekė 2 742 560 ha. Pagal šią kontekstinio rodiklio reikšmę apskaičiuotas T18 tikslo rodiklis, kuris nurodo, jog 2023 m. paremto žemės ploto, kuriame mažinamas žemės ūkyje išmetamas ŠESD ir amoniako kiekis, procentinė dalis sudarė 1,23 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio paskirties žemės ploto. Lyginant su praėjusiais metais, pasiekta rodiklio reikšmė yra 0,41 p. p. mažesnė. Lyginant 2025 m. suplanuotą rodiklio reikšmę su pasiekta, 2023 m. buvo pasiekta 48 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės. Atsižvelgiant į 2021 m. pakeistą rodiklio skaičiavimo metodiką ir perskaičiuotą bei sumažintą tikslą, didžiausia rodiklio reikšmė buvo pasiekta 2022 m. (64 proc. tikslo). Kadangi tikslo rodiklis yra metinis, jo reikšmė mažėja, nes baigiasi dalies prisiimtų įsipareigojimų laikas. Tokį tikslo rodiklio pasiekimą taip pat lėmė pagal M10 priemonės veiklą „Specifinių pievų tvarkymas“ paremtas plotas. Pagal šią veiklą buvo planuojama paremti 12 tūkst. ha plotą, tačiau 2023 m. buvo paremtas 1 418 ha plotas (12 proc.). Pagal M10 priemonės veiklą „Ražienų

laukai per žiemą“ 2023 m. paremta 65 proc. planuoto ploto. M10 priemonės vertinimo³² metu nustatyta, kad mažesnę susidomėjimą veikia „Specifinių pievų tvarkymas“ lėmė per maža kompensacinė išmoka (kuri buvo per maža atsižvelgiant į veiklos įgyvendinimo eigoje pakitusius reikalavimus) ir tai, kad dar viena pievoms skirta veikla „Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius“ buvo patrauklesnė dėl didesnės kompensacinės išmokos, nors dalyvavimo joje reikalavimai buvo sudėtingesni. Atkreiptinas dėmesys, kad 16-uju Programos keitimu kompensacinė išmoka padidinta nuo 69 iki 297 Eur/ha, tačiau 2023 m. paramos paraiškos buvo priimanamos tik pagal ankstesniais metais prisiimtus įsipareigojimus.

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2023 m. pab. pateikti lentelėje žemiau.

48 lentelė. 5D tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 5D				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	741 438	1 219 032	61%	+9
M02	M02 TS 5D				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	1 102 865	1 273 824	87%	+6
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	O13. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	1 985	902	220%	+16
M10	M10 TS 5D (su tęstiniais už 2007–2013 m. KPP)				
	Bendros viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	O1. Bendros viešosios išlaidos (EUR)	18 177 819	25 208 212	72%	+22
	Produkto rodikliai	2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Pokytis lyginant su 2022 m. pasiektu įgyvendinimo lygiu, p. p.
	O5. Plotas (ha) pvz., žalioji danga, tarpinių kultūrų auginimas, sumažintas tręšimas, ekstensyvinimas)	33 675	70 000	54%	-10
M16	M16 TS 5D				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	328 264	1 503 669	22%	+5
Papildoma informacija					
M01	M01 TS 5D				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Pokytis per 2023 m.		
	O3. Paremtų veiksmų skaičius (1.2 punktas)	8	+2		
M02	M02 TS 5D				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Pokytis per 2023 m.		
	O3. Paremtų veiksmų skaičius (2.1 punktas)	1 985	+148		
M10	M10 TS 5D				

³² EKVI, „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos M10 priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ efektyvumo vertinimas“, 2022.

https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Veiklos_sritis/Kaimo_pletra/Lietuvos_kaimo_pletros_2014%E2%80%932020m_programa/Steb%C4%97sena%20ir%20vertinimas/Tyrimai%20ir%20vertinimai/2022/KPP2014-2020%20M10_tyrimo_galutin%C4%97_ataskaita%202022.pdf

	Produkto rodikliai	2023 m.	Pokytis lyginant su 2022 m. pasiektu rezultatu
	07. Paremtų sutarčių skaičius	3 286	+109
M16	M16 TS 5D		
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Pokytis per 2023 m.
	017. Paremtų bendradarbiavimo veiksmų skaičius (ne EIP) (16.3 punktas)	4	+1

*Lentelėje M10 nurodytos 05 ir 07 rodiklių reikšmės atspindi tik 2023 m. reikšmę, o likę rodikliai – kumuliatyvią 2014–2023 m. rodiklių reikšmę.

2014–2023 m. pagal „minkštųjų veiklų“ priemonę M01 užbaigti 8 parodomieji bandymai/projektai (2 daugiau nei iki 2022 m. pab.), o pagal priemonę M02 konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 1 985 ūkininkai ar kiti žemės valdytojai (148 daugiau nei 2022 m. pab.), o tai sudarė 204 proc. 2025 m. planuojamos rodiklio reikšmės.

2023 m. buvo patvirtintos 3 286 paraiškos (109 daugiau nei 2022 m.), skirtos įsipareigojimams pagal M10 priemonės 10.1.2 veiklą „Specifinių pievų tvarkymas“ ir 10.1.14 veiklą „Ražienų laukai per žiemą“ vykdyti. Pagal 10.1.2 ir 10.1.14 veiklų paraiškas paremtas plotas siekė 33 675 ha, o įgyvendinimo lygis – 54 proc. 2023 m. patvirtintas paraiškų skaičius didesnis, tačiau paremtas plotas mažesnis.

Pagal trečiosios horizontalaus pobūdžio priemonės M16 veiklos sritį 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ iki 2023 m. pabaigos buvo užbaigti 4 projektai (per 2023 m. buvo užbaigtas 1 projektas).

Specialiųjų Programos rodiklių pagal šią tikslinę sritį nebuvo numatyta.

1.2.6.3 Anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos skatinimas (5E tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 5E tikslinės srities, kuria siekiama skatinti anglies dioksido išlaikymą ir sekvestraciją žemės ūkyje ir miškininkystėje, įgyvendinimo tiesiogiai prisideda trys priemonės / veiklos sritys:

- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritis 8.1 „Miško veisimas“;
- M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklos 10.1.03 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“ ir 10.1.13 „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“.

2014–2023 m. paramos lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos pagal visas prie 5E tikslinės srities prisidedančias priemones. Patvirtinta parama siekė 70 mln. Eur ir sudarė 92 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 61,5 mln. Eur ir sudarė 80 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos.

49 lentelė. 5E tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P5 „Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose“							
5E TS	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2023 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2023 m., Eur**	Skirta parama 2014–2025 m., Eur*	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.	Skirtos paramos pokytis per 2023 m., Eur
	M02	10 317	10 317	137 647	7%	0	0
	M08	43 776 317	35 786 855	44 443 703	81%	+13	-6 000 000
	M10	26 267 133	25 679 381	31 961 687	80%	+20	0

* Šioje ir kitose lentelėse siektinos rodiklių reikšmės ir skirtos paramos suma nurodytos vadovaujantis Programos 16.1 versija, EK patvirtinta 2023-06-20 sprendimu Nr. C(2023)4287.

**Baigtiems projektams išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK. Lyginant su šios ataskaitos 1.1 dalies 4 lentelėje pateiktais duomenimis, išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK, pagal kai kurias priemones gali skirtis, nes šioje lentelėje nurodyta užbaigtiems projektams išmokėta parama, o 4 lentelėje visiems projektams išmokėta ir EK deklaruota parama.

Mažiausia pažanga pasiekta pagal M02 priemonę, jai patvirtinta ir išmokėta 10,3 tūkst. Eur – 7 proc. (tiek pat kiek ir iki 2022 m. pab.) Programoje suplanuotų lėšų. Didžiausia pažanga pasiekta įgyvendinant M08 priemonės 8.1 veiklos sritį, pagal kurią patvirtinta beveik 43,8 mln. Eur, o išmokėta beveik 35,8 mln. Eur ir įgyvendinimo lygis siekia 81 proc. Atkreiptinas dėmesys, kad 8.1 veiklos sričiai 16-uju Programos keitimu buvo sumažintas skirtas finansavimas atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjų aktyvumas KPP įgyvendinimo laikotarpiu buvo mažesnis nei tikėtasi (remiantis ankstesnio laikotarpio patirtimi) ir dėl to prognozuojama, kad dalis lėšų nebus panaudotos. Pagal priemonę M10 patvirtinta beveik 26,3 mln. Eur, o išmokėta beveik 25,7 mln. Eur, o tai sudaro 80 proc. Programoje suplanuotų lėšų (pagal šią priemonę pasiekta didžiausia metinė pažanga).

Siekiant skatinti anglies dioksido išlaikymą ir sekvestraciją žemės ūkyje ir miškininkystėje (5E TS), numatytas **tikslo rodiklis T19** „Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija ir išsaugojimu, procentinė dalis“, susijęs su priemonės M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ produkto rodikliu „Mišku apželdintos žemės plotas (ha)“ bei priemonės M10 veiklų 10.1.03 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“, 10.1.13 „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“ produkto rodikliu „Plotas (ha), susijęs su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities anglies dioksido sekvestracijos priemonėmis“.

50 lentelė. 5E tikslinės srities tikslo rodiklių pasiekimas

Tikslo rodiklis	2014 – 2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	Tikslas 2025 m.
T19. Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija ir išsaugojimu, procentinė dalis (5E tikslinė sritis)	0%	0,51%	1,01%	1,85%	2,4%	2,67%	1,25%	1,48%	1,17%	0,43%

Paaiškinimas: lentelėje pilka spalva pažymėtos rodiklio reikšmės, kurios buvo pasiektos iki 2021 m. Nuo 2021 m. keitėsi pagal 4-ąjį ir 5-ąjį prioritetus paremto ploto tikslo rodiklių apskaičiavimo metodiką, dėl kurios buvo sumažintos siektinos reikšmės.

2023 m. pagal šias priemones buvo paremtas 58 407 ha žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas (15,4 tūkst. ha mažiau nei 2022 m.), kuriame tiesiogiai buvo prisidedama prie anglies dioksido sekvestracijos ir išsaugojimo. Remiantis Programoje pateiktais su kontekstu susijusiais rodikliais, žemės ūkio paskirties žemės plotas Lietuvoje siekia 2 742 560 ha, o miško ir kitos miškingos žemės plotas – 2 249 000 ha., todėl plotas, kuriame prisidedama prie anglies dioksido sekvestracijos ir išlaikymo, sudarė 1,17 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto. Nors lyginant su 2022 m. rodiklio reikšmė sumažėjo 0,31 p. p. (kadangi tikslo rodiklis yra metinis, jo reikšmė mažėja, nes baigiasi dalies prisiimtų įsipareigojimų laikas. 2023 m. pagal M10 priemonės veiklas paramos paraiškos buvo priimamos tik pagal ankstesniais metais prisiimtus įsipareigojimus), tačiau pasiekta rodiklio reikšmė viršija 2025 m. siektiną tikslo reikšmę. Atsižvelgiant į 2021 m. pakeistą rodiklio skaičiavimo metodiką ir perskaičiuotą bei sumažintą tikslą, didžiausia rodiklio reikšmė buvo pasiekta 2022 m. (tikslas viršytas daugiau nei 3 kartus).

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2023 m. pabaigos pateikti lentelėje žemiau.

51 lentelė. 5E tikslinės srities įgyvendinimas

M02	M02 TS 5E				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	10 317	137 647	7%	0
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	O13. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	17	95	18%	0
M08	M08 TS 5E (su tęstiniais už 2007–2013 m. KPP)				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	O1. Bendros viešosios išlaidos (EUR) (tik naujai apželdinimam mišku plotui skirtos viešosios išlaidos) (Eur) (8.1 punktas)	9 566 347	44 443 703	79%	+12
	O1. Bendros viešosios išlaidos (EUR) (jau anksčiau mišku apželdintam plotui skirtos viešosios išlaidos, įskaitant įsipareigojimus pagal 2007–2013 m. KPP ir 2004–2006) (Eur) (8.1 punktas)	26 270 905			
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	O5. Mišku apželdintos žemės plotas (ha) (tik naujai mišku apželdintas žemės plotas pagal 2014–2020 m. KPP paraišką) (8.1 punktas)	4 045	5 300	76%	+3
	O5. Mišku apželdintos žemės plotas (ha) (pagal 2007–2013 m. KPP mišku apželdinto ploto palaikymui) (8.1 punktas)	26 474 (tik 2023 m.)	-	-	-
M10	M10 TS 5E (su tęstiniais už 2007–2013 m. KPP)				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	O1. Bendros viešosios išlaidos (EUR) (10.1 punktas)	25 679 381	31 961 687	80%	+20
	Produkto rodikliai	2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Pokytis lyginant su 2022 m. pasiektu įgyvendinimo lygiu, p. p.
	O5. Plotas (ha), susijęs su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities anglies dioksido sekvestracijos priemonėmis (10.1 punktas)	27 888	16 000	174 %	-122
M02	M02 TS 5E				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Pokytis per 2023 m.		
	O3. Paremtų veiksmų skaičius (2.1 punktas)	17	0		
M08	M08 TS 5E (su tęstiniais už 2007–2013 m. KPP)				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Pokytis per 2023 m.		
	O4. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius (tik naujai paramą miško įveisimui gavusiųjų skaičius) (8.1 punktas)	814	+29		
	Produkto rodikliai	2023 m.	Pokytis per 2023 m.		
	O4. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius (paramos gavėjų, kuriems mokamos kasmetinės išmokos už jau įveistą mišką, skaičius) (8.1 punktas)	2 686	-585		
M10	M10 TS 5E				
	Produkto rodikliai	2023 m.	Pokytis lyginant su 2022 m. pasiektu rezultatu		
	O7. Paremtų sutarčių skaičius (10.1 punktas)	2 209	+172		

2014–2023 m. pagal M02 priemonę, skirtą konsultavimui, buvo paremta 17 veiksmų/miško valdytojų. Pagal priemonei patvirtintą paramą (kuri siekė 7 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 17 žemės ar miškų valdytojų (tai sudarė 18 proc. tikslo).

2014–2023 m. paramą miško įveisimui gavo 814 valdų (29 valdomis daugiau nei iki 2022 m. pab.), o naujai mišku apželdintos žemės plotas sudarė 4 045 ha (139 ha daugiau nei iki 2022 m. pab.). Jiems išmokėta beveik 9,6 mln. Eur paramos. Paramos gavėjų, kuriems mokamos išmokos už jau anksčiau įveistą mišką, skaičius siekė 2 686 valdas (įskaitant ir tęstinius įsipareigojimus pagal 2007–2013 m. KPP). Pagal 2007–2013 m. KPP įsipareigojimus mišku apželdintos žemės plotas siekė 26,5 tūkst. ha. Vertinant naujai mišku apželdintą žemės plotą tik pagal 2014–2020 m. KPP paraiškas, pasiekta 76 proc. tikslo (4 045 ha). Veiklos sritis nesulaukė tokio pareiškėjų aktyvumo kaip buvo planuota Programos rengimo metu. Pagrindinėmis to priežastimis laikoma tai, kad 1) iš potencialių pareiškėjų buvo išbrauktos miškų urėdijos (reglamento nuostata); 2) nuo 2004 m. buvo pradėtas miško įveisimo finansavimas ES lėšomis, todėl dauguma norinčių veisti mišką jau pasinaudojo galimybe; 3) žemės plotas, kuriame galima veisti mišką, yra baigtinis ir konkuruoja su žemės ūkiui veiklai naudojamais plotais ir 4) pastaraisiais metais susiduriama su miško dauginamosios medžiagos trūkumu.³³ 2023 m. buvo surengti du paraiškų rinkimo etapai. I kvietimui buvo skirta 16 909 093 Eur, II kvietimui skirta 10 178 199 Eur. Abiem kvietimais pateiktose paraiškose prašoma paramos suma – 1 869 032 Eur, patvirtinta paramos suma 2023 m. – 1 945 086 Eur. Gautos 62 paraiškos, paramai gauti patvirtintos 57 paraiškos. Priemonė sulaukė didesnio pareiškėjų aktyvumo nei 2022 m., kuomet buvo gautos 37 paraiškos.

Prie anglies dioksido išlaikymo žemės ūkyje taip pat prisidėjo veiksmai pagal M10 priemonės veiklas 10.1.03 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“ ir 10.1.13 „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“, pagal šias veiklas 2023 m. parama buvo skirta 2 209 paramos gavėjams (172 daugiau nei 2022 m.) ir paremtas 27 888 ha plotas (19,6 tūkst. ha mažiau nei 2022 m.). Vertinant paremtą plotą 2025 m. tikslas yra pasiektas ir viršytas.

Specialiųjų Programos rodiklių pagal šią tikslinę sritį nebuvo numatyta.

³³ Priemonių kuratorių apklausos metu gauta informacija.

1.2.7 6 prioritetas. Ekonominės plėtros ir socialinės įtraukties skatinimas

Programos šeštasis prioritetas (P6) skirtas socialinės įtraukties skatinimui, skurdo mažinimui ir ekonominės plėtros kaimo vietovėse skatinimui. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- **6A:** veiklos įvairinimo, mažų įmonių kūrimo ir plėtojimo, taip pat darbo vietų kūrimo palengvinimas;
- **6B:** vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas;
- **6C:** prieigos prie informacinių ir ryšių technologijų (IRT) didinimas, jų naudojimo skatinimas ir kokybės gerinimas kaimo vietovėse.

2014–2023 m. buvo įgyvendinti 2 105 projektai, skirti ne žemės ūkio veiklos verslo plėtojimui kaime. Taip pat toliau buvo remiami veiksmai, kuriais gerinamos paslaugos ir infrastruktūra (įskaitant ir kultūrinį bei gamtinį paveldą) kaimo vietovėse – įgyvendinti 8 294 projektai. 2023 m. pabaigoje gyventojų, kurie naudojos geresnėmis paslaugomis ir infrastruktūra, skaičius siekė 348 531 asmenį (arba 33 proc. visų kaimo gyventojų).

Pagal 6B TS įgyvendinamos 49 vietos plėtros strategijos (46 kaimo vietovių ir 3 dvisektorės, finansuojamos iš EŽŪFKP ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo (toliau – EJRŽF). Gyventojų skaičius, tenkantis VVG, siekia 1 075 726 asmenis ir apima visus Lietuvos kaimo vietovėse gyvenančius žmones.

2014–2023 m. pagal šeštąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė beveik 322 mln. ir sudarė 98 proc. visam programavimo laikotarpiui prioritetui skirto finansavimo³⁴. Iki 2023 m. pabaigos pagal šeštąjį prioritetą išmokėtos paramos suma siekė 287,6 mln. Eur (88 proc. prioritetui skirto finansavimo). Baigtiems projektams išmokėta 263,4 mln. Eur (81 proc. prioritetui skirto finansavimo).

1.2.7.1 Mažų įmonių kūrimas ir plėtojimas, darbo vietų kūrimo palengvinimas (6A tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 6A tikslinės srities, kuria siekiama palengvinti sąlygas veiklos įvairinimui, mažųjų įmonių kūrimui ir plėtojimui, taip pat darbo vietų kūrimui kaime, įgyvendinimo turi prisidėti keturios priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.2 „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“ ir veiklos sritis 6.4 „Parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti“ veikla 6.4.1 „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“;
- M21 „Išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė“.

2014–2023 m. patvirtinta parama siekė beveik 104,5 mln. Eur ir sudarė 93 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta parama siekė beveik 95 mln. Eur (84 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos). Baigtiems projektams išmokėtos paramos suma siekė 84,5 mln. Eur ir sudarė 75 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos.

52 lentelė. 6A tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P6 „Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse“							
6A TS	Priemonės	Patvirtinta parama	Išmokėta parama 2014–2023 m., Eur**	Skirta parama 2014–2025 m., Eur*	Įgyvendinimo lygis 2023 m., proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis	Skirtos paramos

³⁴ 6 prioritetui skirta 326 972 232 Eur.

	2014–2023 m., Eur				per 2023 m., p. p.	pokytis per 2023 m., Eur
M01	476 304	275 019	471 529	58%	+51	-2 465 149
M02	38 001	38 001	336 7645	11%	+2	0
M06	102 585 529	82 832 154***	110 700 177	75%	+25	-21 779 647
M21	1 363 316	1 363 316	1 370 235	99%	+61	-2 171 558

*Šioje ir kitose lentelėse siektinos rodiklių reikšmės ir skirtos paramos suma nurodytos vadovaujantis Programos 16.1 versija, EK patvirtinta 2023-06-20 sprendimu Nr. C(2023)4287.

**Baigtiems projektams išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK, lyginant su šios ataskaitos 1.1 dalies 4 lentelėje pateiktais duomenimis, išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK, pagal kai kurias priemones gali skirtis, nes šioje lentelėje nurodyta užbaigtiems projektams išmokėta parama, o 4 lentelėje visiems projektams išmokėta ir EK deklaruota parama.

*** Priemonei M06 lentelėje nurodyta išmokėta parama skiriasi nuo šios ataskaitos 1.1 dalies 4 lentelėje nurodyta išmokėta ir EK deklaruota parama dėl to, kad pagal priemonę išmokėtos papildomo nacionalinio finansavimo lėšos nėra deklaruojamos EK.

Pagal priemonę M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ patvirtintiems projektams skirta 476 tūkst. Eur, o išmokėta 275 tūkst. Eur. Pagal priemonę M02 konsultacijoms verslo kūrimo ir plėtojimo kaime klausimais buvo patvirtinta ir išmokėta bei EK deklaruota 38 tūkst. Eur parama. Pagal priemonę M06 planuojamiems įgyvendinti alternatyviems žemės ūkio veiklai projektams patvirtinta parama siekė 102,6 mln. Eur (93 proc. skirtos paramos), o išmokėta – 82,8 mln. Eur (75 proc. skirtos paramos), tačiau EK deklaruota – 72,2 mln. (65 proc. skirtos paramos), nes likusios lėšos yra išmokėtos kaip avansas ir nėra deklaruojamos EK, kol projektai nėra užbaigti, o taip pat EK nėra deklaruojamos papildomos nacionalinio finansavimo lėšos. 2023 m. 6A TS įgyvendinimui skirta parama sumažinta 26,4 mln. Eur, iš jų daugiausiai M06 priemonei, nes šių veiklos sričių lėšų nepanaudojimo ir / ar sutaupymo baigtuose įgyvendinti projektuose likučiai buvo nepakankami naujiems paraiškų priėmimams, todėl buvo tikslinga šias lėšas perskirstyti kitoms priemonėms, veiklos sritims.³⁵

Siekiant skatinti veiklos įvairinimą, mažųjų įmonių kūrimą ir plėtrą, taip pat darbo vietų kūrimą kaimo vietovėse (6A TS), buvo numatytas **tikslo rodiklis T20** „Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus“. 2014–2023 m. laikotarpiu įgyvendintose projektuose buvo sukurtos 3 626 darbo vietos (650 daugiau nei 2022 m.) ir buvo pasiekta 121 proc. siektino tikslo (21 p. p. daugiau nei 2022 m.).

53 lentelė. 6A tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 – 2016 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	Tikslas 2025 m.
6A	T20. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (6A tikslinė sritis)	0	0	7	53	273	726	1 730	2 976	3 626	2 985

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2023 m. pabaigos pateikti lentelėje žemiau.

54 lentelė. 6A tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 6A	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
		Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)			
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	275 019	471 529	58%	+51
M01	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	O12. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	2 865	10 000	29%	+23
	O2. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	273 841	471 529	58%	+48
M02	M02 TS 6A				

³⁵ 16-ojo Programos keitimas, keitimų aprašymas (1.1.5. skyrius)

	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	38 001	336 765	11%	+2
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	013. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	40	252	16%	+2
M06	M06 TS 6A				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR)	82 832 154	110 700 177	75%	+25
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	04. Paramos gavėjų (valdų), gaunančių paramą verslui pradėti / paramą investicijoms ne žemės ūkio veiklai vykdyti kaimo vietovėse, skaičius (6.2 ir 6.4 punktai)	2 090	1 924	109%	+16
	02. Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	135 781 736	193 700 000	70%	+23
	M21 TS 2A				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
M21	01. Bendros viešosios išlaidos (Eur)	1 363 316	1 370 235	99%	+61
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	04. Remiamų MVĮ skaičius	186	190	98%	+53
M01	M01 TS 6A				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Pokytis per 2023 m.		
	03. Veiksmų, kuriais prisidedama prie profesinio mokymo ir įgūdžių įgijimo, skaičius (1.1 punktas)	16			+2
	03. Veiksmų, kuriais prisidedama prie parodomųjų projektų ir informavimo veiklos, skaičius (1.2 punktas)	0			0
	011. Mokymų dienų skaičius (1.1 punktas)	380			+16
M02	M02 TS 6A				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Pokytis per 2023 m.		
	03. Veiksmų, kuriais padedama pasinaudoti konsultavimo paslaugomis, skaičius (2.1 punktas)	40			+5
M06	M06 TS 6A				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Pokytis per 2023 m.		
	03. Veiksmų, kuriais remiama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse ir ekonominės veiklos kūrimas ir plėtra, skaičius (6.2, 6.4. punktai)	2 105			+315

Įgyvendinant priemonės M01 veiklos sritį 1.1, skirtą mokymams, buvo paremta 16 veiksmų/projektų (2 daugiau nei 2022 m. pab.). Jų įgyvendinimui išmokėta ir EK deklaruota 273,8 tūkst. Eur parama. Buvo suorganizuota 380 mokymų dienų (16 daugiau nei 2022 m. pab.), kuriose dalyvavo 2 865 asmenys, 159 asmenimis daugiau nei 2022 m., ir pasiekta 29 proc. siektinos reikšmės. Organizuoti mokymai susiję su buhalterine apskaita ir mokesčiais, finansinės veiklos organizavimu, kaimo verslais, saulės, vėjo ir

geoterminės energijos sistemų panaudojimu, verslumo ugdymu³⁶. Pagal konsultavimo priemonę M02 buvo konsultuota 40 paramos gavėjų, 5 daugiau nei 2022 m. pab. (16 proc. tikslo). Už šias konsultacijas buvo išmokėta 38 tūkst. Eur.

2014–2023 m. pagal priemonę M06 buvo įgyvendinami 2 269 projektai. 1 966 verslo kaime pradžios projektai įgyvendinami pagal 6.2 veiklos sritį (jiems išmokėta 52,6 mln. Eur), iš jų 1 857 projektai yra užbaigti (jiems išmokėta 48 mln. Eur). 303 verslo plėtros projektai įgyvendinami pagal 6.4.1 veiklą (jiems išmokėta beveik 39,7 mln.), iš jų užbaigti 248 projektai (jiems išmokėta beveik 34,7 mln. Eur). Lyginant su 2022 m., pagal verslo kaime pradžiai skirtą 6.2 veiklos sritį 2023 m. buvo užbaigta 253 projektais daugiau, pagal 6.4 veiklą, skirtą investicijoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai, 62 projektais daugiau. Pagal 6.2 veiklos sritį daugiausia (1 316 arba beveik 71 proc.) projektų buvo įgyvendinta paslaugų srityje, pavyzdžiui, buvo kuriamos paslaugos statybos sektoriuje, administravimo ir aptarnavimo, transporto, turizmo ir kt. srityse. 25 proc. projektų (455) buvo įgyvendinta pramonėje (pvz., gaminių ir dirbinių iš medienos, kamštienos, šiaudų ir pynimo medžiagų gamyba, baldų gamyba, kepyklos ir miltinių produktų gamyba).

Pagal 6.4.1 daugiausia projektų (apie 63 proc.) taip pat buvo įgyvendinta paslaugų srityje, pavyzdžiui, apgyvendinimo ir maitinimo sektoriuje (poilsiautojų ir kitos trumpalaikės apgyvendinimo veiklos paslaugos, pagaminto valgio tiekimas), statybų sektoriuje (pvz., statinių nugriovimas ir statyb vietės paruošimas, statybos baigimas ir apdaila) bei meninėje, pramoginėje ir poilsio organizavimo srityje. Kiek mažiau nei trečdalis projektų (31 proc.) įgyvendinti pramonės srityje (pvz., baldų gamyba, medienos apdirbimas, medienos gaminių gamyba, metalo apdirbimas, metalo gaminių gamyba, plastikinių gaminių gamyba).

Baigtiems projektams pagal abi veiklos sritis skirtos viešosios išlaidos sudarė 82,8 mln. Eur. Bendra įgyvendintų projektų investicijų suma siekė beveik 135,8 mln. Eur. Pagal 6.4.1 veiklą numatytas paramos intensyvumas yra 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, o didžiausia galima viešosios paramos suma vienam projektui – 200 tūkst. Eur. Projektus įgyvendinantys pareiškėjai prie projekto įgyvendinimo privalo prisidėti nuosavomis ar skolintomis lėšomis.

Atsižvelgiant į tai, kad pagal reglamento Nr. 1305/2013 39b straipsnį priemonės M21 įgyvendinimas nenumatytas 2022 ir vėlesniais metais, o pagal 2020 m. ir 2021 m. surinktas ir įvertintas paraiškas dalis priemonės paramos lėšų liko neišmokėtos, 2023 m. šiai priemonei skirtas (prisidedantis prie 6A TS) finansavimas buvo sumažintas beveik 2,2 mln. Eur (lėšos iš šios priemonės buvo perskirstytos 4.2 veiklos sričiai). Atsižvelgiant į tai, sumažintas ir produkto rodiklio „Remiamų MVĮ skaičius“ tikslas (nuo 414 iki 190). Skirtų lėšų nepanaudotas likutis susidarė, nes papildoma Valstybės pagalba tikslinėms grupėms buvo skiriama iš Valstybės pagalbos priemonių, skirtų išsaugoti žemės ūkio sektoriaus gamybos potencialą ir tvarią maisto tiekimo grandinę, o šios priemonės paramos gavėjams pasirodė patrauklesnės. Taip pat priemonės patrauklumui įtakos turėjo ir tai, kad išmokos pagal M21 priemonę suma buvo atitinkamai mažinama, jei pareiškėjas buvo gavęs subsidiją pagal LR Užimtumo įstatymą Nr. XII-2470.³⁷ Įgyvendinant priemonę M21 parama buvo suteikta 186 MVĮ (98 proc. tikslo), o išmokėta ir EK deklaruota parama siekė kiek daugiau nei 1,36 mln. Eur (99 proc. tikslo).

Pagal 6A tikslinę sritį buvo numatyti aštuoni specialieji (konkretūs) Programos rodikliai, matuojantys paramos gavėjų skaičių pagal projektų veiklos sritis (paslaugas, pramonę, prekybą ir kitas). Pažanga, lyginant su 2022 m., pagal užbaigtų projektų skaičių buvo padaryta pagal 7 rodiklius iš 8 (S010.3; S010.4; S010.1; S010.2; S011.3; S011.1; S011.2). Rodiklio S011.4 reikšmė per metus nepakito. Rodiklių S010.3 ir S010.1 siektinos reikšmės buvo pasiektos ir viršytos. Atkreiptinas dėmesys, kad projektai prekybos ir kitose srityse įgyvendinami mažesniu mastu nei planuota, kaip ir buvo minėta, daugiausiai projektai įgyvendinami paslaugų ir pramonės srityse.

³⁶ Smart Continent (2021), „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos įtaka socialinės įtraukties skatinimui, skurdo mažinimui ir ekonominei plėtrai kaimo vietovėse“. Galutinė ataskaita:

[https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/20211028_6P%20vertinimo%20galutine%20ataskaita\(1\).pdf](https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/20211028_6P%20vertinimo%20galutine%20ataskaita(1).pdf)

³⁷ Konkrečiai 5-1 straipsnį, 5-2 straipsnį, 41 straipsnio 2-1 dalį, 41 straipsnio 2-4 dalį.

55 lentelė. 6A TS konkrečių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2014–2023 m.	Siektina reikšmė 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.2 „Parama ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse“	SO10.3. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – paslaugos (M06.2)	1316	584	225%
	SO10.4. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – kita (M06.2)	5	305	2%
	SO10.1. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – pramonė (M06.2)	455	367	124%
	SO10.2. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – prekyba (M06.2)	79	150	53%
M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.4.1 „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“	SO11.3. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – paslaugos (M06.4.1)	149	161	93%
	SO11.4. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – kita (M06.4.1)	5	126	4%
	SO11.1. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – pramonė (M06.4.1)	72	157	46%
	SO11.2. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – prekyba (M06.4.1)	9	74	12%

1.2.7.2 Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas (6B tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 6B tikslinės srities, kuria siekiama skatinti vietos plėtrą kaimo vietovėse, įgyvendinimo turi prisidėti dvi priemonės / veiklos sritys:

- M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritys 7.2 „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ (parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą – regioninis planavimas; parama asbestinių stogų dangos keitimui; parama vietiniams keliams) ir 7.6 „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį (parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį – regioninis projektų planavimas; tradicinių amatų centrų plėtra);
- M19 „LEADER programa“.

Iki 2023 m. pabaigos patvirtinta parama siekė beveik 213 mln. Eur ir sudarė 102 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, išmokėta parama siekė 188,2 mln. Eur (90 proc. tikslinei sričiai skirtos paramos), EK deklaruota – 177,2 mln. Eur (85 proc. tikslinei sričiai skirtos paramos). Baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota – 174,5 mln. Eur (83 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos).

56 lentelė. 6B tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

6B TS	P6 „Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse“						
	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2023 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2023 m., Eur**	Skirta parama 2014–2025 m., Eur*	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.	Skirtos paramos pokytis per 2023 m., Eur
	M07	78 197 695***	72 666 312	73 953 564	98%	+9	-4 337 178
	M19	134 881 082	101 787 041	135 715 912	75%	+16	637 178
	Iš jų EURI	11 680 0000	4 836 590	11 680 000	41%	+28	0

*Šioje ir kitose lentelėse siektinos rodiklių reikšmės ir skirtos paramos suma nurodytos vadovaujantis Programos 16.1 versija, EK patvirtinta 2023-06-20 sprendimu Nr. C(2023)4287.

**Baigtiems projektams išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK. Lyginant su šios ataskaitos 1.1 dalies 4 lentelėje pateiktais duomenimis, išmokėta parama, kuri buvo deklaruota EK, pagal kai kurias priemones gali skirtis, nes šioje lentelėje nurodyta užbaigtiems projektams išmokėta parama, o 4 lentelėje visiems projektams išmokėta ir EK deklaruota parama.

***Įvertinus, kad Programoje suplanuoti veiklos srities rodikliai yra pasiekti ir viršyti, o pabaigtiems įgyvendinti projektams išmokėta paramos suma mažesnė nei buvo patvirtinta, 15-uju ir 16-uju Programos keitimais likusios nepanaudotos lėšos perskirstytos kitoms Programos priemonėms

2014–2023 m. pagal priemonę M07 patvirtinta 78,2 mln. Eur (daugiau nei 100 proc. skirtos paramos sumos), o baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota 72,7 mln. Eur, t. y. 98 proc. skirtos paramos. Pagal priemonę M19 „LEADER programa“ patvirtinta parama siekė beveik 134,9 mln. Eur (99 proc. skirtos paramos), iš kurių beveik 11,7 mln. Eur EURI lėšos, o baigtiems projektams išmokėta 101,8 mln. Eur – 75 proc. skirtos paramos. Iš jų EURI lėšos sudarė 4,8 mln. Eur.

Siekiant skatinti vietos plėtrą kaimo vietovėse (6B TS), numatyti trys **tikslo rodikliai**.

57 lentelė. 6B tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	Tikslas 2025 m.
6B	T21. Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, procentinė dalis (6B tikslinė sritis)	0%	0%	102,3 %	102,3 %	102,3 %	102,3 %	102,3 %	102,3 %	102,3 %	102,3%	100%
	T22. Kaimo gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, procentinė dalis (6B tikslinė sritis)	0%	0,01%	0,25%	6,56%	11,28 %	25,62 %	27,31 %	29,0%	33,1%	33,1%	14,26%
	T23. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (LEADER) (6B tikslinė sritis)	0	0	0	0	6	164	463	848	1 369	1 895	1 104

Tikslo rodiklis T21 „Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, procentinė dalis“ yra susietas su priemonės M19 „LEADER programa“ produkto rodikliu „Gyventojų skaičius, tenkantis VVG“. Iki 2016 m. pabaigos gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, skaičius Lietuvoje siekė 1 075 026 žmones ir apėmė visus Lietuvos kaimo vietovių bei kelių mažų miestelių gyventojus. Nuo 2016 m. rodiklis viršija 100 proc. ir jo pasiekimas lygus 102,3 proc. Atkreiptinas dėmesys, kad šio rodiklio tikslas Programoje bei jo pasiekimas, nustatytas patvirtinus VPS, neperskaičiuojamas atsižvelgiant į kasmet faktiškai mažėjantį gyventojų skaičių.

Tikslo rodiklis T22 „Kaimo gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, procentinė dalis“ yra susietas su priemonės M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ produkto rodikliu „Gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, skaičius“. 2014–2023 m. dėl įgyvendintų projektų geresnėmis paslaugomis ir infrastruktūra naudojami 348 531 gyventojai (79 gyventojais daugiau nei 2022 m.), kurie sudarė 33 proc. bendro Lietuvos kaimo gyventojų skaičiaus, todėl T22 rodiklio siekiama reikšmė buvo pasiekta ir viršyta daugiau negu du kartus.

Tikslo rodiklis T23 „Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus“ yra susietas su priemonės M19 „LEADER programa“ įgyvendinimu. Iki 2023 m. pabaigos baigtuose įgyvendinti vietos projektuose buvo sukurtos 1 895 naujos darbo vietos (per 2023 sukurtos 526 darbo vietos) ir buvo pasiekta bei viršyta 1,7 karto siektina tikslo reikšmė.

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2023 m. pabaigos pateikti lentelėje žemiau.

58 lentelė. 6B tikslinės srities įgyvendinimas

M07	M07 TS 6B				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	01. Visos viešosios išlaidos (Eur)	72 666 312	73 953 564	98%	+9
	M07 TS 6B				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	03. Veiksmų, kuriais remiamos investicijos į nedidelio masto infrastruktūrą, įskaitant investicijas į atsinaujinančios energijos gamybą ir energijos taupymą, skaičius (7.2 punktas)	8 260	7 050	117%	0
	03. Veiksmų, kuriais remiamos studijos / investicijos, susijusios su kaimo kultūriniu ir gamtiniu paveldu, įskaitant didelės gamtinės vertės vietas, skaičius (7.6 punktas)	34	45	76%	+9
015. Gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, skaičius (7.1., 7.2, 7.4, 7.5, 7.6 ir 7.7 punktai)	348 531	150 000	232%	0	
M19	M19 TS 6B				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.	Įgyvendinimo lygio pokytis per 2023 m., p. p.
	01. Bendros viešosios išlaidos (Eur). Parengiamoji techninė bendradarbiavimo parama (19.1 punktas)	788 462	1 408 683	56%	+27
	01. Bendros viešosios išlaidos (EUR). Parama veiksams pagal BIVP strategiją įgyvendinti (19.2 punktas)	75 103 051	104 562 028	72%	+18
	01. Bendros viešosios išlaidos (EUR). Vietos veiklos grupės bendradarbiavimo veiklos rengimas ir įgyvendinimas (19.3 punktas)	1 701 397	3 604 695	47%	+17
	01. Bendros viešosios išlaidos (Eur). Parama einamosioms išlaidoms ir aktyvaus pritaikymo išlaidoms padengti (19.4 punktas)	24 194 131	26 140 506	93%	+11
	018. Gyventojų skaičius, tenkantis VVG	1 075 726	1 051 768	102%	0
019. Atrinktų VVG skaičius	49	50	98%	0	
Papildoma informacija					
M07	M07 TS 6B				
	Produkto rodikliai	2014–2023 m.	Pokytis per 2023 m.		
	02. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų)	129 661 201	+3 699 482		
	01. Viešosios investicijos (Eur) (7.6 punktas)	3 996 353	+383 073		
03. Veiksmų, kuriais remiama visų rūšių mažos apimties infrastruktūra ir kaimo kultūros ir gamtos paveldas bei kraštovaizdis, skaičius (7.2, 7.6 punktai)	8 309	+35			

2014–2023 m. pagal priemonės M07 veiklos sritį 7.2 buvo užbaigta 8 260 projektų (per 2023 m. užbaigti 28 projektai), iš jų 318 pagal 7.2.1 veiklą „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“, kuria finansuojami regioninio planavimo projektai, skirti visuomenės paskirties pastatų rekonstravimui ar kapitaliniam remontui, inžinerinių statinių statybai, mažųjų architektūros elementų sukūrimui ir atnaujinimui ir kt., 7 780 pagal 7.2.2 veiklą „Parama asbestinių stogų dangos keitimui“ ir 162 pagal 7.2.3 veiklą „Parama vietiniams keliams“.

Pagal priemonės M07 veiklos sritį 7.6 „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“ buvo įgyvendinti 34 projektai (4 projektai per 2023 m.). Didžioji dalis – 23 projektai, skirti tradicinių amatų centrų plėtrai. Likusieji 11 projektų buvo regioninio planavimo projektai, kuriais finansuoti istorinių želdynų, istorinę, etnokultūrinę, architektūrinę, memorialinę vertę turinčių nekilnojamojų kultūros paveldo objektų, gamtos paveldo objektų, kraštovaizdžio elementų tvarkybos darbai.

Pagal priemonę M07 įgyvendintų projektų naudą pajuto 348 531 kaimo gyventojas. Investicijos prisidėjo prie trūkstamos infrastruktūros sukūrimo ir atnaujinimo, gyvenamosios aplinkos bei gyvenimo kokybės gerinimo.

Parengus VPS, 19.1 veiklos sritis buvo įgyvendinta, o jai išmokėtų viešųjų išlaidų suma siekė daugiau kaip 430 tūkst. Eur (86 proc. tikslo). 2021 m. atliktu Programos keitimu, atsižvelgiant į Pereinamojo laikotarpio reglamento Nr. 2020/2220 nuostatas, numatyta galimybė pagal 19.1 veiklos sritį finansuoti projektus, skirtus naujo 2023–2027 m. laikotarpio VPS rengti, o taip pat šiai veiklos sričiai skirtas papildomas 980 tūkst. Eur finansavimas, dėl ko veiklos srities įgyvendinimo lygis 2022 m. sumažėjo iki 29 proc., o 2023 m. padidėjo iki 56 proc., nes pagal veiklos sritį buvo išmokėta 788,5 tūkst. Eur.

Vietos plėtros projektams įgyvendinti VPS numatyta parama pagal 19.2 veiklos sritį siekia beveik 104,6 mln. Eur ir sudaro didžiausią dalį visai priemonei M19 skirtų lėšų. Pagal šią sritį 2 328 užbaigtiems įgyvendinti projektams išmokėta suma 2014–2023 m. siekė 75,1 mln. Eur. Pagal 19.3 veiklos sritį, skirtą VVG bendradarbiavimo projektų rengimui ir įgyvendinimui, iki 2023 m. pabaigos 32 užbaigtiems projektams buvo išmokėta 1,7 mln. Eur. Pagal priemonės M19 veiklos sritį 19.4, kuri yra skirta VVG veiklos išlaidoms ir VVG teritorijos gyventojų, nevyriausybinių organizacijų, verslo subjektų, kitų kaimo plėtros dalyvių aktyvumo skatinimui, buvo išmokėta beveik 24,2 mln. Eur. Įgyvendinat 19.2 veiklos sritį 3,6 mln. Eur yra skirti sumaniųjų kaimų projektams įgyvendinti. 2022 m. buvo patvirtintos Sumanių kaimų projektų įgyvendinimo gairės ir VVG papildė VPS, kurias įgyvendinant VVG kviečia teikti paraiškas sumanių kaimų bandomiesiems projektams įgyvendinti. Bandomuosius projektus įgyvendinti kviečia 15 Lietuvos VVG³⁸. Dauguma projektų yra ne pelno siekiantys, daugiausia orientuoti į infrastruktūros tvarkymą, aplinkos patrauklumo didinimą, skatinant turizmo ir paslaugų vietos gyventojams plėtrą. Tokius tikslus savo strategijose numatė didžioji dalis VVG, siekdamas stipresnio vietos socialinio gyvybingumo, draugiškumo aplinkai, didesnės socialinės įtraukties.³⁹

Priemonės įgyvendinimas vyksta sklandžiai, 2023 m. atliktu priemonės įgyvendinimo taisyklių keitimu⁴⁰ numatyta, kad įgyvendinant VPS VVG gali nusimatyti iki 5 proc. lėšų virškontaktavimą vietos projektams įgyvendinti (galima didžiausia lėšų virškontraktavimo vietos projektams inicijuoti ir įgyvendinti suma (iki 5 proc.) skaičiuojama nuo aktualioje VPS ir VPS paramos sutarties redakcijoje nurodytos paramos, skirtos vietos projektams inicijuoti ir įgyvendinti (EŽŪFKP, nacionalinio biudžeto ir EURI), sumos).⁴¹

Pagal 6B tikslinę sritį buvo numatyti trys specialieji (konkretūs) Programos rodikliai, matuojantys pakeistų asbestinių dangų stogų skaičių, regioninio planavimo būdu įgyvendintų mažos apimties infrastruktūros projektų skaičių bei rekonstruotų kelių ilgį. Visų rodiklių siektinos reikšmės buvo pasiektos ir viršytos.

59 lentelė. 6B TS konkrečių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2014–2023m.	Siektina reikšmė 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritis 7.2 „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“	SO12.2. Pakeistų asbestinių dangų stogų skaičius (M07.2)	7 780	6 750	115%
	SO12.1. Regioninio planavimo būdu įgyvendintų mažos apimties infrastruktūros projektų skaičius (M07.2)	318	180	177%
	SO12.3. Rekonstruotų kelių ilgis, km (M07.2)	152	100	152%

³⁸ Dzūkijos VVG, Joniškio VVG, Kaišiadorių VVG, Kupiškio VVG, Šilutės r. VVG, Molėtų VVG, Pakruojo VVG, Pasvalio r. VVG, Skuodo VVG, Šiaulių VVG, Šilalės VVG, Švenčionių VVG, VVG „Nemunas“, Pajūrio krašto VVG, Šiaurės Vakarų VVG.

³⁹ NMA informacija, <https://www.nma.lt/index.php/naujienos/pirmieji-sumanaus-kaimo-projektai-jau-suplanuoti/44730>

⁴⁰ 2023 m. kovo 6 d. žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-129 „Dėl paramos vietos plėtros strategijoms įgyvendinti bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu ir skaičiavimo metodikų patvirtinimo“ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/320a9d20bc2d11ed97b2975f7dad7488>

⁴¹ Priemonių kuratorių apklausos metu gauta informacija.

1.2.7.3 Plačiajuosčio ryšio infrastruktūros plėtra (6C tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 6C tikslinės srities, kuria siekiama didinti prieigą prie informacinių ir ryšių technologijų, skatinti jų naudojimą ir gerinti kokybę kaimo vietovėse, įgyvendinimo turėtų prisidėti priemonės M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritis 7.3 „Parama plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai“.

Jau iki 2019 m. pabaigos pagal 6C tikslinę sritį buvo patvirtinta ir išmokėta visa šios tikslinės srities įgyvendinimui skirta paramos dalis. Investicijos į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą ir prieigą prie jos, įskaitant e-valdžios paslaugas, buvo vykdytos, įgyvendinant vieną projektą, kuriam ir patvirtinta bei išmokėta visa tikslinei sričiai numatyta paramos suma. Įgyvendinus projektą likusi neišmokėta 7 151 Eur suma 2023 m. persikirstyta kitoms programos priemonėms.

60 lentelė. 6C tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P6 „Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse“					
6C TS	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2023 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2023 m., Eur*	Skirta parama 2014–2025 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	M07	4 431 200	4 424 049	4 424 049	100%

* išmokėta parama, kuri buvo deklaruota Europos Komisijai.

Siekiant didinti prieigą prie informacinių ir ryšių technologijų kaimo vietovėse, skatinti naudojimąsi technologijomis ir gerinti jų kokybę (6C TS), numatytas **tikslo rodiklis T24** „Kaimo gyventojų, kurie naudojami naujomis ar geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra (IRT), procentinė dalis“, kuris yra susietas su priemonės M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ produkto rodikliu „Gyventojų, kurie naudojami nauja arba geresne IT infrastruktūra (pvz., plačiajuosčio interneto infrastruktūra), skaičius“.

61 lentelė. 6C tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014–2017 m.	2018 m.	2019–2023 m.	Tikslas 2025 m.
6C	T24. Kaimo gyventojų, kurie naudojami naujomis ar geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra (IRT), procentinė dalis (6C tikslinė sritis)	0%	0% (4,09%)	4,09%	1,90%

* Skliaustuose nurodyta tikslo reikšmė, kuri 2018 m. buvo praktiškai pasiekta, tačiau nebuvo patvirtinta, nes projektas formaliai nebuvo užbaigtas.

2019 m. buvo užbaigtas pagal 7.3 veiklos sritį vykdomas plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai gerinti skirtas projektas ir pasiektas bei 2 kartus viršytas tikslo rodiklis.

Pirmuoju PRIP projekto etapu, įgyvendintu 2014–2015 m., buvo suprojektuota ir nutiesta daugiau nei 485 km šviesolaidinių kabelinių linijų, prijungti 432 objektai. 2016–2018 m. įgyvendinant antrąjį PRIP-2, etapą, prie plačiajuosčio ryšio infrastruktūros prijungta 400 objektų ir nutiesti 343 km šviesolaidinių linijų. Įgyvendinus abu etapus 79 029 gyventojų naudojami nauja arba geresne IT infrastruktūra, iš jų įgyvendinus antrąjį PRIP-2 etapą – 43 029 gyventojai. Pasiękti rezultatai yra 2 kartus didesni. Projektas ir visa 6C TS įgyvendinta sėkmingai.

62 lentelė. 6C tikslinės srities įgyvendinimas

M07	M07 TS 6C
-----	-----------

	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2023 m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR)	4 424 049	4 424 049	100%
	Produkto rodikliai	2014–2023m.	Tikslas 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	015. Gyventojų, kurie naudojami nauja arba geresne IT infrastruktūra	43 029	20 000	215%
	03. Veiksmų, kuriais remiamos investicijos į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą ir prieigą prie jos, įskaitant e. valdžios paslaugas, skaičius (7.3 punktas)	1	1	100%

Pagal 6C tikslinę sritį buvo numatytas vienas konkretus Programos rodiklis, matuojantis objektų, iki kurių atvestas plačiajuostis internetas, skaičių. Įgyvendinus pagal priemonės M07 veiklos sritį 7.3 vykdytą projektą pasiektas tikslas – prijungtų objektų skaičius siekia 400.

63 lentelė. 6C TS konkrečių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2014–2023 m.	Siektina reikšmė 2025 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritis 7.3 „Parama plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai“	S013. Objektų, iki kurių atvestas plačiajuostis internetas, skaičius (M07.3)	400	400	100%

1.3 PROGRAMOS VEIKLOS REZULTATŲ PLANO ĮGYVENDINIMAS

Programoje pateiktame veiklos rezultatų plane nurodyti pagal kiekvieną prioritetą suplanuoti siekiami tikslai. Siektinų reikšmių įgyvendinimo situacija nagrinėjama prioriteto lygiu. Antrajam prioritetui veiklos rezultatų plane numatyti 2 rodikliai, trečiajam prioritetui – 3 rodikliai ir 1 alternatyvus rodiklis, ketvirtajam prioritetui – 2 rodikliai ir 1 alternatyvus rodiklis, penktajam prioritetui – 3 rodikliai, o šeštajam prioritetui – 3 rodikliai. Detalesnė informacija apie prioritetams numatytus rodiklius ir siektinas reikšmes bei 2023 m. pabaigoje pasiektus rezultatus pateikiama lentelėse, kurių pirmojoje nurodomi veiklos plano rodikliai, o antrojoje – papildomi rodikliai.

64 lentelė. Veiklos rezultatų plano rodiklių pasiekimas 2023 m. pabaigoje

Prioritetas	Rodiklis ir matavimo vienetas	2025 m. tikslas (a)	Pasiekta reikšmė 2022 m.	2025 m. tikslo įgyvendinimo lygis 2023 m., proc.	Papildomų lėšų koregavimas (b)	Korekcija NGEU (C)	Siekiami absolučioji reikšmė (a-b-c)
P2: didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą	Bendros viešosios išlaidos (P2) (Eur)	1 142 354 361	764 351 291	66,9%	58 623 759	76 981 077	1 006 749 525
	Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į ūkio restruktūrizavimą, skaičius (2A TS) + Žemės ūkio valdų, parengusių pagal Programą remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jauniems ūkininkams, skaičius (2B TS)	8 246	6 446	78,2%	0	10	8 236
P3: skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje	Bendros viešosios išlaidos (P3) (Eur)	186 287 066	97 607 801	52,4%	0	0	186 287 066
	Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose / trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, skaičius (3A TS)	485	363	74,8%	0	0	485
	Žemės ūkio valdų, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, skaičius (3B TS)	1 620	2 197	135,6%	0	0	1 620
P4: atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas	Bendros viešosios išlaidos (P4) (Eur)	915 054 654	876 524 489	95,8%	73 500 000	51 250 000	790 304 654
	Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga (ha) (4A TS) + susijusios su vandentvarkos gerinimu (ha) (4B TS) + susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba)	391 150	334 787	85,6%	0	183 000	208 150

Prioritetas	Rodiklis ir matavimo vienetas	2025 m. tikslas (a)	Pasiekta reikšmė 2022 m.	2025 m. tikslo įgyvendinimo lygis 2023 m., proc.	Papildomų lėšų koregavimas (b)	Korekcija NGEU (C)	Siekiami absoliučioji reikšmė (a-b-c)
	dirvožemio erozijos prevencija (ha) (4C TS)						
	Bendros viešosios išlaidos (P5) (Eur)	117 950 179	88 223 830	74,8%	0	0	117 950 179
P5: skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose	Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija / išsaugojimu (ha) (5E TS) + Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu (ha) (5D TS)	83 300	92 081	110,5%	0	0	83 300
	Investavimo į atsinaujinančios energijos gamybą veiksmų skaičius (5C TS)	7	4	57,1%	0	0	7
	Bendros viešosios išlaidos (P6) (Eur)	326 972 232	263 383 892	80,6%	19 033 241	11 680 000	296 258 991
P6: skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse	Remiamų veiksmų, skirtų gerinti pagrindines paslaugas ir infrastruktūrą kaimo vietovėse, skaičius (6B ir 6C TS)	7 096	8 295	116,9%	0	0	7 096
	Gyventojų skaičius, tenkantis VVG (6B TS)	1 051 768	1 075 726	102,3%	0	0	1 051 768

Paaiškinimas: bendrosios viešosios išlaidos – išlaidos baigtiems projektams, kurios buvo išmokėtos ir deklaruotos EK.

65 lentelė. Alternatyvių veiklos rezultatų plano rodiklių pasiekimas 2023 m. pabaigoje

Prioritetas	Rodiklis ir matavimo vienetas	2025 m. tikslas (a)	Pasiekta reikšmė 2022 m.	2025 m. tikslo įgyvendinimo lygis 2023 m., proc.	Papildomų lėšų koregavimas (b)	Korekcija NGEU (C)	Siekiami absoliučioji reikšmė (a-b)
P3: skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir	Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (žemės ūkio valdose, žemės ūkio produktų perdirbimas ir	146 (119)	145	99,3%	0	0	119

rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje	rinkodara) (4.1 ir 4.2 punktai)						
P4: atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas	Kitų vietovių, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (13.2), ir kitų vietovių, kuriose esama specifinių kliūčių, plotas (ha)	860 000 (960 000)	726 868	84,5%	0	0	860 000 (960 000)

Pagal **antrąjį prioritetą**, kuris skirtas žemės ūkiu konkurencingumui ir tvariam miškų valdymui skatinti, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“ ir „Žemės ūkiu valdymu, gaunančių paramą investicijoms į ūkiu restruktūrizavimą, skaičius (2A TS) bei žemės ūkiu valdymu, parengusių pagal Programą remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jauniems ūkininkams, skaičius (2B TS)“.

Įgyvendinus Programą (iki 2025 m. pabaigos) siekiama deklaruoti kiek daugiau nei 1 142 mln. Eur paramos lėšų. Faktiškai iki 2023 m. pabaigos baigtiems projektams EK deklaruota lėšų suma pagal antrąjį prioritetą siekė beveik 764,5 mln. Eur, t. y. buvo **pasiekta 66,9 proc. siektinos reikšmės**. Iki 2023 m. pabaigos viešosios išlaidos pagal antrąjį prioritetą buvo patirtos pagal visas prie 2 prioriteto prisidedančias priemonių veiklos sritis.

Kitu antrojo prioriteto rodikliu siekiama iki 2025 m. pabaigos paremti 8 246 valdas. Iki 2023 m. pabaigos buvo pasiekta beveik 78,2 proc. šio tikslo. Vertinant bendrai, antras prioritetas įgyvendinamas sėkmingai ir įvertinus pastarųjų metų pažangą bei padidintą prioritetui skiriamų lėšų sumą, tikėtina, kad siekiami tikslai bus įgyvendinti.

Pagal **trečiąjį prioritetą**, kuris skirtas maisto tiekimo grandinių organizavimo skatinimui, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“, „Žemės ūkiu valdymu, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose / trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, skaičius (3A TS)“, „Žemės ūkiu valdymu, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, skaičius (3B TS)“ bei papildomas rodiklis „Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (žemės ūkiu valdose, žemės ūkiu produktų perdirbimas ir rinkodara)“.

Iki 2025 m. pabaigos numatyta EK deklaruoti beveik 186,3 mln. Eur. Faktiškai iki 2023 m. pabaigos baigtiems projektams EK deklaruota lėšų suma pagal trečiąjį prioritetą siekė 97,6 mln. Eur, t. y. buvo **pasiekta 52,4 proc. siektinos reikšmės**. 2023 m. pagal priemones M05 „Gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių paveikto žemės ūkiu gamybos potencialo atkūrimas ir atitinkamos prevencinės veiklos vykdymas“ bei M16 „Bendradarbiavimas“ išmokėtos paramos mastas ribotas. Atsižvelgiant į pagal priemones patvirtintą paramos mastą, galima prognozuoti, kad M05 priemonė bus įgyvendinta gana sėkmingai (patvirtinta parama siekė 79 proc.), tačiau pagal M16 patvirtinta parama siekė 48 proc., todėl egzistuoja didelė rizika, kad 2025 m. tikslas nebus pasiektas pilna apimtimi.

Iki 2025 m. pabaigos numatyta užtikrinti, kad 485 valdos dalyvautų kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse. Faktiškai iki 2023 m. pabaigos buvo paremtos 363 valdos, t. y. 74,8 proc. tikslo. Vadovaujantis dabartiniais rodiklio kitimo tempais, egzistuoja rizika, kad planuojamas rodiklio reikšmės tikslas nebus pasiektas pilna apimtimi.

Kito šio prioriteto rodiklio tikslas pasiekti, kad iki 2025 m. pabaigos paremtų valdų skaičius, kurios dalyvauja rizikos valdymo sistemose, būtų 1 620 (3B TS). Faktiškai iki 2023 m. pabaigos pagal rizikos valdymui skirtas priemones M17 ir M05 paramą gavo 2 197 valdos, t. y. **buvo pasiektas ir viršytas 2025 m. tikslas**.

Trečiajam prioritetui numatytas dar vienas – alternatyvus – veiklos rezultatų plano rodiklis. Juo matuojamas paremtų veiksmų, skiriant paramą investicijoms žemės ūkiu valdose, žemės ūkiu produktų perdirbimui ir rinkodarai, skaičius. Iki 2025 m. pabaigos numatyta paremti 146 tokius veiksmus.

Atkreiptinas dėmesys, kad KPP 7.2 dalyje numatyta rodiklio siektina reikšmė yra 119, kai tuo tarpu, KPP 11.1.3 dalyje nurodyta siektina reikšmė yra 146. Tikėtina, kad 7.2 dalyje nurodyta siektina reikšmė dėl techninės klaidos liko neatnaujinta, todėl siūloma sekančiu Programos keitimu patikslinti siektiną rodiklio reikšmę, nurodytą KPP 7.2 dalyje. Faktiškai, iki 2023 m. pabaigos buvo paremti, t. y., baigta įgyvendinti 145 projektai, t. y. 99,3 proc. siektinos reikšmės. Iš paremtų 145 projektų 49 projektai buvo skirti investicijoms į žemės ūkio valdas pagal veiklos sritį 4.1, „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, o 96 projektai – investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą pagal priemonės veiklos sritį 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“.

Pagal **ketvirtąjį prioritetą**, kuris skirtas su žemės ūkiu ir miškininkystėje susijusių ekosistemų atkūrimui, išsaugojimui ir pagerinimui, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“ ir „Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga (4A TS), susijusios su vandentvarkos gerinimu (4B TS) ir susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija (4C TS) (ha)“ bei papildomas rodiklis „Kitų vietovių, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių, ir kitų vietovių, kuriose esama specifinių kliūčių, plotas (ha)“.

Iki 2025 m. pabaigos suplanuotos viešosios išlaidos ketvirtajam prioritetui yra 915 mln. Eur paramos lėšų. Iki 2023 m. pabaigos pagal ketvirtąjį prioritetą buvo išmokėta beveik 876,5 mln. Eur, t. y. buvo **pasiekta 95,8 proc. siektinos reikšmės**.

Iki 2025 m. pabaigos kasmet pagal ketvirtąjį prioritetą planuojama paremti 391 tūkst. ha plotą, kuriame būtų vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės išsaugojimu, vandentvarkos gerinimu ir dirvožemio valdymo gerinimu bei dirvožemio erozijos prevencija. Faktiškai 2023 m. buvo paremtas 334,8 tūkst. ha plotas, kuriame tiesiogiai prisidedama prie biologinės įvairovės išsaugojimo, vandentvarkos gerinimo ir dirvožemio erozijos mažinimo, t. y. **siekiami reikšmė buvo įgyvendinta 85,6 proc. apimtimi**.

Ketvirtajam prioritetui numatytas dar vienas – alternatyvus – veiklos rezultatų plano rodiklis. Juo matuojamas paremtų kitų vietovių, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (13.2), ir kitų vietovių, kuriose esama specifinių kliūčių, (13.3), plotas. Iki 2025 m. pabaigos numatyta paremti 860 tūkst. ha tokių plotų. Atkreiptinas dėmesys, kad KPP 7.2 dalyje numatyta rodiklio siektina reikšmė yra 960 tūkst. ha, kai tuo tarpu, KPP 11.1.4 dalyje nurodyta siektina reikšmė yra 860 tūkst. ha. Tikėtina, kad nurodytos siektinos reikšmės nesutampa dėl techninės klaidos, todėl siūloma sekančiu Programos keitimu patikslinti siektiną rodiklio reikšmę, nurodytą KPP 7.2 dalyje. Faktiškai, 2023 m. pabaigoje buvo paremta 726,9 tūkst. ha šių plotų, todėl siektina reikšmė yra pasiekta 84,5 proc. apimtimi. Įvertinus pastarųjų metų pažangą, galima teigti, kad galutiniai ketvirtojo prioriteto tikslai, susiję su bendrosiomis viešosiomis išlaidomis bus pasiekti, tačiau egzistuoja rizika dėl rodiklio, kuriuo matuojami paremti plotai (M13 priemonės ploto rodiklio reikšmė iki 2023 m. būdavo pasiekta ir viršyta beveik kiekvienais metais).

Pagal **penktąjį prioritetą**, kuris skirtas efektyvaus išteklių naudojimo skatinimui ir perėjimui prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“, „Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija / išsaugojimu (ha) (5E TS), žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu (5D TS) (ha)“ ir „Investavimo į atsinaujinančios energijos gamybą veiksmų skaičius (5C TS)“.

Iki 2025 m. pabaigos suplanuota EK pagal penktąjį prioritetą deklaruoti beveik 118 mln. Eur paramos lėšų. Iki 2023 m. pabaigos pagal penktąjį prioritetą EK deklaruotų lėšų suma siekė 88,2 mln. Eur, t. y. **buvo pasiekta 74,8 proc. siektinos reikšmės**.

Iki 2025 m. pabaigos pagal penktąjį prioritetą kasmet planuojama paremti 83,3 tūkst. ha plotą, kuriame būtų vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija (5E TS) ir su išmetamo

šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimu (5D TS). 2023 m. buvo paremtas 92 tūkst. ha plotas, t. y. buvo **pasiekta 110,5 proc. siektinos reikšmės**.

Iki 2025 m. pabaigos pagal penktąjį prioritetą suplanuota paremti 7 veiksmus, kuriais būtų investuojama į atsinaujinančios energijos gamybą (5C TS). Šie veiksmai remiami pagal priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklą 6.4.2, teikiant paramą biodujų gamybai. Iki 2023 m. pabaigos buvo įgyvendinti 4 projektai, skirti atsinaujinančios energijos gamybai, todėl pasiekta 57,1 proc. tikslo. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal veiklą 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ yra pasirašytos dar 4 sutartys dėl projektų įgyvendinimo.

Pagal **šeštąjį prioritetą**, kuris skirtas socialinės įtraukties skatinimui, skurdo mažinimui ir ekonominės plėtros kaimo vietovėse skatinimui, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“, „Remiamų veiksmų, skirtų gerinti pagrindines paslaugas ir infrastruktūrą kaimo vietovėse, skaičius (6B ir 6C TS)“ ir „Gyventojų skaičius, tenkantis VVG (6B TS)“.

Iki 2025 m. pabaigos pagal šeštąjį prioritetą EK planuojama deklaruoti beveik 327 mln. Eur paramos lėšų. Faktiškai iki 2023 m. pabaigos baigtiems projektams išmokėtų ir EK deklaruotų lėšų suma siekė 263,4 mln. Eur, t. y. **buvo pasiekta 80,6 proc. 2025 m. siektinos reikšmės**.

Iki 2025 m. pabaigos kaimo vietovėse planuojama įgyvendinti 7 096 veiksmus, skirtus gerinti pagrindines paslaugas ir infrastruktūrą. 2023 m. pabaigoje buvo įgyvendinti 8 295 tokie veiksmai., t. y. **tikslo reikšmė pasiekta ir viršyta**. Absoliuti dauguma šių veiksmų yra asbestinių stogų dangos keitimo projektai. Tokie veiksmai yra mažos vertės, todėl šio rodiklio pasiekimas yra aukštas, o deklaruotų pajamų – mažas.

Programoje suplanuota, kad gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, skaičius Lietuvoje sieks kiek daugiau nei 1 mln. kaimo vietovių gyventojų. Šio rodiklio tikslas pagal EK nustatytą metodiką jau buvo pasiektas (užfiksuotas) 2016 m. patvirtinus visas VPS, o rodiklio reikšmė nėra perskaičiuojama atsižvelgiantį kasmet faktiškai mažėjantį gyventojų skaičių.

Apibendrinant galima teigti, kad 2 ir 4 prioritetai įgyvendinami sėkmingai ir nekyla grėsmių, išskyrus pagal ketvirtąjį prioritetą paremto ploto tikslą, kad šių prioritetų tikslai nebus pasiekti. 3-iasis prioritetas įgyvendinamas mažiau sėkmingai ir yra rizika, kad rodiklis „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose / trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, skaičius dalis“ nebus pasiektas pilna apimtimi. 5-ojo prioriteto atveju, įvertinus patvirtintą paramos sumą ir pasirašytas projektų sutartis, tikėtina, kad rodikliai bus pasiekti. 6 prioriteto įgyvendinimas yra išskirtinis tuo, kad vertinant pagal bendrųjų viešųjų išlaidų rodiklį įgyvendinimo lygis siekia kiek daugiau nei 80 proc., tačiau kiti rodikliai jau pasiekti ir viršyti.

2 PROBLEMAS, DARANČIOS ĮTAKĄ PROGRAMOS IR JOS PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO REZULTATAMS

2.1 VEIKSMŲ, KURIŲ IMTASI SIEKIANT UŽTIKRINTI PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO KOKYBĘ IR EFEKTYVUMĄ, APRAŠYMAS

2.1.1 Vadovaujančios institucijos veiksmų analizė

Įgyvendinant Programą 2014–2023 m. buvo susidurta su išorės veiksniais, kuriuos galima apibrėžti kaip nuo Programos vadovaujančios institucijos nepriklausančius veiksnius, ir vidiniais veiksniais, kuriuos galima apibrėžti kaip nuo Programos vadovaujančios institucijos priklausančius veiksnius. Šie veiksniai (problemos) neigiamai veikė Programos įgyvendinimą. Siekiant panaikinti šiuos veiksnius arba sušvelninti jų poveikį Programos įgyvendinimui, vadovaujančioji institucija ėmėsi atitinkamų veiksmų. Šiuos veiksmus galima suskirstyti į tris kategorijas. Pirmoji kategorija susijusi su Programos pakeitimais, antroji – su Programos administravimo taisyklių ir kitų nacionalinių teisės aktų pakeitimais, o trečioji – su priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimais.

2.1.1.1 Programos pakeitimai

Iki 2023 m. buvo atlikta keturiolika Programos pakeitimų. 2023 m. buvo atlikti du Programos keitimai. Pirmasis EK buvo patvirtintas 2023 m. sausio 18 d. sprendimu Nr. C(2023)629. Antrasis – EK 2023 m. birželio 20 d. sprendimu Nr. C(2023)4287.

Pirmuoju keitimu atlikti trijų priemonių tikslinimai: (1) patikslintos veiklos 4.4.2 „Prevencinių priemonių taikymas prieš plėšrūnų ūkiniams gyvūnams daromą žalą“ nuostatos, susijusios su savivaldybių grupių suskirstymu bei tinkamumo kriterijais dėl kasmetinio savivaldybių, kuriose fiksuojami vilkų padarytos žalos atvejai, sąrašo atnaujinimo; 2) patikslintos priemonės M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ nuostatos, susijusių su naujai priimtu Miško įveisimo privačioje ne miško žemėje tvarkos aprašu; 3) patikslinti priemonės M12 „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ reikalavimai, susiję su pievų šienavimo terminais. Taip pat atlikti Programos finansinio plano keitimai. 42,03 mln. Eur perskirstyta šioms priemonėms, veiklos sritims: 4.2. Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą (24,05 mln. Eur); 6.1. Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui (5,67 mln. Eur); 6.3. Parama smulkiesiems ūkiams (7,31 mln. Eur); 20. Techninė pagalba (5 mln. Eur).

Antruoju keitimu atlikti 5 priemonių tikslinimai bei finansinio plano keitimai. 4 priemonių atveju (M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“; M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“; M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ ir M12 „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“) atlikus perskaičiavimus pakeisti kompensacinių išmokų dydžiai. M17.3 „Pajamų stabilizavimo priemonė“ atveju keitimai atlikti siekiant suderinti priemonės aprašą su nacionalinės teisės nuostatomis. Pagal priemonę kompensacija gali būti skiriama esant mažesniai pajamų sumažėjimo lygiui (t. y. 20 proc. vietoj anksčiau galiojusį 30 proc.), taip pat pakoreguotos tinkamos kompensuoti administracinių išlaidų sumos. Programos finansinio plano keitimais 55,38 mln. Eur perskirstyta šioms priemonėms, veiklos sritims: 6.3. Parama smulkiesiems ūkiams (16,9 mln. Eur); M12. Natura 2000 išmokos ir su Bendrąja vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos (2,14 mln. Eur); M13. Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių (26,6 mln. Eur); 17.1. Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos (3,95 mln. Eur); 19.3. VVG bendradarbiavimo projektų rengimas ir įgyvendinimas (0,7 mln. Eur); M20. Techninė pagalba (5 mln. Eur). Detaliau Programos keitimai aprašyti 1 priede.

2.1.1.2 Programos administravimo taisyklių ir kitų nacionalinių teisės aktų pakeitimai

2023 m. buvo atlikti keturi Programos administravimo taisyklių pakeitimai.

- 1) 2023 m. sausio 13 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-17 patvirtinti pakeitimai, susiję su paraiškų pateikimo ir vertinimo tvarka, netinkamomis finansuoti išlaidomis, mokėjimo prašymų ir patikrų vietoje atlikimo tvarka.
- 2) 2023 m. kovo 23 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-175 patvirtinti pakeitimai, susiję su kvietimų teikti paraiškas skelbimo ir viešinimo tvarka, paraiškų tvarkaraščio keitimo terminais ir institucijų atsakomybėmis skelbiant kvietimus teikti paraiškas.
- 3) 2023 m. liepos 24 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-471 patvirtinti pakeitimai, susiję su projektų atrankos komiteto posėdžio organizavimo terminais, terminų per kuriuos pareiškėjas turi pateikti papildomus dokumentus NMA terminais (terminas sutrumpintas iki 3-5 darbo dienų vietoj buvusių 10), sankcijų pritaikymo terminais tais atvejais, kai užbaigto projekto metinė ataskaita vertinama neigiamai.
- 4) 2023 m. spalio 13 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-674 patvirtinti pakeitimai, susiję su kartu su paraiška teikiamų komercinių pasiūlymų teikimo tvarka pagal 2023 m. patvirtintas Projekto vykdytojo, pretenduojančio gauti paramą iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai prekių, paslaugų ar darbų pirkimo taisykles. Taip pat atlikti kiti redakciniai patikslinimai.

2.1.1.3 Priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimai ir kiti veiksmai

2023 m. siekiant spręsti ir kontroliuoti priemonių įgyvendinimo metu iškilusias problemas, taip pat siekiant paramos gavimo procesą padaryti aiškesnį ir paprastesnį buvo atlikti priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimai. Jeigu analizėje nėra paminėta priemonė, tai reiškia, kad reikšmingų tos priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimų 2023 m. nebuvo.

M02 priemonės konsultavimo paslaugų gavėjų atrankos ir konsultavimo paslaugų teikimo išlaidų finansavimo taisyklės buvo keistos du kartus (2023 m. kovo 17 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-165 ir 2023 m. spalio 10 d. įsakymu Nr. 3D-656). Pirmasis pakeitimas parengtas atsižvelgiant į LR Vyriausybės 2022 m. rugpjūčio 31 d. nutarimą Nr. 886 „Dėl sutikimo reorganizuoti valstybės įmonę Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centrą, valstybės įmonę Distancinių tyrimų ir geoinformatikos centrą „GIS-Centras“ ir valstybės įmonę Valstybės žemės fondą“. Minėtas įmonės sujungus, funkcijas vykdo viena įmonė – valstybės įmonė Žemės ūkio duomenų centras (ŽŪDC), todėl būtina buvo pakeisti kai kurias taisyklių punktus. Antruoju keitimu buvo skirtas papildomas (426 060 Eur finansavimas) 2023–2025 m. ūkininkams, jaunesiems ūkininkams ir kitiems žemės valdytojams. Taip pat nurodyta, kad konsultavimo paslaugų gavėjai konsultavimo paslaugomis privalės pasinaudoti iki 2025 m. birželio 30 d.

Konsultavimo paslaugų teikėjų atrankos taisyklių keitimas atliktas 2023 m. balandžio 17 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-258. Atsižvelgiant į žemės ūkio ministro 2023 m. vasario 9 d. įsakymą Nr. 3D-72 „Dėl Nepriklausomų žemės ūkio konsultantų tinklo veiklos organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo ir žemės ūkio ministro 2007 m. gegužės 18 d. įsakymo Nr. 3D-242 „Dėl Konsultavimo įstaigų ir konsultantų akreditavimo taisyklių patvirtinimo“ pripažinimo netekusiu galios“, kuriame pripažįstama, kad Konsultavimo įstaigų ir konsultantų akreditavimo taisyklės netenka galios, dėl to nėra galimybės įstaigoms ir konsultantams pratęsti ir (ar) įgyti akreditacijos. Atsižvelgiant į susidariusią situaciją, taisyklių pakeitimu numatoma, kad pareiškėjas / konsultavimo paslaugos teikėjas turi būti Žemės ūkio ministerijos akredituota konsultavimo įstaiga, kuri buvo akredituota vadovaujantis Konsultavimo įstaigų ir konsultantų akreditavimo taisyklėmis, patvirtintomis žemės ūkio ministro 2007 m. gegužės 18 d. įsakymu Nr. 3D-242 „Dėl Konsultavimo įstaigų ir konsultantų akreditavimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Akreditavimo taisyklės), arba atitikti Nepriklausomų žemės ūkio konsultantų tinklo veiklos organizavimo tvarkos aprašo (toliau – Tinklo veiklos aprašas), patvirtinto žemės ūkio ministro 2023 m. vasario 9 d. įsakymu Nr. 3D-72, III skyriaus reikalavimus. Taip pat numatoma, kad Konsultavimo paslaugų teikimo laikotarpiu pasibaigus konsultanto akreditacijai ar atsiradus poreikiui įtraukti naują konsultantą, neturintį akreditacijos pagal Akreditavimo taisykles, konsultavimo paslaugų teikimą vykdyti tinkamas konsultantas laikomas, kuris yra įtrauktas kaip patyręs ar mokslinis

konsultantas į Nepriklausomų žemės ūkio konsultantų tinklą, pagal Tinklo veiklos apraše numatytus reikalavimus, ir turi kompetencijos numatytomis temomis teikti konsultavimo paslaugas.

2023 m. vyko 3 kvietimai teikti paraiškas pagal **M04 priemonės 4.1 veiklos sritį** „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. Pirmasis ir trečiasis kvietimai vyko pagal 2022 m. birželio 27 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-420 patvirtintas veiklos srities įgyvendinimo taisykles, taikomas nuo 2022 m., kurios 2023 m. buvo pakeistos 5 kartus (2023 m. vasario 7 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-140; 2023 m. kovo 9 d. įsakymu Nr. 3D-140; 2023 m. rugpjūčio 14 d. įsakymu Nr. 3D-546; 2023 m. rugsėjo 22 d. įsakymu Nr. 3D-626; 2023 m. liepos 19 d. įsakymu Nr. 3D-688). Pakeitimais patikslintos fiksuotųjų įkainių reikšmės, pieno ūkio fermų statybai taikomi fiksuoti įkainiai nustatyti atskiroms darbų grupėms, nustatyta galimybė paramos intensyvumą padidinti 20 proc. punktų pareiškėjams, vykdančioms veiklą nepalankiose ūkininkauti vietovėse, patikslintos netinkamų finansuoti išlaidų kategorijos ir kt. pakeitimai.

Antrasis kvietimas vyko pagal 2021 m. spalio 22 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-674 patvirtintas veiklos srities įgyvendinimo taisykles, taikomas įgyvendinant Europos Sąjungos ekonomikos gaivinimo priemonės (EURI) lėšomis, kurios 2023 m. buvo pakeistos 4 kartus (2023 m. kovo 20 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-167; 2023 m. liepos 27 d. įsakymu Nr. 3D-496; 2023 m. rugsėjo 25 d. įsakymu Nr. 3D-628; 2023 m. spalio 17 d. įsakymu Nr. 3D-682). Pakeitimais numatyta, kad nuo 2023 m. rugpjūčio parama teikiama tik pieninės galvijininkystės sektoriui, patikslintos nuostatos, susijusios su paramos intensyvumu, atnaujinti fiksuotieji įkainiai bei atlikti kiti keitimai.

4.2 veiklos sričiai „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ taikoma 2019 m. birželio 11 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-356 patvirtinta įgyvendinimo taisyklių, taikomų nuo 2019 m., redakcija. 2023 m. šios taisyklės buvo keisto 3 kartus (2023 m. balandžio 3 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-202; 2023 m. balandžio 17 d. įsakymu Nr. 3D-257 ir 2023 m. spalio 13 d. įsakymu Nr. 3D-676). Keitimais buvo padidinta didžiausia galima paramos suma vienam projektui iki 3 mln. Eur. Taip patikslinta atrankos tvarka (atsisakant lėšų paskirstymo atskiriems sektoriams) ir atrankos kriterijai, ypatingą dėmesį skiriant ankštinių ir baltyminių augalų perdirbimui, mažinamas mažiausias privalomas balų skaičius vykdant projektą atranką.

Įgyvendinant M04 priemonės 4.4 veiklos srities „Parama pelno nesiekiančioms investicijoms“ **4.4.1 veiklą**, 2023 m. buvo atlikti du įgyvendinimo taisyklių keitimai. Pirmas keitimas atliktas 2023 m. vasario 20 d., žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-95. Pakeitimas atliktas dėl įsipareigojimų prisiėmimo, numatant, kad pagal šią priemonę pareiškėjas teikdamas paramos paraišką 2023 m. laikotarpiu, įsipareigoja 3 metus tuose pačiuose plotuose vykdyti tęstines natūralių ir pusiau natūralių pievų ir (arba) ekstensyviai naudojamų šlapynių tvarkymo veiklas pagal priemonę „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ arba ją atitinkančią priemonę naujuoju programiniu laikotarpiu. Antras įgyvendinimo taisyklių keitimas atliktas 2023 m. gegužės 2 d., žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-297. Atsižvelgiant į tai, kad savivaldybės neberengia natūralių buveinių ir saugomų rūšių buveinių tvarkymo darbų sąmatų, nustatyta, kad sąmatos turi būti parengtos atestuotų sąmatininkų ir suderintos su savivaldybėmis pagal nustatytos formos pažymą dėl poveikio melioracijos sistemoms, o numatomų sutvarkyti laukų nuotraukos turi būti pateikiamos per „NMA agro“ programėlę.

4.4.2 veiklos „Prevenčių priemonių taikymas prieš plėšrūnų ūkiniams gyvūnams daromą žalą“ įgyvendinimą reglamentuoja 2020 m. vasario 14 d. žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-98. Šis teisės aktas buvo pakeistas 2023 m. birželio 19 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-398 jį išdėstant nauja redakcija. Įsakymu išplėsta priemonės taikymo sritis, sudarant galimybę finansuoti aviganių šunų įsigijimą. Taip pat atnaujintas ir pagal grupes suskirstytas tinkamų paramai gauti savivaldybių sąrašas (taisyklių 13.9 papunktis), remiantis Aplinkos ministerijos pateiktais duomenimis (2023 m. sausio 5 d. raštas Nr. D8(E)-42).

M05 priemonės veiklos srities „Parama investicijoms į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti pavojingų ligų grėsmes ir su jomis susijusias pasekmes“ įgyvendinimo taisyklės 2023 m. buvo keistos 2

kartus (2023 m. balandžio 3 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-207 ir 2023 m. balandžio 11 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-237). Atlikti keitimai susiję su ūkinių gyvūnų registravimo Ūkinių gyvūnų registre reikalavimais, patikslintos nuostatos dėl Dirbtinai sukurtų sąlygų gauti paramą nustatymo metodikos taikymo bei atlikti kiti tikslinamojo pobūdžio keitimai.

2023 m. spalio 24 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-700 buvo pakeistos **6.2. veiklos srities** „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“ įgyvendinimo taisyklės. Keitimai atlikti siekiant suvienodinti teisės aktų nuostatas, perkeliant naujas Projekto vykdytojo, pretenduojančio gauti paramą iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai, prekių, paslaugų ar darbų pirkimo taisyklių nuostatas.

2023 m. balandžio 5 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-226 buvo patvirtintas M06 priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ **6.3 veiklos srities** „Parama smulkiesiems ūkiams“ įgyvendinimo taisyklių, taikomų nuo 2021 metų, keitimas. Pasikeitus Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos administravimo taisyklių, patvirtintų žemės ūkio ministro 2014 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. 3D-507 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos administravimo taisyklių patvirtinimo“, nuostatoms, buvo sutrumpintas paraiškų vertinimo terminas NMA nuo 3 iki 2 mėn. bei nustatomas ribojimas paramos gavėjams įsigyti prekes ir paslaugas iš Rusijos Federacijos, Baltarusijos Respublikos, kitų regionų. Dėl teisės aktų, reglamentuojančių buhalterinės apskaitos tvarkymą, pasikeitimų, pakeistas Taisyklių 2 priedas (verslo planas). Taip pat patikslinta, kad prie daržininkystės pajamų nepriskiriamos pajamos, susijusios su nenatūraliai išdžiovintų ir natūraliai išdžiūvusių ankštinių daržovių gamyba arba perdirbimu. Siekiant suvienodinti Taisyklių nuostatas su kitais teisės aktais, taip pat buvo atlikti kiti tikslinamojo pobūdžio pakeitimai.

2023 m. spalio 13 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-675 buvo pakeistos **6.4 veiklos srities** „Parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti“ **6.4.1 veiklos** „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“, o įsakymu Nr. 3D-672 **6.4.2 veiklos** „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ įgyvendinimo taisyklės. Keitimai atlikti siekiant suvienodinti teisės aktų nuostatas, perkeliant naujas Projekto vykdytojo, pretenduojančio gauti paramą iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai, prekių, paslaugų ar darbų pirkimo taisyklių nuostatas.

M08 priemonės „Investicijos į miškų plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ **8.1 veiklos srities** „Miško veisimas“ įgyvendinimo taisyklės 2023 m. keistos du kartus. Pirmas įgyvendinimo taisyklių keitimas atliktas 2023 m. kovo 9 d., žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-138. Pakeitimas atliktas dėl galimo paramos sumos padidinimo, todėl pakeitimu nustatyta, kad perskaičiavus (padidinus) išmokas, nauji miško įveisimo išmokų dydžiai būtų taikomi tais pačiais metais pateiktoms paraiškoms, taip pat nauji išmokų dydžiai būtų taikomi už tuos pačius ir vėlesnius metus mokamoms kasmetinėms miško priežiūros, apsaugos ir ugdymo išmokoms. Antras keitimas atliktas 2023 m. liepos 24 d., žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-479, kuriuo padidinti miško įveisimo, priežiūros, apsaugos ir ugdymo išmokų dydžiai. Taip pat, atsisakyta nuostatos, kad miško priežiūros, apsaugos ir ugdymo išmoka mokama už miško plotą, ne didesnę nei mažiausias nustatytas ankstesniais metais (kurie skaičiuojami nuo miško įveisimo metų) tiesioginių išmokų paraiškoje deklaruotas plotas. Pakeitimu pagerintos paramos gavimo sąlygos paramos gavėjams, mažinama administracinė našta. Taip pat atlikti kiti smulkesni pakeitimai.

8.3-4 veiklos srities „Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas“ įgyvendinimo taisyklės 2023 m. keistos keturis kartus. Pirmas keitimas atliktas 2023 m. balandžio 3 d., žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-208. Pakeitimas atliktas dėl galimo paramos sumos pakeitimo (padidinimo) tais pačiais metais pateiktoms paraiškoms, kada yra perskaičiuojami įkainiai. Atlikti kiti techniniai pakeitimai, susiję su kitų teisės aktų nuostatomis, ir trijų valstybės įmonių – VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro, VĮ Distancinių tyrimų ir geoinformatikos centro „GIS-Centras“ ir VĮ Valstybės žemės fondo reorganizavimo, ir jų funkcijų vykdymo perdavimo – VĮ Žemės ūkio duomenų centrui (ŽŪDC). Antras keitimas atliktas 2023 m. liepos 7 d., žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-452, pakeitimu padidinti kompensacinių išmokų dydžiai už stichinės nelaimės pažeisto miško atkūrimą. Trečias keitimas atliktas 2023 m. rugpjūčio 18 d., žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-553, pakeitimu sutrumpintas maksimalus projekto įgyvendinimo laikotarpis iki 2025 m. birželio 30 d. (anksčiau buvo 24 mėn. nuo sprendimo skirti paramą), dėl to, kad įgyvendinant paramos priemones, paramos lėšos turi būti išmokėtos iki 2025

m. gruodžio 31 d. Atsisakyta reikalavimo kartu su paramos paraiška pateikti finansavimo šaltinius pagrindžiančius dokumentus stichinės nelaimės pažeisto miško atkūrimo veiklai. Keitimu palengvinta administracinė našta pareiškėjams. Ketvirtas keitimas atliktas 2023 m. spalio 13 d., žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-666. Keitimas atliktas siekiant suvienodinti teisės aktų nuostatas, perkeliant naujas Projekto vykdytojo, pretenduojančio gauti paramą iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai, prekių, paslaugų ar darbų pirkimo taisyklių nuostatas dėl padidėjusios sumos iki kurios atlikti pirkimo procedūrų nereikia (kai prekių, paslaugų, pirkimo vertė nesiekia 70 000 Eur be pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM), ar darbų pirkimų vertė nesiekia 174 000 Eur be PVM).

8.5 veiklos srities „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ įgyvendinimo taisyklės 2023 m. keistos keturis kartus. Pirmas keitimas atliktas 2023 m. kovo 1 d., žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-114. Pakeitimas atliktas dėl galimo paramos sumos pakeitimo (padidrinimo) tais pačiais metais pateiktoms paraiškoms, kada yra perskaičiuojami įkainiai. Taip pat atlikti pakeitimai susiję su ŽŪDC įkūrimu (kaip ir 8.3-4 veiklos srities atveju). Patikslinta nuostata, dėl to, kas yra laikoma jaunuolynų ugdymo darbų atlikimo data. Antras įgyvendinimo taisyklių keitimas atliktas 2023 m. birželio 20 d., žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-404, pakeitimu padidintas kompensacinės išmokos dydis jaunuolynų ugdymui. Trečias keitimas atliktas 2023 m. rugpjūčio 14 d., žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-544, pakeitimu sutrumpintas maksimalus projekto įgyvendinimo laikotarpis iki 2025 m. birželio 30 d., dėl to, kad įgyvendinant paramos priemones, paramos lėšos turi būti išmokėtos iki 2025 m. gruodžio 31 d. Ketvirtas keitimas atliktas 2023 m. spalio 13 d., žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-663. Keitimas atliktas siekiant suvienodinti teisės aktų nuostatas, perkeliant naujas Projekto vykdytojo, pretenduojančio gauti paramą iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai, prekių, paslaugų ar darbų pirkimo taisyklių nuostatas (keitimas analogiškas kaip ir 8.3-4 veiklos srities atveju).

2023 m. atlikti du **8.6 veiklos srities** „Investicijos į miškininkystės technologijas“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimai (žemės ūkio ministro 2023 m. rugpjūčio 14 d. įsakymas Nr. 3D-545 ir žemės ūkio ministro 2023 m. spalio 13 d. įsakymas Nr. 3D-671). Pirmuoju keitimu atlikti patikslinimai, susiję su kitų teisės aktų pakeitimais (1. Žemės ūkio ministro 2022 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 3D-856 „Dėl žemės ūkio ministro 2014 m. lapkričio 27 d. įsakymo Nr. 3D-889 „Dėl galimai neteisėtų sąlygų gauti paramą nustatymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“, kuriuo Dirbtinai sukurtų sąlygų gauti paramą nustatymo metodika buvo išdėstyta nauja redakcija; 2. Žemės ūkio ministro 2023 m. sausio 11 d. įsakymu Nr. 3D-14 „Dėl žemės ūkio ministro 2014 m. liepos 28 d. įsakymo Nr. 3D-440 „Dėl ūkio subjektų, siekiančių pasinaudoti parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones, ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“, kuriuo Ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklės buvo išdėstytos nauja redakcija ir 3. Žemės ūkio ministro 2006 m. gruodžio 18 d. įsakymą Nr. 3D-491 „Dėl Ūkininko ūkio ir gyventojų, kurie neįregistravę ūkininko ūkio verčiasi individualia žemės ūkio veikla, veiklos buhalterinės apskaitos tvarkymo dvejetainė apskaitos sistema rekomendacijų patvirtinimo“, kuris pripažintas netekusiu galios, bei į 4. Žemės ūkio ministro 2022 m. balandžio 25 d. įsakymą Nr. 3D-280 „Dėl ūkininkų ir gyventojų, kurie neįregistravę ūkininko ūkio verčiasi individualia žemės ūkio veikla, veiklos finansinės apskaitos tvarkos nustatymo“, kuris įsigaliojo nuo 2023 m. sausio 1 d.). Antruoju keitimu patikslintos nuostatos, susijusios su naujai patvirtintu Pirkimo taisyklių teisės aktu. Siekiant suderinamumo su Pirkimo taisyklių nuostatomis, pateikta nuoroda į teisės akto nuostatas, susijusias su prekių, paslaugų ir darbų vertėmis, kuomet netaikomos Pirkimo taisyklių nuostatos, o pirkimai atliekami pagal mažiausią kainą nurodžiusį komercinį pasiūlymą ir šio pasiūlymo pagrindiniai techniniai parametrai įrašomi į paramos sutartį.

M10 priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ įgyvendinimo taisyklės 2023 m. buvo pakeistos 2 kartus (2023 m. balandžio 24 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-272 ir 2023 m. rugpjūčio 23 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-560). Pirmasis pakeitimas atliktas dėl galimo paramos sumos pakeitimo (padidrinimo) tais pačiais metais pateiktoms paraiškoms, kada yra perskaičiuojami įkainiai; dėl 2023 m. naujai prisiimtų įsipareigojimų trukmės (3 metai) pagal penkias priemones veiklas.⁴² Taip pat dėl naudojimo ir informavimo apie naudotas trąšas tvarkos bei atskirų priemonės veiklų

⁴² „Dirvožemio apsauga“, „Melioracijos griovių šlaitų priežiūra“, „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“, „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamojoje žemėje“, „Ražienų laukai per žiemą“

įgyvendinimo reikalavimų. Pirmuoju keitimu taip pat patikslintas taisyklių 3 priedas „Skirtingų gyvūnų vieneto atitikties sutartiniam gyvuliui lentelė“. Antruoju keitimu padidintos daugelio priemonės veiklų kompensacinės išmokos bei atlikti atskirų priemonės veiklų įgyvendinimo reikalavimų patikslinimai. Taip pat patikslintas taisyklių 1 priedas (pagrindinių reikalavimų ir sankcijų sąrašas) ir 5 priedas (tinkamų paramai gauti pagal veiklą „Dirvožemio apsauga“ augalų sąrašas.

M11 priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ įgyvendinimo taisyklės 2023 m. keistos du kartus. 2023 m. balandžio 17 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-260 priemonės įgyvendinimo taisyklės išdėstytos nauja redakcija. 2023 m. rugpjūčio 23 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-559 padidintos kompensacinės išmokos.

M12 priemonės „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ įgyvendinimo taisyklės 2023 m. keistos du kartus. 2023 m. balandžio 12 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-245 priemonės įgyvendinimo taisyklės išdėstytos nauja redakcija. 2023 m. liepos 24 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-478 padidintos kompensacinės išmokos ir patikslintos nuostatos, susijusios su organinių ir mineralinių trąšų bei augalų apsaugos produktų naudojimo ir informavimo apie naudojimą tvarka.

M13 priemonės „Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ įgyvendinimo taisyklės 2023 m. žemės ūkio ministro įsakymais keistos tris kartus. 2023 m. balandžio 12 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-243 priemonės taisyklės išdėstytos nauja redakcija. 2023 m. gegužės 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-303 ir 2023 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. 3D-364 atlikti tikslinamojo pobūdžio keitimai.

M16 priemonės 16.1 veiklos srities „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ įgyvendinimą reglamentuoja EIP veiklos grupių steigimo, jų projektų galimybių studijų rengimo ir vertinimo taisyklės bei veiklos srities „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ įgyvendinimo taisyklės. Europos inovacijų partnerystės veiklos grupių steigimo, jų projektų galimybių studijų rengimo ir vertinimo taisyklės, taikomos nuo 2021 metų, buvo keistos 2023 m. birželio 17 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-392. Keitimu patikslinta nuostata dėl konsultavimo institucijos ir konsultantų, arba fizinių ir juridinių asmenų, teikiančių konsultavimo paslaugas ir dalyvaujančių EIP veiklos grupėse keliamų kvalifikacijos reikalavimų. Veiklos srities „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ įgyvendinimo taisyklės 2023 m. taip pat buvo keistos vieną kartą (2023 m. lapkričio 17 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-750). Keitimu siekiant suvienodinti teisės aktų nuostatas, perkeltos naujų Projekto vykdytojo, pretenduojančio gauti paramą iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai, prekių, paslaugų ar darbų pirkimo taisyklių nuostatos.

16.3 veiklos srities „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ supaprastintųjų įgyvendinimo taisyklių (patvirtintų 2019 m. liepos 9 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-414) pakeitimai atlikti 2023 m. vasario 1 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-52 ir 2023 m. spalio 23 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-694. Pirmas keitimas atliktas dėl pasikeitusių ekonominio gyvybingumo taisyklių ir joje numatytų naujų rodiklių taikymo. Antras keitimas atliktas siekiant suvienodinti teisės aktų nuostatas, perkeltas naujas Projekto vykdytojo, pretenduojančio gauti paramą iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai, prekių, paslaugų ar darbų pirkimo taisyklių nuostatas.

16.4 veiklos srities „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ įgyvendinimo taisyklės, taikomos nuo 2021 m. 2023 m. keistos tris kartus. Pirmas keitimas, patvirtintas 2023 m. vasario 1 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-55, atliktas dėl pasikeitusių ekonominio gyvybingumo taisyklių ir joje numatytų naujų rodiklių taikymo. Antruoju keitimu, patvirtintu 2023 m. balandžio 28 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-289, buvo tikslinami kai kurie įgyvendinimo taisyklių punktai, siekiant aiškumo, skaidrumo būsimiems pareiškėjams, taip pat siekiant užtikrinti, kad didelės apimties trumpų tiekimo grandinių projektų, kuriais kuriami logistikos centrai, pareiškėjai turėtų neabejotiną patirti vystant trumpas teikimo grandines arba bendradarbiavimo ir teikimo sutarčių valdymo patirtį (Taisyklių 21.15 papunktyje nustatomi konkretūs reikalavimai pareiškėjo patirčiai). Taip pat atsižvelgiant į tai, kad trumpų grandinių projektai yra susiję ne vien su žemės ūkio

produktų gamyba, perdirbimu, bet ir realizavimu, bei siekiant įsitikinti, kad pareiškėjas turi žinių ir pajėgumų ne tik gaminti ar perdirbti žemės ūkio produktus, bet ir juos realizuoti rinkoje, tikslinama Taisyklių 2 priedo IV skyriaus 6 lentelė, ją papildant informacija apie pareiškėjo ir partnerių iš veiklos gaunamas pardavimų pajamas. Taip pat siekiant efektyviau išnaudoti viešąsias paramos lėšas, atnaujinti fiksuotieji įkainiai. Trečiuoju keitimu, patvirtintu 2023 m. spalio 17 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-681, siekiant suvienodinti teisės aktų nuostatas, perkeltos naujų Projekto vykdytojo, pretenduojančio gauti paramą iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai, prekių, paslaugų ar darbų pirkimo taisyklių nuostatos.

M17 priemonės „Rizikos valdymas“ veiklos srities **„Pajamų stabilizavimo priemonės (žemės ūkio rizikos valdymo fondai)“** įgyvendinimo taisyklės 2023 m. kovo 2 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-123 buvo išdėstytos nauja redakcija. Be kitų pakeitimų taip pat padidintos kompensuojamosios sumos administracinėms įsikūrimo išlaidoms .

Įgyvendinant **M19 priemonės „LEADER programa“ 19.2 ir 19.4 veiklos sritis „Vietos plėtros strategijų atranka ir įgyvendinimas“** 2023 m. atlikti penki teisės aktų pakeitimai.

Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, atrankos taisyklės, patvirtintos 2015 m. gegužės 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-343, 2023 buvo keistos 2023 m. kovo 1 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-117. Keitimu patikslinta tvarka dėl kolegialaus valdymo organo sudėties keitimo.

Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklės, patvirtintos 2016 m. sausio 8 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-8, 2023 m. buvo keistos 2 kartus (2023 m. kovo 7 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-131 ir 2023 m. gruodžio 5 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-809). Keitimais patikslintos nuostatos, susijusios su VPS administravimo išlaidų tinkamumu bei numatyta galimybė virškontraktuoti iki 5 proc. vietos projektams skirtos paramos sumos.

Vietos projektų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklės, patvirtintos 2016 m. rugsėjo 21 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-544 2023 m. buvo keistos 2 kartus (2023 m. vasario 17 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-89 ir 2023 m. gegužės 11 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-317). Atliktais keitimais pakeistos nuostatos, susijusios su ekonominio gyvybingumo taisyklių pasikeitimu, vietos projektų įtraukimo į rezervą sąlygomis, lėšų virškontraktavimu. Taip pat atlikti kiti smulkesni keitimai.

2.1.2 Stebėsenos komiteto veiksmų analizė

Programos įgyvendinimo stebėsenos komiteto funkcijos ir pareigos yra apibrėžtos Europos parlamento ir Tarybos reglamentuose (ES) Nr. 1303/2013 ir Nr. 1305/2013, Europos Komisijos deleguotame reglamente (ES) Nr. 240/2014 dėl Europos struktūrinių ir investicinių fondų Europos partnerystės elgesio kodekso ir taip pat Programos administravimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. 3D-507.

Svarbiausia Stebėsenos komiteto funkcija – tikrinti Programos pažangą, veiklos rezultatus ir įgyvendinimo veiksmingumą. Stebėsenos komitetas nagrinėja visus klausimus, turinčius poveikį Programos įgyvendinimui, taip pat mažiausiai vieną kartą per metus komitetas apžvelgia įgyvendinimo pažangą siekiant Programos tikslų, prieš pateikiant Europos Komisijai tvirtina metines Programos įgyvendinimo ataskaitas, įvertina Programos ir jos vertinimo plano įgyvendinimo pažangą.

2023 metais surengti keturi Stebėsenos komiteto posėdžiai:

1. 2023 m. kovo 7 d. vykusio posėdžio metu buvo svarstyti klausimai ir priimti sprendimai, susiję su KPP finansavimo plano keitimo patikslinimu (dalį priemonių M08, M10 ir M11 lėšų

perskirstyti į priemonių M12 ir M13 2023 m. kvietimams) ir priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ atrankos kriterijų pakeitimu (numatyti naują atrankos kriterijų – balus skirti projektams, kuriuose investuojama į ankštinių ir baltyminių augalų perdirbimą; atsisakyti atrankos kriterijaus, kuriuo teikiami balai už įmonės dydį; atsisakyti atrankos kriterijaus, kuriuo teikiami balai už pirmą kartą pateiktą paraišką).

2. 2023 m. balandžio 13 d. posėdžio metu buvo svarstytas klausimas, susijęs su KPP finansavimo plano keitimo patikslinimu (padidinant Techninei pagalbai skiriamas lėšas, jas skiriant iš 6.4.1 veikloje atsiradusio likučio), tačiau sprendimas nepriimtas. Posėdyje taip pat svarstytas klausimas dėl priemonės M12 „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ kompensacinių išmokų dydžių pakeitimo. Šiam pakeitimui buvo pritarta.
3. 2023 m. balandžio 21 d. posėdžio metu pakartotinai svarstytas klausimas dėl KPP finansavimo plano lėšų perskirstymo – lėšų padidinimo Techninei pagalbai. Posėdžio metu pateiktam pasiūlymui pritarta.
4. 2023 m. birželio 16 d. posėdžio metu buvo pristatyta ir patvirtinta KPP įgyvendinimo 2014–2022 m. pažangos ataskaita. Taip pat buvo pristatyti tyrimo „Biologinės įvairovės poveikio rodiklio „Paukščių populiacija žemės ūkio naudmenose 2020–2022 metais“ nustatymas ir biologinės įvairovės kaitos vertinimas“ rezultatai.

Visi stebėsenos komiteto protokolai yra patalpinti internete: <https://zum.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/kaimo-pletra/lietuvos-kaimo-pletros-2014-2020-m-programa/stebesena-ir-vertinimas-1>

2.2 PROGRAMOS KOKYBĖS IR EFEKTYVUMO UŽTIKRINIMO PRIEMONĖS

2014–2023 m. įgyvendinant Programą buvo taikomas supaprastintų išlaidų apmokėjimas. Išmokėtų lėšų suma, kuriai buvo pritaikytas šis būdas, siekė kiek daugiau nei 1 222 mln. Eur, t. y. beveik 43 proc. visos Programos įgyvendinimui skirtos paramos. Lyginant su 2022 m., ši suma išaugo kiek daugiau nei 51,4 mln. Eur.

66 lentelė. Supaprastintas išlaidų apmokėjimas 2014–2023 m.

Supaprastintas išlaidų apmokėjimas (SIA) ⁴³			
	Pagal Programą skirta suma, iš viso [EŽŪFKP], Eur	Lėšų dalis, kurioms planuojama supaprastintą apmokėjimo būdą taikyti 2014–2023 m., Eur	Išmokėtų lėšų dalis, kurioms pritaikytas supaprastintas išlaidų apmokėjimo būdas 2014–2023 m. (kumuliatyvūs duomenys) [EŽŪFKP], Eur
Iš viso	2 846 568 771,5 [2 097 769 297,0]	[bus apskaičiuota automatiškai SFC pagal Programos duomenis]	1 222 287 335,20 [886 417 664,47]

67 lentelėje pateikti duomenys apie investicinių priemonių paraiškas ir mokėjimo prašymus bei plotinių priemonių paraiškas. 2023 m. ir toliau augo elektroniniu būdu valdomų paraiškų apimtys. 2014–2023 m. elektroniniu būdu buvo pateikta 29 320 paraiškų investicinėms priemonėms, o paraiškose prašomos paramos suma siekė kiek daugiau nei 662 mln. Eur. Iki 2023 m. pabaigos elektroniniu būdu pateiktų paraiškų pagal investicines priemones skaičius išaugo 11 proc., lyginant su praeitais metais, o jose prašomos paramos suma – 33 proc.⁴⁴ Elektroniniu būdu buvo užpildyta 43 178 investicinių priemonių mokėjimo prašymai, kurių apimtys, lyginant su praėjusiais metais, išaugo beveik du kartus, o juose

⁴³ Pagal CPR straipsnį 67(5), supaprastinta sąnaudų apskaita yra skirta vieneto įkainių normomis grindžiamoms išmokoms, fiksuoto dydžio išmokoms, vienkartinėms išmokoms ir kitoms specifinėms pagal nurodyto straipsnio e dalį išmokoms, pavyzdžiui, verslo pradžia skirtai vienkartinėi išmokai, augintojų organizacijoms skirtoms fiksuoto dydžio išmokoms ir kitoms su plotu bei su gyvuliais susijusioms vieneto įkainių normomis grindžiamoms išmokoms.

⁴⁴ 2014–2022 m. elektroniniu būdu buvo pateiktos 26 407 paraiškos investicinėms priemonėms, o paraiškose prašomos paramos suma siekė 497,2 mln. Eur.

prašoma beveik 790 mln. Eur ir lyginant su praeitais metais apimtis išaugo 57 proc.⁴⁵ Nagrinėjant plotinių priemonių paraiškas, pastebėtina, kad jų skaičius 2014–2023 m. siekė 748 407 paraiškas, o jose prašomos paramos suma sudarė kiek daugiau nei 1 mlrd. Eur. Lyginant su 2014–2022 m., paraiškų apimtys išaugo 5 proc.⁴⁶

67 lentelė. Elektroninis paraiškų valdymas 2014–2022 m.

Elektroninis paraiškų valdymas		
Investicinės priemonės		
	Skaičius	Prašomos lėšos [EŽŪFKP lėšų dalis], Eur
Paraiškos	29 320	662 035 857 [562 730 102]
Mokėjimų prašymai	43 178	789 920 993 [671 432 844]
Plotinės priemonės		
Paraiškos	748 407	1 049 290 694 [771 463 498]

Remiantis NMA pateiktais duomenimis, vidutinis laikotarpis, per kurį paramos gavėjams atliekami mokėjimai, yra trumpesnis nei maksimaliai nustatytas ir siekė 25,54 dienos. Lyginant su praeitais metais vidutinis išmokėjimo laikotarpis šiek tiek pailgėjo (nuo 23,64 iki 25,54).

68 lentelė. Vidutiniai paramos gavimo terminai 2023 m.

Vidutiniai terminai, per kuriuos paramos gavėjai gauna mokėjimus	
[Dienos] Jei taikoma, VN terminas, per kurį paramos gavėjams turi būti atlikti mokėjimai	[Dienos] Vidutinis laikotarpis, per kurį paramos gavėjams atliekami mokėjimai
30	25,54

⁴⁵ 2014–2022 m. elektroniniu būdu buvo pateikta 22 670 mokėjimo prašymų investicinėms priemonėms, o juose prašomos paramos suma siekė beveik 502,4 mln. Eur.

⁴⁶ 2014–2022 m. elektroniniu būdu buvo pateikta 707 618 paraiškų pagal plotines priemones, o jose prašomos paramos suma sudarė beveik 868,6 mln. Eur

3 VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI VYKDANT TECHNINĖS PAGALBOS IR PROGRAMOS VIEŠINIMO REIKALAVIMUS

Siekiant užtikrinti veiksmingą ir efektyvų Programos rengimą, valdymą, įgyvendinimą, stebėseną, vertinimą, skundų nagrinėjimą, plačiosios visuomenės, įskaitant galimų ir esamų paramos gavėjų informavimą ir viešinimą apie Programos finansavimą, vaidmenį, strateginius sprendimus, paramos administravimo tvarką, geruosius pavyzdžius, pasiekimus žemės ūkyje, miškų ūkyje ir kaimo plėtroje bei paramos administravimo, jos panaudojimo skaidrumą ir viešumą, įgyvendinama Programos priemonė „Techninė pagalba“. Taip sudaromos sąlygos kokybiškiau įgyvendinti Programą bei stiprinti pastarosios poveikį Lietuvoje. 2014–2025 m. Techninei pagalbai skirtos paramos lėšos siekia kiek daugiau nei 94,2 mln. Eur. 2023 m. Techninei pagalbai buvo papildomai skirta 10 mln. Eur.

Parama Techninei pagalbai teikiama, įgyvendinant tris veiklos sritis: 1) Programos įgyvendinimas; 2) Programos informavimas ir viešinimas; 3) Lietuvos kaimo tinklas (toliau – Tinklas arba LKT).

2014–2023 m. buvo įgyvendinami 122 projektai, iš kurių 6 projektai yra tęstiniai. Pagal pirmąją veiklos sritį įgyvendinami 3 tęstiniai projektai (visų trijų galimų paramos gavėjų – ŽŪM, NMA ir ŽŪDC). Pagal antrąją veiklos sritį įgyvendinami 2 tęstiniai projektai (abiejų galimų paramos gavėjų – ŽŪM ir NMA). Pagal trečiąją veiklos sritį 1 tęstinį projektą įgyvendina Lietuvos kaimo tinklo sekretoriatas. 116 likusių projektų įgyvendinami LKT narių. Visiems šiems projektams 2014–2023 m. išmokėta 88,3 mln. Eur (tai sudarė beveik 94 proc. visų 2014–2025 m. laikotarpiu Techninei pagalbai numatytų lėšų), o išmokėta ir EK deklaruota beveik 59,6 mln. Eur (63 proc. visų 2014–2025 m. laikotarpiu Techninei pagalbai numatytų lėšų).

3.1.1 Programos įgyvendinimas

Finansinis įgyvendinimas. Pirmajai veiklos sričiai 2014–2023 m. skirtas finansavimas siekia kiek daugiau nei 79,4 mln. Eur. Siekdamas užtikrinti efektyvų Programos valdymą, įgyvendinimą ir priežiūrą, ŽŪM, NMA ir ŽŪDC įgyvendina po vieną projektą. ŽŪM ir NMA projektai pradėti įgyvendinti 2014 m. pabaigoje, o ŽŪDC projektas – nuo 2015 m. Minėtieji projektai yra tęstiniai. Pažymėtina, kad 2014–2023 m. pagal pirmąją veiklos sritį buvo išmokėta 75,1 mln. Eur, o tai sudarė beveik 95 proc. pagal 2014–2023 m. finansavimo planą pirmajai veiklos sričiai skirtos paramos sumos, EK deklaruota 49,6 mln. Eur paramos (62 proc. pagal 2014–2023 m. finansavimo planą pirmajai veiklos sričiai skirtos paramos sumos).

Įgyvendinami projektai. 2014 m. ŽŪM pradėjo įgyvendinti projektą „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos valdymas, priežiūra ir kontrolė“. Projekto tikslas – užtikrinti tinkamą ŽŪM, kaip vadovaujančiai institucijai pavestų funkcijų, t. y. Programos valdymas, stebėseną, vertinimas, kontrolė bei auditas, vykdymą. Kaip ir ankstesniais metais, įgyvendinant šį projektą 2023 m. ŽŪM, kaip Programos vadovaujančiajai institucijai priskirtų funkcijų vykdymui buvo samdomi valstybės tarnautojai ir darbuotojai (dirbę pagal darbo sutartis), kurie visą arba dalį darbo laiko skyrė darbui, susijusiam su Programos ir SP kaimo plėtros priemonių įgyvendinimu. Iš šio projekto lėšų apmokėtos darbuotojų, kurių visas ar dalis darbo laiko buvo skirtas funkcijoms, susijusioms su Programos ir SP kaimo plėtros priemonių įgyvendinimu, išlaikymo išlaidos. Siekiant stiprinti ŽŪM darbuotojų administracinius gebėjimus ir dalintis patirtimi su kitomis šalimis, įgyvendinančioms kaimo plėtros programas, ŽŪM darbuotojai dalyvavo gyvai arba el. priemonėmis organizuojamuose įvairiuose EK organizuojamuose komitetų, ekspertų grupių, darbo grupių posėdžiuose, seminaruose, konferencijose, mokymuose ir kituose renginiuose Lietuvoje bei užsienyje. Už projekto lėšas darbuotojai buvo aprūpinami kanceliarinėmis ir kitomis prekėmis, reikalingomis būtinam darbui užtikrinti. Taip pat organizuoti įvairūs su Programos ir SP kaimo plėtros priemonių įgyvendinimu susiję posėdžiai, susitikimai ir kiti renginiai.

2014 m. NMA pradėjo įgyvendinti projektą „Programos įgyvendinimas“. Projekto tikslas – efektyviai, kokybiškai ir skaidriai administruoti Programos priemones, vykdant NMA priskirtas funkcijas. 2023 m.

įgyvendinant projektą, NMA, kaip Programos Mokėjimo agentūrai, priskirtų funkcijų vykdymui buvo samdomi valstybės tarnautojai ir darbuotojai (dirbę pagal darbo sutartis), kurie skirdami visą arba dalį darbo laiko vertino pagal įgyvendinamas Programos priemones pateiktas paraiškas paramai gauti, mokėjimo prašymus, atliko įvairias patikras, administravo paramos lėšas bei jų išmokėjimą. Siekiant užtikrinti tinkamą paramos administravimą, NMA darbuotojai dalyvavo konferencijose, Europos Komisijos organizuojamuose komitetų posėdžiuose, darbo grupėse ir kituose pasitarimuose. Vykdamas šį projektą buvo naudojamos ekspertų ir konsultantų paslaugos, kurios apima projektų, paramos paraiškų, mokėjimo prašymų, per didelių paslaugų ir (arba) prekių kainų identifikavimo ir vertinimo bei kitas specifinių žinių reikalaujančias paslaugas. Taip pat buvo išgytos patikros vietoje atlikti būtinos paslaugos ir prekės. Padengtos ir patikrų vykdymui reikalingos transporto išlaidų paslaugos.

ŽŪDC projektas „Techninė pagalba 2014–2020 m. (Programos įgyvendinimas)“ pradėtas įgyvendinti 2015 m. Projekto tikslas – užtikrinti techninę pagalbą Programos įgyvendinimui. Iš pirmos veiklos srities lėšų 2023 m. buvo užtikrinamas sklandus paraiškų priėmimo informacinės sistemos ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registro administravimas, žemės ūkio valdos ekonominio dydžio, išreiškiamo ekonominio dydžio vienetais, apskaičiavimas ar perskaičiavimas bei produkcijos standartine verte išreikšto žemės ūkio valdos ekonominio dydžio apskaičiavimas ar perskaičiavimas. Šių funkcijų atlikimui buvo samdomi darbuotojai, kurių dalis darbo laiko buvo skiriama funkcijoms, susijusioms su Programos įgyvendinimu atlikti. Taip pat buvo apmokamos informacinių technologijų prekių ir paslaugų įsigijimo išlaidos VĮ Registrų centro duomenų teikimo paslaugų išlaidos.

Rodiklių pasiekimo lygis. 2023 m. bendras ŽŪM, NMA ir ŽŪDC darbuotojų, prisidedančių prie Programos administravimo, skaičius (sąlyginiu darbo vienetu (toliau – SDV)) siekė 393,71. Lyginant su 2022 m., darbuotojų, prisidedančių prie Programos administravimo padidėjo 28,33 SDV (ŽŪM SDV skaičius beveik nekito, NMA padidėjo, o ŽŪDC šiek tiek sumažėjo). 2023 m. šio rodiklio siektina reikšmė buvo pasiekta ir viršyta. 2023 m. iki rodiklio „Apmokytų darbuotojų (administruojančių Programą) skaičius per metus“ tikslo pasiekimo trūko vos 1 p. p. (tokią situaciją lėmė neįvykę planuoti mokymai). Per 2023 m. daugiausiai patikrų vietoje suorganizavo NMA – 13 167 (beveik 3 tūkst. daugiau nei 2022 m.), o ŽŪDC suorganizavo 7 562 (1,6 tūkst. daugiau nei 2022 m.). 2023 m. buvo atlikti 3 tyrimai, iš viso 2014–2023 m. buvo atlikta 40 studijų, tyrimų bei kitų vertinimų ir pasiekta 80 proc. siektinos reikšmės. 2023 m. buvo suorganizuoti 7 auditai, iš viso 2014–2023 m. buvo atlikta 113 auditų ir daugiau nei dvigubai viršytas siektinas tikslas.

Apibendrinus galima pastebėti, jog 2 iš 5 Programos įgyvendinimo veikloms vertinti skirtų rodiklių siekiamos reikšmės jau viršytos, dar 1 rodiklio dėl apmokytų darbuotojų skaičiaus per metus įgyvendinimo lygis siekia 99 proc. Būtina atkreipti dėmesį, kad vertinama šio rodiklio metinė reikšmė, o rodiklio pasiekimui reikšmės turėjo dvejį neįvykę mokymai dėl resursų trūkumo iš tiekėjų pusės. Suorganizuotų patikrų vietoje rodiklis taip pat yra metinis, didžiausia rodiklio reikšmė buvo pasiekta 2023 m. – 20,7 tūkst. patikrų ir sudarė 59 proc. siektinos reikšmės. Pastaraisiais metais stengiamasi mažinti patikrų vietoje skaičių į pagalbą pasitelkiant ALNSIS, bepilotės skraidyklės ir „NMA Agro“ programėlę, taip pat siekiama išvengti besidubliuojančių patikrų.⁴⁷ Atsižvelgiant į tai, patikrų vietoje rodiklio siektinos reikšmės pasiekimo lygis per visą laikotarpį neviršijo 59 proc. Stebint rodiklio, susijusio su atliktomis studijomis, tyrimais ir vertinimais, kitimo tendenciją, per metus yra atliekami 3–6 vertinimai, o nuo 2014 m. atlikta 40 vertinimų, todėl yra rizika, kad siektina šio rodiklio reikšmė nebus pasiekta pilna apimtimi, tačiau tikėtina, kad pasiekimo procentas bus aukštas.

⁴⁷NMA 2023 m. veiklos ataskaita: <https://nma.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2024/3/Nz6H9052GXU.pdf>; ŽŪDC 2023 m. veiklos ataskaita: <https://zudc.lt/wp-content/uploads/2024/04/2023-m.-ZUDC-veiklos-ataskaita-isoriniam-puslapiui-1.pdf>

69 lentelė. Veiklos srities „Programos įgyvendinimas“ rodiklių pasiekimas

Veiklos rodikliai	2023 m.			2014–2023 m.			Siekta reikšmė	Įgyvendinimo lygis, proc.
	ŽŪM	NMA	ŽŪDC	ŽŪM	NMA	ŽŪDC		
Programą administruojančių darbuotojų skaičius per metus (SDV)	43,39*	335*	15,32*	-	-	-	370	106%
Apmokytų darbuotojų (administruojančių Programą) skaičius per metus (vnt.)	31	152**	-	-	-	-	185	99%
Suorganizuotų patikrų vietoje skaičius per metus (vnt.)	0	13 167	7 562	-	-	-	35 000	59%
Studijų, tyrimų, vertinimų skaičius (vnt.)	3	0	-	33	7	-	50	80%
Suorganizuotų auditų skaičius (vnt.)	5	4	-	44	71	-	50	230%

* Į programą administruojančių darbuotojų skaičių yra įtraukiami darbuotojai, kurių darbo laikas, skiriamas darbui su KPP 2014–2020 m. programa yra 50 proc. ir daugiau. Tačiau šiame vertinime rodiklis yra apskaičiuojamas SDV, kas indikuoja mažesnę darbuotojų skaičių.

**Rodiklis nepasiektas dėl suplanuotų neįvykusių mokymų: "Statybų techninis reglamentavimas. Statybų darbų vertinimas, sąmatų, projektų sudarymo principai" ir Žemės ūkio technikos mokymai, skirti vertinti Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programos priemonių paraiškas, dėl resursų trūkumo iš tiekėjų pusės. Metų pabaigoje tiekėjai negalėjo pasiūlyti minėtų mokymų lektorių ir laiku apmokyti darbuotojų.

3.1.2 Programos informavimas ir viešinimas

Programos informavimo ir viešinimo veikla vykdoma vadovaujantis Programos viešinimo strategija, už strategijos įgyvendinimą atsakinga ŽŪM, kuri Programos informavimui ir viešinimui pasitelkia NMA ir LKT. Komunikacijos veiklas pastarasis vykdo remdamasis komunikacijos planu, kuris yra sudėtinė LKT veiksmų programos dalis. Tinklas taip pat papildo ŽŪM vykdomas informavimo ir viešinimo veiklas, numatytas Programos viešinimo strategijoje. Aktyvesnis LKT vaidmuo viešinant Programą yra viena iš svarbesnių 2014–2020 m. naujovių.

Programos viešinimo ir informavimo veiklomis siekiama skleisti informaciją apie kaimo plėtros procesus, paramos galimybes žemės ūkiui, miškų ūkiui ir kaimo plėtrai, kuo plačiau pristatant kaimo plėtros politikos strateginius sprendimus, paramos administravimo tvarką bei geruosius pavyzdžius. Taip pat siekiama informuoti plačiąją visuomenę apie Programos, finansuojamos EŽŪFKP ir nacionalinio biudžeto lėšomis, vaidmenį bei pasiekimus žemės ūkyje, miškų ūkyje ir kaimo plėtroje. Be to, įvairiomis viešinimo priemonėmis norima užtikrinti paramos administravimo veiklos ir jos panaudojimo skaidrumą.

2023 m. informavimo ir viešinimo plane buvo numatytos 9 informavimo priemonės, jų tikslinės grupės, įgyvendinimo terminai, reikalingos lėšos bei stebėsenos ir vertinimo rodikliai, skirti matuoti įgyvendinamų informavimo priemonių efektyvumą. Plane taip pat numatyta, kokias informavimo priemones vykdys ŽŪM, o kokias – NMA. ŽŪM ir NMA viešinimo veikloms priskirta skirtinga tematika, atsižvelgiant į kiekvienos institucijos funkcijas ES paramos kaimo plėtrai administravimo procese. Numatyta, kad ŽŪM vienas iš tikslų skleisti informaciją visuomenei ir formuoti objektyvią nuomonę apie Programą, šios tikslus ir teikiamas galimybes, pristatyti reikalavimus paramai gauti, taip pat teikti informaciją apie ES finansinį įnašą bei ES vaidmenį įgyvendinant Programą, apie paramos panaudojimo patirtį, paramos poveikį žemės, maisto ir miškų ūkiui bei kaimo plėtrai, šalies ekonominiams ir socialiniams vystymuisi. NMA priskirtos viešinimo temos yra susijusios su informacijos apie paraiškų priėmimą, vertinimą, paramos administravimo procedūras, išsipareigojimų vykdymą, paramos išmokėjimą teikimu.

Finansinis įgyvendinimas. Pagal 2014–2023 m. finansinį planą veiklos sričiai 2014–2023 m. skirtas finansavimas siekia kiek daugiau nei 10,1 mln. Eur. ŽŪM ir NMA, siekdamas užtikrinti efektyvų Programos viešinimą ir visuomenės informavimą apie paramą kaimo plėtrai ir jos teikiamas galimybes, administruojamų priemonių tikslus, turinį, tvarką, įgyvendinimo eigą bei pasiekimus, įgyvendina po vieną projektą. Kadangi šie projektai yra tęstiniai, 2023 m. naujos paraiškos nebuvo teikiamos, o tik patikslintos, pratęsiant projekto įgyvendinimo laikotarpį ir papildant 2023 m. lėšomis. Pažymėtina, jog 2014–2023 m. pagal antrąją veiklos sritį buvo išmokėta beveik 10 mln. Eur (o tai sudarė 99 proc. antrajai

veiklos sričiai pagal 2014–2023 m. finansavimo planą skirtos paramos sumos), EK deklaruota 7,2 mln. Eur paramos lėšų (71 proc. antrajai veiklos sričiai pagal 2014–2023 m. finansavimo planą skirtos paramos sumos).

Įgyvendinami projektai. 2015 m. ŽŪM pradėjo įgyvendinti projektą „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos informavimas ir viešinimas“. Projekto tikslas – pasitelkiant įvairius informavimo veiksmus, efektyviai skelbti informaciją apie kaimo plėtros procesus, paramos galimybes žemės ūkiui, miškų ūkiui ir kaimo plėtrai bei informuoti visuomenę apie Programos vaidmenį ir pasiekimus žemės ūkyje, miškų ūkyje ir kaimo plėtroje. Minėtų funkcijų vykdymui 2023 m. iš projekto lėšų buvo organizuojamas informacijos apie Programą ir SP kaimo plėtros priemonės viešinimas, pasitelkiant pagrindines žiniasklaidos priemones tokias kaip radijas, spauda ir internetiniai portalai.

2015 m. NMA pradėjo įgyvendinti projektą „Programos viešinimas ir informavimas“. Projekto tikslas – objektyvios, tikslios informacijos sklaidimas apie EŽŪFKP paramą kaimo plėtrai tikslinėms auditorijoms. Kaip ir ankstesniais metais, 2023 m. buvo naudojamos tokios komunikacijos priemonės kaip nacionalinėje spaudoje ir specializuotuose leidiniuose, interneto naujienų portaluose ir specializuotuose žemės ūkio sektoriaus naujienų portaluose publikuojami informaciniai straipsniai. Detaliau ŽŪM ir NMA viešinimo veiksmai aprašyti ataskaitos 3.1.2.1. poskyryje.

Rodiklių pasiekimo lygis. Per 2023 m. iš viso buvo surengta 18 mokymų ir kitų renginių, kuriuose dalyvavo 9 872 asmenys. Per visą 2014–2023 m. laikotarpį buvo suorganizuoti 573 renginiai – planuotas tikslas pasiektas ir viršytas. Renginiuose dalyvavo 47 184 asmenys – 189 proc. siekiamo tikslo. 2021–2023 m. stipriai išaugo organizuotų mokymų ir kitų renginių bei jų dalyvių skaičius, nes didelė dalis renginių vyko elektroninėje erdvėje, todėl jų organizavimui nepatirta lėšų (arba jų patirta reikšmingai mažiau), o tokie renginiai sulaukė didesnio dalyvių skaičiaus.

Per 2023 m. publikuotos informacijos kiekis iš viso sudarė 97,5 tūkst. cm². Per 2014–2023 m. buvo publikuotas kiek didesnis nei 3,5 mln. cm² informacijos kiekis, tai sudarė 197 proc. tikslo, taigi siekiama rodiklio reikšmė jau viršyta. Vykdytų viešinimo veiklų, pasitelkiant radiją, trukmė 2023 m. siekė 465 min., o tai sudarė beveik 8 val. Per 2014–2023 m. buvo transliuota 14 871,16 min. Kumuliatyvi šio rodiklio reikšmė rodo, jog pasiektas 105 proc. įgyvendinimo lygis.

Apibendrinant, visų keturių Programos viešinimo rodiklių siekiama reikšmė jau viršyta. Vertėtų pastebėti, jog šie 4 veiklos rodikliai neatspindi platesnės Programos viešinimo perspektyvos, tad norint įvertinti visapusišką informavimo apie Europos Sąjungos paramos programų įgyvendinimą į analizę ateinančiam programavimo laikotarpiui pagal pasirinktą strategiją prasminga įtraukti daugiau aktualijas atitinkančių rodiklių, pavyzdžiui, unikalių lankytojų NMA ir ŽŪM internetinėse svetainėse skaičius, svetainės peržiūrų skaičius, socialinių tinklų rodikliai (pasidalinimai, paskyros sekėjų skaičius, vartotojų paliktų teigiamų / neigiamų atsiliepimų santykis, publikuotų pranešimų skaičius).

70 lentelė. Veiklos srities „Programos informavimas ir viešinimas“ rodiklių pasiekimas

Veiklos rodikliai	2023 m.		2014–2023 m.		Siektina reikšmė	Įgyvendinimo lygis, proc.
	ŽŪM	NMA	ŽŪM	NMA		
Organizuotų seminarų, konferencijų, mokymų, kitų viešinimo ir informavimo renginių skaičius (vnt.)	0	18*	353	220	500	115%
Organizuotuose seminaruose, konferencijose, mokymuose, kituose viešinimo ir informavimo renginiuose dalyvavusių asmenų skaičius (vnt.)	0	9 872*	10 277	36 907	25 000	189%
Publikuojamos informacijos apie Programą kiekis (cm ²)	80 899,1	16 602,11	2 666 014,11	838 079,46	1 775 000	197%
Programos viešinimo per radiją, televiziją trukmė (min.)	465	0	7 250,4	7 620,76	14 200	105%

*Į renginių skaičių įeina 9 susitikimai (dauguma jų nuotoliniai, organizuoti neatlygintinai, todėl dalyvių skaičius nebuvo fiksuotas), 4 vaizdo transliacijos, kurių dalyvių skaičius apskaičiuotas pagal peržiūrų skaičių ir siekė 5 625 peržiūras bei 5 paraiškų pildymo instrukcijos – 4 247 peržiūros.

3.1.2.1 Veiksmai, kurių imtasi siekiant užtikrinti programos viešinimą

Vienas iš pagrindinių paramą gaunančių, ar dėl jos ketinančių kreiptis asmenų informacijos šaltinių – internetinė svetainė www.nma.lrv.lt – čia 2023 m. paskelbti 343 pranešimai. Dar vienas Programos informacijos šaltinis ŽŪM administruojama internetinė svetainė www.zum.lrv.lt. Šioje svetainėje skelbiama informacija apie Programą, jos priemones, administravimą, stebėseną ir vertinimą. 2023 m. nuolat buvo atnaujinama informacija apie Programos pakeitimus, aktualijas bei kitus einamojo laikotarpio įvykius.

Informacijos apie paramos teikimo sąlygas, pareiškėjams keliamus reikalavimus sklaida vyko ir kitose žiniasklaidos priemonėse: nacionaliniuose bei specializuotuose kaimo ir ūkininkavimo tematikos leidiniuose, naujienų portaluose, radijo stotyse. ŽŪM per 2023 m. specializuotuose leidiniuose paskelbė 41 straipsnį, regioniniuose leidiniuose – 36 straipsnius, vietiniuose laikraščiuose – 111. ŽŪM taip pat publikavo 152 straipsnius naujienų interneto portaluose bei 65 straipsnius specializuotuose interneto portaluose. NMA per 2023 m. nacionalinėje spaudoje paskelbė 11 straipsnių, specializuotuose leidiniuose – 4, naujienų ir specializuotuose portaluose – 60 straipsnių. ŽŪM regioninėse radijo stotyse ištransliavo 31 reportažą.

2023 m. buvo suorganizuotos 4 tiesioginės transliacijos – jose NMA atstovai pristatė reikalavimus pareiškėjams, planuojantiems pasinaudoti populiariausiomis paramos priemonėmis. 2023 m. pavasarį vykusioje tiesioginėje transliacijoje buvo pristatytos naujos SP intervencinių priemonių administravimo taisyklės, siekiant supažindinti klientus su pasikeitusiomis paramos administravimo procedūromis, naujais reikalavimais.

Siekiant pagelbėti ūkininkams, parengtas informacinis leidinys, skirtas tiesioginių išmokų bei su plotu susijusių SP priemonių 2023 m. aktualijoms. Leidinys platinamas ūkininkams per savivaldybių žemės ūkio padalinius ir seniūnijas. 2023 m. laikraštyje pateikti patarimai ūkininkams, į ką reikėtų atkreipti dėmesį, norint išvengti sankcijų, skaitytojai supažindinami su naujausiais taisyklių pakeitimais, paramos reikalavimais, gerosios ir blogosios praktikos pavyzdžiais, ūkio darbų kalendoriumi, teikiamų dokumentų terminais, patikrų grafiku bei kita aktualia informacija.

2023 m. NMA taip pat suorganizavo 9 diskusijas su socialiniais ir instituciniais partneriais. Aptartos įvairių sektorių, skirtingų veiklos sričių 2023 m. paramos aktualijos, diskutuota įvairiais klausimais, sudaryti veiksnių planai konkreitiems socialinių partnerių siūlymams išanalizuoti ir įgyvendinti. Vyko diskusijos su miškininkystės bitininkystės sektoriaus atstovais, vietos veiklos grupėmis, žemės ūkio bendrovių atstovais. Siekiant pateikti aktualiausia informaciją, atsakyti į klausimus, taip mažinant klaidų teikiamose paraiškose skaičių ir sankcijų taikymo riziką paramos gavėjams, buvo suorganizuoti 3 susitikimai su konsultavimo paslaugas teikiančių asociacijų atstovais. Artėjant žemės ūkio naudmenų ir pasėlių deklaravimo sezonui, NMA balandžio mėn. surengė konferenciją „Tiesioginių išmokų bei Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano su plotu ir gyvuliais susijusių priemonių aktualijos“, į kurią buvo pakviesti socialiniai partneriai, savivaldybių žemės ūkio skyrių atstovai ir seniūnijų darbuotojai. Jos metu buvo apžvelgtos NMA įdiegtos naujovės ir laukiantys nauji iššūkiai, pristatyti su plotu susijusių priemonių ir išmokų už gyvulius taisyklių pakeitimai, 2023 m. pasėlių deklaravimo naujovės, administravimo ir kontrolės pokyčiai, aptarti sankcijų ir skolų prevencijos veiksmai. 2023 m. rugsėjį buvo surengta antroji tokia konferencija, skirta pristatyti žemės ūkio naudmenų ir pasėlių deklaravimo rezultatus, pasidalinti išvalgomis dėl 2023 m. pateiktų paraiškų išmokoms už deklaruotus plotus bei gyvulius gauti ir planuojamų šių išmokų pokyčių, apžvelgti planuojamus mokėjimus pagal pateiktas paraiškas, apibendrinti ALNSIS rezultatus.

Pavasarių vykusios tradicinės „Ką pasėsi...2023“ parodos dalyviai buvo kviečiami aplankyti ŽŪM ir NMA standus ir sužinoti naudingos informacijos apie paramą žemės ūkiui ir kaimo plėtrai bei užduoti aktualius klausimus.

Programos viešinimui pasitelkiami ir socialiniai tinklai. „Facebook“ socialiniame tinkle ŽŪM ir NMA paskyroje nuolat skelbiama aktualiausia informacija apie paramą ir vykdomas veiklas. ŽŪM „Facebook“

puslapio sekėjų skaičius 2023 m. pabaigoje buvo 11,8 tūkst. sekėjų, NMA „Facebook“ sekėjų skaičius 2023 m. pabaigoje buvo daugiau kaip 21 tūkst. Siužetai ir informacija (vaizdo instrukcijos ir pan.) apie paramą skelbiami NMA ir ŽŪM paskyroje „YouTube“. 2023 m. NMA „YouTube“ paskyroje paskelbtas 171 vaizdo siužetas apie paramą, publikuojami robotų atsakymai į dažniausiai užduodamus klausimus, skelbiamos įvairios vaizdo instrukcijos, o nuo 2023 m. gegužės mėn. pradėta nauja rubrika „NMA radijas“, kuri kviečia klausytojus bet kuriuo metu jiems patogioje vietoje klausytis aktualią informaciją apie reikalavimus bei išsipareigojimus, paramos administravimo naujoves.

3.1.3 Lietuvos kaimo tinklas

3.1.3.1 Veiksmai, kurių imtasi kuriant nacionalinį kaimo tinklą (valdymo struktūra ir tinklo palaikymo skyrius)

Remiantis Programos nuostatomis, 2014–2020 m. laikotarpiu įgyvendinant ES Reglamento Nr. 1305/2013 54 straipsnį, Lietuvoje yra naudojama 2007–2013 m. finansiniu laikotarpiu sukurta Tinklo organizacinė struktūra, tęsiama Tinklo veikla, kaimo plėtros dalyvių ir kitų viešųjų juridinių asmenų narystė jame. Tinklo valdymo struktūrą sudaro: Tinklo nariai, Tinklo darbo grupės ir Sekretoriatas⁴⁸. 2023 m. lapkričio 21 d. buvo patvirtinta Lietuvos kaimo tinklo 2023-2027 m. veiksmų programa, kurioje kiek pakeista Tinklo organizacinė struktūra. Ją sudaro: Tinklo nariai, Tinklo sekretoriatas ir Tinklo patariamoji taryba⁴⁹. Šios veiksmų programos įgyvendinimas finansuojamas SP lėšomis.

Tinklo nariai. Narystė Tinkle yra atvira, savanoriška ir neatlygintina, grindžiama horizontaliu ir vertikaliu bendradarbiavimu, narių lygybe, jų reprezentatyviu atstovavimu. Siekiant užtikrinti 2007–2013 m. Programos laikotarpiu sukurtos Tinklo organizacinės struktūros ir Tinklo veiklos tęstinumą, 2015 m. Tinklo sekretoriato organizuotos elektroninės apklausos metu narystę Tinkle iš praeito laikotarpio pratęsė 330 narių. Nuo 2015 m. norą prisijungti išreiškė įvairios organizacijos. 2020 m. pabaigoje Tinklo narių skaičius siekė 366, tačiau 2021 m. kovo 9-31 d. vyko visuotinis LKT narystės ir kontaktinių duomenų naujinimas, kurio metu Tinklo nariai išreiškė savo nuomonę, ar jie nori tęsti narystę Tinkle. Atsižvelgiant į tai, kad tik prieš 6 metus buvo atlikti patikslinimai, susiję su LKT naryste (neskaitant naujų narių įtraukimo) LKT narystės ir kontaktinių duomenų atnaujinimu buvo siekiama suaktyvinti narystę taip pat buvo siekiama, kad LKT nariais liktų tik veikiančios organizacijos, norinčios aktyviai prisidėti prie KPP įgyvendinimo. Šio atnaujinimo rezultatas – 2021 m. balandžio 1 d. įsigaliojęs atnaujintas LKT narių sąrašas, kuriame buvo 236 nariai. 2024 m. kovo mėn. duomenimis, LKT sudaro 289 nariai.

Tinklo darbo grupės. Tinklo narių darbas vyksta teminėse darbo grupėse. Tinklo darbo grupės gali būti nuolatinės ir laikinosios. 2023 m. Tinkle veikė šios nuolatinės darbo grupės⁵⁰:

- 1) EIP-AGRI priežiūros komitetas;
- 2) Narystės Lietuvos kaimo tinkle nagrinėjimo darbo grupė;
- 3) Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos gerųjų projektų pavyzdžių atrankos darbo grupė.

Pagrindinė Tinklo darbo grupių veiklos forma – posėdžiai, kuriuos gali inicijuoti Ministerija, Sekretoriatas arba Tinklo darbo grupės nariai. Pagal poreikį Tinklo nariai, Sekretoriatas ir Stebėsenos komitetas gali inicijuoti nuolatinės ir laikinosios Tinklo darbo grupes tam tikrai užduočiai atlikti ar tam tikriems kaimo plėtros, Programos įgyvendinimo klausimams nagrinėti.

⁴⁸ Iki 2022 m. į Tinklo valdymo struktūrą įėjo LKT veiklos koordinavimo grupė, tačiau 2022 m. kovo 25 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-220 LKT veiklos koordinavimo grupė buvo panaikinta.

⁴⁹ Lietuvos kaimo tinklo 2023–2027 metų veiksmų programa: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/f490b22388ac11ee9ee3e4a7f62b7a26?jfwid=fhhu5mmk9>

⁵⁰ Šios trys nuolatinės darbo grupės nurodytos LKT 2016-2020 m veiksmų programoje, 2023 m. lapkričio 21 d. patvirtintoje LKT 2023-2027 m. veiksmų programoje numatytos dvi nuolatinės darbo grupės: 1. Narystės Lietuvos kaimo tinkle klausimų nagrinėjimo darbo grupė ir 2. Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos gerųjų projektų pavyzdžių atrankos darbo grupė.

2023 m. vyko 2 Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos gerųjų projektų pavyzdžių atrankos darbo grupės (toliau – Darbo grupė) posėdžiai (2023 m. liepos 3 d. ir 2023 m. liepos 10 d.). Darbo grupėje dalyvavo ŽŪM ir NMA atstovai, kurie, susipažinę su visais pateiktais projektais ir vadovaudamiesi nominacijų kriterijais, išrinko verčiausius ir, jų nuomone, labiausiai nusipelnčius projektus. Darbo grupės posėdžių metu iš 35 konkursui pateiktų gerųjų pavyzdžių projektų buvo atrinkta 15 projektų (po tris projektus kiekvienoje iš penkių kategorijų), kurių vykdytojai spalio 5 d. buvo apdovanoti Lietuvos kaimo tinklo sekretoriato organizuotame renginyje – „Ateities kaimo kūrėjai 2023“ (AKKA 2023).

Tinklo sekretoriatas. Tinklo sekretoriatas yra atsakingas už Tinklo veiksmų programos ir periodinių veiksmų planų rengimo ir įgyvendinimo koordinavimą, taip pat dalyvauja ir koordinuoja viešinimo veiklas, įskaitant ir viešinimą Tinklo internetinėje svetainėje. Tinklo sekretoriato funkcijas vykdo Vadovaujančios institucijos – Žemės ūkio ministerijos – Europos Sąjungos reikalų ir paramos politikos departamento Europos Sąjungos paramos programų stebėsenos ir vertinimo skyriaus paskirti konkretūs darbuotojai, atliekantys šią, padaliniui priskirtą, funkciją. Darbuotojų išlaikymas finansuojamas Programos Techninės pagalbos 1 veiklos srities projekto lėšomis.

3.1.3.2 Veiksmai, kurių imtasi įgyvendinant nacionalinio kaimo tinklo veiksmų planą ir dabartinė situacija

Lietuvos kaimo tinklo 2016–2020 m. veiksmų programa buvo patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2016 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. 3D-696. 2022 m. kovo 2 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-145 buvo atliktas programos pakeitimas, kuriuo pakeistos nuostatos, susijusios su tinklo nariais, panaikinta LKT veiklos koordinavimo grupė ir jos funkcijomis, partnerystės principo įgyvendinimu, Tinklo grupės sukūrimu ir kt.

Lietuvos kaimo tinklo 2016–2020 m. veiksmų programoje išskirtos devynios Tinklo veiklos:

- 1) Komunikacija apie kaimo plėtrą;
- 2) Projektų pavyzdžių pagal Programos prioritetus rinkimas;
- 3) VVG mokymas ir bendradarbiavimo tinkle organizavimas bei techninė pagalba teritoriniam ir tarptautiniam VVG bendradarbiavimui;
- 4) Informacijos apie kaimo plėtros procesus keitimosi ir sklaidos organizavimas;
- 5) Keitimasis Programos stebėsenos ir vertinimo rezultatais ir jų sklaida;
- 6) Parama inovacijoms ir EIP veiklos grupių organizavimui, informacijos apie EIP veiklą sklaidai;
- 7) Konsultantų bendradarbiavimo tinkle organizavimas;
- 8) Dalyvavimas įgyvendinant ES Baltijos jūros regiono strategijos politinę sritį „Bioekonomika“;
- 9) Dalyvavimas Europos kaimo plėtros tinklo (toliau – EKPT) ir kitų ES šalių nacionalinių kaimo tinklų veikloje.

Veiksmų programai įgyvendinti skirta 4,63 mln. Eur.

Kartu su Tinklo 2016–2020 m. veiksmų programa buvo parengtas Tinklo 2016–2020 m. komunikacijos planas, kurį įgyvendinant siekiama papildyti informavimo ir viešinimo apie Programos veiklas, vykdomas pagal Programos viešinimo strategiją, užtikrinti efektyvią komunikaciją su kaimo plėtros dalyviais.

Lietuvos kaimo tinklo 2023 m. veiksmų planas buvo patvirtintas 2023 m. kovo 23 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr.3D-177. Jame numatytos keturios 2023 m. Tinklo prioritetinės veiklos sritys:

1. Pasirengimas įgyvendinti pagal SP numatytas LKT veiklas.
2. Informacijos mainų tarp LKT narių skatinimas ir sąlygų šiems mainams vyksti sukūrimas.
3. Įvairesniems sektoriams atstovaujančių LKT narių aktyvumo, dalyvaujant LKT veiklose, skatinimas, LKT narystės patrauklumo didinimas.

4. Gerųjų KPP projektų pavyzdžių atranka ir viešinimas bei pasirengimas SP projektų pavyzdžių atrankos organizavimui.

2023 m. veiksmų plane taip pat buvo numatytos konkrečios įgyvendinimo priemonės 7 iš 9 Veiksmų programoje įtvirtintų veiklų. 2023 m. veiksmų plane nebuvo numatytos priemonės šioms veikloms: konsultantų bendradarbiavimo tinkle organizavimas (tačiau atkreiptinas dėmesys, kad 2 „LKT dirbtuvės“ renginiai buvo skirti į nepriklausomų žemės ūkio konsultantų aprašą įtrauktų konsultantų mokymams); dalyvavimas įgyvendinant ES Baltijos jūros regiono strategijos politinę sritį „Bioekonomika“) bei siektini šių veiklų rodikliai.

2014–2023 m. pagal 20.3 veiklos sritį „Lietuvos kaimo tinklas“ patvirtinta parama siekė beveik 3,1 mln. Eur, iš kurių kiek daugiau nei 0,7 mln. Eur patvirtinta Lietuvos kaimo tinklo sekretoriato įgyvendinamam projektui „Lietuvos kaimo tinklo veiksmų programos įgyvendinimas“, beveik 2,4 mln. Eur Lietuvos kaimo tinklo narių projektams, skirtiems renginių komunikacijos priemonėms įgyvendinti (parama iki 2023 m. pabaigos buvo patvirtinta 69 projektams) ir dar kiek daugiau nei 0,9 mln. Eur Lietuvos kaimo tinklo narių projektams, skirtiems elektroninės komunikacijos priemonėms įgyvendinti (parama iki 2023 m. pabaigos buvo patvirtinta 56 projektams). Išmokėta suma 2014–2023 m. siekė kiek daugiau nei 3,2 mln. Eur: 0,69 mln. Eur Lietuvos kaimo tinklo sekretoriato įgyvendinamam projektui, 1,66 mln. Eur 61 LKT narių įgyvendinamam projektui, skirtam renginių komunikacijos priemonėms įgyvendinti ir 0,87 mln. Eur 55 LKT narių įgyvendinamiems projektams, skirtiems elektroninės komunikacijos priemonėms įgyvendinti. Tačiau EK deklaruota paramos suma yra mažesnė už išmokėtą – ji pagal visą 20.3 veiklos sritį siekė 2,7 mln. Eur. Skirtumas tarp išmokėtos sumos ir EK deklaruotos sumos atsiranda dėl to, kad pagal projektus išmokami avansai nėra deklaruojami EK.

Įgyvendinant veiksmų planą 2023 m. LKT Sekretoriatas suorganizavo arba prisidėjo organizuojant 30 renginių. 23 iš jų buvo teminiai „LKT dirbtuvių“ formato renginiai. „LKT dirbtuvės“ – tai virtualių renginių ciklas, kurių metu bendrai diskusijai ir nuomonių apsikeitimui suburiami kaimo plėtros dalyviai, skatinamas efektyvesnis bendradarbiavimas ir visų suinteresuotų šalių išitraukimas į informacijos ir žinių sklaidos procesą. 2023 m. 12 „LKT dirbtuvių“ renginių buvo skirti SP intervencinių priemonių taisyklių ir susijusių teisės aktų projektų aptarimui, 1 – EIP veiklos grupių projektų rezultatų pristatymui, 2 – į nepriklausomų žemės ūkio konsultantų aprašą įtrauktų konsultantų mokymams, 1 – Trumpų maisto tiekimo grandinių SP intervencinės priemonės populiarinimui. Taip pat vyko 7 „LKT dirbtuvių“ renginiai, skirti kitoms aktualioms temoms aptarti (biologinės įvairovės ir šlapynių tvarkymo aspektų pristatymui, SP vertinimo plano pristatymui, metiniam LKT narių susitikimui ir kt.). LKT sekretoriatas taip pat organizavo arba prisidėjo organizuojant dar 6 renginius:

- Buvo prisidėta prie birželio 12-13 d. Vilniuje vykusio Žemės ūkio mokslinių tyrimų nuolatinio komiteto (angl. SCAR), nagrinėjančio Žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemos (angl. AKIS, liet. ŽŪŽIS) renginio veiklą;
- Rugsėjo 12-13 d. buvo suorganizuotas „Nordic-Baltic“ klasterio atstovų susitikimas Vilniuje. Susitikime dalyvavo daugiau nei 20 nacionalinių BŽŪP tinklų atstovų iš šešių klasteriui priklausančių šalių bei ES BŽŪP tinklo. Susitikime buvo apsikeista šalių gerąja patirtimi kuriant efektyvią ŽŪŽIS sistemą, taip pat aptariant kitas šalyse įgyvendinamas aktualias komunikacijos bei bendradarbiavimo veiklas;
- Spalio 25 d. buvo suorganizuotas išvažiuojamasis renginys, skirtas populiarinti Trumpų maisto tiekimo grandinių priemonę;
- Lapkričio 15 d. buvo suorganizuota konferencija, skirta biometano gamybos ir vartojimo Lietuvoje perspektyvoms ir aktualijoms aptarti;
- Lapkričio 22 d. buvo suorganizuotas metinis susitikimas su EK, skirtas aptarti KPP įgyvendinimo pažangą (angl. Annual Review Meeting);
- Gruodžio 15 d. buvo suorganizuota konferencija „LEADER strategijos. Pradžia“, skirta paminėti LEADER metodo taikymo Lietuvoje 20 metų jubiliejų

Atlikus sėkmingų 2014–2020 m. Kaimo plėtros programos projektų atranką, suorganizuotas renginys „Ateities kaimo kūrėjų apdovanojimai“. Ateities kaimo kūrėjų apdovanojimuose, atsižvelgiant į skirtingas KPP priemones, buvo išskirtos 5 nominacijos (t. y. „Pažangus ūkis“ už naujovių diegimą žemės ūkio srityje; „Pažangus verslas“ už inovacijų diegimą ne žemės ūkio verslo srityje; „Drauge su gamta“ už aplinkai draugiškų metodų taikymą žemės ūkio, miškininkystės ir kaimo plėtros srityse; „Gerovės kūrėjai“ už pažeidžiamų ir kitų tikslinių grupių įtrauktį skatinančių paslaugų kūrimą ir plėtrą; „Jaunimo iniciatyvos“ už jaunimo iniciatyvumą ir jo aktyvumo skatinimą) ir paskelbti jų I-III vietų nugalėtojai. 2023 m. toliau pildyta „Ateities kaimo kūrėjų apdovanojimus“ laimėjusių projektų informacinė bazė⁵¹ ir tokiu būdu sudaryta galimybė visuomenei susipažinti su geraisiais 2014–2020 m. Kaimo plėtros programos projektų pavyzdžiais.

2023 m. buvo išleista 12 periodinių naujienlaiškių „LKT žinios“, kuriuose pristatoma aktuali LKT nariams, taip pat potencialiems nariams ir kitoms suinteresuotoms šalims informacija, teisės aktų pakeitimai, ES lygmens tinklaveikos naujienos, informacija apie LKT paramos projektams skirtus paraiškų kvietimus ir kt.

LKT Sekretoriato atstovai periodiškai dalyvavo Europos sąjungos BŽŪP tinklo (angl. *EU CAP Network*) organizuotuose susitikimuose (renginiuose), kuriuose aptarti nacionaliniams BŽŪP tinklams keliami tikslai, jų veiklos sritys bei iššūkiai, su kuriais susiduria nacionaliniai BŽŪP tinklai naujuoju programiniu laikotarpiu visose ES šalyse. Taip pat nacionalinių BŽŪP tinklų vaidmuo prisidedant prie EIP veiklos grupių projektų rezultatų ir galimybių juose dalyvauti viešinimo, aktyvesnio ŽŪŽIS dalyvių įsitraukimo. Nagrinėti veiksmai ir priemonės, padėsiančios į nacionalinių BŽŪP tinklų veiklas aktyviai įtraukti pirmojo BŽŪP ramsčio atstovus ir kt. klausimai (2023 m. Sekretoriatas dalyvavo 5 tokiuose susitikimuose). LKT atstovai taip pat dalyvavo DG-AGRI ir EIP-AGRI organizuotame 1-ajame Europos Sąjungos BŽŪP tinklo seminare-dirbtuvėse, skirtame nacionalinių BŽŪP tinklų, Vadovaujančiųjų institucijų bei ŽŪŽIS kūrimą koordinuojančių institucijų atstovams aptarti tinklaveikos indėlį į inovacijų kūrimą ir plėtrą (angl. *EU CAP Network workshop „National networking for innovation“*).

LKT ir ŽŪM atstovai dalyvavo vykusioje "Agricultural and Rural Inspiration Awards (ARIA) 2023" apdovanojimų ceremonijoje, kurioje buvo pasveikinti ES finansuojami projektai, skatinantys žemės ūkio ir kaimo regionų įgūdžių vystymąsi, aplinkosauginės iniciatyvas, inovacijas bei ūkių konkurencingumo didinimą. Taip pat dalyvavo dar keliose kitose aktualiose tarptautinėse konferencijose/ forumuose. LKT Sekretoriato atstovai dalyvavo ir *Nordic-Baltic* regione veikiančių kaimo tinklų sekretoriatų atstovų nuotoliniuose susitikimuose (2023 m. Sekretoriatas dalyvavo 11 tokių susitikimų), kurių metu pasidalinta idėjomis ir patirtimis su regione veikiančių nacionalinių kaimo tinklų sekretoriatų kolegomis.

LKT nariai įgyvendina dviejų tipų projektus: projektus, kurie skirti renginių komunikacijos priemonėms įgyvendinti ir projektus, kurie skirti elektroninės komunikacijos priemonėms įgyvendinti.

2023 m. vyko 2 kvietimai teikti paramos paraiškas pagal renginių komunikacijos priemonę. Šių kvietimų metu buvo surinktos 53 projektų paraiškos, iš kurių buvo patvirtintos 32. 2023 m. buvo užbaigti įgyvendinti 9 ankstesniais metais pateikti ir patvirtinti renginių komunikacijos priemonės projektai. 2023 m. įgyvendinant LKT narių renginių komunikacijos priemones buvo suorganizuoti 188 teminiai renginiai, 39 renginiai „Atviras ūkis“, 39 KPP viešinimo akcijos. Nuo 2023 m. renginių komunikacijos priemonių įgyvendinimo taisyklėse buvo integruoti du esminiai pakeitimai: 1) buvo sudaryta galimybė paramos paraiškas teikti ir paramos lėšomis komunikacijos projektus įgyvendinti ne tik nacionaliniu lygiu veikiantiems LKT nariams ir 2) buvo sudaryta galimybė potencialiems projektų vykdytojams įgyvendinti tiek renginių komunikacijos, tiek elektroninės komunikacijos priemones teikiant tik vieną paramos paraišką pagal vienas įgyvendinimo taisykles. Remiantis NMA pateikta projektų statistika, 2023 m. vykusių 2 renginių komunikacijos priemonių paraiškų kvietimų metu, 18-oje iš 53-ųjų paraiškų, pareiškėjai nusimatė įgyvendinti renginių ir elektroninės komunikacijos priemones.

⁵¹ <https://www.kaimotinklas.lt/lt/gerieji-kpp-projektai/ateities-kaimo-kureju-apdovanojimai-akka-1>

2023 m. buvo užbaigti įgyvendinti 23 ankstesniais metais pateikti ir patvirtinti elektroninės komunikacijos priemonės projektai. 2023 m. įgyvendinant elektroninės komunikacijos projektus buvo sukurti 169 audiovizualinės produkcijos vienetai, 28 virtualūs turai ir išleisti 9 elektroniniai leidiniai. Nauja galimybė pareiškėjams pagal vienas komunikacijos priemonių taisyklės įgyvendinti ir renginių ir elektroninės komunikacijos priemones buvo patraukli (2022 m. vykusių 2 kvietimų metu gauta 14 paraiškų elektroninės komunikacijos priemonėms vykdyti, o 2023 m. 18 integruotų paraiškų buvo numatytos elektroninės komunikacijos veiklos).

4 FINANSINIŲ PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO PAŽANGOS VERTINIMAS

Atsižvelgiant į Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą, ex ante vertinimo (toliau – Ex-ante vertinimas) išvadas ir rekomendacijas, kurioms buvo pritarta 2020 m. rugsėjo 3 d. Programos Stebėsenos komitete, 2021 m. buvo pradėta įgyvendinti Pasidalytos rizikos paskolų priemonė (toliau – PRP finansinė priemonė), kurios tikslas – prisidedant prie Programos 4.1 veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ siekiamų tikslų, suteikti galimybę žemės ūkio veikla užsiimantiems subjektams gauti paskolų lengvatinėmis sąlygomis veiklos palaikymui ir (ar) plėtrai, įskaitant investicijas.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos nacionalinių plėtros įstaigų įstatymu ir Finansinių priemonių, įgyvendinamų Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos lėšomis, administravimo taisyklėmis, 2021 m. buvo įsteigtas fondų fondas „KPP finansinių priemonių fondas“ (toliau – KPP finansinių priemonių fondas) pasirašant trišalę finansavimo sutartį tarp Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos, Nacionalinės mokėjimo agentūros ir UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondo (toliau – ŽŪPGF). Šia sutartimi KPP finansinių priemonių fondo valdytoju (toliau – Fondo valdytojas), laikantis Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 38 straipsnio 4 dalies b punkto iii papunkčio nuostatų, buvo paskirtas ŽŪPGF, kuriam buvo pavesta įgyvendinti finansines priemones, nustatytas Ex-ante vertinime. Atsižvelgiant į 2023 m. įgyvendintą nacionalinių plėtros įstaigų konsolidavimo reformą, kurios metu ŽŪPGF buvo reorganizuotas ir prijungtas prie nacionalinės plėtros įstaigos uždarosios akcinės bendrovės „Investicijų ir verslo garantijos“ (toliau – INVEGA), 2023 m. balandžio 27 d. buvo pasirašytas finansavimo sutarties pakeitimas, kuriuo remiantis KPP finansinių priemonių fondas nuo susitarimo sudarymo yra įgyvendinamas ir valdomas INVEGOS.

Finansavimo sutartimi PRP finansinės priemonės įgyvendinimui skirta 16 mln. Eur Programos lėšų: tame skaičiuje 13,6 mln. Eur – EŽŪFKP lėšos ir 2,4 mln. Eur – Lietuvos biudžeto bendrojo finansavimo lėšos, iš jų lengvatinėms paskoloms teikti – 15,196 mln. Eur. Pagal PRP finansinę priemonę teikiamos iki 200 tūkst. Eur dydžio paskolos ne ilgesniam kaip 5 metų laikotarpiui, kurioms taikoma ne didesnė kaip 1,3 proc. metinė palūkanų norma. Paskolos gali būti naudojamos investicijoms ir apyvartiniam kapitalui, o jomis turi būti finansuojamos veiklos, kuriomis prisidedama prie Programos 4.1 priemonės veiklos „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ tikslų. Paskolos gali būti derinamos su subsidijomis, teikiamomis pagal minėtą Programos priemonę.

Finansinei priemonei įgyvendinti Fondo valdytojas atranka finansų tarpininkus, kurie turi išskolinti lėšas galutiniams naudos gavėjams pagal sutartyje su Fondo valdytoju nustatytas sąlygas ir terminus. Pirmoji finansų tarpininkų atranka dėl paskolų teikimo pagal PRP finansinę priemonę buvo paskelbta 2021 m. liepos 20 d. Pagal šį kvietimą paskoloms teikti skirta 7,598 mln. Eur Programos lėšų. 2021 m. spalio 15 d. Fondo valdytojas pasirašė PRP finansinės priemonės įgyvendinimo sutartį su UAB „Medicinos bankas“⁵² (toliau – Finansų tarpininkas), kuris pasiūlė prie kiekvienos išduodamos paskolos prisidėti 50 proc. savo lėšų dalimi, todėl apjungus Programos ir Finansų tarpininko lėšas sudaryta galimybė suteikti paskolų už 15,196 mln. Eur sumą. Paskolos galutiniams naudos gavėjams pagal sutartį su UAB „Medicinos bankas“ buvo išduodamos iki 2023 m. spalio 14 d.

2023 m. atrinktas Finansų tarpininkas su galutiniais naudos gavėjais pasirašė 38 paskolų sutartis, o per visą PRP finansinės priemonės įgyvendinimo laikotarpį – 64. Bendra suteiktų paskolų suma sudaro 6,065 mln. Eur, šioje sumoje 3,037 mln. Eur – KPP finansinės priemonės lėšų. Nuo PRP finansinės priemonės įgyvendinimo pradžios iki 2023 m. gruodžio 31 d. paskolų gavėjai Finansų tarpininkui už paskolas grąžino 701,7 tūkst. Eur, šioje sumoje – 350,8 tūkst. Eur PRP finansinės priemonės lėšų. Iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos į Fondą grįžusių lėšų suma sudaro 192,67 tūkst. Eur.

⁵² 2024-02-01 UAB „Medicinos bankas“ pervadintas į UAB „Urbo bankas“.

Pasibaigus PRP finansinės priemonės įgyvendinimo sutarčiai su UAB „Medicinos bankas“, 2023 m. IV ketvirtį Fondo valdytojas rengėsi tęstinei finansų tarpininkų atrankai. Tęstinio kvietimo finansų tarpininkams teikti prašymus dėl tolimesnio KPP finansinės priemonės įgyvendinimo sąlygos buvo patvirtintos 2023 m. IV ketvirčio pabaigoje. Iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos nauji finansų tarpininkai nebuvo atrinkti.

Pagal PRP finansinės priemonės sąlygas Fondo valdytojui ir Finansų tarpininkui yra mokami valdymo mokesčiai: bazinis valdymo mokestis, kuris priklauso nuo paskolų teikimui skirtos sumos, ir valdymo mokestis, susijęs su veiklos rezultatais, t. y. priklausantis nuo galutiniams naudos gavėjams išskolintų PRP finansinės priemonės lėšų sumos. Nuo PRP priemonės įgyvendinimo pradžios iki 2023 m. gruodžio 31 d. Fondo valdytojui sumokėta valdymo mokesčio suma yra 158,36 tūkst. Eur, šioje sumoje bazinis valdymo mokestis sudaro 138,98 tūkst. Eur, o valdymo mokestis grįstas veiklos rezultatais – 19,38 tūkst. Eur. Per tą patį laikotarpį Finansų tarpininkui sumokėtas valdymo mokestis sudarė 22,09 tūkst. Eur, šioje sumoje bazinis valdymo mokestis – 16,25 tūkst. Eur, o valdymo mokestis grįstas veiklos rezultatais – 5,85 tūkst. Eur.

PRP finansinės priemonės įgyvendinimo stebėsenai yra nustatyti Programos stebėsenos rodikliai ir specialūs finansinės priemonės rodikliai. Planuojamos ir pasiektos rodiklių reikšmės pateiktos žemiau esančioje lentelėje. Išsamesni finansiniai duomenys apie PRP finansinės priemonės įgyvendinimą pateikti stebėsenos lentelėse 2 priede.

71 lentelė. Finansinės priemonės stebėsenos rodikliai

Rodiklis	Planuojamos pasiekti rodiklio reikšmės	Iki 2023 m. gruodžio 31 d. pasiektos rodiklio reikšmės
Programos lygmens stebėsenos rodikliai		
Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į restruktūrizavimą ar modernizavimą, skaičius (2A tikslinė sritis)	100	64
Bendrosios viešosios išlaidos, Eur	16 000 000	3 213 128
Papildomi finansinės priemonės rodikliai		
Pritrauktos privačios (Finansų tarpininko) lėšos paskolų teikimui, Eur	Ne mažiau kaip 5 000 000	3 032 678
Pritrauktų privačių (Finansų tarpininko) lėšų dalis bendrose lėšose paskolų teikimui, proc.	Ne mažiau kaip 25 proc.	50 proc.
Sverto rodiklis EŽŪFKP lėšoms ⁵³	1,6	2,22

Nors 2023 m. PRP finansinės priemonės įgyvendinimas buvo spartesnis ir buvo suteikta paskolų daugiau nei 2022 m., tačiau pažanga nėra pakankama. Lėtesnį PRP finansinės priemonės įgyvendinimą ir mažesnes skolinimo apimtis, lyginant su Ex-ante vertinime nustatytu lėšų poreikiu rinkoje, galima paaiškinti pasirinktu PRP finansinės priemonės įgyvendinimo modeliu – kvietimai teikti paraiškas paskoloms iki 2023 m. II pusmečio buvo susieti su kvietimais teikti paraiškas subsidijoms, todėl potencialūs paramos gavėjai, visų pirma, tikėjosi savo projektams gauti subsidiją. Lėtesnį priemonės įgyvendinimą 2023 m. pabaigoje lėmė ir tai, kad šių metų II pusmetį įvyko nacionalinių plėtros įstaigų konsolidacija, todėl Fondo valdytojo lygiu keitėsi už finansinių priemonių žemės ūkyje įgyvendinimą atsakingi darbuotojai, be to, prasidėjo finansinių priemonių, finansuojamų naujo programinio laikotarpio lėšomis, planavimas ir įgyvendinimas, pareikalavęs papildomų resursų ir tuo pačiu pristabdęs PRP finansinės priemonės II etapo įgyvendinimą.

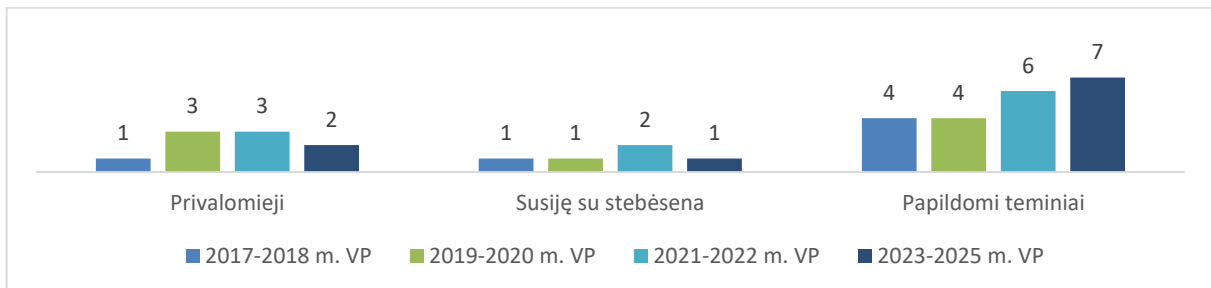
⁵³ Remiantis 2019 m. EK metodinėmis gairėmis „Guidance for Member States on Article 46 - reporting on financial instruments and on Article 37(2)(c) - leverage effect“ sverto rodiklis apskaičiuotas, galutiniams naudos gavėjams skirtą viešojo ir privataus finansavimo lėšų sumą padalinus iš ES lėšų, skirtų finansinei priemonei įgyvendinti (įtraukiant lėšas skirtas valdymo mokesčiams).

5 PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO VERTINIMO VEIKLŲ PLANO PERŽIŪRA

Programos įgyvendinimo vertinimai planuojami detaliuosiuose vertinimo planuose. Iki 2023 m. pabaigos buvo parengti keturi detalieji vertinimo planai: 2017–2018 m., 2019–2020 m., 2021–2022 m. ir 2023–2025 m. Detaliuosiuose vertinimo planuose nurodomi tęstiniai (vykdomi) vertinimai bei planuojami vertinimai ir tyrimai. Planuojami vertinimai ir tyrimai skirstomi į tris kategorijas: privalomuosius vertinimus, vertinimus ir tyrimus, susijusius su stebėseną, ir papildomus teminius vertinimus ir tyrimus.

Paskutinis 2023–2025 m. vertinimo planas buvo patvirtintas 2023 m. kovo 8 d. (žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-43), kuris 2023 m. gruodžio 5 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-810 išdėstytas nauja redakcija. Jame suplanuoti 2 tęstiniai vertinimai, kurie iki 2023 m. pabaigos buvo atlikti. 2 privalomieji vertinimai, iš kurių vienas⁵⁴ yra atliekamas bei 7 teminiai vertinimai ir tyrimai. Detaliuosiuose vertinimo planuose suplanuotų vertinimų palyginimas pateiktas paveiksle žemiau.

7 paveikslas. Programos detaliųjų vertinimo planų palyginimas: suplanuotų vertinimų skaičius

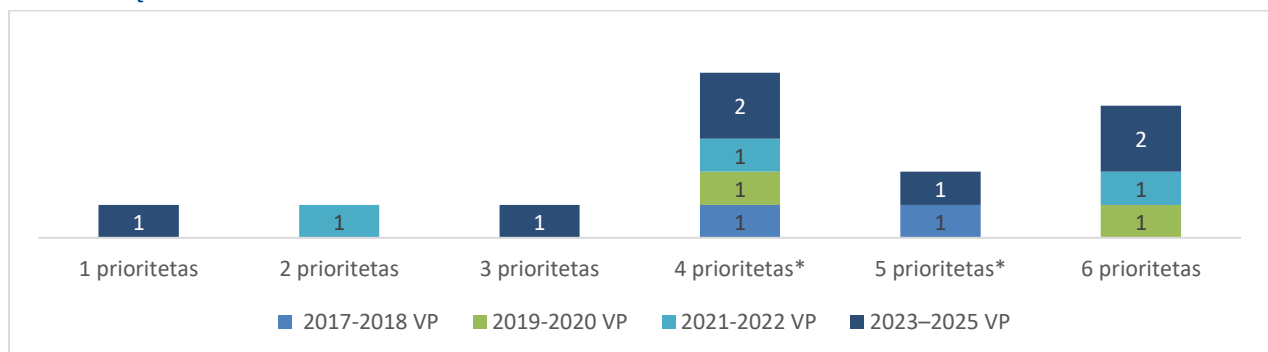

Šaltinis. Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos detalieji vertinimo planai

2023–2025 m. vertinimo plane kaip ir ankstesniais metais dominuoja (7 iš 9 suplanuotų vertinimų) teminiai vertinimai, susiję su socialiniais, ekonominiais ir aplinkosauginiais Programos įgyvendinimo aspektais. Numatyti 3 teminiai vertinimai, kurie susiję su konkrečių Programos prioritetų įgyvendinimu (1 prioritetu, 3 prioritetu ir 4-5 prioritetais). Taip pat numatyti 2 vertinimai, susiję su LEADER ir sumanių kaimų iniciatyvomis, 1 horizontalus vertinimas, susijęs su informavimo ir viešinimo apie Programą veiksmais. Dar vienas tyrimas skirtas biologinės įvairovės poveikio rodiklio „Agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijų indikatorius“ kaitos 2024–2026 metais nustatymui.

Pastebėtina, kad atlikti ir (arba) suplanuoti vertinimai apima visus ES kaimo plėtros prioritetus, (žr. paveikslą žemiau). Daugiausiai suplanuotų ir (arba) atliktų vertinimų yra susiję su 4-uoju prioritetu.

8 paveikslas. Programos detaliųjų vertinimo planuose suplanuotų ir/arba įvykdytų teminių vertinimų skaičius

⁵⁴ Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos įgyvendinimo 2014–2023 metais vertinimas atliekamas 2024 m. Detaliajame plane 2.1.1 eilutėje numatytą vertinimą sudaro trys atskiri vertinimai (už trejus metus).

* Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos poveikio gamtinei aplinkai, efektyviam išteklių naudojimui ir klimato kaitai vertinimas paveiksle nurodomas dukart: prie 4 ir 5 prioriteto.

Šaltinis. Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos detalieji vertinimo planai

Atsižvelgiant į metinėse Programos įgyvendinimo ataskaitose pateiktus pastebėjimus, atliekant suplanuotą 3-ojo prioriteto vertinimą rekomenduojama didesnę dėmesį skirti priemonės M03 „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ įgyvendinimo analizei. Nors ši priemonė nebus įgyvendinama SP, tačiau įgyvendinant šią priemonę buvo susidurta su sunkumais, priemonė sulaukė mažesnio galimų pareiškėjų dėmesio nei buvo tikėtasi, priemonei skirtas finansavimas Programos įgyvendinimo eigoje buvo sumažintas, todėl būtų aktualu išanalizuoti, kokios priežastys lėmė tokią situaciją. Įžvalgos būtų naudingos, jei ateityje būtų planuojamos panašios intervencijos. Taip pat atsižvelgiant į sumažėjusį pareiškėjų susidomėjimą 16.4 veiklos sritimi „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ rekomenduojama detaliau išnagrinėti ir įvertinti priežastis, lėmusias tokią situaciją. Kadangi ši priemonė bus įgyvendinama ir pagal SP, todėl identifikuoti priemonės populiarumo sumažėjimo priežastis itin svarbu siekiant, kad priemonė būtų įgyvendinama sėkmingai.

Suplanuotas 1-ojo prioriteto vertinimas taip pat yra itin svarbus atsižvelgiant į tai, kad įgyvendinant šį prioritetą tikslo rodiklio, susijusio su mokymų dalyvių skaičiumi, pasiekimas yra ribotas. Viena iš riboto rodiklio pasiekimo lygio priežasčių yra ta, kad ūkininkai dažnai rinkdavosi dviejų dienų mokymus. Atlikus teminius vertinimus⁵⁵ pastebėta, kad mokymai ne visada atitiko esamus ūkininkų poreikius – mokymai buvo teoriniai, trūko praktinių užsiėmimų, po kurių ūkininkams būtų lengviau pritaikyti įgytas žinias savo ūkyje. Pastebima, kad mokymų temos buvo daugiau bendresnės, o ne konkrečios, susijusios su ūkininkams aktualiomis problemomis. 1-ojo prioriteto priemonių vertinimas leistų nustatyti detalias priežastis, dėl kurių mokymai sulaukė mažesnio dalyvių skaičiaus nei buvo tikėtasi, taip pat įvertinti, ar mokymai atitiko tikslinių grupių poreikius.

2023–2025 m. vertinimo plane daugelis suplanuotų vertinimų, išskyrus „LEADER programa“ ir bandomųjų sumanių kaimų projektų vertinimus, yra orientuoti į prioritetų vertinimą, o tai reiškia analizuojamas didesnis priemonių/ veiklos sričių skaičius, tačiau ne pilna apimtimi, o kiek tai prisideda prie konkretaus prioriteto. Ateityje tikslinga inicijuoti daugiau konkrečioms intervencijoms (pavyzdžiui, parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui, parama smulkiems ūkiams) skirtų kontrafaktinių poveikio vertinimų (kartu sprendžiant mikro lygmens ŪADT duomenų prieinamumo ir susiejimo su NMA duomenimis klausimą) ar konkrečioms priemonėms (pavyzdžiui, „Parama trumpoms tiekimo grandinėms“, „Savitarpio pagalbos fondai“), kurių įgyvendinimui kyla sunkumų ar pastebimas sumažėjęs/ mažas pareiškėjų susidomėjimas. Atskirų Programos priemonių ar veiklos sričių lygiu atliekami teminiai vertinimai sudarytų galimybes vertinimų rezultatus plačiau naudoti ne tik atsiskaitymui, bet ir intervencijų turinio bei įgyvendinimo tobulinimui.

Išlieka aktuali ankstesnėje vertinimo ataskaitoje teikta rekomendacija naujam 2023–2027 m. laikotarpiui. Siūloma atlikti horizontalų vertinimą, kurio metu būtų įvertintas naudojamų rodiklių rinkinio pakankamumas BŽŪP tikslų pasiekimui matuoti. Jo metu galėtų būti nustatytas strateginių tikslų nacionalinių programavimo dokumentų (NPP, plėtros programų ir pan.) ir ES lygiu (pavyzdžiui, strategija „Nuo ūkio iki stalo“, 2030 m. ES biologinės įvairovės strategija, „Ilgalaikė kaimo vietovių vizija“) įgyvendinimui stebėti aktualių rodiklių sąrašas ir jų suderinamumas su kaimo plėtros priemonių stebėsenai planuojamų naudoti informacinėse sistemose (duomenų bazėse) saugomos informacijos rinkiniais. Atsižvelgiant į tai, kad 2023–2027 m. SP apims ne tik kaimo plėtrą, bet ir BŽŪP I ramsčio intervencijas, taip pat būtų naudinga nustatyti galimus iššūkius, kilsiančius vykdant konsoliduotą SP įgyvendinimo stebėseną, ir galimus jų sprendimo būdus, siekiant mažinti stebėseną vykdančių institucijų administracinę naštą.

⁵⁵ Smart Continent (2021), Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos įtaka ekologiniam ūkininkavimui. Galutinė ataskaita:

https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Veiklos_sritys/Kaimo_pletra/Lietuvos_kaimo_pletros_2014%E2%80%932020m._programa/Steb%C4%97sena%20ir%20vertinimas/Tyrimai%20ir%20vertinimai/2021/KPP%20itaka%20ekologiniam%20ukininkavimui_2021.pdf

6 IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Atlikus KPP įgyvendinimo 2014–2023 metais pažangos analizę ir atsižvelgiant į tai, kad Programos įgyvendinimas eina į pabaigą, lentelėje pateikiamos išvados ir pasiūlymai dėl tolimesnio Programos ir atskirų priemonių įgyvendinimo bei jų pažangos stebėsenos ir vertinimo. Atkreiptinas dėmesys, kad 2024 m. balandžio 17 d. EK sprendimu C(2024)2638 buvo patvirtintas Programos keitimas, kuriuo atlikti Programos finansinio plano pakeitimai perskirstant lėšas iš priemonių/ veiklos sričių, kurių, kaip nustatyta ir šioje vertinimo ataskaitoje, įgyvendinimo lygis yra žemesnis ir yra pagrįsta rizika nepanaudoti skirtų lėšų arba iš priemonių/ veiklos sričių pagal kurias nepanaudojant visų planuotų lėšų buvo pasiekti užsibrėžti tikslai. Pastebėtina, kad 2023 m. taip pat buvo pradėtos įgyvendinti priemonės pagal SP, o pagal dalį KPP priemonių kvietimai teikti paraiškas jau nebuvo organizuoti. 2024 m. kvietimai teikti paraiškas organizuojami pagal M04 priemonės 4.2 veiklos sritį ir finansinę priemonę (4.1 veiklos sritis), pagal M06 priemonės 6.3 veiklos sritį, pagal M08 priemonės 8.1, 8.3–4 ir 8.5 veiklos sritis, pagal M16 priemonės 16.3 ir 16.4 veiklos sritis, M17 priemonės 17.1.2 veiklą ir 17.3 veiklos sritį bei pagal M10 priimamos paraiškos tik pagal ankstesniais metais prisiimtus įsipareigojimus.

P/TS	Išvados	Rekomendacijos
-	<p>Bendras Programos finansinis įgyvendinimas yra gana aukštas (išmokėta 84 proc. visų skirtų lėšų, o EK deklaruota 76 proc. visų skirtų lėšų).</p> <p>Atskirų tikslinių sričių ir priemonių finansinis įgyvendinimo lygis skiriasi. Laikyta, kad tikslinių sričių ir priemonių finansinis įgyvendinimo lygis (vertinant pagal baigtiems projektams išmokėtas ir EK deklaruotas lėšas) yra aukštas, jeigu jis viršija bendrą KPP įgyvendinimo lygį (76 proc.), vidutinis – jeigu įgyvendinimo lygis svyruoja nuo 50 iki 76 proc., ribotas – iki 49 proc.</p>	-
P1	2014–2023 m. patvirtinta 55,1 mln. Eur lėšų, kurios sudarė 84 proc. viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, išmokėta 43,6 mln. Eur lėšų, kurios sudarė 67 proc. prioritetui skirto finansavimo. EK deklaruota 39 mln. Eur, o tai sudarė 60 proc. viso prioritetui skirto finansavimo. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis – vidutinis.	-
1A	Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 84 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – 67 proc., EK deklaruota – 60 proc. Baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota – 58 proc. Tikslinės srities pažanga laikoma vidutine. Įvertintus patvirtintos paramos dalį, tikėtina, kad įgyvendinus projektus, įgyvendinimo lygis išaugs. Vertinant 1A srities tikslo rodiklio pažangą, iki 2023 m. pabaigos pasiekta tikslo rodiklio T1 reikšmė buvo 1,32 proc. Lyginant su 2025 m. suplanuota reikšme, pasiekta 55 proc. suplanuoto tikslo. Tai rodo, kad įgyvendinimo pažanga pagal šią TS yra dar gana ribota, ypač atsižvelgiant į tai, kad programos įgyvendinimas eina visai į pabaigą.	Pastaraisiais dvejais metais stebimas sumažėjęs pateiktų paraiškų skaičius pagal 16.4 veiklos sritį. Atsižvelgiant į tai, kad 2024 m. bus organizuojami du kvietimai teikti paraiškas, būtina ir toliau skirti pakankamą dėmesį veiklos viešinimui ir potencialių pareiškėjų informavimui akcentuojant gerosios praktikos pavyzdžius, pasidalijant asmeninėmis projektus įgyvendinusių paramos gavėjų patirtimis (2023 m. užbaigtų projektų skaičius siekė 18).

	<p>Didžiausia dalimi prie rodiklio T1 pasiekimo prisideda M16 priemonė. Pagal M16 priemonę patvirtintos paramos suma siekia 76 proc. visų priemonei skirtų lėšų. Pagal 16.1 veiklos sritį patvirtinta 99 proc. paramos. Pagal 16.3 veiklos sritį patvirtinta 75 proc. paramos. Pagal 16.4 veiklos sritį patirtinta mažiausiai – 47 proc. paramos. Nepaisant aktyvių priemonės viešinimo veikslių, 2023 m. buvo gautos tik 2 paraiškos, iš kurių 1 buvo patvirtinta. Sumažėjusį paraiškų skaičių galėjo lemti tai, kad siekiant įgyvendinti projektą trūksta pasitikėjimo galimais partneriais, o taip pat neapibrėžtumas rinkoje dėl ekonominės situacijos.</p>	<p>Atsižvelgiant į tai, kad planuojama atlikti 3-ojo prioriteto vertinimą, jo metu rekomenduojame didesnę dėmesį skirti 16.4 veiklos srities įgyvendinimo analizei, ypač priežasčių, dėl kurių sumažėjo pareiškėjų susidomėjimas šia veikla, identifikavimui. Šių priežasčių identifikavimas labai svarbus ir dėl to, kad analogiška priemonės bus įgyvendinama pagal SP.</p>
1B	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 76 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, išmokėta – 59 proc., EK deklaruota – 49 proc. Šios tikslinės srities pažanga yra arti vidutinės, tačiau įvertintus patvirtintos paramos dalį, tikėtina, kad įgyvendinimo lygis išaugs. Didžiausia rizika kyla dėl 16.4 veiklos srities įgyvendinimo.</p> <p>Iki 2023 m. pabaigos įgyvendinant priemonę M16 buvo užbaigtas 21 EIP veiklos grupių projektas, dar 5 projektams atlikti mokėjimai (neskaitant avansinio mokėjimo) bei įgyvendinti 187 kiti bendradarbiavimo veiksmai, iš kurių 169 projektai buvo užbaigti pagal 16.3 veiklos sritį „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir 18 pagal 16.4 veiklos sritį „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“. Apibendrinus, iki 2023 m. pabaigos pasiekta 82 proc. 2025 m. siektinos tikslo rodiklio (T2) reikšmės. Tikslo įgyvendinimas yra didesnis nei finansinis priemonės įgyvendinimas, tai vertintina teigiamai.</p>	<p>Aktuali rekomendacija dėl 16.4 veiklos srities pateikta prie 1A TS.</p>
1C	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 100 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 71 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra vidutinis (tačiau labai arti Programos įgyvendinimo vidurkio). Įvertintus patvirtintos paramos dalį, tikėtina, kad bus panaudota visa tikslinei sričiai skirta parama. Iki 2023 m. pabaigos bendras mokymuose dalyvavusiųjų skaičius buvo 50 972, o tai sudarė tik 34 proc. 2025 m. numatyto tikslo (T3). Lyginant su 2023 m. pažangos ataskaitos duomenimis, mokymų dalyvių skaičius išaugo 15 413 dalyvių, tačiau tikslo rodiklio pažanga ribota. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra ženkliai didesnis nei tikslo rodiklio įgyvendinimo lygis, todėl tikslo rodiklis nebus pasiektas.</p> <p>Pagrindinė priežastis, lėmusi mažesnę mokymų dalyvių skaičių buvo ta, kad dažnai organizuoti 2 dienų mokymai, kurie buvo populiarūs ūkininkų tarpe. Teminiuose vertinimuose pastebėta, kad mažesnę nei planuota mokymų dalyvių skaičių iš dalies galėjo lemti tai, kad mokymai ne visada atitiko esamus ūkininkų poreikius – mokymai buvo teoriniai, trūko praktinių užsiėmimų, po kurių ūkininkams būtų lengviau</p>	<p>Išlieka aktuali rekomendacija, kad ateityje organizuojant mokymus ir parenkant mokymų temas tikslinga vykdyti konsultacijas su ūkininkais ar jų asociacijomis siekiant nustatyti temas, kurios būtų aktualiausios ir reikalingiausios ūkininkams, taip pat labai svarbu užtikrinti, kad mokymai būtų praktiniai – orientuoti į tai, kad įgytas žinias būtų galima pritaikyti praktikoje.</p> <p>Taip pat svarbu užtikrinti, kad atliekant suplanuotą 1-ojo prioriteto vertinimą, būtų nustatytos detalios priežastys, kodėl nepasiektas planuotas mokymų dalyvių skaičius (pavyzdžiui, per daug ambicingas planavimas, tikslinių grupių poreikius neatitinkančios mokymų temos ir (ar) kt.)</p>

	<p>pritaikyti įgytas žinias savo ūkyje. Pastebima, kad mokymų temos buvo daugiau bendresnės, o ne konkrečios, susijusios su ūkininkams aktualiomis problemomis.</p>	
P2	<p>2014–2023 m. patvirtinta kiek daugiau nei 1 mlrd. Eur lėšų, kurios sudarė 88 proc. nuo viso Programoje prioritetui skirto finansavimo, išmokėta parama siekė 863,6 mln. Eur (76 proc. prioritetui skirto finansavimo), o baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota beveik 764,4 mln. Eur (67 proc. prioritetui skirto finansavimo). Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra vidutinis.</p>	-
2A	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 87 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, išmokėta parama – 74 proc., o baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota – 67 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra vidutinis. Mažiausias finansinio įgyvendinimo lygis (64 proc.) pagal šią TS stebimas pagal M04, tačiau priemonei patvirtintos paramos suma sudaro 84 proc. skirto finansavimo. Taip pat 2024 m. organizuojami kvietimai teikti paraišką pagal 4.2 veiklos sritį ir pagal 4.1 veiklos sritį įgyvendinamą finansinę priemonę. O 4.3.2 veiklos nepanaudotos lėšos 2024 m. Programos keitimu perskirstytos kitoms Programos veiklos sritims.</p> <p>Vertinant 2A tikslo rodiklio (T4) pasiekimą, iki 2023 m. pabaigos paramą gavusių valdų procentinė dalis sudarė 2,34 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų, todėl 2014–2023 m. buvo pasiekta 81 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės. Atsižvelgiant į tai, kad pagal 4.1 veiklos sritį parama patvirtinta 6 480 projektų (iš jų 6 216 jau užbaigti), tikėtina, kad rodiklio tikslo reikšmė bus pasiekta.</p>	-
2B	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 97 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, išmokėta parama – 91 proc., o baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota – 67 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis pagal išmokėtas ir EK deklaruotas lėšas yra vidutinis, tačiau patvirtintos beveik visos tikslinei sričiai skirtos lėšos (atsižvelgiant į tai, kad 2023 m. buvo skirtas papildomas finansavimas). Vertinant tikslinės srities tikslo rodiklio (T5) pasiekimą, 2023 m. žemės ūkio valdų, gavusių jaunesiems ūkininkams skirtų investicijų, procentinė dalis sudarė 0,88 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų, o tai reiškia, jog 2014–2023 m. periodu buvo pasiekta 57 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės (tai yra 3 p. p. mažiau nei 2022 m., tačiau būtina atkreipti dėmesį, kad 15-uoju Programos keitimu padidinus finansavimą 6.1 veiklos sričiai buvo padidinta ir T5 rodiklio siektina reikšmė iki 1,24 proc. arba papildomai 141 jaunųjų ūkininkų valda). Atsižvelgiant į nuosekliai kasmet didėjančią tikslo rodiklio reikšmę, priemonės populiarumą bei tai, kad iki 2023 m. pabaigos parama buvo patvirtinta 2 649 paramos gavėjams, 2025 m. siektina rodiklio reikšmė bus pasiekta. Specialiųjų rodiklių analizė rodo, kad, geriausi pasiekimai stebimi</p>	-

	daržininkystės ir uogininkystės ūkiuose (numatyta siektina reikšmė buvo visiškai įgyvendinta ir stipriai viršyta). Planuojant tikslus nebuvo tikėtasi tokio aktyvaus šių tipų ūkių susidomėjimo.	
2C	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 94 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota – 78 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra aukštas.</p> <p>Iki 2023 m. pabaigos buvo sukurta 351 nauja darbo vieta (76 darbo vietomis daugiau nei 2022 m.) ir tikslo rodiklio įgyvendinimo lygis siekė 190 proc. Nors tikslo rodiklis 2021 m. buvo padidintas nuo 120 iki 185 darbo vietų, įvertinus paramos išmokėjimo lygį, tikslo rodiklio pasiekimo lygis vis tiek išlieka aukštesnis.</p>	-
Sektorinė analizė	<p>Atliekant paramos investicijoms į žemės ūkio sektorius apžvalgą buvo analizuotas investicinių veiklos sričių 4.1, 6.1 ir 6.3 indėlis į pagrindinių žemės ūkio sektorių plėtrą. Didžiausia dalis paramos – 507,8 mln. Eur arba 58,8 proc. buvo patvirtinta investicijų projektams gyvulininkystės sektoriuje. Įgyvendinant minėtas veiklos sritis iki 2023 m. pabaigos šiame sektoriuje įgyvendinami 9 593 projektai, kuriems išmokėta 403,1 mln. Eur (58,2 proc. visos pagal analizuotas veiklos sritis išmokėtos paramos). Toliau seka augalininkystės sektorius, kuriame įgyvendinami 3 197 investiciniai projektai, o jiems patvirtinta paramos suma siekė beveik 168 mln. Eur ir sudarė 19,5 proc. visos investicinės paramos, išmokėta parama beveik 146 mln. Eur (21,1 proc. visos pagal analizuotas veiklos sritis išmokėtos paramos). Daržininkystės sektoriuje įgyvendinamiems 2 748 investiciniams projektams patvirtintos paramos suma siekė 142 mln. Eur ir sudarė 16,5 proc., o išmokėtos paramos suma siekė beveik 104,3 mln. Eur (15,1 proc.). Investicinė parama taip pat teikiama ir pagal 4.2 veiklos sritį, skirtą perdirbimui ir rinkodarai. 2014–2023 m. pagal šią veiklos sritį buvo patvirtinta beveik 119,3 mln. Eur. Daugiausiai projektų (58) įgyvendinama augalininkystės produktų perdirbimo srityje, jiems išmokėta parama siekia beveik 27,3 mln. Toliau seka parama investicijoms į pieno perdirbimą (įgyvendinami 23 projektai, kuriems išmokėta 17 mln. Eur) ir mėsos produktų perdirbimą (įgyvendinami 28 projektai, kuriems išmokėta beveik 12,6 mln. Eur).</p>	-
P3	<p>2014–2023 m. patvirtinta beveik 165,2 mln. Eur, kurie sudarė 89 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, išmokėta – 103,2 mln. Eur, kurie sudarė 55 proc. prioritetui numatyto finansavimo. Baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota 97,6 mln. Eur, o tai sudarė 52 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra vidutinis ir padidės sėkmingai užbaigus dar įgyvendinamus projektus.</p>	-

3A	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 88 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, išmokėta – 50 proc., baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota – 46 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra ribotas. Pagal šią TS mažiausia pažanga pasiekta pagal priemonę M02 ir 16.4 veiklos sritį. Priemonei M02 išmokėtų lėšų suma sudarė 2 proc., o tai rodo, kad konsultacijos temomis, susijusiomis su 3A TS, paramos gavėjams nėra aktualios. Veiklos sričiai 16.4 išmokėta parama siekė 17 proc. ir kyla pagrįsta rizika, kad ši veiklos sritis nebus įgyvendinta pilna apimtimi (patvirtintos paramos suma siekia 48 proc.), ypač atsižvelgiant į kilusius iššūkius, kurie detaliau aptarti prie 1A TS. Įgyvendinant M03 priemonę patvirtintos paramos dalis siekė 59 proc., o išmokėtos ir EK deklaruotos 59 proc. Atsižvelgiant į tai, kad pagal priemonę jau nuo 2023 m. neskelbiami kvietimai teikti paraiškas, 2024 m. balandžio mėn. atliktu programos keitimu, siekiant efektyvaus lėšų panaudojimo, lėšos iš šios priemonės perskirstytos kitoms Programos priemonėms.</p> <p>2023 m. buvo paremtos 363 žemės ūkio valdos (10 valdų daugiau nei 2022 m), dalyvaujančios kokybės sistemose, o tai sudarė 0,18 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų skaičiaus, todėl 2023 m. buvo pasiekta 72 proc. 3A tikslo rodiklio (T6).</p>	<p>Atsižvelgiant į tai, kad priemonei M02 išmokėtų lėšų suma sudarė 2 proc. nuo skirtos paramos, siūlome papildomai įvertinti, dėl kokių priežasčių paramos gavėjai nesinaudoja galimybe gauti konsultacijas, susijusias su 3A TS (šis aspektas aktualus atliekant planuojamus 1-ojo ir 3-ojo prioritetų vertinimus).</p> <p>Atsižvelgiant į tai, kad Programos įgyvendinimas eina į pabaigą ir kvietimai teikti paraiškas pagal M02 priemonę nuo 2023 m. nėra organizuojami, taip pat siūlome apsvarstyti galimybę nepanaudotas lėšas pagal priemonę M02, skirtas 3A TS, perskirstyti toms tikslinėms sritims, pagal kurias buvo didesnis poreikis konsultacijoms (pvz., 2A TS, P4).</p> <p>Šiai TS taip pat aktuali rekomendacija dėl 16.4 veiklos srities pateikta prie 1A TS.</p>
3B	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 94 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, išmokėta – 87 proc., o baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota – 85 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra aukštas. 2023 m. paramą pagal M17 draudimo įmokoms gavo 2 138 ūkio valdos (298 valdomis daugiau nei 2022 m.), kurios sudarė 1,07 proc. visų žemės valdų ir buvo pasiekta 147 proc. tikslo rodiklio (T7).</p> <p>Įgyvendinant M17 priemonės 17.3 veiklos sritį 2023 m. nebuvo pateikta nei viena paraiška žemės ūkio rizikos valdymo fondų kūrimui. Tikėtina, kad priemonė ūkininkams nėra patraukli, nes fondas turi būti suformuotas iš jų pačių įnašų, ūkininkai nėra linkę kaupti lėšas galimai įvyksiančioms krizėms baiminantis pinigų nuvertėjimo. Dar viena priežastis – sėkmės istorijų trūkumas.</p>	<p>Atsižvelgiant į tai, kad planuojama atlikti 3-iojo prioriteto vertinimą, jo metu rekomenduojame didesnę dėmesį skirti 17.3 veiklos srities nepopuliarumo priežasčių analizei.</p>
P4	<p>2014–2023 m. patvirtinta 897 mln. Eur lėšų, kurios sudarė 98 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, o išmokėta – 97 proc., EK deklaruota 88 proc. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra aukštas. Įgyvendinant šį prioritetą mažiausias įgyvendinimo lygis pasiektas pagal M16 priemonės 16.3 veiklos sritį (patvirtintos ir išmokėtos paramos dalis – 9 proc.) ir M04 priemonės 4.4 veiklos sritį (patvirtintos paramos dalis 33 proc., o išmokėtos 31 proc.). Pagal 16.3 veiklos sritį 2024 m. yra organizuojamas paraiškų teikimo kvietimas, todėl įgyvendinimo lygis dar gali išaugti. Pagal 4.4 veiklos sritį 2024 m. kvietimai teikti paraiškas neplanuojami, o</p>	<p>Pagal prie T10 tikslo rodiklio pasiekimo tiesiogiai prisidedančią veiklą 10.1.7 „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“ paremtas labai mažas plotas (2023 m. paremtas plotas yra 17,42, o 2022 m. buvo 19,05 ha, o 2021 m. – 21,6 ha, kai kasmet pagal veiklą siekiama paremti 10 tūkst.), kas lėmė gana žemą T10 rodiklio pasiekimo procentą. Atliktas</p>

	<p>2024 m. balandžio mėn. atliktu programos keitimu, lėšos iš šios veiklos srities perskirstytos kitoms Programos priemonėms.</p> <p>Pagal šį prioritetą iš 4 numatytų tikslo rodiklių, 1 (T8) reikšmė pasiekta ir viršyta. T9 rodiklio pasiekimo lygis yra 62 proc. (3 p. p. mažiau nei 2022 m.). Kadangi tikslo rodiklis yra metinis, jo reikšmė mažėja, nes baigiasi dalies prisiimtų išsipareigojimų terminas. 2023 m. paramos paraiška buvo priimama tik pagal ankstesniais metais prisiimtus išsipareigojimus, nes pradėtos įgyvendinti analogiškos SP priemonės. Didžiausia rodiklio reikšmė buvo pasiekta 2022 m. – 65 proc. tikslo.</p> <p>T10 rodiklio pasiekimo lygis – 41 proc. Nors 2023 m. pasiekta didžiausia rodiklio reikšmė per visą Programos įgyvendinimo laikotarpį Tikslo pasiekimas yra gana ribotas (2023 m., lyginant su 2022 m., paremtas plotas padidėjo 34 ha, tačiau procentinė dalis liko nepakitusi).</p> <p>T12 rodiklio pasiekimo lygis – 96 proc. 2023 m. pasiektas didžiausias rodiklio įgyvendinimo lygis.</p> <p>Pagal rodiklį T10 „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis“ pasiektas mažiausias įgyvendinimo lygis. Prie T10 tikslo tiesiogiai prisideda tik dvi 10.1 veiklos srities veiklos: 10.1.7. „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“ ir 10.1.9. „Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas“. Atkreiptinas dėmesys, kad nuo 2023 m. pagal daugelį M10 priemonės veiklų paraiškos priimamos tik pagal anksčiau priimtus išsipareigojimus, todėl paremtų plotų rodiklių reikšmės mažėja, nes baigiasi prisiimtų išsipareigojimų terminas. Tokia pati situacija yra ir su M11 priemone.</p>	<p>priemonės M10 vertinimas parodė, kad mažą pareiškėjų aktyvumą lėmė praktinis veiklos įgyvendinimo sudėtingumas, o ūkininkai šios veiklos reikšmės neįvertino, nors aplinkosauginiu požiūriu ji labai didelė, nes nuo jos įgyvendinimo priklauso vandens ir dirvožemio kokybė.</p> <p>Atsižvelgiant į Programos įgyvendinimo patirtį, kai ūkininkai ne visada įvertina aplinkosauginių priemonių/ veiklų svarbą ir reikšmę, įgyvendinant 2023–2027 m. SP ir siekiant padidinti potencialių pareiškėjų sąmoningumą ir susidomėjimą veiklomis, prisidedančiomis prie aplinkosauginių tikslų siekimo, būtina vykdyti aktyvų tokių priemonių viešinimą akcentuojant jų svarbą, pateikiant gerosios praktikos pavyzdžių (ūkininkų asmeninių patirčių). Taip pat svarbu aplinkosauginių priemonių svarbą akcentuoti ir per mokymų priemonę, mokslinių tyrimų rezultatus bei teikti ūkininkams konsultacijas.</p> <p>Atsižvelgiant į tai, kad 2023–2025 m. vertinimo plane yra suplanuotas vertinimas, skirtas 4-ojo ir 5-ojo Programos prioritetų įvertinimui, labai svarbu vertinimo metu identifikuoti ir detaliau išanalizuoti rodiklių tikslų nepasiekimo priežastis (pavyzdžiui, per daug ambicingas planavimas, per mažos kompensacinės išmokos, ar kt.). Vertinimo išvalgos itin svarbos atsižvelgiant į tai, kad SP didelis dėmesys yra skiriamas priemonėms, susijusioms su aplinkos apsauga ir poveikiu klimato kaitai.</p>
P5	<p>2014–2023 m. patvirtinta 103,6 mln. Eur lėšų, kurios sudarė 88 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, išmokėta ir EK deklaruota beveik 88,3 mln. Eur, o tai sudarė 75 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis beveik sutampa su Programos įgyvendinimo lygiu.</p>	-
5C	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina visa skirta parama, o išmokėta ir EK deklaruota –50 proc. Šios tikslinės srities tikslo rodiklio T16 siektina reikšmė pasiekta 53 proc. apimtimi.</p>	-

	<p>Per metus pasiekta itin reikšminga pažanga, tikslo rodiklio reikšmė padidėjo kiek daugiau nei 8 mln. Eur arba 39 p. p. Pagal M06 veiklą 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių“ yra užbaigti įgyvendinti 4 projektai, dar 4 projektai yra įgyvendinami. Sėkmingai įgyvendinus likusius projektus, 6.4.2 veiklos finansiniai, rezultato ir produkto rodikliai turėtų būti pasiekti. Tačiau pastebėta rizika dėl M02 priemonės, taip pat prisidedančios prie 5C TS įgyvendinimo, rodiklių pasiekimo. Į šią riziką atsižvelgta 2024 m. atliktu Programos keitimu, perskirstant paramą 2A TS ir 4 P.</p> <p>Tikėtina, kad Lietuvos kontekste parama veiklai būtų patrauklesnė, jei ja galėtų pasinaudoti didžiosios įmonės, tačiau Reglamente (1305/2013 19 str.) nustatyta, kad paramos gavėjais gali būti asmenys, atitinkantys labai mažų ir mažų įmonių statusą. Mažiesiems ūkio subjektams ši parama ekonomiškai neefektyvi.</p>	
5D	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtinta parama siekė 73 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 70 proc. Šios tikslinės srities įgyvendinimo pažanga yra vidutinė (gana arti aukštos). Mažiausias įgyvendinimo lygis (22 proc.) pasiektas pagal veiklos sritį 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“. 2023 m. pasiekta T18 tikslo rodiklio reikšmė – 1,23 proc. kuri nurodo, jog 2023 m. buvo paremta tokia žemės ploto dalis, kurioje mažinamas žemės ūkyje išmetamas ŠESD ir amoniako kiekis. Lyginant 2025 m. suplanuotą rodiklio reikšmę su pasiekta, pastebėtina, kad 2023 m. buvo pasiekta 48 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės. Kadangi tikslo rodiklis yra metinis, jo reikšmė mažėja, nes baigiasi dalies prisiimtų įsipareigojimų terminas. Didžiausia rodiklio reikšmė buvo pasiekta 2022 m. (64 proc. tikslo).</p>	<p>Atsižvelgiant į tai, kad Programos įgyvendinimas eina į pabaigą, siūlome apsvarstyti galimybę nepanaudotas lėšas pagal veiklos sritį 16.3, skirtas 5D TS, perskirstyti toms tikslinėms sritims, pagal kurias stebimas didesnis poreikis (pvz., 2A TS).</p> <p>Iššūkių kilo ir įgyvendinant priemonės M10 veiklą „Specifinių pievų tvarkymas“. Pagal šią veiklą 2023 m. buvo planuojama paremti 22 tūkst. ha plotą, tačiau 2023 m. buvo paremtas 1 418 ha plotas (6 proc.), o tai lėmė mažesnę T18 tikslo rodiklio pasiekimą, nei planuota. M10 priemonės vertinimo metu nustatyta, kad mažesnę susidomėjimą veikla lėmė per maža kompensacinė išmoka (kuri buvo per maža atsižvelgiant į veiklos įgyvendinimo eigoje pakitusius reikalavimus) ir tai, kad dar viena pievoms skirta veika „Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius“ buvo patrauklesnė dėl didesnės kompensacinės išmokos, nors dalyvavimo joje reikalavimai buvo sudėtingesni.</p> <p>SP yra numatyta ekologinė sistema „TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema“. Atsižvelgiant į Programos įgyvendinimo patirtį, įgyvendinant šią ekologinę sistemą ir keičiant</p>

		<p>reikalavimus ūkininkams, atitinkamai rekomenduojame kartu įvertinti ir tai, ar planuojami pakeitimai lems papildomas išlaidas ūkininkams, dėl kurių turėtų būti perskaičiuojama kompensacinė išmoka.</p> <p>Taip pat aktuali 4P pateikta rekomendacija dėl planuojamo vertinimo.</p>
5E	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 92 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 80 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra aukštas. 2023 m. buvo paremtas 58 407 ha žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas (15,4 tūkst. ha mažiau nei 2022 m.), kuriame prisidedama prie anglies dioksido sekvestracijos ir išlaikymo, sudarė 1,17 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto. Nors lyginant su 2022 m. rodiklio reikšmė sumažėjo (kadangi tikslo rodiklis yra metinis, jo reikšmė mažėja, nes baigiasi dalies priimtų įsipareigojimų laikas, o 2023 m. pagal M10 priemonės veiklas paramos paraiškos buvo priimanamos tik pagal ankstesniais metais priimtus įsipareigojimus), tačiau pasiekta rodiklio reikšmė viršija 2025 m. siektiną tikslo reikšmę.</p>	<p>Nors M02 priemonė prie šios TS įgyvendinimo prisideda tik nedidele dalimi, tačiau priemonės finansinis įgyvendinimas siekia tik 7 proc. Atliekant planuojamą 1-ojo prioriteto vertinimą siūlome atkreipti dėmesį į M02 priemonės indėlį į 5E TS ir įvertinti, dėl kokių priežasčių paramos gavėjai pagal šią TS konsultuojasi mažesniu mastu nei planuota.</p>
6P	<p>2014–2023 m. patvirtinta beveik 322 mln. Eur lėšų, kurios sudarė 98 proc. nuo viso Programoje prioritetui skirto finansavimo, išmokėta parama siekė 287,6 mln. Eur ir sudarė 88 proc. prioritetui skirto finansavimo, o baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota 263,4 mln. Eur, o tai sudarė 81 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra aukštas.</p>	-
6A	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 93 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, išmokėta – 84 proc., baigtiems projektams išmokėta – 75 proc. Atsižvelgiant į patvirtintos paramos sumą bei visas išmokėtas lėšas (įskaitant avansus), sėkmingai įgyvendinus projektus, įgyvendinimo lygis turėtų ženkliai išaugti. 2014–2023 m. įgyvendintuose projektuose buvo sukurtos 3 626 darbo vietos (650 daugiau nei 2022 m.) ir buvo pasiekta 121 proc. siektino tikslo.</p>	-
6B	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 102 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, išmokėta – 90, baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota – 83 proc., todėl finansinis TS įgyvendinimo lygis yra aukštas.</p> <p>M07 priemonė įgyvendinama sėkmingai (įgyvendinimo lygis siekia 98 proc.). M19 priemonė taip pat įgyvendinama nuosekliai ir sklandžiai (įgyvendinimo lygis siekia 75 proc.)</p>	-

	<p>Visi 3 šios tikslinės srities tikslo rodikliai jau pasiekti. Vietos plėtros strategijos yra taikomos visiems kaimo gyventojams (102,3 proc., T21 rodiklis), geresnėmis paslaugomis/ infrastruktūra naudojasi 33,1 proc. kaimo gyventojų (T22 rodiklis), o įgyvendinant vietos plėtros projektus sukurtos 1 895 darbo vietos (per 2023 sukurtos 526 darbo vietos) (T23 rodiklis).</p>	
6C	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina ir išmokėta suma siekė 100 proc. 2019 m. buvo užbaigtas pagal 7.3 veiklos sritį vykdomas plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai gerinti skirtas projektas ir pasiektas bei 2 kartus viršytas tikslo rodiklis, todėl ši tikslinė sritis yra sėkmingai įgyvendinta.</p>	-
-	<p>Veiklos rezultatų plano įgyvendino rodikliai rodo, kad 2 ir 4 prioritetai įgyvendinami sėkmingai ir nekyla grėsmių, išskyrus pagal ketvirtąjį prioritetą paremto ploto tikslą, kad šių prioritetų tikslai nebus pasiekti. 3-iasis prioritetas įgyvendinamas mažiau sėkmingai ir yra rizika, kad rodiklis „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose / trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, skaičius dalis“ nebus pasiektas pilna apimtimi. 5-ojo prioriteto atveju, įvertinus patvirtintą paramos sumą ir pasirašytas projektų sutartis, tikėtina, kad rodikliai bus pasiekti. 6 prioriteto įgyvendinimas yra išskirtinis tuo, kad vertinant pagal bendrųjų viešųjų išlaidų rodiklį įgyvendinimo lygis siekia kiek daugiau nei 80 proc., tačiau kiti rodikliai jau pasiekti ir viršyti.</p> <p>Atkreiptinas dėmesys, kad KPP 7.2 dalyje numatytos alternatyviųjų rodiklių siektinos reikšmės nesutampa su siektinomis reikšmėmis nurodytomis KPP 11 dalyje.</p>	<p>Atsižvelgiant į tai, kad KPP 7.2 dalyje nurodytos rodiklių „Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (žemės ūkio valdose, žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodara) (4.1 ir 4.2 punktai)“ ir „Kitų vietovių, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (13.2), ir kitų vietovių, kuriose esama specifinių kliūčių, (13.3), plotas (ha)“ siektinos reikšmės nesutampa su KPP 11 dalyje nurodytomis siektinomis reikšmėmis, sekančiu Programos keitimu siūloma ištaisyti techninę klaidą ir patikslinti KPP 7.2 dalį.</p>
FP	<p>Nuo PRP finansinės priemonės įgyvendinimo pradžios iki 2023 m. gruodžio 31 d. Finansų tarpininkas su galutiniais naudos gavėjais pasirašė 64 paskolų sutartis (38 sutartis per 2023 m.). Bendra suteiktų paskolų suma sudaro 6,065 mln. Eur, šioje sumoje 3,037 mln. Eur – KPP finansinės priemonės lėšų. Nuo PRP finansinės priemonės įgyvendinimo pradžios iki 2023 m. gruodžio 31 d. paskolų gavėjai Finansų tarpininkui už paskolas grąžino 701,7 tūkst. Eur, šioje sumoje – 350,8 tūkst. Eur PRP finansinės priemonės lėšų. Iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos į Fondą grįžusių lėšų suma sudaro 192,67 tūkst. Eur.</p> <p>Nors 2023 m. PRP finansinės priemonės įgyvendinimas buvo spartesnis ir buvo suteikta paskolų daugiau nei 2022 m., tačiau pažanga nėra pakankama. Lėtesnį PRP finansinės priemonės įgyvendinimą ir mažesnes skolinimo apimtis, lyginant su Ex-ante vertinime nustatytu lėšų poreikiu rinkoje, galima paaiškinti pasirinktu PRP finansinės priemonės įgyvendinimo modeliu – kvietimai teikti paraiškas paskoloms iki 2023 m. II</p>	-

	<p>pusmečio buvo susieti su kvietimais teikti paraiškas subsidijoms, todėl potencialūs paramos gavėjai, visų pirma, tikėjosi savo projektams gauti subsidiją. Lėtesnį priemonės įgyvendinimą 2023 m. pabaigoje lėmė ir tai, kad šių metų II pusmetį įvyko nacionalinių plėtros įstaigų konsolidacija, todėl Fondo valdytojo lygiu keitėsi už finansinių priemonių žemės ūkyje įgyvendinimą atsakingi darbuotojai, be to, prasidėjo finansinių priemonių, finansuojamų naujo programinio laikotarpio lėšomis, planavimas ir įgyvendinimas, pareikalavęs papildomų resursų ir tuo pačiu pristabdęs PRP finansinės priemonės II etapo įgyvendinimą.</p>	
-	<p>Atlikus 2023–2025 m. vertinimo veiklų plano peržiūrą, pastebėtina, kad atlikti ir (arba) suplanuoti vertinimai apima visus Programos prioritetus. Analizuojant konkrečias Programos tikslines sritis pateiktos rekomendacijos dėl priemonių ir (arba) aspektų, kuriems planuojamuose vertinimuose turėtų būti skiriamas didesnis dėmesys atsižvelgiant į šioje ataskaitoje įvertintą Programos įgyvendinimo pažangą.</p>	<p>Kadangi daugelis suplanuotų vertinimų yra prioriteto lygmens, planuojant vertinimus ateityje tikslinga inicijuoti daugiau konkrečioms intervencijoms (pavyzdžiui, parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui, parama smulkiems ūkiams) skirtų poveikio vertinimų. Taip pat konkrečioms priemonėms (pavyzdžiui, „Parama trumpoms tiekimo grandinėms“, „Savitarpio pagalbos fondai“), kurių įgyvendinimui kyla sunkumų ar pastebimas sumažėjęs/ mažas pareiškėjų susidomėjimas, skirtų poveikio vertinimų.</p> <p>Taip pat tikslinga numatyti vertinimus, susijusius su stebėsena (plačiau žr. ataskaitos 5 dalį).</p>

SANTRUMPOS

2014–2020 m. KPP arba KPP	Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa
ALNSIS	Automatinė laukų nuolatinio stebėjimo sistema
BF	Bendrasis finansavimas
BŽŪP	Bendroji žemės ūkio politika
EIP	Europos inovacijų partnerystė
EJRŽF	Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas
EKPT	Europos kaimo plėtros tinklas
ES	Europos Sąjunga
ESIF	Europos Sąjungos investiciniai fondai
Eur	Euras
EURI	Europos Sąjungos ekonomikos gaivinimo priemonė
EŽŪFKP	Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai
Ha	Hektaras
IRT	Informacinės ir ryšių technologijos
IT	Informacinės technologijos
LEADER	pranc. <i>Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale</i> – veiksmų, skatinančių kaimo ekonomikos plėtrą, tarpusavio ryšys
LŽŪKT	Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnyba
NKP	Nacionalinė žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistema
NMA	Nacionalinė mokėjimo agentūra
P. p.	Procentinis punktas
PNF	Papildomas nacionalinis finansavimas
Proc.	Procentas
Programa	Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa
PRP finansinė priemonė	Pasidalintos rizikos paskolų priemonė
SDV	Sąlyginis darbo vienetas
SG	Sutartinis gyvulys
SIA	Supaprastintas išlaidų apmokėjimas
SP	Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginis planas
Strateginis planas	Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginis planas
ŠESD	Šiltnamio efektą sukeliančios dujos
Tinklas arba LKT	Lietuvos kaimo tinklas
TS	Tikslinė sritis
UAB	Uždaroji akcinė bendrovė
ŪADT	Ūkių apskaitos duomenų tinklas
VED	Valdos ekonominis dydis
Vnt.	Vienetas
VPS	Vietos plėtros strategija
VšĮ	Viešoji įstaiga
VVG	Vietos veiklos grupės
ŽŪDC	VĮ Žemės ūkio duomenų centras
ŽŪM arba Ministerija	Žemės ūkio ministerija
ŽŪMIS	Žemės ūkio ministerijos informacinė sistema
ŽŪPGF	UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondas

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

ES ir nacionaliniai teisės aktai ir dokumentai:

1. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1306/2013 dėl bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos;
2. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos EŽŪFKP lėšomis;
3. 2014 m. sausio 7 d. Europos Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 240/2014 dėl Europos struktūrinių ir investicinių fondų Europos partnerystės elgesio kodekso;
4. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/2220, kuriuo nustatomos tam tikros pereinamojo laikotarpio nuostatos dėl 2021 m. ir 2022 m. paramos iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) ir Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF), ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1305/2013, (ES) Nr. 1306/2013 ir (ES) Nr. 1307/2013, kiek tai susiję su 2021 m. ir 2022 m. ištekliais ir taikymu, ir Reglamentas (ES) Nr. 1308/2013, kiek tai susiję su 2021 m. ir 2022 m. ištekliais ir tokios paramos skirstymu;
5. Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programa (aktualios versijos);
6. Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos administravimo taisyklės (aktualios redakcijos);
7. Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. priemonių įgyvendinimo taisyklės (aktualios redakcijos);
8. Lietuvos respublikos žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-800 dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Techninė pagalba“ pirmosios veiklos srities „Programos įgyvendinimas“ ir antrosios veiklos srities „Programos informavimas ir viešinimas“ 2014–2023 m. finansinio plano patvirtinimo (aktuali redakcija).

Interneto svetainės:

1. Europos Komisijos Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinio direktorato interneto svetainė: https://ec.europa.eu/agriculture/index_en
2. BŽŪP stebėsenos ir vertinimo rodiklių duomenų bazė: https://ec.europa.eu/agriculture/cap-indicators_lt
3. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos interneto svetainė: www.zum.lt
4. Nacionalinės mokėjimo agentūros interneto svetainė: www.nma.lt
5. Lietuvos statistikos departamento interneto svetainė: www.stat.gov.lt
6. Lietuvos kaimo tinklo interneto svetainė: www.kaimotinklas.lt
7. Žemės ūkio duomenų centro interneto svetainė: www.zudc.lt

Stebėsenos informacija:

1. Informacija apie Programos finansinį įgyvendinimą.
2. Stebėsenos rodiklių lentelės.
3. Programos Stebėsenos komiteto posėdžių protokolai.
4. Techninės pagalbos priemonės veiklos sričių įgyvendinimo ataskaitos ir kt.

Tyrimai, vertinimai, analizės:

1. AAPC (2019). „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos įtakos gamtinei aplinkai analizė ir aplinkosauginių rodiklių identifikavimas 2016–2018 metais“.
2. Aplinkos apsaugos politikos centras, Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos strateginis pasekmių aplinkai vertinimas, 2014 m.
3. BGI Consulting, „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonių įtakos didinant ūkių gyvybingumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą ir skatinant inovacines ūkio technologijas tyrimas“, 2022. https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Veiklos_sritys/Kaimo_pletra/Lie

- [tuvos kaimo plėtros 2014%E2%80%932020m. programa/Steb%C4%97sena%20ir%20vertinimas/Tyrimai%20ir%20vertinimai/2022/BGI%20KPP%20P%20vertinimas%202022%20ataskaita%20LT.pdf](https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Veiklos_sritys/Kaimo_pletra/Lietuvos_kaimo_pletros_2014%E2%80%932020m_programa/Steb%C4%97sena%20ir%20vertinimas/Tyrimai%20ir%20vertinimai/2022/BGI%20KPP%20P%20vertinimas%202022%20ataskaita%20LT.pdf)
4. EKVI, „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos M10 priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ efektyvumo vertinimas“, 2022. https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Veiklos_sritys/Kaimo_pletra/Lietuvos_kaimo_pletros_2014%E2%80%932020m_programa/Steb%C4%97sena%20ir%20vertinimas/Tyrimai%20ir%20vertinimai/2022/KPP2014-2020%20M10_tyrimo_galutin%C4%97_ataskaita%202022.pdf
 5. ESTEP (2019). „Užduoties Nr. 10 „Rekomendacijos dėl Lietuvos kaimo tinklo ir jo sekretoriato veiklos tobulinimo“ ataskaita“. Konsultavimo ir rekomendacijų parengimo paslaugos, skirtos administruoti Europos žemės ūkio fondą kaimo plėtrai.
 6. European Commission, Implementation of partnership principle and multi-level governance in 2014–2020 ESI Funds. Carried out by Sweco & Spatial Foresight & Nordregio, July 2016.
 7. FPP Consulting (2019). Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos indėlis mažinant neigiamą žemės ūkio poveikį klimato kaitai.
 8. Institute for European Environmental Policy, Delivering environmental benefits through entry-level agri-environment schemes in the EU, 14 December 2011.
 9. Programos įgyvendinimo metinės ataskaitos.
 10. Smart Continent (2021), „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos įtaka socialinės įtraukties skatinimui, skurdo mažinimui ir ekonominei plėtrai kaimo vietovėse“. Galutinė ataskaita: [https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/20211028_6P%20vertinimo%20galutine%20ataskaita\(1\).pdf](https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/20211028_6P%20vertinimo%20galutine%20ataskaita(1).pdf)
 11. Smart Continent (2021), Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos įtaka ekologiniam ūkininkavimui. Galutinė ataskaita: https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Veiklos_sritys/Kaimo_pletra/Lietuvos_kaimo_pletros_2014%E2%80%932020m_programa/Steb%C4%97sena%20ir%20vertinimas/Tyrimai%20ir%20vertinimai/2021/KPP%20itaka%20ekologiniam%20ukininkavimui_2021.pdf

Metodologiniai dokumentai:

1. European Evaluation Helpdeks for Rural Development, Assessing RDP Achievements and Impacts in 2019. Detalesnė informacija adresu: https://enrd.ec.europa.eu/evaluation/publications/assessing-rdp-achievements-and-impacts-2019_en
2. European Evaluation Helpdeks for Rural Development, Evaluation of Innovation in Rural Development Programmes 2014-2020. Detalesnė informacija adresu: https://enrd.ec.europa.eu/evaluation/publications/evaluation-innovation-rural-development-programmes-2014-2020_en
3. Working document for the Rural Development Committee (2021) „Rural Development Annual Implementation Report. Monitoring Tables (2014–2020)“ (version 2.5).

1 PRIEDAS. STEBĖSENOS LENTELĖS

Pridedama atskiru dokumentu MS Excel formatu

2 PRIEDAS. FINANSINĖS PRIEMONĖS STEBĖSENOS LENTELĖS

Pridedama atskiru dokumentu *MS Word* formatu

3 PRIEDAS. 2023 M. ATLIKTI PROGRAMOS PAKEITIMAI

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
Penkiolikštasis Programos pakeitimas, Europos Komisijos patvirtintas 2023 m. sausio 18 d.		
<p>Atsižvelgiant į pateiktas EK pastabas nuspręsta neplėsti savivaldybių, kuriose ūkininkaujantys pareiškėjai galėtų pasinaudoti parama apsaugos priemonėms prieš vilkų ūkiniams gyvūnams daromą žalą, sąrašą (atsiimtas Programos 14-uju keitimu teiktas pasiūlymas). Taip pat siekiant sklandaus perėjimo prie SP įgyvendinimo ištaisomi neatitikimai dėl nevienodo savivaldybių grupių suskirstymo per 5 metų laikotarpį ir patikslinami tinkamumo kriterijai dėl kasmetinio savivaldybių, kuriose fiksuojami vilkų padarytos žalos atvejai, sąrašo atnaujinimo. Kasmetinis duomenų atnaujinimas yra susiejamas su priemonės taikymo teritorijos atnaujinimu. Taip pat, atsižvelgiant į esamą situaciją, kad vilkų populiacija pastaraisiais metais didėja, o ne mažėja, išbraukiama nebeaktuali informacija dėl vilkų paplitimo mažėjimo.</p>	<p>Patikslintas priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos 4.4.2 „Prevencinių priemonių taikymas prieš plėšrūnų ūkiniams gyvūnams daromą žalą“ veiksmų rūšies aprašymas (8.2.4.3.7.1. dalis) išbraukiant nuostatą, dėl žalos fiksavimo ne mažiau kaip 5 kartus per paskutinius 5 metus, išbraukiant nurodytą 2013–2018 m. laikotarpį, kuris buvo taikomas modeliuojant ir tvirtinant priemonę bei išbraukiant, apibendrinimą kad vilkų paplitimo teritorija Lietuvoje nuo 2000 m. mažėjo. Taip pat patikslinti kiti priemonės aprašymo punktai, susiję su Aplinkos ministerijos sudarytu ir kasmet atnaujinamu savivaldybių sąrašu.</p>	<p>Atlikus pakeitimą ir toliau bus užtikrinamas priemonės įgyvendinimas. Pakeitimas neturės poveikio rodikliams.</p>
<p>Anksčiau miško įveisimo ne miško žemėje tvarką ir sąlygas nustatė Miško įveisimo ne miško žemėje taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. kovo 29 d. įsakymu Nr. 3D-130/D1-144 „Dėl miško įveisimo ne miško žemėje“. 2022 m. vasario 1 d. šios taisyklės buvo pakeistos ir išdėstytos nauja redakcija. Dabar miško įveisimo privačioje ne miško žemėje tvarką ir sąlygas nustato Miško įveisimo privačioje ne miško žemėje tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. vasario 1 d. įsakymu Nr. 3D-65/D1-28 „Dėl miško įveisimo privačioje ne miško žemėje tvarkos aprašo patvirtinimo“. Pagal Miško įveisimo privačioje ne miško žemėje tvarkos aprašą, Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos teritorinis padalinys, gavęs žemės savininko prašymą dėl miško įveisimo ne miško žemėje, išduos sprendimą dėl miško įveisimo ne miško žemėje (anksčiau dėl to buvo išduodamas leidimas, kuris buvo reikalingas siekiant gauti paramą miško įveisimui). Šiame apraše taip pat yra nustatyta, kuriose teritorijose galima įveisti mišką.</p> <p>Taip pat buvo priimta nauja Medžių savaiminukais apaugusios ne miško žemės inventORIZACIJOS ir įtraukimo į apskaitą tvarkos aprašo redakcija (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2022 m. vasario 1 d. įsakymo Nr. D1-29/3D-66 redakcija, aktuali nuo 2022 m. vasario 15 d.), kurioje nustatyta, kad kai žemės savininkas paprašo įtraukti į miško žemės apskaitą medžių savaiminukais apaugusią ne miško žemę, Valstybinė miškų tarnyba, kai plotas gali būti įtrauktas į miško žemės apskaitą, įrašo savaiminukais apaugusią ne miško žemę į Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastrą ir apie tai informuoja žemės savininką. Šiuo atveju Valstybinė miškų tarnyba išduoda sprendimą dėl Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastro duomenų įrašymo / keitimo.</p>	<p>Priemonės M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ Programos 8.2.8.3.1.6 papunkčio „Tinkamumo finansuoti sąlygos“ ir 8.2.8.3.1.11 papunkčio „Informacija apie konkretų veiksmą“ nuostatų patikslinimas atsižvelgiant į tai, kad pasikeitė teisinis reguliavimas dėl miško įveisimo ne miško žemėje tvarkos ir sąlygų.</p>	<p>Atlikus pakeitimą ir toliau bus užtikrinamas miško įveisimo ne miško žemėje proceso įgyvendinimas. Pakeitimas neturės poveikio rodikliams.</p>
<p>Programos 8.2.12.3.1.10 papunktyje nustatyta, kad žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijų, patvirtintų 2015 m. gruodžio 4 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-897 (su vėlesniais pakeitimais), susijusių su pievų šienavimu, t. y. pievas nušienauti ne mažiau kaip 1 kartą per metus ne vėliau kaip</p>	<p>Priemonės M12 „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ Programos 8.2.12.3.1.10 papunkčio ir Priedo Nr. 8.12.1 nuostatų, susijusių su</p>	<p>Techninis Programos pakeitimas leis užtikrinti tinkamą Priemonės M12 „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ administravimo procesą. Pakeitimas neturės poveikio rodikliams.</p>

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
iki einamųjų metų rugpjūčio 1 d. (įskaitytinai) (1-asis kriterijus) bei sodų ir uogynų tarpueilius, kuriuose yra pieva, nušienauti ne mažiau kaip 1 kartą per metus iki einamųjų metų rugpjūčio 1 d. (4-asis kriterijus), terminai, dalyvaujantiems šioje priemonėje, yra netaikomi, nes natūraliose / pusiau natūraliose pievose, kurios patenka į „Natura 2000“ teritoriją, yra nustatyti specifiniai pievų šienavimo terminai, kurie yra svarbūs ir palankūs gamtosauginiu požiūriu, t. y. šie veiklos vykdymo kriterijai yra taikomi su išlyga. Siekiant ištaisyti techninę klaidą ir suvienodinti visų pievų šienavimo ir nupjautos žolės sutvarkymo terminus „Natura 2000“ teritorijose, siūloma atlikti Programos techninio pobūdžio keitimą ir nustatyti, kad, dalyvaujantiems šioje priemonėje su išlyga būtų taikomas žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijus, susijęs su pievų šienavimo ir sutvarkymo terminais taip pat ir užliejamų pievų teritorijose (2-asis kriterijus), atitinkamai būtų laikomasi nustatytų vienodų specifinių šienavimo terminų visose „Natura 2000“ pievose.	žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijų taikymu, patikslinimas.	
Programos lėšų perskirstymas (finansavimo plano ir su juo susijusių rodiklių pakeitimas) parengtas atsižvelgiant į Programos priemonių įgyvendinimo situaciją ir siekiant racionaliai panaudoti Programos lėšas. Siūloma perskirstyti lėšas iš priemonių, veiklos sričių, kurias įgyvendinant yra rizika nepanaudoti visų joms skirtų lėšų arba lėšų likučiai, įskaitant baigtuose įgyvendinti projektuose nepanaudotas (sutaupytas) lėšas, yra per maži ir todėl kvietimai pagal jas neplanuojami.	Lėšos (42,03 mln. Eur) padidintos šioms priemonėms, veiklos sritims: <ul style="list-style-type: none"> • 4.2. Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą – 24,05 mln. Eur; • 6.1. Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui – 5,67 mln. Eur; • 6.3. Parama smulkiesiems ūkiams – 7,31 mln. Eur; • 20. Techninė pagalba – 5 mln. Eur. Jas perskirstant iš šių veiklos sričių: <ul style="list-style-type: none"> • 6.2. Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse – 1,52 mln. Eur; • 6.4.1 Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai – 7,75 mln. Eur; • 7.2 Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą – 3,30 mln. Eur; • 7.3. Parama plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai – 0,007 mln. Eur; • 7.6. Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį – 0,4 mln. Eur; • 21. Išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ, kuriuos ypač paveikė COVID19 krizė – 24,05 mln. Eur; • 113. Ankstyvas pasitraukimas – 5 mln. Eur. 	Padidinus finansavimą nurodytoms priemonėms, veiklos sritims bus įgyvendinami papildomi investiciniai projektai, susiję su žemės ūkio produkcijos perdirbimu, skatinamas jaunųjų ūkininkų kūrimasis bei smulkių ūkių konkurencingumas. Perskirsčius lėšas bus sudaryta galimybė įgyvendinti papildomus 6 žemės ūkio produkcijos perdirbimo projektus, paremtas 141 jaunasis ūkininkas bei paremti 487 smulkūs ūkiai.
Šešiolikštasis Programos pakeitimas, Europos Komisijos patvirtintas 2023 m. birželio 20 d.		
Keitimą lėmė besikeičianti ekonominė situacija, apželdinimo ir priežiūros darbų kainų augimas. Be to, nuo 2023 m. startuoja SP intervencinės priemonės, tame tarpe ir skirtos miško veisimui, atkūrimui, priežiūrai, apsaugai ir jaunuolynų ugdymui, kurių išmokų dydžiai už hektarą apskaičiuoti vadovaujantis faktiniais 2019–2021 m. duomenimis. Šios kainos nustatytos atlikus įmonių, teikiančių apželdinimo, priežiūros bei apsaugos paslaugas, kainynų analizę.	Priemonės M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sričių „Miško veisimas“, „Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas“ ir „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ nustatytų kompensacinių išmokų dydžių atnaujinimas.	Perskaiciuotos kompensacinės išmokos bus teisingesnės, labiau atitinkančios esamą ekonominę situaciją. Numatoma, kad pakeitimas prisidės prie suplanuotos siektinos įveisto miško ploto produkto rodiklio reikšmės pažangos pasiekimo.

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
Keitimą lėmė pasikeitusi ekonominė situacija, vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio padidėjimas, žemės ūkio produktų bei jiems pagaminti reikalingų išteklių kainų augimas. Be to, atsižvelgta ir į tai, kad 2023 m. startuoja SP intervencinės priemonės, susijusios su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimais, kurių įkainiai už hektarą apskaičiuoti vadovaujantis faktiniais 2017–2019 m. duomenimis.	KPP priemonės M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklos sritims „Specifinių pievų tvarkymas“, „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“, „Nykstančios mieldinių nendrinukių populiacijos buveinių saugojimas natūraliose ir pusiau natūraliose pievose“, „Nykstančios mieldinių nendrinukių populiacijos buveinių saugojimas šlapynėse“, „Medingųjų augalų arba daugiamečių žolių juostos ar laukai ariamojoje žemėje“, „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“, „Melioracijos griovių šlaitų priežiūra“, „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“, „Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“, „Dirvožemio apsauga“, „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas“, „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“ nustatytų kompensacinių išmokų dydžių atnaujinimas.	Perskaičiuotos kompensacinės išmokos bus teisingesnės, labiau atitinkančios esamą ekonominę situaciją. Tikimasi, kad pakeitimas prisidės prie KPP ketvirtajame prioritete ir 5D tikslinėje srityje suplanuotų siektinų priemonės M10 produkto O5 reikšmių pasiekimo. Tačiau pakeitimas neturės įtakos tikslo T9, T10, T12 ir T18 rodikliams.
Keitimą lėmė pasikeitusi ekonominė situacija, vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio padidėjimas, žemės ūkio produktų bei jiems pagaminti reikalingų išteklių kainų augimas. Be to, atsižvelgta ir į tai, kad 2023 m. startuoja SP intervencinės priemonės taip pat skirtos ekologiniams ūkiams remti, kurių įkainiai už hektarą apskaičiuoti vadovaujantis faktiniais 2017–2019 m. duomenimis.	Priemonės M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ veikloms „Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo“ ir „Parama ekologiniam ūkininkavimui“ nustatytų kompensacinių išmokų dydžių atnaujinimas.	Perskaičiuotos kompensacinės išmokos bus teisingesnės, labiau atitinkančios esamą ekonominę situaciją. Pakeitimas rodikliams įtakos neturi.
Keitimą lėmė pasikeitusi ekonominė situacija, vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio padidėjimas, žemės ūkio produktų bei jiems pagaminti reikalingų išteklių kainų augimas. Kompensacinių išmokų dydžiai perskaičiuoti vadovaujantis faktiniais 2017–2019 m. duomenimis.	Priemonės M12 „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų diretyva susijusios išmokos“ nustatytų kompensacinių išmokų dydžių atnaujinimas.	Perskaičiuotos kompensacinės išmokos bus teisingesnės, labiau atitinkančios esamą ekonominę situaciją. Pakeitimo poveikis rodikliams nenumatytas.
Lietuvos Respublikos Seimas 2022-11-17 priėmė LR Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros įstatymo pakeitimą, kuriuo nustatyta, kad nuo 2023-01-01 kompensacija gali būti skiriama esant mažesniai pajamų sumažėjimo lygiui (t. y. 20 proc. vietoj anksčiau galiojusį 30 proc.). Patvirtintoje KPP priemonėje yra numatyta, kad ESFA patikslinus darbo vietos įrengimo ir išlaikymo metinių išlaidų sumą, bus atitinkamai koreguojama paramos suma. Pagal 2022 m. liepos 22 d. ESFA „Subsidijos darbo vietai steigti fiksuotojo įkainio nustatymo tyrimo ataskaita“ redakciją, dviejų darbo vietų įrengimo ir išlaikymo metinės išlaidos padidėjo ir skaičiavimo metu sudarė apie 29 tūkst. Eur.	Priemonės M17 „Rizikų valdymas“ veiklos srities M17.3 „Pajamų stabilizavimo priemonė“ atveju atlikti keitimai suderinant priemonės aprašą su nacionalinės teisės nuostatomis. Pagal priemonę kompensacija gali būti skiriama esant mažesniai pajamų sumažėjimo lygiui (t. y. 20 proc. vietoj anksčiau galiojusį 30 proc.). Taip pat pakoreguotos tinkamos kompensuoti administracinių išlaidų sumos: 29 tūkst. Eur x 70 proc.= 20 tūkst. Eur pirmaisiais veiklos metais; 29 tūkst. Eur x 90 proc.= 18 tūkst. Eur antraisiais veiklos metais; 29 tūkst. Eur x 70 proc. x 80 proc.= 16 tūkst. Eur trečiaisiais veiklos metais.	Nors savitarpio fondas dar nėra įkurtas, tačiau šiuo pakeitimu sudaromos palankesnės sąlygos ūkininkams pasinaudoti parama nepažeidžiant įstatymais nustatytų ribinių dydžių. Įteisinamos teisingesnės, esamą ekonominę situaciją atitinkančios, administracinės išlaidos fondui įkurti. Taip pat paramos gavimo sąlygos yra suvienodinamos su augalų (pasėlių) ir gyvūnų draudimo paramos gavimo sąlygomis. Pakeitimas rodikliams įtakos neturi.
Atsižvelgiant į KPP priemonių įgyvendinimo situaciją ir siekiant racionaliai panaudoti KPP lėšas, siūloma perskirstyti lėšas iš priemonių, veiklos sričių, kurias įgyvendinant yra rizika nepanaudoti visų joms skirtų lėšų arba lėšų likučiai, įskaitant baigtuose įgyvendinti projektuose nepanaudotas (sutaupytas) lėšas, yra per mažai ir todėl kvietimai pagal jas neplanuojami. Taip pat pažymėtina, kad prisiimti įsipareigojimai pagal priemones M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ ir M11 „Ekologinis ūkininkavimas“, kurioms taikomos pereinamojo laikotarpio taisyklės, baigiasi 2023 arba 2024 m. ir nėra teisinio pagrindo juos pratęsti pagal KPP. Todėl šiuo keitimu taip pat siūloma priemonių M10 ir M11 bei priemonės M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ prognozuojamus likučius, atitinkamai 3,6 proc., 5,6 proc. ir 6,7 proc. perskirstyti į	Lėšos (55,38 mln. Eur) padidintos šioms priemonėms, veiklos sritims: <ul style="list-style-type: none"> • 6.3. Parama smulkiesiems ūkiams – 16,9 mln. Eur (iš jų 1,17 mln. Eur – papildomo nacionalinio finansavimo lėšos perskirstomos iš veiklos sričių 6.1 ir 6.2); • M12. Natura 2000 išmokos ir su Bendrąja vandens pagrindų diretyva susijusios išmokos – 2,14 mln. Eur; • M13. Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių – 26,6 	Padidinus finansavimą nurodytoms priemonėms, veiklos sritims ar veikloms bus siekiama nusimatytų ar didesnių tikslų: <ul style="list-style-type: none"> • bus vykdomi mokymai ūkininkams aktualiomis temomis; • bus įgyvendinami papildomi investiciniai projektai, susiję su smulkių ūkių konkurencingumo didinimu, papildomai bus paremtas 1 131 smulkus ūkis; • aplinkosauginė nauda bus ta, kad, pereinant iš vieno programinio laikotarpio į kitą, bus skatinama agrarinės aplinkosaugos ir klimato bei ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimams paramą teikti pagal sugriežtintas sąlygas ir aukštesnę aplinkosaugos ambiciją, kartu nepažeidžiant

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
<p>kitas su aplinka ir klimatu susijusias priemonės M12 „Natura 2000 išmokos ir su Bendrąja vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ ir M13 „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“, kad būtų galima išmokėti pagal šias priemones 2023 m. deklaruotas metines išmokas, kurias anksčiau buvo numatyta išmokėti pagal SP.</p>	<p>mln. Eur (iš jų 4,1 mln. Eur – papildomo nacionalinio finansavimo lėšos perskirstomos iš priemonės M11);</p> <ul style="list-style-type: none"> • 17.1. Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos – 3,95 mln. Eur; • 19.3. VVG bendradarbiavimo projektų rengimas ir įgyvendinimas – 0,7 mln. Eur; • M20. Techninė pagalba – 5 mln. Eur. <p>Nepanaudotų lėšų likučius (įskaitant prognozuojamas sutaupyti lėšas) (55,38 mln. Eur) perskirstant iš šių priemonių, veiklos sričių:</p> <ul style="list-style-type: none"> • M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla – 1,64 mln. Eur; • 4.2. Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą – 5,2 mln. Eur; • 4.3. Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą – 1,8 mln. Eur; • 6.1. Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui – 1,1 mln. Eur (iš jų 0,2 mln. Eur – papildomo nacionalinio finansavimo lėšos perskirstomos į veiklos sritį 6.3); • 6.2. Parama ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse – 2,4 mln. Eur (iš jų 0,97 mln. Eur – papildomo nacionalinio finansavimo lėšos perskirstomos į veiklos sritį 6.3); • 6.4. Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai – 10,1 mln. Eur; • M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse – 0,64 mln. Eur; • 8.1 Miško įveisimas ir miškingų plotų kūrimas – 6 mln. Eur; • M09. Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas – 0,39 mln. Eur; • M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas – 4,84 mln. Eur; • M11. Ekologinis ūkininkavimas – 17,9 mln. Eur (iš jų 4,1 mln. Eur – papildomo nacionalinio finansavimo lėšos perskirstomos į priemonę M13); • 16.1 Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti – 0,81 mln. Eur; • M17.3 „Pajamų stabilizavimo priemonė (Rizikų fondai)“ – 1,5 mln. Eur; 	<p>Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 59 straipsnio 6 dalyje nustatytų išlaidų lygio aplinkos apsaugai ir klimatui pagal KPP sąlygas;</p> <ul style="list-style-type: none"> • įgyvendinti 5-10 vietos veiklos grupių bendradarbiavimo projektai; • bus užtikrintas tolesnis Techninės pagalbos finansavimas savalaikiam paramos pagal Programos priemones administravimui bei pasirengimui įgyvendinti SP.

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
	<ul style="list-style-type: none"><li data-bbox="981 260 1458 304">• M113. Ankstyvas pasitraukimas – 0,97 mln. Eur.	

4 PRIEDAS. INVESTICINĖS PARAMOS PASISKIRSTYMAS PAGAL ŽEMĖS ŪKIO SEKTORIUS

Sektorius	Projektų skaičius	Užbaigtų projektų skaičius	Patvirtinta parama, Eur	Patvirtintos paramos dalis, proc.	Išmokėta parama, Eur	Išmokėtos paramos dalis, proc.
4.1 veiklos sritis						
Augininkystė	1 973	1 856	142 547 273	16,5%	121 375 521	17,5%
Daržininkystė	649	605	102 203 924	11,8%	67 680 046	9,8%
Sodininkystė	50	43	5 154 739	0,6%	3 892 207	0,6%
Uogininkystė	145	125	9 281 790	1,1%	6 765 054	1,0%
Gyvulininkystė	3 938	3 639	384 782 107	44,6%	286 191 572	41,3%
<i>Kiaulininkystė</i>	17	14	5 678 330	0,7%	1 643 254	0,2%
<i>Kitos gyvulininkystės šakos</i>	240	223	16 554 785	1,9%	14 495 495	2,1%
<i>Paukštininkystė</i>	46	35	10 753 724	1,2%	5 022 725	0,7%
<i>Pieninė galvijininkystė</i>	1 792	1 624	212 655 572	24,6%	145 378 133	21,0%
<i>Mėsinė galvijininkystė</i>	1 843	1 743	139 139 696	16,1%	119 651 965	17,3%
6.1 veiklos sritis						
Augininkystė	382	291	12 876 536	1,5%	12 217 536	1,8%
Daržininkystė	398	226	14 338 964	1,7%	12 889 598	1,9%
Sodininkystė	90	22	3 004 470	0,3%	2 528 971	0,4%
Uogininkystė	251	130	8 790 805	1,0%	7 860 711	1,1%
Gyvulininkystė	1 325	1 018	58 276 842	6,8%	55 137 070	8,0%
Mišri žemės ūkio veikla	197	72	7 345 903	0,9%	6 358 932	0,9%
Kita veikla	6	3	221 300	0,0%	199 300	0,0%
6.3 veiklos sritis						
Augininkystė	842	808	12 547 255	1,5%	12 364 414	1,8%
Daržininkystė	1 701	1 142	25 461 854	2,9%	23 694 513	3,4%
Sodininkystė	83	63	1 244 908	0,1%	1 174 520	0,2%
Uogininkystė	305	247	4 548 520	0,5%	4 341 555	0,6%

Gyvulininkystė	4 330	3 455	64 774 551	7,5%	61 787 164	8,9%
Mišri žemės ūkio veikla	360	352	5 353 953	0,6%	5 283 309	0,8%
Kita veikla	29	12	434 380	0,1%	380 586	0,1%
4.1; 6.1 ir 6.3 veiklos sritys						
Augininkystė	3 197	2 955	167 971 064	19,5%	145 957 471	21,1%
Daržininkystė	2 748	1 973	142 004 742	16,5%	104 264 157	15,1%
Sodininkystė	223	128	9 404 117	1,1%	7 595 698	1,1%
Uogininkystė	701	502	22 621 115	2,6%	18 967 320	2,7%
Gyvulininkystė	9 593	8 112	507 833 500	58,8%	403 115 806	58,2%
Mišri žemės ūkio veikla	557	424	12 699 856	1,5%	11 642 241	1,7%
Kita veikla	35	15	655 680	0,1%	579 886	0,1%
Iš viso	17 054	14 109	863 190 074	100,0%	692 122 579	100,0%

Sektorius	Projektų skaičius	Užbaigtų projektų skaičius	Patvirtinta parama, Eur	Patvirtintos paramos dalis, proc.	Išmokėta parama, Eur	Išmokėtos paramos dalis, proc.
4.2 veiklos sritis						
Ankštinių ir baltyminių augalų perdirbimas (išskyrus Taisyklių 11.2.2 papunktyje nurodytą remiamą veiklą)	2	0	6 599 530	5,5%	0	0,0%
Augininkystės produktų perdirbimas ir (ar) rinkodara, atliekų perdirbimas	58	43	41 400 985	34,7%	27 281 183	39,9%
Mėsos produktų perdirbimas ir (ar) rinkodara	28	18	22 922 036	19,2%	12 590 841	18,4%
Pieno perdirbimas ir (ar) rinkodara	23	16	27 802 813	23,3%	17 018 709	24,9%
Vaisių, uogų, daržovių ir grybų perdirbimas ir (ar) rinkodara, atliekų perdirbimas	27	14	13 488 506	11,3%	6 073 408	8,9%
Trečiosios kategorijos šalutinių gyvūninių produktų atliekų perdirbimas	1	0	798 658	0,7%	0	0,0%
Kitų Sutarties dėl ES veikimo I priede išvardytų produktų perdirbimas ir (ar) rinkodara	8	6	6 253 872	5,2%	5 407 860	7,9%
Iš viso	147	97	119 266 400	100,0%	68 372 001	100,0%

5 PRIEDAS. SANTRAUKA

FINANSINIS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

2014–2023 m. Programos (KPP) įgyvendinimui skirta beveik 2,85 mlrd. Eur, iš kurių EŽŪFKP lėšos sudaro beveik 2,1 mlrd. Eur, EURI lėšos 139,9 mln. Eur. 2014–2023 m. pagal Programą patvirtintos paramos suma siekė beveik 2 648 mln. Eur ir sudarė 93 proc. visų Programos įgyvendinimui skirtų lėšų (6 procentiniais punktais (toliau – p. p.) daugiau nei 2022 m.). Daugiausiai paramos lėšų buvo patvirtinta pagal 2A ir 6B tikslines sritis (toliau – TS), taip pat pagal prie 4 prioriteto prisidedančias tikslines sritis. 2014–2023 m. pagal Programą išmokėtos paramos suma siekė beveik 2 379 mln. Eur, t. y. 84 proc. (9 p. p. daugiau nei 2022 m.). EŽŪFKP, bendrojo finansavimo (toliau – BF) ir papildomo nacionalinio finansavimo (toliau – PNF) lėšos sudarė 2 318 mln. Eur, o EURI lėšos – 60,2 mln. Eur. 2014–2023 m. pagal Programą Europos Komisijai buvo deklaruota 2 173 mln. Eur paramos lėšų, t. y. 76 proc. Programai skirtų lėšų (8 p. p. daugiau nei 2022 m.), iš kurių EŽŪFKP, BF, PNF lėšos sudarė 2 114,5 mln. Eur, o EURI lėšos – 58,8 mln. Eur.

Didžiausia išmokėtos paramos dalis pagal tikslinę sritį, lyginant su skirta parama, buvo pagal 6C tikslinę sritį – 100 proc. Pagal 4 prioritetą išmokėtos paramos dalis siekė 97 proc., o pagal 2B tikslinę sritį – 91 proc. Mažiausias finansinio įgyvendinimo lygis pasiektas pagal šias tikslines sritis – 3A (išmokėta 50 proc. skirtos paramos) ir 5C (išmokėta 52 proc. skirtos paramos).

PROGRAMOS PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMAS

1 prioritetas. Žinių perdavimo ir inovacijų žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinimas

2014–2023 m. 1 prioritetui patvirtinta lėšų suma siekė 55,1 mln. Eur (84 proc. šiam prioritetui skirto finansavimo), išmokėta parama siekė 43,6 mln. Eur (67 proc. prioritetui skirto finansavimo), o EK deklaruota paramos suma siekė 39 mln. Eur (60 proc. prioritetui skirto finansavimo). Lyginant su 2014–2022 m., patvirtintos paramos lygis išaugo 21 p. p., išmokėtos bei EK deklaruotos – 16 p. p.

Iki 2023 m. pabaigos buvo užbaigti 29 projektai (dar 14 įgyvendinama), susiję su profesiniu mokymu. Šiuose projektuose iš viso dalyvavo 50 972 mokymų dalyviai (15 tūkst. daugiau lyginant su iki 2022 m. pab. pasiektu mokymų dalyvių skaičiumi). Taip pat buvo užbaigti 54 projektai (dar 17 įgyvendinami), kuriais prisidedama prie parodomųjų projektų ir informavimo veiklos. Pagal M02 priemonę teikiamoms konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 10 044 paramos gavėjai (iš jų 765 per 2023 m.), kurių didžioji dalis buvo konsultuojami agrarinės aplinkosaugos srities klausimais, t. y. konsultacijomis, prisidedančiomis prie 4 prioriteto įgyvendinimo. 2014–2023 m. duomenimis, buvo įgyvendinami 52 projektai, kuriais remiamos Europos inovacijų partnerystės (toliau – EIP) veiklos grupės ir jų veikla (18 projektų daugiau nei 2014–2022 m.), iš jų 21 projektas buvo užbaigtas, dar 5 projektams atlikti mokėjimai (neskaitant avansinio mokėjimo). Be to, 2014–2023 m. įgyvendinti 187 kiti bendradarbiavimo projektai (per 2023 m. buvo užbaigtas 61 projektas).

2 prioritetas. Žemės ūkio konkurencingumas ir tvarus miškų valdymas

2014–2023 m. pagal 2 prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė daugiau nei 1 mlrd. Eur (88 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo), išmokėtų lėšų suma siekė 863,6 mln. Eur (76 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo), EK deklaruotos paramos suma siekė 798 mln. Eur (70 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo). Baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota beveik 764,4 mln. Eur (67 proc. prioritetui skirtos sumos). Lyginant su 2014–2022 m., patvirtintos paramos lygis išaugo 3 p. p., išmokėtos – 9 p. p., EK deklaruotos – 10 p. p.

2014–2023 m. buvo paremtos 4 684 žemės ūkio valdos, įgyvendinusios investicijų į ūkių restruktūrizavimą ir modernizavimą projektus (per 2023 m. paremtos 156 žemės ūkio valdos). Taip pat buvo paremti 1 762 jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektai (per 2023 m. baigtas įgyvendinti 361 projektas) bei 8 418 smulkių ūkių (per 2023 m. paremti 1 759 smulkūs ūkiai), siekiant jiems sudaryti sąlygas aktyviau dalyvauti rinkoje. Be to, buvo vykdomos investicijos į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą. Šioje srityje buvo įgyvendinta 319 projektų, susijusių su žemės ūkiu, kuriems išmokėta ir EK deklaruota beveik 91 mln. Eur. Taip pat buvo įgyvendinta 19 projektų, skirtų miškų infrastruktūrai gerinti, o jiems išmokėtos paramos suma siekė 1,5 mln. Eur. Pagal 2 prioritetą parama taip pat buvo skirta ir miško kirtimo, apvalios medienos ir medienos biokuro ruošos technologijų diegimui, jaunuolynų ir krūmynų pertvarkymui. Šioje srityje iki 2023 m. pabaigos buvo įgyvendinta 240 projektų (per 2023 m. užbaigti įgyvendinti 69 projektai), kuriems išmokėtų ir EK deklaruotų lėšų suma sudarė beveik 19 mln. Eur.

Reaguojant į didelį finansavimo poreikį ir dėl COVID-19 pandemijos pasikeitusią ekonominę situaciją 2020 m. buvo priimtas sprendimas sukurti PRP finansinę priemonę, skirtą finansuoti paskolas, kuriomis siekiama 4.1 priemonės tikslų. Nuo PRP finansinės priemonės įgyvendinimo pradžios iki 2023 m. gruodžio 31 d. Finansų tarpininkas su galutiniais naudos gavėjais pasirašė 64 paskolų sutartis (38 sutartis per 2023 m.). Bendra suteiktų paskolų suma sudaro 6,065 mln. Eur, šioje sumoje 3,037 mln. Eur – KPP finansinės priemonės lėšų. Nuo PRP finansinės priemonės įgyvendinimo pradžios iki 2023 m. gruodžio 31 d. paskolų gavėjai Finansų tarpininkui už paskolas grąžino 701,7 tūkst. Eur, šioje sumoje – 350,8 tūkst. Eur PRP finansinės priemonės lėšų. Iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos į Fondą grįžusių lėšų suma sudaro 192,67 tūkst. Eur.

3 prioritetas. Maisto tiekimo grandinių organizavimo skatinimas

2014–2023 m. pagal 3 prioritetą visų patvirtintų lėšų suma siekė 165,2 mln. Eur (89 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo), išmokėtų lėšų suma siekė 103,2 (55 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo), EK deklaruotos paramos suma siekė 102,5 mln. Eur (55 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo). Baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota beveik 97,6 mln. Eur (52 proc. prioritetui skirtos sumos). Lyginant su 2014–2022 m., patvirtintos paramos lygis išaugo 14 p. p., išmokėtos – 4 p. p., EK deklaruotos – 5 p. p.

2014–2023 m. įgyvendinant 3A tikslinę sritį baigtiems projektams buvo išmokėta ir EK deklaruota 73 mln. Eur. Įgyvendinti 145 projektai, kuriems skirta parama investicijoms į žemės ūkio valdas bei investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą (per 2023 m. užbaigti įgyvendinti 26 projektai). Paramos lėšos taip pat buvo išmokėtos 363 žemės ūkio valdoms (10 valdų daugiau nei 2014–2022 m.) už dalyvavimą kokybės sistemose, trumposiose tiekimo grandinėse ir gamintojų organizacijose: pagal M03 priemonę parama išmokėta 163 ūkio valdoms pagal tęstinius 2007–2013 m. KPP įsipareigojimus ir 102 valdoms pagal naujas 2014–2020 m. KPP paraiškas, 43 ūkio valdoms pagal užbaigtus projektus, prisidedančius prie 16.4 veiklos srities ir 55 valdoms dalyvaujančioms remiamose gamintojų grupėse (M09). Įgyvendinant 3B tikslinę sritį, skirtą paskatinti žemės ūkio valdų dalyvavimą rizikos valdymo sistemose, pagal priemonę M17 išmokėta ir EK deklaruota 21,4 mln. Eur paramos, kurią gavo 2 138 ūkiai (298 ūkiais daugiau lyginant su 2022 m.), o pagal priemonę M05 – 3,1 mln. Eur, kurią gavo 59 ūkio valdos (11 ūkio valdų daugiau nei 2014–2022 m.).

4 prioritetas. Aplinkosauga – biologinė įvairovė, vandens ir dirvožemio

Siekiant 4 prioriteto tikslų, yra įgyvendinamos 3 horizontalaus pobūdžio priemonės (M01, M02 ir M16), 2 investicinės (M04 ir M08) bei 5 kompensacinio pobūdžio plotinės priemonės (M10, M11, M12, M13 ir M15). 2014–2023 m. patvirtinta lėšų suma siekė kiek daugiau nei 897 mln. Eur (98 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo), išmokėtos paramos suma siekė 883 mln. Eur (97 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo), EK deklaruotos paramos suma siekė 808,8 mln. Eur (88 proc. visos prioritetui skirtos lėšų sumos). Lyginant su 2014–2022 m., patvirtintos paramos lygis išaugo 5 p. p., išmokėtos – 6 p. p., EK deklaruotos – 4 p. p. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra aukštas. 2023 m. buvo paremtas 58 154 ha žemės ūkio paskirties plotas ir 28 379 ha miško paskirties plotas, kuriuose

vykdomos su biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsauga susijusios valdymo sutartys. Siekiant vandentvarkos gerinimo 2023 m. buvo paremtas 7 539 ha plotas. 2023 m. taip pat paremtas 269 095 ha žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos veiklos, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimo ir dirvožemio erozijos prevencija. Šie plotai daugiausia apėmė žemės ūkio veiklą „Natura 2000“ vietovėse, ekologinį ūkininkavimą, taip pat ūkininkavimą pagal aukštesnius nei privaloma aplinkosauginius reikalavimus, prisiimtus pagal M10 „Agrarinės aplinkosaugos“ priemonės veiklas. Kalbant apie miško plotus, pastarieji buvo remiami pagal M8 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ priemonę.

5 prioritetas. Efektyvus išteklių naudojimas

2014–2023 m. pagal 5 prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 103,6 mln. Eur (88 proc. šiam prioritetui skirto finansavimo), išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė beveik 88,3 mln. Eur (75 proc. šiam prioritetui skirto finansavimo). Lyginant su 2014–2022 m., patvirtintos paramos lygis išaugo 20 p. p., išmokėtos ir EK deklaruotos – 17 p. p.

2014–2023 m. buvo užbaigti įgyvendinti 4 projektai, prisidedantys prie 5C tikslinės srities „Parama biodujų gamybai“ tikslo (per 2023 m. buvo užbaigti įgyvendinti 3 projektai, dar 4 projektai įgyvendinami). Taip pat 2023 m. parama buvo išmokėta pagal 3 286 paraiškas, pagal kurias įgyvendinti veiksmai, prisidedantys prie žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimo. Be to, 814 valdų gavo paramą miško įveisimui, taip siekiant prisidėti prie anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos miškininkystėje (29 valdomis daugiau nei 2022 m.). Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos su išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimu susijusios valdymo sutartys, siekė 33 675 ha, o žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos su anglies sekvestracija ir išsaugojimu susijusios valdymo sutartys, siekė 58 407 ha.

6 prioritetas. Ekonominės plėtros ir socialinės įtraukties skatinimas

2014–2023 m. pagal 6 prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 322 mln. Eur (98 proc. šiam prioritetui skirto finansavimo), išmokėtos paramos suma siekė 287,6 mln. Eur (88 proc. šiam prioritetui skirto finansavimo). Baigtiems projektams išmokėta 263,4 mln. Eur (81 proc. prioritetui skirto finansavimo). Lyginant su 2014–2022 m., patvirtintos paramos lygis išaugo 6 p. p., išmokėtos – 15 p. p., baigtiems projektams išmokėtos – 16 p. p.

2014–2023 m. buvo įgyvendinti 2 105 projektai, skirti ne žemės ūkio veiklos verslo plėtojimui kaime (2023 m. užbaigta įgyvendinti 315 projektų). Taip pat įgyvendinti 8 294 projektai, kuriais gerinamos paslaugos ir infrastruktūra (įskaitant ir kultūrinį bei gamtinį paveldą) kaimo vietovėse. 2023 m. pabaigoje gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis ir infrastruktūra, skaičius siekė 348 531 asmenį (arba 33 proc. visų kaimo gyventojų).

2023 m. buvo įgyvendinamos 49 vietos plėtros strategijos (46 kaimo vietovių ir 3 dvisektorės, finansuojamos iš EŽŪFKP ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo). Gyventojų skaičius, tenkantis VVG, siekia 1 075 726 asmenis ir apima visus Lietuvos kaimo vietovėse gyvenančius žmones. Per 2014–2023 m. įgyvendinant M19 priemonę buvo sukurtos 1 895 darbo vietos (2023 m. sukurtos 526 darbo vietos).

Paramos investicijoms į žemės ūkio sektorius apžvalga

Atliekant paramos investicijoms į žemės ūkio sektorius apžvalgą buvo analizuotas investicinių veiklos sričių 4.1, 6.1 ir 6.3 indėlis į pagrindinių žemės ūkio sektorių plėtrą. Didžiausia dalis paramos – 507,8 mln. Eur arba 58,8 proc. buvo patvirtinta investicijų projektams gyvulininkystės sektoriuje. Įgyvendinant minėtas veiklos sritis iki 2023 m. pabaigos šiame sektoriuje įgyvendinami 9 593 projektai, kuriems išmokėta 403,1 mln. Eur (58,2 proc. visos pagal analizuotas veiklos sritis išmokėtos paramos). Toliau seka augalininkystės sektorius, kuriame įgyvendinami 3 197 investiciniai projektai, o jiems

patvirtinta paramos suma siekė beveik 168 mln. Eur ir sudarė 19,5 proc. visos investicinės paramos, išmokėta parama beveik 146 mln. Eur (21,1 proc. visos pagal analizuotas veiklos sritis išmokėtos paramos). Daržininkystės sektoriuje įgyvendinamiems 2 748 investiciniams projektams patvirtintos paramos suma siekė 142 mln. Eur ir sudarė 16,5 proc., o išmokėtos paramos suma siekė beveik 104,3 mln. Eur (15,1 proc.). Investicinė parama taip pat teikiama ir pagal 4.2 veiklos sritį, skirtą perdirbimui ir rinkodarai. 2014–2023 m. pagal šią veiklos sritį buvo patvirtinta beveik 119,3 mln. Eur. Daugiausiai projektų (58) įgyvendinama augalininkystės produktų perdirbimo srityje, jiems išmokėta parama siekia beveik 27,3 mln. Toliau seka parama investicijoms į pieno perdirbimą (įgyvendinami 23 projektai, kuriems išmokėta 17 mln. Eur) ir mėsos produktų perdirbimą (įgyvendinami 28 projektai, kuriems išmokėta beveik 12,6 mln. Eur).

VEIKLOS REZULTATŲ PLANO ĮGYVENDINIMAS

Programoje pateiktame veiklos rezultatų plane nurodyti pagal kiekvieną prioritetą suplanuoti pasiekti tikslai, t. y. 2025 m. planuojamos pasiekti galutinės reikšmės. Veiklos rezultatų plane numatyta 13 rodiklių bei 2 papildomi rodikliai. Iki 2023 m. pabaigos buvo pasiektos 4 rodiklių siekiamos galutinės reikšmės, dar dviejų rodiklių pasiekimo lygis daugiau nei 95 proc. Veiklos rezultatų plano įgyvendino rodikliai rodo, kad 2 ir 4 prioritetai įgyvendinami sėkmingai ir nekyla grėsmių, išskyrus pagal ketvirtąjį prioritetą paremto ploto tikslą, kad šių prioritetų tikslai nebus pasiekti. 3-iasis prioritetas įgyvendinamas mažiau sėkmingai ir yra rizika, kad rodiklis „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose / trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, skaičius dalis“ nebus pasiektas pilna apimtimi. 5-ojo prioriteto atveju, įvertinus patvirtintą paramos sumą ir pasirašytas projektų sutartis, tikėtina, kad rodikliai bus pasiekti. 6 prioriteto įgyvendinimas yra išskirtinis tuo, kad vertinant pagal bendrųjų viešųjų išlaidų rodiklį įgyvendinimo lygis siekia kiek daugiau nei 80 proc., tačiau kiti rodikliai jau pasiekti ir viršyti.

VEIKSMAI, SIEKIANT UŽTIKRINTI PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO VEIKSMINGUMĄ

2014–2023 m. siekiant užtikrinti. Programos įgyvendinimo veiksmingumą ir kokybę, buvo atliekami: 1) Programos pakeitimai, 2) Programos administravimo taisyklių pakeitimai bei inicijuojami ar atliekami nacionalinių teisės aktų pakeitimai 3) priemonės įgyvendinimo taisyklių pakeitimai bei kiti veiksmai.

2023 m. buvo atlikti du Programos keitimai. Pirmasis EK buvo patvirtintas 2023 m. sausio 18 d. sprendimu Nr. C(2023)629. Antrasis – EK 2023 m. birželio 20 d. sprendimu Nr. C(2023)4287. Pirmuoju keitimu atlikti trijų priemonių tikslinimai, susiję su priemonėms taikomais reikalavimais. Taip pat atsižvelgiant į Programos priemonių įgyvendinimo situaciją ir siekiant racionaliai panaudoti Programos lėšas atlikti Programos finansinio plano pakeitimai (42,03 mln. Eur perskirstyta iš priemonių, veiklos sričių, kurias įgyvendinant yra rizika nepanaudoti visų joms skirtų lėšų arba lėšų likučiai yra per maži, toms priemonėms, veiklos sritims, kurioms reikalingas didesnis finansavimas. Antruoju keitimu atlikti penkių priemonių tikslinimai bei finansinio plano keitimai (perskirstyta 55,38 mln. Eur).

Siekiant spręsti ir kontroliuoti problemas, iškilusias priemonių įgyvendinimo metu, 2023 m. buvo atlikti beveik visų priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimai. Pakeitimais buvo supaprastinamos paramos gavimo taisyklės ir atliekami kiti įvairūs pakeitimai. Programos veiksmingumo tobulinimo taip pat buvo siekiama, organizuojant Stebėsenos komiteto posėdžius. 2023 metais surengti 4 Stebėsenos komiteto posėdžiai. Stebėsenos komiteto posėdžių metu buvo aptarti siūlomi Programos pakeitimai, patvirtinti finansinio plano pakeitimai, apsvarstyti ir priimti atskirų priemonių pakeitimai.

VEIKSMAI, VYKDANT TECHNINĖS PAGALBOS IR PROGRAMOS VIEŠINIMO REIKALAVIMUS

2014–2023 m. parama Techninei pagalbai teikiama, įgyvendinant tris veiklos sritis: 1) Programos įgyvendinimas (toliau – pirmoji veiklos sritis); 2) Programos informavimas ir viešinimas (toliau – antroji veiklos sritis); 3) Lietuvos kaimo tinklas (toliau – trečioji veiklos sritis).

Techninei pagalbai skirtos paramos lėšos siekia kiek daugiau nei 94,2 mln. Eur. 2014–2023 m. buvo įgyvendinami 122 projektai, iš kurių 6 projektai yra tęstiniai. Pagal pirmąją veiklos sritį įgyvendinami 3 tęstiniai projektai (visų trijų galimų paramos gavėjų – Žemės ūkio ministerijos (ŽŪM), Nacionalinės mokėjimo agentūros (NMA) ir Žemės ūkio duomenų centro (ŽŪDC). Pagal antrąją veiklos sritį įgyvendinami 2 tęstiniai projektai (abiejų galimų paramos gavėjų – ŽŪM ir NMA). Pagal trečiąją veiklos sritį 1 tęstinį projektą įgyvendina Lietuvos kaimo tinklo sekretoriatas. 116 likusių projektų įgyvendinami LKT narių. Visiems šiems projektams 2014–2023 m. išmokėta 88,3 mln. Eur (94 proc. visų techninei pagalbai skirtų lėšų), o išmokėta ir EK deklaruota beveik 59,6 mln. (63 proc. visų techninei pagalbai skirtų lėšų).

2014–2023 m. pagal pirmąją veiklos sritį buvo išmokėta 75,1 mln. Eur, o EK deklaruota 49,6 mln. Eur paramos. Pagal pirmąją TP veiklos sritį ŽŪM įgyvendina projektą „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos valdymas, priežiūra ir kontrolė“. Įgyvendinant šį projektą 2023 m. ŽŪM, kaip Programos vadovaujančiajai institucijai priskirtų funkcijų vykdymui buvo samdomi valstybės tarnautojai ir darbuotojai (dirbė pagal darbo sutartis), kurie visą arba dalį darbo laiko skyrė darbui, susijusiam su Programos įgyvendinimu. Iš šio projekto lėšų apmokėtos darbuotojų, kurių visas ar dalis darbo laiko buvo skirtas funkcijoms, susijusioms su Programos įgyvendinimu, išlaikymo išlaidos. Siekiant stiprinti ŽŪM darbuotojų administracinius gebėjimus ir dalintis patirtimi su kitomis šalimis, įgyvendinančioms kaimo plėtros programas, ŽŪM darbuotojai dalyvavo gyvai arba el. priemonėmis organizuojamuose įvairiuose EK organizuojamuose komitetų, ekspertų grupių, darbo grupių posėdžiuose, seminaruose, konferencijose, mokymuose ir kituose renginiuose Lietuvoje bei užsienyje. Už projekto lėšas darbuotojai buvo aprūpinami kanceliarinėmis ir kitomis prekėmis, reikalingomis būtinam darbui užtikrinti. Taip pat organizuoti įvairūs su Programos ir Strateginio plano kaimo plėtros priemonių įgyvendinimu susiję posėdžiai, susitikimai ir kiti renginiai.

NMA įgyvendina projektą „Programos įgyvendinimas“. 2023 m. įgyvendinant projektą, kaip Programos Mokėjimo agentūrai priskirtų funkcijų vykdymui buvo samdomi valstybės tarnautojai ir darbuotojai (dirbė pagal darbo sutartis), kurie skirdami visą arba dalį darbo laiko vertino pagal įgyvendinamas Programos priemones pateiktas paraiškas paramai gauti, mokėjimo prašymus, atliko įvairias patikras, administravo paramos lėšas bei jų išmokėjimą. Siekiant užtikrinti tinkamą paramos administravimą, NMA darbuotojai dalyvavo konferencijose, Europos Komisijos organizuojamuose komitetų posėdžiuose, darbo grupėse ir kituose pasitarimuose. Vykdam šį projektą buvo naudojamos ekspertų ir konsultantų paslaugos, kurios apima projektų, paramos paraiškų, mokėjimo prašymų, per didelių paslaugų ir (arba) prekių kainų identifikavimo ir vertinimo bei kitas specifinių žinių reikalaujančias paslaugas. Taip pat buvo įsigytos patikros vietoje atlikti būtinos paslaugos ir prekės.

ŽŪDC įgyvendina projektą „Techninė pagalba 2014–2020 m. (Programos įgyvendinimas)“. 2023 m. buvo užtikrinamas sklandus paraiškų priėmimo informacinės sistemos ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registro administravimas, žemės ūkio valdos ekonominio dydžio, išreiškiamo ekonominio dydžio vienetais, apskaičiavimas ar perskaičiavimas bei produkcijos standartinė verte išreikšto žemės ūkio valdos ekonominio dydžio apskaičiavimas ar perskaičiavimas. Šių funkcijų atlikimui buvo samdomi darbuotojai, kurių dalis darbo laiko buvo skiriama funkcijoms, susijusioms su Programos įgyvendinimu atlikti.

2014–2023 m. pagal antrąją veiklos sritį buvo išmokėta beveik 10 mln. Eur ir EK deklaruota 7,2 mln. Eur paramos. Įgyvendinant antrąją TP sritį ŽŪM įgyvendina projektą „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos informavimas ir viešinimas“. 2023 m. iš projekto lėšų buvo organizuojamas informacijos apie Programą ir Strateginio plano kaimo plėtros priemones viešinimas, pasitelkiant pagrindines žiniasklaidos priemones tokias kaip radijas, spauda ir internetiniai portalai.

NMA įgyvendina projektą „Programos viešinimas ir informavimas“. 2023 m. įgyvendinant projektą buvo naudojamos tokios komunikacijos priemonės kaip nacionalinėje spaudoje ir specializuotuose leidiniuose, interneto naujienų portaluose ir specializuotuose žemės ūkio sektoriaus naujienų portaluose publikuojami informaciniai straipsniai.

2014–2023 m. pagal trečiąją veiklos sritį išmokėta parama siekė kiek daugiau nei 3,2 mln.: 0,69 mln. Eur Lietuvos kaimo tinklo sekretoriato įgyvendinamam projektui, 1,66 mln. Eur 61 LKT narių įgyvendinamam projektui, skirtam renginių komunikacijos priemonėms įgyvendinti ir 0,87 mln. Eur 55 LKT narių įgyvendinamiems projektams, skirtiems elektroninės komunikacijos priemonėms įgyvendinti. Tačiau EK deklaruota paramos suma yra mažesnė už išmokėtą – ji pagal visą 20.3 veiklos sritį siekė 2,7 mln. Eur. Skirtumas tarp išmokėtos sumos ir EK deklaruotos sumos atsiranda dėl to, kad pagal projektus išmokami avansai nėra deklaruojami EK.

Įgyvendinant veiksmų planą 2023 m. LKT Sekretoriatas suorganizavo arba prisidėjo organizuojant 30 renginių. 23 iš jų buvo teminiai „LKT dirbtuvių“ formato renginiai. „LKT dirbtuvės“ – tai virtualių renginių ciklas, kurių metu bendrai diskusijai ir nuomonių apsiketimui suburiami kaimo plėtros dalyviai, skatinamas efektyvesnis bendradarbiavimas ir visų suinteresuotų šalių įsitraukimas į informacijos ir žinių sklaidos procesą. LKT sekretoriatas taip pat organizavo arba prisidėjo organizuojant dar 6 renginius. Atlikus sėkmingų 2014–2020 m. Kaimo plėtros programos projektų atranką, suorganizuotas renginys „Ateities kaimo kūrėjų apdovanojimai“. Ateities kaimo kūrėjų apdovanojimuose, atsižvelgiant į skirtingas KPP priemones, buvo išskirtos 5 nominacijos (t. y. „Pažangus ūkis“ už naujovių diegimą žemės ūkio srityje; „Pažangus verslas“ už inovacijų diegimą ne žemės ūkio verslo srityje; „Drauge su gamta“ už aplinkai draugiškų metodų taikymą žemės ūkio, miškininkystės ir kaimo plėtros srityse; „Gerovės kūrėjai“ už pažeidžiamų ir kitų tikslinių grupių įtrauktį skatinančių paslaugų kūrimą ir plėtrą; „Jaunimo iniciatyvos“ už jaunimo iniciatyvumą ir jo aktyvumo skatinimą) ir paskelbti jų I–III vietų nugalėtojai.

2023 m. buvo išleista 12 periodinių naujienlaiškių „LKT žinios“, kuriuose pristatoma aktuali LKT nariams, taip pat potencialiems nariams ir kitoms suinteresuotoms šalims informacija, teisės aktų pakeitimai, ES lygmens tinklaveikos naujienos, informacija apie LKT paramos projektams skirtus paraiškų kvietimus ir kt. LKT Sekretoriato atstovai periodiškai dalyvavo Europos sąjungos BŽŪP tinklo organizuotuose susitikimuose (renginiuose), taip pat dalyvavo ir *Nordic-Baltic* kaimo tinklų sekretariatų atstovų virtualiuose susitikimuose bei Lietuvoje organizuotose konferencijose ir vykdė kitas veiklas.

LKT nariai įgyvendina dviejų tipų projektus: projektus, kurie skirti renginių komunikacijos priemonėms įgyvendinti ir projektus, kurie skirti elektroninėms komunikacijos priemonėms įgyvendinti. 2023 m. buvo užbaigti įgyvendinti 9 ankstesniais metais pateiktų ir patvirtintų renginių komunikacijos priemonės projektai. LKT narių renginių komunikacijos priemonės buvo suorganizuoti 188 teminiai renginiai, 39 renginiai „Atviras ūkis“, 39 KPP viešinimo akcijos.

2023 metais buvo užbaigti įgyvendinti 23 ankstesniais metais pateikti ir patvirtinti elektroninės komunikacijos priemonės projektai. 2023 m. įgyvendinant elektroninės komunikacijos projektus buvo sukurti 169 audiovizualinės produkcijos vienetai, 28 virtualūs turai ir išleisti 9 elektroniniai leidiniai.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Bendras Programos finansinis įgyvendinimas yra gana aukštas (išmokėta 84 proc. visų skirtų lėšų, o EK deklaruota 76 proc. visų skirtų lėšų).

Atskirų tikslinių sričių ir priemonių finansinis įgyvendinimo lygis skiriasi. Laikyta, kad tikslinių sričių ir priemonių finansinis įgyvendinimo lygis (vertinant pagal baigtiems projektams išmokėtas ir EK deklaruotas lėšas) yra aukštas, jeigu jis viršija bendrą KPP įgyvendinimo lygį (76 proc.), vidutinis – jeigu įgyvendinimo lygis svyruoja nuo 50 iki 76 proc., ribotas – iki 49 proc.

2014–2023 m. **1 prioritetai** patvirtinta 55,1 mln. Eur lėšų, kurios sudarė 84 proc. viso Programoje prioritetai numatyto finansavimo, išmokėta 43,6 mln. Eur lėšų, kurios sudarė 67 proc. prioritetai skirto finansavimo. EK deklaruota 39 mln. Eur, o tai sudarė 60 proc. viso prioritetai skirto finansavimo. Finansinis prioritetai įgyvendinimo lygis – vidutinis.

1A tiksliniai sričiai patvirtina parama siekė 84 proc. visos tiksliniai sričiai skirtos paramos, o išmokėta – 67 proc., EK deklaruota – 60 proc. Baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota – 58 proc. Tikslinės srities pažanga laikoma vidutine. Įvertintus patvirtintos paramos dalį, tikėtina, kad įgyvendintus projektus, įgyvendinimo lygis išaugs. Vertinant 1A srities tikslo rodiklio pažangą, iki 2023 m. pabaigos pasiekta tikslo rodiklio T1 reikšmė buvo 1,32 proc. Lyginant su 2025 m. suplanuota reikšme, pasiekta 55 proc. suplanuoto tikslo. Tai rodo, kad įgyvendinimo pažanga pagal šią TS yra dar gana ribota, ypač atsižvelgiant į tai, kad programos įgyvendinimas eina visai į pabaigą.

Didžiausia dalimi prie rodiklio T1 pasiekimo prisideda M16 priemonė. Pagal M16 priemonę patvirtintos paramos suma siekia 76 proc. visų priemonei skirtų lėšų. Pagal 16.1 veiklos sritį patvirtinta 99 proc. paramos. Pagal 16.3 veiklos sritį patvirtinta 75 proc. paramos. Pagal 16.4 veiklos sritį patirtinta mažiausiai – 47 proc. paramos. Nepaisant aktyvių 16.4 veiklos srities viešinimo veiksmų, 2023 m. buvo gautos tik 2 paraiškos, iš kurių 1 buvo patvirtinta. Sumažėjusių paraiškų skaičių galėjo lemti tai, kad siekiant įgyvendinti projektą trūksta pasitikėjimo galimais partneriais, o taip pat neapibrėžtumas rinkoje dėl ekonominės situacijos.

- **Rekomendacija:** pastaraisiais dvejais metais stebimas sumažėjęs pateiktų paraiškų skaičius pagal 16.4 veiklos sritį. Atsižvelgiant į tai, kad 2024 m. bus organizuojami du kvietimai teikti paraiškas, būtina ir toliau skirti pakankamą dėmesį veiklos viešinimui ir potencialių pareiškėjų informavimui akcentuojant gerosios praktikos pavyzdžius, pasidalijant asmeninėmis projektus įgyvendinusių paramos gavėjų patirtimis (2023 m. užbaigtų projektų skaičius siekė 18);
- Atsižvelgiant į tai, kad planuojama atlikti 3-iojo prioritetai vertinimą, jo metu rekomenduojame didesnę dėmesį skirti 16.4 veiklos srities įgyvendinimo analizei, ypač priešasčių, dėl kurių sumažėjo pareiškėjų susidomėjimas šia veikla, identifikavimui. Šių priešasčių identifikavimas labai svarbus ir dėl to, kad analogiška priemonės bus įgyvendinama pagal Strateginį planą.

1B tiksliniai sričiai patvirtina parama siekė 76 proc. visos tiksliniai sričiai skirtos paramos, išmokėta – 59 proc., EK deklaruota – 49 proc. Šios tikslinės srities pažanga yra arti vidutinės, tačiau įvertintus patvirtintos paramos dalį, tikėtina, kad įgyvendinimo lygis išaugs. Didžiausia rizika kyla dėl 16.4 veiklos srities įgyvendinimo.

Iki 2023 m. pabaigos įgyvendinant priemonę M16 buvo užbaigtas 21 EIP veiklos grupių projektas, dar 5 projektams atlikti mokėjimai (neskaitant avansinio mokėjimo) bei įgyvendinti 187 kiti bendradarbiavimo veiksmai, iš kurių 169 projektai buvo užbaigti pagal 16.3 veiklos sritį „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir 18 pagal 16.4 veiklos sritį „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“. Apibendrinus, iki 2023 m. pabaigos pasiekta 82 proc. 2025 m. siektinos tikslo rodiklio (T2) reikšmės. Tikslo įgyvendinimas yra didesnis nei finansinis priemonės įgyvendinimas, tai vertintina teigiamai.

- **Rekomendacija:** aktuali rekomendacija dėl 16.4 veiklos srities pateikta prie 1A TS.

1C tiksliniai sričiai patvirtina parama siekė 100 proc. visos tiksliniai sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 71 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra vidutinis (tačiau labai arti Programos įgyvendinimo vidurkio). Įvertintus patvirtintos paramos dalį, tikėtina, kad bus panaudota visa tiksliniai sričiai skirta parama. Iki 2023 m. pabaigos bendras mokymuose dalyvavusiųjų skaičius buvo 50 972, o tai sudarė tik 34 proc. 2025 m. numatyto tikslo (T3). Lyginant su 2022 m. pažangos ataskaitos duomenimis, mokymų dalyvių skaičius išaugo 15 413 dalyvių, tačiau tikslo rodiklio pažanga ribota.

Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra ženkliai didesnis nei tikslo rodiklio įgyvendinimo lygis, todėl tikslo rodiklis nebus pasiektas.

Pagrindinė priežastis, lėmusi mažesni mokymų dalyvių skaičių buvo ta, kad dažnai organizuoti 2 dienų mokymai, kurie buvo populiarūs ūkininkų tarpe. Teminiuose vertinimuose pastebėta, kad mažesni nei planuota mokymų dalyvių skaičių iš dalies galėjo lemti tai, kad mokymai ne visada atitiko esamus ūkininkų poreikius – mokymai buvo teoriniai, trūko praktinių užsiėmimų, po kurių ūkininkams būtų lengviau pritaikyti įgytas žinias savo ūkyje. Pastebima, kad mokymų temos buvo daugiau bendresnės, o ne konkrečios, susijusios su ūkininkams aktualiomis problemomis.

- **Rekomendacija:** ateityje organizuojant mokymus ir parenkant mokymų temas tikslinga vykdyti konsultacijas su ūkininkais ar jų asociacijomis siekiant nustatyti temas, kurios būtų aktualiausios ir reikalingiausios ūkininkams, taip pat labai svarbu užtikrinti, kad mokymai būtų praktiniai – orientuoti į tai, kad įgytas žinias būtų galima pritaikyti praktikoje.
- Taip pat svarbu užtikrinti, kad atliekant suplanuotą 1-ojo prioriteto vertinimą, būtų nustatytos detalios priežastys, kodėl nepasiektas planuotas mokymų dalyvių skaičius (pavyzdžiui, per daug ambicingas planavimas, tikslinių grupių poreikius neatitinkančios mokymų temos ir (ar) kt.).

2014–2023 m. **2 prioritetai** patvirtinta kiek daugiau nei 1 mlrd. Eur lėšų, kurios sudarė 88 proc. nuo viso Programoje prioritetui skirto finansavimo, išmokėta parama siekė 863,6 mln. Eur (76 proc. prioritetui skirto finansavimo), o baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota beveik 764,4 mln. Eur (67 proc. prioritetui skirto finansavimo). Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra vidutinis.

2A tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 87 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, išmokėta parama – 74 proc., o baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota – 67 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra vidutinis. Mažiausias finansinio įgyvendinimo lygis (64 proc.) pagal šią TS stebimas pagal M04, tačiau priemonei patvirtintos paramos suma sudaro 84 proc. skirto finansavimo. Taip pat 2024 m. organizuojami kvietimai teikti paraiškas pagal 4.2 veiklos sritį ir pagal 4.1 veiklos sritį įgyvendinamą finansinę priemonę. O 4.3.2 veiklos nepanaudotos lėšos 2024 m. Programos keitimu perskirstytos kitoms Programos veiklos sritims.

Vertinant 2A tikslo rodiklio (T4) pasiekimą, iki 2023 m. pabaigos paramą gavusių valdų procentinė dalis sudarė 2,34 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų, todėl 2014–2023 m. buvo pasiekta 81 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės. Atsižvelgiant į tai, kad pagal 4.1 veiklos sritį parama patvirtinta 6 480 projektų (iš jų 6 216 jau užbaigti), tikėtina, kad rodiklio tikslo reikšmė bus pasiekta.

2B tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 97 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, išmokėta parama – 91 proc., o baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota – 67 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis pagal išmokėtas ir EK deklaruotas lėšas yra vidutinis, tačiau patvirtintos beveik visos tikslinei sričiai skirtos lėšos (atsižvelgiant į tai, kad 2023 m. buvo skirtas papildomas finansavimas). Vertinant tikslinės srities tikslo rodiklio (T5) pasiekimą, 2023 m. žemės ūkio valdų, gavusių jauniems ūkininkams skirtų investicijų, procentinė dalis sudarė 0,88 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų, o tai reiškia, jog 2014–2023 m. periodu buvo pasiekta 57 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės (tai yra 3 p. p. mažiau nei 2022 m., tačiau būtina atkreipti dėmesį, kad 15-uosiu Programos keitimu padidinus finansavimą 6.1 veiklos sričiai buvo padidinta ir T5 rodiklio siektina reikšmė iki 1,24 proc. arba papildomai 141 jaunųjų ūkininkų valda). Atsižvelgiant į nuosekliai kasmet didėjančią tikslo rodiklio reikšmę, priemonės populiarumą bei tai, kad iki 2023 m. pabaigos parama buvo patvirtinta 2 649 paramos gavėjams, 2025 m. siektina rodiklio reikšmė bus pasiekta. Specialiųjų rodiklių analizė rodo, kad, geriausi pasiekimai stebimi daržininkystės ir uogininkystės ūkiuose (numatyta siektina reikšmė buvo visiškai įgyvendinta ir stipriai viršyta). Planuojant tikslus nebuvo tikėtasi tokio aktyvaus šių tipų ūkių susidomėjimo.

2C tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 94 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota – 78 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra aukštas. Iki 2023 m. pabaigos buvo sukurta 351 nauja darbo vieta (76 darbo vietomis daugiau nei 2022 m.) ir tikslo rodiklio įgyvendinimo lygis siekė 190 proc. Nors tikslo rodiklis 2021 m. buvo padidintas nuo 120 iki 185 darbo vietų, įvertinus paramos išmokėjimo lygį, tikslo rodiklio pasiekimo lygis vis tiek išlieka aukštesnis.

3 prioritetai patvirtinta beveik 165,2 mln. Eur, kurie sudarė 89 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, išmokėta – 103,2 mln. Eur, kurie sudarė 55 proc. prioritetui numatyto finansavimo. Baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota 97,6 mln. Eur, o tai sudarė 52 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra vidutinis ir padidės sėkmingai užbaigus dar įgyvendinamus projektus.

3A tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 88 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, išmokėta – 50 proc., baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota – 46 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra ribotas. Pagal šią TS mažiausia pažanga pasiekta pagal priemonę M02 ir 16.4 veiklos sritį. Priemonei M02 išmokėtų lėšų suma sudarė 2 proc., o tai rodo, kad konsultacijos temomis, susijusiomis su 3A TS, paramos gavėjams nėra aktualios. Veiklos sričiai 16.4 išmokėta parama siekė 17 proc. ir kyla pagrįsta rizika, kad ši veiklos sritis nebus įgyvendinta pilna apimtimi (patvirtintos paramos suma siekia 48 proc.), ypač atsižvelgiant į kilusius iššūkius, kurie detalčiau aptarti prie 1A TS. Įgyvendinant M03 priemonę patvirtintos paramos dalis siekė 59 proc., o išmokėtos ir EK deklaruotos 59 proc. Atsižvelgiant į tai, kad pagal priemonę jau nuo 2023 m. neskelbiami kvietimai teikti paraiškas, 2024 m. balandžio mėn. atliktu programos keitimu, siekiant efektyvaus lėšų panaudojimo, lėšos iš šios priemonės perskirstytos kitoms Programos priemonėms.

- 2023 m. buvo paremtos 363 žemės ūkio valdos (10 valdų daugiau nei 2022 m.), dalyvaujančios kokybės sistemose, o tai sudarė 0,18 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų skaičiaus, todėl 2023 m. buvo pasiekta 72 proc. 3A tikslo rodiklio (T6).
- **Rekomendacija:** atsižvelgiant į tai, kad priemonei M02 išmokėtų lėšų suma sudarė 2 proc. nuo skirtos paramos, siūlome papildomai įvertinti, dėl kokių priežasčių paramos gavėjai nesinaudoja galimybe gauti konsultacijas, susijusias su 3A TS (šis aspektas aktualus atliekant planuojamus 1-ojo ir 3-iojo prioritetų vertinimus).
- Atsižvelgiant į tai, kad Programos įgyvendinimas eina į pabaigą ir kvietimai teikti paraiškas pagal M02 priemonę nuo 2023 m. nėra organizuojami, taip pat siūlome apsvarstyti galimybę nepanaudotas lėšas pagal priemonę M02, skirtas 3A TS, perskirstyti toms tikslinėms sritims, pagal kurias buvo didesnis poreikis konsultacijoms (pvz., 2A TS, P4). Šiai TS taip pat aktuali rekomendacija pateikta prie 1A TS.

3B tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 94 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, išmokėta – 87 proc., o baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota – 85 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra aukštas. 2023 m. paramą pagal M17 draudimo įmokoms gavo 2 138 ūkio valdos (298 valdomis daugiau nei 2022 m.), kurios sudarė 1,07 proc. visų žemės valdų ir buvo pasiekta 147 proc. tikslo rodiklio (T7). Įgyvendinant M17 priemonės 17.3 veiklos sritį 2023 m. nebuvo pateikta nei viena paraiška žemės ūkio rizikos valdymo fondų kūrimui. Tikėtina, kad priemonė ūkininkams nėra patraukli, nes fondas turi būti suformuotas iš jų pačių įnašų, ūkininkai nėra linkę kaupti lėšas galimai įvyksiančioms krizėms baiminantis pinigų nuvertėjimo. Dar viena priežastis – sėkmės istorijų trūkumas.

- **Rekomendacija:** atsižvelgiant į tai, kad planuojama atlikti 3-iojo prioriteto vertinimą, jo metu rekomenduojame didesnę dėmesį skirti 17.3 veiklos srities nepopuliarumo priežasčių analizei.

2014–2023 m. **4 prioritetai** patvirtinta 897 mln. Eur lėšų, kurios sudarė 98 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, o išmokėta – 97 proc., EK deklaruota 88 proc. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra aukštas. Įgyvendinant šį prioritetą mažiausias įgyvendinimo lygis pasiektas pagal M16 priemonės 16.3 veiklos sritį (patvirtintos ir išmokėtos paramos dalis – 9 proc.) ir M04

priemonės 4.4 veiklos sritį (patvirtintos paramos dalis 33 proc., o išmokėtos 31 proc.). Pagal 16.3 veiklos sritį 2024 m. yra organizuojamas paraiškų teikimo kvietimas, todėl įgyvendinimo lygis dar gali išaugti. Pagal 4.4 veiklos sritį 2024 m. kvietimai teikti paraiškas neplanuojami, o 2024 m. balandžio mėn. atliktu Programos keitimu, lėšos iš šios veiklos srities perskirstytos kitoms Programos priemonėms.

Pagal šį prioritetą iš 4 numatytų tikslo rodiklių, 1 (T8) reikšmė pasiekta ir viršyta. T9 rodiklio pasiekimo lygis yra 62 proc. (3 p. p. mažiau nei 2022 m.). Kadangi tikslo rodiklis yra metinis, jo reikšmė mažėja, nes baigiasi dalies prisiimtų įsipareigojimų terminas. 2023 m. paramos paraiškos buvo priimamos tik pagal ankstesniais metais prisiimtus įsipareigojimus, nes pradėtos įgyvendinti analogiškos Strateginio plano priemonės. Didžiausia rodiklio reikšmė buvo pasiekta 2022 m. – 65 proc. tikslo.

T10 rodiklio pasiekimo lygis – 41 proc. Nors 2023 m. pasiekta didžiausia rodiklio reikšmė per visą Programos įgyvendinimo laikotarpį Tikslo pasiekimas yra gana ribotas (2023 m., lyginant su 2022 m., paremtas plotas padidėjo 34 ha, tačiau procentinė dalis liko nepakitusi). T12 rodiklio pasiekimo lygis – 96 proc. 2023 m. pasiektas didžiausias rodiklio įgyvendinimo lygis.

Pagal rodiklį T10 „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis“ pasiektas mažiausias įgyvendinimo lygis. Prie T10 tikslo tiesiogiai prisideda tik dvi 10.1 veiklos srities veiklos: 10.1.7. „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“ ir 10.1.9. „Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas“. Atkreiptinas dėmesys, kad nuo 2023 m. pagal daugelį M10 priemonės veiklų paraiškos priimamos tik pagal anksčiau priimtus įsipareigojimus, todėl paremtų plotų rodiklių reikšmės mažėja, nes baigiasi prisiimtų įsipareigojimų terminas.

- **Rekomendacija:** Pagal prie T10 tikslo rodiklio pasiekimo tiesiogiai prisidedančią veiklą 10.1.7 „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“ paremtas labai mažas plotas (2023 m. paremtas plotas yra 17,42, 2022 m. buvo 19,05 ha, o 2021 m. – 21,6 ha, kai kasmet pagal veiklą siekiama paremti 10 tūkst.), kas lėmė gana žemą T10 rodiklio pasiekimo procentą. Atliktas priemonės M10 vertinimas parodė, kad mažą pareiškėjų aktyvumą lėmė praktinis veiklos įgyvendinimo sudėtingumas, o ūkininkai šios veiklos reikšmės neįvertino, nors aplinkosauginiu požiūriu ji labai didelė, nes nuo jos įgyvendinimo priklauso vandens ir dirvožemio kokybė.
- Atsižvelgiant į Programos įgyvendinimo patirtį, kai ūkininkai ne visada įvertina aplinkosauginių priemonių/ veiklų svarbą ir reikšmę, įgyvendinant 2023–2027 m. Strateginį planą ir siekiant padidinti potencialių pareiškėjų sąmoningumą ir susidomėjimą veiklomis, prisidedančiomis prie aplinkosauginių tikslų siekimo, būtina vykdyti aktyvų tokių priemonių viešinimą akcentuojant jų svarbą, pateikiant gerosios praktikos pavyzdžių (ūkininkų asmeninių patirčių). Taip pat svarbu aplinkosauginių priemonių svarbą akcentuoti ir per mokymų priemonę, mokslinių tyrimų rezultatus bei teikti ūkininkams konsultacijas.
- Atsižvelgiant į tai, kad 2023–2025 m. vertinimo plane yra suplanuotas vertinimas, skirtas 4-ojo ir 5-ojo Programos prioritetų įvertinimui, labai svarbu vertinimo metu identifikuoti ir detaliau išanalizuoti rodiklių tikslų nepasiekimo priežastis (pavyzdžiui, per daug ambicingas planavimas, per mažos kompensacinės išmokos, ar kt.). Vertinimo įžvalgos itin svarbos atsižvelgiant į tai, kad Strateginiame plane didelis dėmesys yra skiriamas priemonėms, susijusioms su aplinkos apsauga ir poveikiu klimato kaitai.

2014–2023 m. **5 prioritetui** patvirtinta 103,6 mln. Eur lėšų, kurios sudarė 88 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, išmokėta ir EK deklaruota beveik 88,3 mln. Eur, o tai sudarė 75 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis beveik sutampa su Programos įgyvendinimo lygiu.

5C tikslinei sričiai patvirtina visa skirta parama, o išmokėta ir EK deklaruota – 50 proc. Šios tikslinės srities tikslo rodiklio T16 siektina reikšmė pasiekta 53 proc. apimtimi. Per metus pasiekta itin reikšminga pažanga, tikslo rodiklio reikšmė padidėjo kiek daugiau nei 8 mln. Eur arba 39 p. p. Pagal M06 veiklą 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių“ yra užbaigti įgyvendinti 4

projektai, dar 4 projektai yra įgyvendinami. Sėkmingai įgyvendinus likusius projektus, 6.4.2 veiklos finansiniai, rezultato ir produkto rodikliai turėtų būti pasiekti. Tačiau pastebėta rizika dėl M02 priemonės, taip pat prisidedančios prie 5C TS įgyvendinimo, rodiklių pasiekimo. Į šią riziką atsižvelgta 2024 m. atliktu Programos keitimu, perskirstant paramą 2A TS ir 4 P.

Tikėtina, kad Lietuvos kontekste parama veikai būtų patrauklesnė, jei ja galėtų pasinaudoti didžiosios įmonės, tačiau Reglamente (1305/2013 19 str.) nustatyta, kad paramos gavėjais gali būti asmenys, atitinkantys labai mažų ir mažų įmonių statusą. Mažiems ūkio subjektams ši parama ekonomiškai neefektyvi.

5D tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 73 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 70 proc. Šios tikslinės srities įgyvendinimo pažanga yra vidutinė (gana arti aukštos). Mažiausias įgyvendinimo lygis (22 proc.) pasiektas pagal veiklos sritį 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“. 2023 m. pasiekta T18 tikslo rodiklio reikšmė – 1,23 proc. kuri nurodo, jog 2023 m. buvo paremta tokia žemės ploto dalis, kurioje mažinamas žemės ūkyje išmetamas ŠESD ir amoniako kiekis. Lyginant 2025 m. suplanuotą rodiklio reikšmę su pasiekta, pastebėtina, kad 2023 m. buvo pasiekta 48 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės. Kadangi tikslo rodiklis yra metinis, jo reikšmė mažėja, nes baigiasi dalies prisiimtų įsipareigojimų terminas. Didžiausia rodiklio reikšmė buvo pasiekta 2022 m. (64 proc. tikslo).

- **Rekomendacija:** atsižvelgiant į tai, kad Programos įgyvendinimas eina į pabaigą, siūlome apsvastyti galimybę nepanaudotas lėšas pagal veiklos sritį 16.3, skirtas 5D TS, perskirstyti toms tikslinėms sritims, pagal kurias stebimas didesnis poreikis (pvz., 2A TS).
- Iššūkių kilo ir įgyvendinant priemonės M10 veiklą „Specifinių pievų tvarkymas“. Pagal šią veiklą 2023 m. buvo planuojama paremti 22 tūkst. ha plotą, tačiau 2023 m. buvo paremtas 1 418 ha plotas (6 proc.), o tai lėmė mažesnę T18 tikslo rodiklio pasiekimą, nei planuota. M10 priemonės vertinimo metu nustatyta, kad mažesnę susidomėjimą veikla lėmė per maža kompensacinė išmoka (kuri buvo per maža atsižvelgiant į veiklos įgyvendinimo eigoje pakitusius reikalavimus) ir tai, kad dar viena pievoms skirta veika „Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius“ buvo patrauklesnė dėl didesnės kompensacinės išmokos, nors dalyvavimo joje reikalavimai buvo sudėtingesni. Strateginiame plane yra numatyta ekologinė sistema „TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema“. Atsižvelgiant į Programos įgyvendinimo patirtį, įgyvendinant šią ekologinę sistemą ir keičiant reikalavimus ūkininkams, atitinkamai rekomenduojame kartu įvertinti ir tai, ar planuojami pakeitimai lems papildomas išlaidas ūkininkams, dėl kurių turėtų būti perskaičiuojama kompensacinė išmoka. Taip pat aktuali 4P pateikta rekomendacija dėl planuojamo vertinimo.

5E tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 92 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 80 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra aukštas. 2023 m. buvo paremtas 58 407 ha žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas (15,4 tūkst. ha mažiau nei 2022 m.), kuriame prisidedama prie anglies dioksido sekvestracijos ir išlaikymo, sudarė 1,17 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto. Nors lyginant su 2022 m. rodiklio reikšmė sumažėjo (kadangi tikslo rodiklis yra metinis, jo reikšmė mažėja, nes baigiasi dalies prisiimtų įsipareigojimų laikas, o 2023 m. pagal M10 priemonės veiklas paramos paraiškos buvo priimamos tik pagal ankstesniais metais prisiimtus įsipareigojimus), tačiau pasiekta rodiklio reikšmė viršija 2025 m. siektiną tikslo reikšmę.

- **Rekomendacija:** nors priemonė M02 priemonė prie šios TS įgyvendinimo prisideda tik nedidele dalimi, tačiau priemonės finansinis įgyvendinimas siekia tik 7 proc. Atliekant planuojamą 1-ojo prioriteto vertinimą siūlome atkreipti dėmesį į M02 priemonės indėlį į 5E TS ir įvertinti, dėl kokių priežasčių paramos gavėjai pagal šią TS konsultuojasi mažesniu mastu nei planuota.

6 prioritetai 2014–2023 m. patvirtinta beveik 322 mln. Eur lėšų, kurios sudarė 98 proc. nuo viso Programoje prioritetai skirto finansavimo, išmokėta parama siekė 287,6 mln. Eur ir sudarė 88 proc.

prioritetui skirto finansavimo, o baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota 263,4 mln. Eur, o tai sudarė 81 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra aukštas.

6A tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 93 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, išmokėta – 84 proc., baigtiems projektams išmokėta – 75 proc. Atsižvelgiant į patvirtintos paramos sumą bei visas išmokėtas lėšas (įskaitant avansus), sėkmingai įgyvendinus projektus, įgyvendinimo lygis turėtų ženkliai išaugti. 2014–2023 m. įgyvendintuose projektuose buvo sukurtos 3 626 darbo vietos (650 daugiau nei 2022 m.) ir buvo pasiekta 121 proc. siektino tikslo.

6B tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 102 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, išmokėta – 90, baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota – 83 proc., todėl finansinis TS įgyvendinimo lygis yra aukštas.

M07 priemonė įgyvendinama sėkmingai (įgyvendinimo lygis siekia 98 proc.). M19 priemonė taip pat įgyvendinama nuosekliai ir sklandžiai (įgyvendinimo lygis siekia 75 proc.).

Visi 3 šios tikslinės srities tikslo rodikliai jau pasiekti. Vietos plėtros strategijos yra taikomos visiems kaimo gyventojams (102,3 proc., T21 rodiklis), geresnėmis paslaugomis/ infrastruktūra naudojasi 33,1 proc. kaimo gyventojų (T22 rodiklis), o įgyvendinant vietos plėtros projektus sukurtos 1 895 darbo vietos (per 2023 sukurtos 526 darbo vietos) (T23 rodiklis).

6C tikslinei sričiai patvirtina ir išmokėta suma siekė 100 proc. 2019 m. buvo užbaigtas pagal 7.3 veiklos sritį vykdomas plačiąjuosčio ryšio infrastruktūrai gerinti skirtas projektas ir pasiektas bei 2 kartus viršytas tikslo rodiklis, todėl ši tikslinė sritis yra įgyvendinta.

6 PRIEDAS. ATASKAITOS SANTRAUKA VISUOMENEI

FINANSINIS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

2014–2023 m. Programos įgyvendinimui skirta beveik 2,85 mlrd. Eur, iš kurių EŽŪFKP lėšos sudaro beveik 2,1 mlrd. Eur, EURI lėšos 139,9 mln. Eur. 2014–2023 m. pagal Programą patvirtintos paramos suma siekė beveik 2 648 mln. Eur ir sudarė 93 proc. visų Programos įgyvendinimui skirtų lėšų. Daugiausiai paramos lėšų buvo patvirtinta pagal 2A ir 6B tikslines sritis, taip pat pagal prie ketvirtojo prioriteto prisidedančias tikslines sritis. 2014–2023 m. pagal Programą išmokėtos paramos suma siekė beveik 2 379 mln. Eur, t. y. 84 proc. Programai skirtų lėšų, iš kurių EŽŪFKP, bendrojo finansavimo (toliau – BF) ir papildomo nacionalinio finansavimo (toliau – PNF) lėšos sudarė beveik 2 318 mln. Eur, o EURI lėšos –60,2 mln. Eur. 2014–2023 m. pagal Programą Europos Komisijai buvo deklaruota 2 173 mln. Eur paramos lėšų, t. y. 76 proc. Programai skirtų lėšų, iš kurių EŽŪFKP, BF, PNF lėšos sudarė 2 114,5 mln. Eur, o EURI lėšos – 58,8 mln. Eur.

Didžiausia išmokėtos paramos dalis pagal tikslinę sritį, lyginant su skirta parama, buvo pagal 6C tikslinę sritį – 100 proc. Pagal 4 prioritetą išmokėtos paramos dalis siekė 97 proc., o pagal 2B tikslinę sritį – 91 proc. Mažiausias finansinio įgyvendinimo lygis pasiektas pagal šias tikslines sritis – 3A (išmokėta 50 proc. skirtos paramos) ir 5C (išmokėta 52 proc. skirtos paramos).

PROGRAMOS PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMAS

1 prioritetas. Žinių perdavimo ir inovacijų žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinimas

2014–2023 m. 1 prioritetui patvirtina lėšų suma siekė 55,1 mln. Eur (84 proc. šiam prioritetui skirto finansavimo), išmokėta parama siekė 43,6 mln. Eur (67 proc. prioritetui skirto finansavimo), o EK deklaruota paramos suma siekė 39 mln. Eur (60 proc. prioritetui skirto finansavimo).

Iki 2023 m. pabaigos buvo užbaigti 29 projektai (dar 14 įgyvendinama), susijęs su profesiniu mokymu. Šiuose projektuose iš viso dalyvavo 50 972 mokymų dalyviai. Taip pat buvo užbaigti 54 projektai (dar 17 įgyvendinami), kuriais prisidedama prie parodomųjų projektų ir informavimo veiklos. Pagal M02 priemonę teikiamoms konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 10 044 paramos gavėjai, kurių didžioji dalis buvo konsultuojami agrarinės aplinkosaugos srities klausimais, t. y. konsultacijomis, prisidedančiomis prie 4 prioriteto įgyvendinimo. 2014–2023 m. duomenimis, buvo įgyvendinami 52 projektai, kuriais remiamos Europos inovacijų partnerystės (toliau – EIP) veiklos grupės ir jų veikla, 21 projektas buvo užbaigtas, dar 5 projektams atlikti mokėjimai (neskaitant avansinio mokėjimo). Be to, 2014–2023 m. įgyvendinti 187 kiti bendradarbiavimo projektai.

2 prioritetas. Žemės ūkio konkurencingumas ir tvarus miškų valdymas

2014–2023 m. pagal 2 prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė kiek daugiau nei 1 mlrd. Eur (88 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo), išmokėtų lėšų suma siekė 863,6 mln. Eur (76 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo), EK deklaruotos paramos suma siekė 798 mln. Eur (70 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo). Baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota beveik 764,4 mln. Eur (67 proc. prioritetui skirtos sumos).

2014–2023 m. buvo paremtos 4 684 žemės ūkio valdos, įgyvendinusios investicijų į ūkių restruktūrizavimą ir modernizavimą projektus. Taip pat buvo paremtas 1 762 jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektai bei 8 418 smulkių ūkių, siekiant jiems sudaryti sąlygas aktyviau dalyvauti rinkoje. Be to, buvo vykdomos investicijos į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą. Šioje srityje buvo įgyvendinta 319 projektų, susijusių su žemės ūkiu, kuriems išmokėta ir EK deklaruota beveik 91 mln. Eur. Taip pat buvo įgyvendinta 19 projektų, skirtų

miškų infrastruktūrai gerinti, o jiems išmokėtos paramos suma siekė 1,5 mln. Eur. Pagal 2 prioritetą parama taip pat buvo skirta ir miško kirtimo, apvalios medienos ir medienos biokuro ruošos technologijų diegimui, jaunuolynų ir krūmynų pertvarkymui. Šioje srityje iki 2023 m. pabaigos buvo įgyvendinta 240 projektų, kuriems išmokėtų ir EK deklaruotų lėšų suma sudarė beveik 19 mln. Eur.

Reaguojant į didelį finansavimo poreikį ir dėl COVID-19 pandemijos pasikeitusią ekonominę situaciją 2020 m. buvo priimtas sprendimas sukurti PRP finansinę priemonę, skirtą finansuoti paskolas, kuriomis siekiama 4.1 priemonės tikslų. Nuo PRP finansinės priemonės įgyvendinimo pradžios iki 2023 m. gruodžio 31 d. Finansų tarpininkas su galutiniais naudos gavėjais pasirašė 64 paskolų sutartis (38 sutartis per 2023 m.). Bendra suteiktų paskolų suma sudaro 6,065 mln. Eur, šioje sumoje 3,037 mln. Eur – KPP finansinės priemonės lėšų. Nuo PRP finansinės priemonės įgyvendinimo pradžios iki 2023 m. gruodžio 31 d. paskolų gavėjai Finansų tarpininkui už paskolas grąžino 701,7 tūkst. Eur, šioje sumoje – 350,8 tūkst. Eur PRP finansinės priemonės lėšų. Iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos į Fondą grįžusių lėšų suma sudaro 192,67 tūkst. Eur.

3 prioritetas. Maisto tiekimo grandinių organizavimo skatinimas

2014–2023 m. pagal 3 prioritetą visų patvirtintų lėšų suma siekė 165,2 mln. Eur (89 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo), išmokėtų lėšų suma siekė 103,2 (55 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo), EK deklaruotos paramos suma siekė 102,5 mln. Eur (55 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo). Baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota beveik 97,6 mln. Eur (52 proc. prioritetui skirtos sumos).

2014–2023 m. įgyvendinant 3A tikslinę sritį baigtiems projektams buvo išmokėta ir EK deklaruota 73 mln. Eur. Įgyvendinti 175 projektai, kuriems skirta parama investicijoms į žemės ūkio valdas bei investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą. Paramos lėšos taip pat buvo išmokėtos 363 žemės ūkio vadoms už dalyvavimą kokybės sistemose, trumposiose tiekimo grandinėse ir gamintojų organizacijose: pagal M03 priemonę parama išmokėta 163 ūkio valdoms pagal tęstinius 2007–2013 m. KPP įsipareigojimus ir 102 valdoms pagal naujas 2014–2020 m. KPP paraiškas, 43 ūkio valdoms pagal užbaigtus projektus, prisidedančius prie 16.4 veiklos srities ir 55 valdoms dalyvaujančioms remiamose gamintojų grupėse (M09). Įgyvendinant 3B tikslinę sritį, skirtą paskatinti žemės ūkio valdų dalyvavimą rizikos valdymo sistemose, pagal priemonę M17 išmokėta ir EK deklaruota 21,4 mln. Eur paramos, kurią gavo 2 138 ūkiai, o pagal priemonę M05 –3,1 mln. Eur, kurią gavo 59 ūkio valdos.

4 prioritetas. Aplinkosauga – biologinė įvairovė, vandens ir dirvožemio

Siekiant 4 prioriteto tikslų, yra įgyvendinamos 3 horizontalaus pobūdžio priemonės (M01, M02 ir M16), 2 investicinės (M04 ir M08) bei 5 kompensacinio pobūdžio plotinės priemonės (M10, M11, M12, M13 ir M15). 2014–2023 m. patvirtinta lėšų suma siekė kiek daugiau nei 897 mln. Eur (98 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo), išmokėtos paramos suma siekė 883 mln. Eur (97 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo), EK deklaruotos paramos suma siekė 808,8 mln. Eur (88 proc. visos prioritetui skirtos lėšų sumos). Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra aukštas. 2023 m. buvo paremtas 58 154 ha žemės ūkio paskirties plotas ir 28 379 ha miško paskirties plotas, kuriuose vykdomos su biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsauga susijusios valdymo sutartys. Siekiant vandentvarkos gerinimo 2023 m. buvo paremtas 7 539 ha plotas. 2023 m. taip pat paremtas 269 095 ha žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos veiklos, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimo ir dirvožemio erozijos prevencija. Šie plotai daugiausia apėmė žemės ūkio veiklą „Natura 2000“ vietovėse, ekologinį ūkininkavimą, taip pat ūkininkavimą pagal aukštesnius nei privaloma aplinkosauginius reikalavimus, prisiimtus pagal M10 „Agrarinės aplinkosaugos“ priemonės veiklas. Kalbant apie miško plotus, pastarieji buvo remiami pagal M8 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ priemonę.

5 prioritetas. Efektyvus išteklių naudojimas

2014–2023 m. pagal 5 prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 103,6 mln. Eur (88 proc. šiam prioritetui skirto finansavimo), išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė beveik 88,3 mln. Eur (75 proc. šiam prioritetui skirto finansavimo).

2014–2023 m. buvo įgyvendinti 4 projektai, prisidedantys prie 5C tikslinės srities „Parama biodujų gamybai“ tikslo (dar 4 projektai įgyvendinami). Taip pat 2023 m. buvo išmokėta parama pagal 3 286 paraiškas, pagal kurias įgyvendinti veiksmai, prisidedantys prie žemės ūkio išmetamo šiltnamio efekta sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimo. Be to, 814 valdų gavo paramą miško įveisimui, taip siekiant prisidėti prie anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos miškininkystėje. Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos su išmetamo šiltnamio efekta sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimu susijusios valdymo sutartys, siekė 33 675 ha, o žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos su anglies sekvestracija ir išsaugojimu susijusios valdymo sutartys, siekė 58 407 ha.

6 prioritetas. Ekonominės plėtros ir socialinės įtraukties skatinimas

2014–2023 m. pagal 6 prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 322 mln. Eur (98 proc. šiam prioritetui skirto finansavimo), išmokėtos paramos suma siekė 287,6 mln. Eur (88 proc. šiam prioritetui skirto finansavimo). Baigtiems projektams išmokėta ir EK deklaruota 263,4 mln. Eur (81 proc. prioritetui skirto finansavimo).

2014–2023 m. buvo įgyvendinti 2 105 projektai, skirti ne žemės ūkio veiklos verslo plėtojimui kaime. Taip pat įgyvendinti 8 262 projektai, kuriais gerinamos paslaugos ir infrastruktūra (įskaitant ir kultūrinį bei gamtinį paveldą) kaimo vietovėse. 2023 m. pabaigoje gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis ir infrastruktūra, skaičius siekė 348 531 asmenį (arba 33 proc. visų kaimo gyventojų).

2023 m. buvo įgyvendinamos 49 vietos plėtros strategijos (46 kaimo vietovių ir 3 dvisektorės, finansuojamos iš EŽŪFKP ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo). Gyventojų skaičius, tenkantis VVG, siekia 1 075 726 asmenis ir apima visus Lietuvos kaimo vietovėse gyvenančius žmones. Per 2014–2023 m. įgyvendinant M19 priemonę buvo sukurtos 1 895 darbo vietos.

Paramos investicijoms į žemės ūkio sektorius apžvalga

Atliekant paramos investicijoms į žemės ūkio sektorius apžvalgą buvo analizuotas investicinių veiklos sričių 4.1, 6.1 ir 6.3 indėlis į pagrindinių žemės ūkio sektorių plėtrą. Didžiausia dalis paramos – 507,8 mln. Eur arba 58,8 proc. buvo patvirtinta investicijų projektams gyvulininkystės sektoriuje. Įgyvendinant minėtas veiklos sritis iki 2023 m. pabaigos šiame sektoriuje įgyvendinami 9 593 projektai, kuriems išmokėta 403,1 mln. Eur (58,2 proc. visos pagal analizuotas veiklos sritis išmokėtos paramos). Toliau seka augalininkystės sektorius, kuriame įgyvendinami 3 197 investiciniai projektai, o jiems patvirtinta paramos suma siekė beveik 168 mln. Eur ir sudarė 19,5 proc. visos investicinės paramos, išmokėta parama beveik 146 mln. Eur (21,1 proc. visos pagal analizuotas veiklos sritis išmokėtos paramos). Daržininkystės sektoriuje įgyvendinamiems 2 748 investiciniams projektams patvirtintos paramos suma siekė 142 mln. Eur ir sudarė 16,5 proc., o išmokėtos paramos suma siekė beveik 104,3 mln. Eur (15,1 proc.). Investicinė parama taip pat teikiama ir pagal 4.2 veiklos sritį, skirtą perdirbimui ir rinkodarai. 2014–2023 m. pagal šią veiklos sritį buvo patvirtinta beveik 119,3 mln. Eur. Daugiausiai projektų (58) įgyvendinama augalininkystės produktų perdirbimo srityje, jiems išmokėta parama siekia beveik 27,3 mln. Toliau seka parama investicijoms į pieno perdirbimą (įgyvendinami 23 projektai, kuriems išmokėta 17 mln. Eur) ir mėsos produktų perdirbimą (įgyvendinami 28 projektai, kuriems išmokėta beveik 12,6 mln. Eur).

VEIKLOS REZULTATŲ PLANO ĮGYVENDINIMAS

Programoje pateiktame veiklos rezultatų plane nurodyti pagal kiekvieną prioritetą suplanuoti pasiekti tikslai, t. y. 2025 m. planuojamos pasiekti galutinės reikšmės. Veiklos rezultatų plane numatyta 13

rodiklių bei 2 papildomi rodikliai. Iki 2023 m. pabaigos buvo pasiektos 4 rodiklių siekiamos galutinės reikšmės, dar dviejų rodiklių pasiekimo lygis daugiau nei 95 proc. Veiklos rezultatų plano įgyvendino rodikliai rodo, kad 2 ir 4 prioritetai įgyvendinami sėkmingai ir nekyla grėsmių, išskyrus pagal ketvirtąjį prioritetą paremto ploto tikslą, kad šių prioritetų tikslai nebus pasiekti. 3-iasis prioritetas įgyvendinamas mažiau sėkmingai ir yra rizika, kad rodiklis „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose / trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, skaičius dalis“ nebus pasiektas pilna apimtimi. 5-ojo prioriteto atveju, įvertinus patvirtintą paramos sumą ir pasirašytas projektų sutartis, tikėtina, kad rodikliai bus pasiekti. 6 prioriteto įgyvendinimas yra išskirtinis tuo, kad vertinant pagal bendrųjų viešųjų išlaidų rodiklį įgyvendinimo lygis siekia kiek daugiau nei 80 proc., tačiau kiti rodikliai jau pasiekti ir viršyti.

VEIKSMAI, VYKDANT TECHNINĖS PAGALBOS IR PROGRAMOS VIEŠINIMO REIKALAVIMUS

2014–2023 m. parama Techninei pagalbai teikiama, įgyvendinant tris veiklos sritis: 1) Programos įgyvendinimas (toliau – pirmoji veiklos sritis); 2) Programos informavimas ir viešinimas (toliau – antroji veiklos sritis); 3) Lietuvos kaimo tinklas (toliau – trečioji veiklos sritis).

Techninei pagalbai skirtos paramos lėšos siekia kiek daugiau nei 94,2 mln. Eur. 2014–2023 m. buvo įgyvendinami 122 projektai, iš kurių 6 projektai yra tęstiniai. Pagal pirmąją veiklos sritį įgyvendinami 3 tęstiniai projektai (visų trijų galimų paramos gavėjų – ŽŪM, NMA ir ŽŪDC). Pagal antrąją veiklos sritį įgyvendinami 2 tęstiniai projektai (abiejų galimų paramos gavėjų – ŽŪM ir NMA). Pagal trečiąją veiklos sritį 1 tęstinį projektą įgyvendina Lietuvos kaimo tinklo sekretoriatas. 116 likusių projektų įgyvendinami LKT narių. Visiems šiems projektams 2014–2023 m. išmokėta 88,3 mln. Eur (94 proc. visų techninei pagalbai skirtų lėšų), o išmokėta ir EK deklaruota beveik 59,6 mln. (63 proc. visų techninei pagalbai skirtų lėšų).

Pagal pirmąją veiklos sritį įgyvendinami 3 tęstiniai projektai (visų trijų galimų paramos gavėjų – ŽŪM, NMA ir ŽŪDC). Šiais projektais užtikrinamas sklandus Programos įgyvendinimas, iš projektų lėšų samdomi darbuotojai kiekvienai iš institucijų priskirtų funkcijų, susijusių su Programos įgyvendinimu, vykdymui. Pagal antrąją veiklos sritį įgyvendinami 2 tęstiniai projektai (abiejų galimų paramos gavėjų – ŽŪM ir NMA). Įgyvendinant šiuos projektus buvo organizuojamas informacijos apie Programą viešinimas, pasitelkiant pagrindines žiniasklaidos priemones. Pagal trečiąją veiklos sritį 1 tęstinį projektą įgyvendina Lietuvos kaimo tinklo sekretoriatas. Likę 116 projektų įgyvendinami LKT narių. LKT nariai įgyvendina dviejų tipų projektus: projektus, kurie skirti renginių komunikacijos priemonėms įgyvendinti ir projektus, kurie skirti elektroninėms komunikacijos priemonėms įgyvendinti. LKT Sekretoriatas įgyvendindamas veiksmų planą 2023 organizavo ir prisidėjo organizuojant renginius (30 renginių, 23 iš jų buvo teminiai „LKT dirbtuvių“ formato renginiai), periodiškai dalyvavo Europos sąjungos BŽŪP tinklo organizuojuose susitikimuose, taip pat dalyvavo ir *Nordic-Baltic* kaimo tinklų sekretoriatų atstovų virtualiuose susitikimuose, išleido 12 periodinių naujienlaiškių „LKT žinios“ bei vykdė kitas veiklas.

7 PRIEDAS. SANTRAUKA ANGLŲ KALBA

Pridedama atskiru dokumentu *MS Word* formatu.

8 PRIEDAS. SANTRAUKA VISUOMENEI ANGLŲ KALBA

Priedama atskiru dokumentu *MS Word* formatu.